SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

1930 - ROČNÍK IV.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

IV. ROČNÍK

Redigoval R. J. Vonka

—

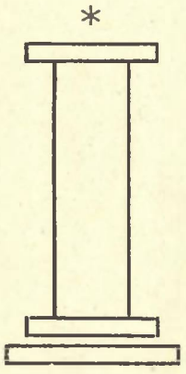

PRAHA

1930

OBSAH IV. ROČNÍKU:

Str.

VERŠE:

Jaroslav Kvapil: Buď tady s námi Moudrost 65

Jaroslav Kvapil: Zednářský pozdrav. — Ruce, jež k přísaze jsme zvedli před chvílí 89

Jaroslav Kvapil: Pravda vítězí. — V tmavých půlnocích se příští jitra tají 129

A. H.: Proslov k Řetězu. — Spojeni v řetěze, cítíme proudy síly . . . 112

J. J.: Z Národa vyšli jsme k dávné lidstva metě 112

O. Březina: Tisíce srdcí pělo v srdci tvém 157

Jaroslav Vrchlický: Bolzano. — Po divé bouři, ve které duch lidský své drtil okovy 113

J. W. von Goethe: Důstojné janské slavnosti 1830 (omylem bylo psáno 1930) 144

J. W. von Goethe: Dík pěvcův. (Dank des Sängers.) O pěvcích slyšet vyprávět 145

Karol Kuzmány: Kto za pravdu hori . 75

Rudyard Kipling: Znáš-li uchovat si hlavu v žití seči 78

80. NAROZENINY PANA PRESIDENTA 1

ČLÁNKY:

F. K.: Berla na cestu 2

B. B.: Práce, stará sto let 3

R. J. Vonka: Symbol žebřík. Psáno pod název románu Fortinbras . . 11

Str.

F. D.: Tisk a úmysl nepřátel zednářství 14

R. W.: Dojmy a zážitky. Poučení z doby učňovské 15

Adolf Wiesner: Mistr (k sedmdesátce b. Alfonse Muchy) 27

R. J. Vonka: Alfons Mucha. 1860-1930 28

O jednom cizím symbolu. (Vzpomínka na Jakoubka ze Stříbra.) . . . 34

F. D.: Profánní tisk a zednáři . . . 35

Volání člověčiny. — Několik obrázků lidské skrývané bídy 41

R. J. V.: Zločin a trest. (K mezinárodnímu kriminalistickému pražskému kongresu.) 101

F. D.: Žijeme ve svých dětech . . . 105

Rotary a Komenský 106

Zednářské aforismy. (Z anglického přeložil J. Sk.) 119-138-154

K. H.: Český zednář v Americe . . . 124

PŘÍPITKY A PROSLOVY:

F. Š. (J.·. A.·. K.·.): Sestrám. Při Bílé tabuli po recepci v L.·. J.·. A.·. K.·. 27. května 1930 23

J. T. (P.·. V.·.): K sedmdesátým narozeninám b.·. Anfonse Muchy . . 25

J. J. (J.·. A.·. K.·.): Lidský duch v boží a lidské filosofii 125

F. Ž. (P.·. V.·.): Tvoříme řetěz jako symbol světového bratrství . . . 130

Večer V.·. K.·. Muchy 140

K. J. (L.·. N.·.): Přípitek b.·. Alfonsu Muchovi 156

Str.

VĚCI ŘADOVÉ:

Československé s.·. z.·. bylo uznáno V.·. L.·. anglickou v červnu 1930 . 26
Z amerického tisku: Stručné dějiny svobodného zednářství. (Přeložil R. J. V.) 43
President T. G. Masaryk o zednářství 21
J. K.: Je naše zednářství v krisi? . 46
Z amerického tisku: Zednářství a Písmo. (Přel. R. J. V.) 48
Z amerického tisku: Nejdůležitější zednářská sdělení. (Přeložil Von.) 55
Veliký Mistr: Všem L.·. a všem b.·. V.·. O.·. Praha, 16. května 1930 . 66
Dob. Kr.: Zednářská Moc, Síla, z čeho prýští a jak ji chrániti 68
J. K.: »S cizinou«. A. M. I. — I. M. A. 72
J. Sk.: Zednářství a politika . . . 76
K symbolu V.·. S.·. V.·. Francouzský leták nizozemských bratří. (Přeložil Carol Warski.) 114
Uznání anglickou V.·. L.·. Co píše list The Freemason z 2. VIII. 1930 . . 125
J. Sk.: Zednářství a národnostní otázka 130
L. Ch.: Konvent Association maçonnique internationale v Bruselu . . 158
Smíšené lóže 62
Sestry a zednářství 63
Ženy v zednářství 64

STARA ZEDNAŘSKA BOHEMIKA:

R. J. V.: Sporck-Komenský-Buditelé . 31
K soupisu tisků Šporkových. (Z čl. Dr. F. M. Bartoše.) 33
R. J. V.: Kresba-deska-plán-list. (Mistr Jan Kříž předložil list r. 1407.) . . 59
R. J. V.: Matyáš z Arrasu. (V. Birnbaum v II. sv. Štencova »Umění«.) 59
Sporckiána. (U antikváře Andréa v Praze.) 60
Byl to zednář? (S kresbou s náhrobku na hřbitově v Chlebích.) . . . 63
Zprávy o Templářích v Čechách a posudky knihy Bibliographie de l'Ordre des Templiers 86
G. J. Hanel: Ze starších dějin pražského zednářství. (Z německého přeložil Von.) 90
Český časopis historický XXXVI. Život a dílo Ignáce Cornovy. Příspěvek k dějinám zednářství v Čechách 109
F. B. (L.·. P.·. V.·.): Svobodní zednáři na Moravě (před 150 lety) . . . 132

Str.

Domácí objev. (Česká bible Melantrichova s označením u kapitoly o stavbě chrámu.) 24

ZPRAVY Z DÍLEN A Z REDAKCE:

Převzali jsme vedení redakce . 24 a 143
L.·. Dobrovský, O.·. Plzeň: Za období 1929/30 121
L.·. J. A. Komenský, O.·. Praha . . 123
Kolega-spolužák-žák 23
U hrobu b.·. Schmause 63
Resurrexit v Košicích 63
Odd Fellows 64
Ježíš a Israelité 88
Katolický kněz a zednářství . . . 88
Těm, kdo jdou do ciziny 141
Kriminalistický kongres v Praze . 143

Slavnostní list V.·. L.·. Lessing z. d. d. R. 19. — Deset let V.·. L.·. Lessing 22. — Latomia V Liberci 63. — Německé dílny V Československu 63.

LITERATURA:

R. J. Vonka: Opět jeden stupeň. O Lennhoffově knize Die Freimaurerei 8. — Památník německé L.·. »Harmonie« v O.·. Praha 1870-1930 17. — Právě vyšel druhý svazek knihovny »Trojúhelník« 24. — J. A. Komenský v našich dějinách. (Slavnostní přednáška dr. K. Krofty.) 79. — Neznámý Komenský. (Nález dr. O. Odložilíka »Radostné zvěstování«.) 79. — Komenský a anglický parlament. (Dr. O. Odložilík ve sborníku »Českou minulostí«.) 80. — Kamil Krofta: Josef Pekař (1870-1930). Slavn. přednáška 80. — Josef Jahoda: Ratejna. Román. Praha 1930 81. — Dílo Karla Hlaváčka. Sokolské básně a studie. — Básně. - Kritiky 82. — F. Žilka: Podobenství Ježíšova. (Nákl. »Kalichu«.) 83. — J. B. Kozák: Přítomný stav etiky. (Nákladem »Dědictví Komenského«.) 84. — J. B. Kozák: Ježíš ve víře a skepci. (Nákladem »Melantricha«.) 85. — Filosofie zednářství. Soupis literatury 85. — M(aria) Dessubré: Bibliographie de l'Ordre des Templiers. Préface par Albert Lantoine. Paris Emil Hourry 86. — Český časopis historický XXXVI. »Život a dílo Ignáce Cornovy«; příspěvek k dějinám zednářství 109. — Skotské zednářství ve Francii. Zpráva o knize, kterou napsal Albert Lantoine 133, 147, 154. — Angličtí druidové. (Z holandského přel. rjv.) 141.

Str.

A. H. (L.·. P.·. V.·.): Zednářství v české literatuře. Karel Čapek: Továrna na Absolutno 146

A. H. (L.·. P.·. V.·.): Návrh vydati zednářskou propagační publikaci . 17

A. H. (L.·. P.·. V.·.): Co by měl znáti československý zednář 17

V. R. (L.·. P.·. V.·.): Cinquante années de Maçonnerie 60

V. R. (L.·. P.·. V.·.): Ročenka A. M. I. 61

V. R. (L.·. P.·. V.·.): Německý kalendář, vydal C. von Dalen . . . 61

V. R. (L.·. P.·. V.·.): Wolfstiegova bibliografie 61

V. R. (L.·. P.·. V.·.): Zednář. knihovna ve Svidnici (Schweidnitz) 62

ZPRAVY:

Z Ameriky: Náš velký přítel b.·. John Cowles 140. — B. J. Rouček 19. — Kuřáci v Dílně 19. — The Taestle Board z března 1930 19. — Generální Veliká Lóže 64. — The Builder: John Hus (od F. M. Matějovského) 87. — Nový chrám v Louisville 141. — Z Texasu 141. — Posvátný pták-symbol 142.

Z Anglie: Počet zednářů 18. — Nejstarší kamenická palice 18. — Kolik je z.·. na světě 62. — Mírový památník 110. — Anonymita — otevřenost 110. — Dívčí zednářský ústav 110. — Anglie a Francie v letáčku nizozemských bratří 126. — Nejvýznačnější čin: Dívčí zednářská škola 126. — Sesterská práce v Londýně 127. — Sestra Anny Johnson 140. — Nejstarší zednář 141. — English-speaking Freemasonry 143.

Z Belgie: Literární zednářská cena 143.

Z Dánska: Dar paní Olgy Teilmannové 127.

Z Francie: Mírové shromáždění v Besançonu 19. — Association Maçonnique Internationale 63. — Poradna a informace 111.

Z Italie: Pokusy obnoviti skotské zednářství 110. — Signor Mario Simonatti 126. — Italie a Francie 127. — Amerika o Italii 142.

Z Jihoslavie: Jesuita Puntingam o Principovi a Františku Ferdinandovi 19. — Nové pojmenování V.·. L.·. 127.

Z Maďarska: Věci řádové ve veřejné dražbě 19. — Horthy proti s.:. z.:. 141.

Z Německa: Berlínští bratři 62. — Zentralinstitut für Auslandskunde 63. — Z Bayreuthu 63. — Pater Gruber 64. — Nejvyšší rada v Berlíně 110. — Kapitol kříže s růží ve Stuttgartě 111.

Z Nizozemska: Byl nalezen neznámý verš Goethův 20. — Národní sdružení sester 20. — Zednářská banka 20. — Čím se provinilo s.·. z.·. 20. — Literatura pro učně 20. — Sdružení pro studia symbolů 20. — Sestry zednářky 20. — Mírová skupina na mezinárodním kongresu v Amsterdamě 20. — Výměna mládeže 21. — Lživé zprávy 21. — Čtvrtý kongres (v Amsterdamě 21.

Z Polska: Nový velmistr, br.·. Stanislav Stempowski 23.

Z Rakouska: Lennhoffovy knihy »Die Freimaurerei« vydán devátý tisíc 20.

Z Rumunska: Fuse obedience 140.

Ze Španělska: Boletin official 126.

Hlasy tisku zvenčí: »Samostatnost« o věci dr. Bartoška 22. — »Čech« o chrámě v Trojanově ulici 22. — »Stráž říše« o zednářských lupičích 109. — »Sobota« o ruském zednářství 110. — »Našinec« o společnosti Misram a Memphis 128. — »Ochrana« v Brně 128. — Školské reformy o Mašlanově knížce 128. — »Rozpravy Aventina« s článkem dr. Wolfa 128. — »Der Tag«, Ústí n. Labem, proti s.·. z.·. 128. —»Raketa«, Praha: Stříbrný chválí zednáře 128. — »Prager Presse« s článkem dr. Wolfa: Učňovský rituál 123. — Egerland proti s.·. z.·. 123. — »Pastýřský list« 143. — »Lid«: Zednáři ruší misionářskou práci 143. — »Samostatnost« 143. — »Deutsche Presse« o P. Grubrovi 143. — »Slovanský přehled« o Lukašińském 160. — »Noviny«: Bude vycházet zednářský deník 160.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 1. a 2.

Osmdesáté narozeniny pana presidenta Československé republiky Tomáše G. Masaryka.

V podvečer osmdesátých narozenin pana presidenta vykonala Národní Velká Lóže československá slavnostní práci, ve které Velmistr lóže nakreslil list ke cti velikého jubilanta. Bratr Veliký řečník z lóže bratislavské nakreslil jubilantovu životní dráhu a bratr J. K. z lóže »Pravda vítězí« pozdravil jubilanta v řetězu vzletnými verši.

Českoslovenští zednáři vzpomínají prvního presidenta Československé republiky nejenom se zřetelem na ustanovení Starých povinností, uveřejněných roku 1723, nýbrž také se zřetelem k tomu, že právě prvnímu presidentu Československé republiky, panu Tomáši G. Masarykovi děkují za to, že za jeho vlády bylo umožněno sdružiti se klidně k pěstění královského umění.

Staré povinnosti praví: »Svobodný zednář je pokojný poddaný oněch států, v nichž bydlí anebo pracuje, a nedá se nikdy zaplésti do spiknutí, namířeného proti míru a blahu svého národa.«

První president vyvedl český národ z nesvobody občanské. Tato nesvoboda znamenala také nesvobodu svobodného zednářství. Svoboda občanská a svoboda zednářská jsou jenom částí svobody plné, o které se pan president vyjádřil, že jest jí našemu národu potřebí, že jest nám potřebí svobody a svobody, svobody čím dál větší.

Svobodné zednářstvo české a slovenské národnosti vidí v presidentovi nejen hlavu státu, nýbrž muže, jenž celým životním dílem prokázal, že by mohl býti opásán zednářskou zástěrou od hodiny.

Před válkou bránily mu býti zednářem nekonstituční zákony staré monarchie, po válce mu zabránily ohledy na mnohotvárnost zřízení v obnoveném československém státě. Co vykonal a metody, jichž při své práci užíval, může přijímati svobodné české zednářství bezvýhradně.

Svobodné zednářství československé, jazyka českého a slovenského, připomíná si vzrušeně, že se první president Československé republiky označuje opět a opět za žáka a následovníka Jana Amose Komenského, jehož jménem byla označena nejstarší česká lóže zednářská, která v Komenském vidí svého duchovního otce, protože Komenský může býti plným právem považován za předchůdce moderního královského umění.

Proto tím živěji pozdravili svobodní zednáři prvního občana Československé republiky, s přáním pevného zdraví, dlouhého života a úspěšné práce ku blahu tohoto státu.

Berla na cestu.

Náš list dává se na cestu v novém rouše. Ti, kdož mají pečovati o jeho život, ohlížejí se vděčně po těch, kdož S. Z. až dosud vedli; děkují jim v tichém pohledu za vykonanou práci a za dobrý příklad. Ohlížejí se také po těch, od nichž očekávají pomoc; lákají je za sebou zase jen tichým pohledem.

Jaký div, že na počátku nových úkolů rozhlíželi jsme se kolem dokola, kde nalézt pokyn, kde bychom viděli rádce. Zastavili jsme se u chrámové holi nové naší dílny. Právě onoho dne, kdy byly po prvé otvírány dveře k první práci, ztratil se s holi ozdobný prsten a to vylákalo naši pozornost. Hle, podíváš se na hůl, jejíž prsten jako když se propadne do země.

Ta hůl stojí za prohlédnutí.

Dělal ji bratr K., byv k tomu vybídnut bratrem G. Měl udělati hůl barvy ohně.

Bratr K. nebyl málo a marně honěn již jako učeň; nalezl si bližší radu u Wirta a vytvořil hůl ze tří dílů v poměru lichých čísel.

Ta hůl je hodná úvahy a začínajíce nový ročník časopisu S. Z., dáváme článek o chrámové holi na první místo jako článek a symbol programový.

Hůl ode dveří v pražském chrámě je ukončena knoflíkem jako poupětem, poupětem s filigránem a červeným kamenem. Rudá barva odpovídá skotskému ritu; filigrán připomíná tím, že je oblíben v Jihoslavii, že z Jihoslavie, země filigránu, bylo přineseno světlo do Prahy a tím i do Československa.

Červený kámen připomíná kámen — gemmu, symbol na zednářském východě: žár horlivosti, světlo odvahy a jas vytrvalosti. Všichni buďte kamenem živým, kamenem, jenž nebyl marně vybírán ke stavbě chrámu životní a tím božské moudrosti.

Článek pod kamenem a poupětem je učednický, svými rozměry připomíná věk učednický. Jsou na něm tři oči Usirisovy, a na každém oku slza, vyjadřující starý názor o slzavé říši; jest to symbol slzavého údolí. Pod těmito symboly se čte v hebrejštině Ihi or! — (Budiž světlo!) a s ním biblický tekst: Řekl Hospodin: Budiž světlo a bylo světlo! (Je to třetí verš z první knihy Mojžíšovy.) Bratr umělec-myslitel chtěl tím vyjádřiti, že se učeník musí naučit užívat zraku, musí se naučit hledět do světa ve světle pravdy; byly mu také dány klíče k poznání života; proto jsou na učenickém článku obrazy tří starých egyptských klíčů; kdo byl přijat do řetězu zednářského, obdržel klíč k zednářskému umění, které nás učí hledět do světa střízlivě a s rozumem; ten klíč otvírá názor, abys stíral slzy, kde můžeš a očko klíčové ti připomíná, abys přes smutek dneška hleděl do dálek budoucnosti.

První díl jest oddělen od druhého ozdobou, po které jakoby se propadla země. (Kolem 15. května l. r. byla opět nalezena.)

Druhý díl chrámové berly je tovaryšský. Na něm se čte citát z Komenského, jejž horlivému učni doporučil bratr E. S.: Omnia (suae) sponte fluant, absit violentia rebus! (Všechny věci samy ze sebe plyňtež, odstoupiž násilí od věcí!) Bratře tovaryši, zanech šovinismu, odlož náboženskou nesnášelivost — jestliže jsi jí neodložil již dříve — zřekni se ne-

vraživosti z politického přesvědčení. Nezavírej očí svých nad bratrovou chybou, nýbrž bratrsky ji vytkni! — Tekst v tomto dílu je rozdělen pěti pětiúhelníky, z nichž jeden je obdán září a má uprostřed písmeno G. Poslední pětiúhelník na přechodu k třetímu dílu — k mistrovskému dílu — je obtažen jednoduchým černým pětiúhelníkem. Wirt vykládá tento pětiúhelník jako (v průřezu) rakev Hiramovu.

Mezi druhým a třetím dílem je druhá ozdoba filigránová.

V třetí části je sedmiúhelník a v něm písmena M. B. a pod ním Husova důtklivá výzva: Také prosím, aby sě milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a všem pravdy přáli! Pod těmito slovy rok 1415. Při dolním konci chrámové berly je nakreslena hranice, jejíž plameny ovíjejí nápis. Pro pravdu dal Hus nejvyšší lidský statek — život v obět na hranici; v smrti Husově musíme také vidět příklad vytrvalosti, ale i vyzvání, nepohoršovat se: připomeňte si slova Husova, pronesená v plamenech: O sancta simplicitas!

Obřadnická berla pražského chrámu je zdobena barvou ohně. Je u dolního konce červená a v nejvyšší části žlutá. Na spodní — mistrovské části — je míra života, egyptský loket, dělený v sedm dílků, každý na čtyři prsty správné míry.

*

Vzpomněl jsem památných holí: Aronova hůl, vržena na zem, proměnila se v zlého hada. Varuj se, aby tvé činy nevyvolávaly zlého hada výčitky!

Jakobova hůl poutnická dovedla bratra Esauova až na místo božího domu, jež sluje Bethel (I. M., 28, 19.). Hleď, aby ses i ty dostal až do Bethelu.

Potom jsem vzpomněl na hole synů Aronových: vydaly květ i po dlouhé době; hleď, aby i tvoje hůl zastkvěla se květem díla a oddanosti.

Z českých dějin jsem vzpomněl holí, které vtiskli v Mladé Boleslavi do rukou vyhnanců. Ty hole zůstaly výčitkou lidské tvrdosti; varuj se jí, varuj se podobných činů.

Hůl-berla z pražského chrámu zůstává symbolem na počátku nového ročníku »Svobodného zednáře«.

Bratr B. B.

Práce, stará sto let.

Tato kresba má podati obraz ceremoniálu zednářských lóží francouzských, obřadu, jenž byl obvyklý před sto lety, abychom jej porovnali s ritem nynějším.

Podle starého ritu zednářských lóží francouzských, obvyklého před sto lety, konaly se práce lóžové více než dvaapadesátkrát do roka, tedy častěji než jednou týdně.

Práce ty lze rozděliti na všeobecné, na slavnostní, na vniterní, na osobní a na pohřební. Mezi práce všeobecné můžeme počítati obvyklá sezení, která se konala týdně s programem podle přihlášek. Práce tyto byly pojmenovány podle různých ctností a snad i byly různým ctnostem

zednářským věnovány, jako na příklad: Oslava oddanosti, cti, milosrdenství, bratrské lásky, moudrosti, vlastenectví, práva, otcovské lásky, vděčnosti atd. atd. Vedle toho, jak se zdá, pojmenování ta sloužila za předmět řečníkova rozjímání během práce. Ceremoniál se valně nelišil od obřadu nyní ještě platného; hlavní rozdíl záležel v tom, že mistr lóže, otevřev dílo řádným způsobem, sestoupil se svého místa a obrátiv se k východu, pronesl výzvu k Bohu; děkoval za prokázaná dobrodiní Velikému staviteli všehomíra a prosil za posílení proti hříchu, aby svobodní zednáři kráčeli cestou ctnosti, která je jediným zdrojem štěstí. Nato se vrátil na místo a udělil slovo řečníkovi.

Vyzvaný rozvedl krátkými slovy význam oné ctnosti, jejíž pojmenování připadlo na schůzi a připomněl bratřím, že bez té a té ctnosti nemůže nikdo žíti ve společnosti, ani jako její součástka, ani jako jednotlivec.

Pak kolovala Mošna vdovy, mistr opětně sestoupil před oltář, a obrácen k východu pronesl opět modlitbu k nebeskému otci, který je přítomen v každém a ve všem. Ukončení práce lóžové se pak dělo způsobem podnes obvyklým, avšak bez obřadného tvoření řetězu, o němž v knize není ani zmínky. (Allgemeines Handbuch der Freimaurerei praví, že řetězový obřad byl zaveden po prvé v Magdeburku 28. září roku 1778. — Také o řádu Řetěz, jehož články byli nejen muži, nýbrž i ženy, praví A. H. d. F., že šlo o obnovení, provedené roku 1774.)

Mezi práce vniterní počítá se zasvěcení nového chrámu a rituál při sloučení dvou lóží (v jednu). Mezi práce osobní pak patří křest a později biřmování tak zvaného mláděte. Pod názvem mládě vyrozumívali francouzští zednáři (dle Riebesthala), syna některého člena té které lóže. Tento synek neměl dovršiti plného stáří tří let. V případě, že otec dítěte si přál, aby se synek jeho stal v útlém mládí členem lóže, zažádal písemně u mistra za zednářský křest a přiložil k žádosti potřebná data. Po souhlasu lóže bylo dítě křtěno za zvláštních ceremonií, které se dosti podobaly křtu katolickému, s tím rozdílem, že se místo vody používalo vína. Po dlouhém obřadu za spolupůsobení tří lóžových kmotrů, kdy pokřtěný obdržel jméno »dítě lóže«, dostal otec mláděte dekret o vykonaném křtu, kterýžto dekret zůstal v rukou otcových až do dovršení sedmnáctého roku synova, kdy byl lufton po biřmovací ceremonii prohlášen definitivně za člena lóže. Zemřelo-li dítě lóže, byl otec povinen uložiti dekret do archivu lóžového; zemřel-li otec dříve, nežli dospěl syn předepsaného věku, vyžádala si lóže dekret, aby jej vložila do rukou mláděte v určitý čas.

Práce slavnostní bývaly čtyři: dvě ekvinokční a dvě slunovratné, které, jak již název praví, se konaly na počátku každého ročního období. Názvy jejich byly:

Oslava procitnutí přírody. — Oslava vítězství světla. — Oslava ulehnutí přírody ku spánku a konečně: Oslava znovuvzplanutí světla v době zimního slunovratu.

Podívejme se, jak bratr Riebesthal, autor knihy, ze které jsou tyto výklady čerpány, líčí slavnostní práci jarní.

Popisovaný ceremoniál byl komplikovaný; otázky a odpovědi, jestliže je tazatel i odpovídající museli znáti nazpamět, vyžadovaly mnoho času a píle k nacvičení; některé ze zaznamenaných výkladů jsou snad až zbytečně dlouhé. Velmi zhusta pronáší se při ukončení slibu, modliteb aneb

ceremonií slovo »Amen« a Bůh je označen slovem Jehova. Zednářský rok počíná vždy jarní ekvinokční schůzí, což se dá odvoditi z poznámky mistra lóže. Dekorace lóže nebyla stejná po celý rok, jak jest zvykem u nás, nýbrž pro každou oslavu byla zvláště předepsaná výzdoba.

Jak byla upravena lóže na jaře a jaké byly obřady při první jarní práci?

Slavnost tato se konala v den jarní ekvinokce, aneb nejpozději nejbližší neděli poté.

Uprostřed Orientu nebo nad ním byl zářící triangl se jménem Jehova, aneb krátce Jod v hebrejských písmenách; na jižní straně visel transparent, znázorňující slunce nad hrobem; vedle slunce visel jiný transparent, představující souhvězdí Berana; pod tímto transparentem stál stůl, na kterém byl cukrový beránek, nůž, pohár a nádoba s vínem.

Na severní straně vedle znázorněného měsíce a naproti souhvězdí Berana byl opět transparent s obrazem oranžového stromu, plného květů a zeleného ovoce; u tohoto transparentu byl postaven dlouhý stůl, jehož deska byla elipsovitá; na ní bylo dvanáct přesně stejně od sebe vzdálených sloupků; třináctý sloupek stál uprostřed desky a na něm byl globus; na ostatních sloupcích byly svíčky, připravené k rozžehnutí.

Délka těchto svíček byla rozličná; prostřední byla nejdelší a equator globu dosahoval její polovice, ostatní byly nižší a nižší až do konečného úhlu 24 stupňů. Mimo tyto sloupy byla na stole kaditelnice a váza s voňavkou.

Na oltáři byl trojramenný svícen, jehož ramena s třemi světly byla srovnána do přímé čáry, vedoucí od jihu k severu. Pod každým světlem byly nápisy a to: Moudrost, Spravedlnost a Dobrota. Uprostřed lóže byl postaven hranol, vysoký přibližně 9 palců, a ten byl přikryt černým přehozem; po stranách tohoto hranolu stály tři kandelábry, nesoucí pochodně, umístěné dle obřadu jednotlivých lóží.

Kandelábr v blízkosti řečníka byl opatřen nápisem: Velikému staviteli všehomíra. Kandelábr u Prvního dozorce nesl nápis: Ctnosti, a onen u druhého: Lidskosti. Na přehozu byl položen kompas, úhelnice, vodováha a krokvice, neotesaný kámen, pak kámen zpola otesaný a jiné předměty, kterých se dnes již neužívá. Schází však mezi nimi u nás obvyklá bible.

Dvanáct trianglů, nesoucích každý po třech světlech, dekorovaly lóži; šest z nich stálo na straně mezi východem a na straně jižní, 6 na straně západní. Lóže jest vyzdobena květinovými guirlandami. Tři transparenty, představující slunce, souhvězdí Berana a oranžový strom, byly zakryty a teprve v určitý čas byly odhaleny. Na počátku práce svítilo pouze devět plamenů, a to tři u oltáře, dva u každého dozorce, jeden u řečníka a jeden u jednatele. Ostatní světla se rozžehovala později najednou. (Nezapomínejme, že roku 1820 ještě se neužívalo lamp, nýbrž toliko svěc.)

Práce se konala dle stupně, který byl pro tu kterou práci určen. Nejdříve (na rozdíl od našeho zvyku) byly čteny protokoly dřívějších prací, načež teprve byli uvedeni cizí návštěvníci a byli přivítáni podle určitého řádu. Potom mistr lóže v proslovu oznámil účel zahajované slavnosti: Oslavuje se nový zednářský rok a připomíná se jarní slunovrat, jarní rovnodennost; všichni svobodní zedníři mají se sjednotiti v tomto čase, aby vzdali dík Velkému staviteli Všehomíra za dobrodiní, která vyšla lidstvu z jeho ruky v roce minulém, a vzývati jej, aby požehnal jich práci

a aby je udržel na cestě ctnosti v nastávajícím roce. Mistr lóže kladl hlavní důraz v tomto proslovu na pozornost bratří, aby dobře si všímali různých vykonávaných ceremonií, aby posoudili účinek a aby hleděli postřehnouti výhodu kultu správného, přirozeného a čistě morálního, jejž vykonávají svobodní zednáři.

Když Mistr lóže dokončil svou řeč, udeřil jednou kladivem a pokračoval: »Drazí bratří, v kterém Čase jsme?« Odpověď: »Rok pátý právě započal.« — Mistr: »Jelikož jsme se dožili tak slavné doby, bratří první a druhý dozorcové, ohlaste svým řadám, že chci započíti s prací, a aby se proto ke mně a k vám připojily.« Dozorci ohlásili tuto výzvu a Mistr pokračoval: »Vzhůru! Povstaňte, bratří!«

Pak oba dozorci opustili svá místa, aby se postavili vedle Mistra, první na pravici, druhý na levici. Mistr, doprovázen dozorci, odebral se ke stolu, na kterém stála kaditelnice a voňavky. Kaditelnici odevzdal Prvnímu dozorci a voňavky druhému; pak se vrátil s dozorci před oltář, obrátili se obličejem k Východu a Mistr pronesl modlitbu, drže pravou ruku dle předpisu a v levé rituál. Modlitba, ve které se vzýval Jehova, byla velmi dlouhá. Po slovech »Chvála a sláva Tvé moudrosti, Tvé spravedlnosti a Tvé nekonečné dobrotě« Mistr třikráte kaditelnicí vykouřil trojramenný svícen, načež pokračoval v modlitbě, kterou končil slovem »Amen«. Pak teprve rozsvítil malou svíčku od svíce na jednom rameni svícnu a odebral se s oběma dozorci ke kandelábru řečníka, stojícímu vedle výše zmíněného hranolu. Když nakouřil nyní již osvětlený svícen, odebral se ke kandelábru prvního dozorce, kde zmíněný obřad opakoval, jakož i u druhého dozorce. Při tom stále pronášel předepsanou modlitbu. Po každém rozsvěcení ukončil modlitbu slovem »Amen«. Po tomto obřadu se vrátil Mistr ke stolu, na nějž uložil jak kaditelnici tak i voňavky a všichni tři — mistr i dozorcové — se navrátili na svá místa. Při obřadu kadidla a myrhy stále se hrálo na varhany.

Potom Mistr, udeřiv kladivem, otázal se: »Bratře první dozorče, kde se nacházíme?«

Odp.: »V spravedlivé a dokonalé lóži.«

Mistr: »Na kterém geometrickém bodě se nalézáme?«

Odp.: »Na tom a tom stupni a té a té minutě severní polokoule.«

Mistr: »Ve které výši vidíme slunce?«

Odp.: »Právě na ekvinokčním bodu jarním.«

Mistr: »Jaký účinek smíme očekávati od této posice?«

Odp.: »Že slunce, přešedši equator, přijde do ovzduší naší polokoule a svým světlem a blahodárným teplem oživí veškeré tvorstvo.«

Mistr: »Jakými prostředky stane se to skutkem?«

Odp.: »Alegorickou obětí berana, kterého staří národové uctívali jako obětního beránka.«

Poté došlo na dlouhou řadu otázek.

Po výzvě venerabila, aby bratří povstali, přikročil Mistr lóže ke stolu, rozsvítil dvanáct svíček na sloupcích a při tom mluvil: »Nechť temnota prchá a zář nového světla nechť se objeví na povrchu naší polokoule, aby znovu oživila vše, co žije. Nechť pravé světlo rozežene temnoty hrůzy, jako slunce rozhání stíny noční. Velký stavitel všehomíra nechť udělí zemi dobrodiní, a své požehnání rozprostře stejně do všech čtyř úhlů světa. Amen. Spojte se se mnou, moji bratří, abychom uvítali návrat slunce trojím potleskem.«

Mezitím, co Mistr pronášel tento proslov, ceremoniář krájel beránka a důvěrník rozžehoval světla v transparentech a všechna světla v chrámě. Po potlesku zazněly varhany.

Mistr lóže udělil poté slovo řečníkovi a po ukončení jeho řeči mu poděkoval:

»Bratří I. a II. dozorce, vyzvete bratry své řady, aby se seřadili kolem mne, abychom ukončili práci tohoto slavného dne a spojili se svatým řetězem vřelého přátelství, které nás pojí, a abychom pojedli z pokrmu, kterým nás božská prozřetelnost obdařila.«

Po výzvě Mistra lóže byl před něj přinesen stůl, na kterém byl rozkrájený beránek, nádoba s vínem a pohár.

Mistr lóže převzal mísu s beránkem, vzal jeden kousek a nabídl mísu bratrovi po své pravici se slovy: »Vezměte a rozdělte mezi sebou tento pokrm na důkaz vřelosti bratrských citů, které chováte jeden pro druhého.«

Pak vzal pohár, napil se a podal dozorci po pravici: »Vezměte a pijte z pokálu vy i všichni bratří, aby tento nápoj posílil lásku, která nás vzájemně víže.«

Když se pohár vrátil do Mistrových rukou, políbil Mistr polibkem míru bratry po pravici a po levici. Když políbení prošlo oboustranně řadou, bratří se navrátili na svá místa.

Poté započala práce obvyklým způsobem a obvyklým způsobem byla také ukončena.

*

Zednářská myšlenka, ať již se opírala o polozapomenuté ideje dřívějších časů, ať snad vznikla teprve na počátku 18. století, má cíl vznešený: dobročinnost, humánost a odstranění všeho druhu protivenství mezi lidmi, aby nastalo povznesení celého člověčenstva. Toť byl a jest vůdčí a vznešený cíl zednářstva. Avšak docílení této snahy bylo v tehdejší době dosti nesnadné a proto musely napomáhati určité obřady.

V oněch časech, ze kterých máme první autentické zprávy o vzniku zednářských lóží, chýlila se ke konci sláva alchymistů a lidstvo obracelo svůj zrak k novému učení o mesmerismu a magnetismu. Netřeba snad připomenouti, že zednářství nemá býti srovnáváno s astrologií a podobnými omyly. Ale jsme si vědomi, že lidstvo má zálibu a sklony ke všemu, co jest obestřeno rouškou tajemství. Zakladatelé moderního zednářství s pevnou vůlí připoutati k dosažení svých cílů pokud možno velký počet vlivuplných osob, správně přijali symboly a zvyky, které dnes ještě jsou částečně v platnosti; pouhá myšlenka sbratření lidstva, pouhá kázání a prokazování čisté humánnosti by sotva bylo upoutalo tehdejší lidstvo; bez symbolů sotva by vůdčí idea zednářstva byla dosáhla takového významu a vlivu, jako má dnes.

Aby se alespoň oprávněné symboly zachovaly podnes, jest nutné: chrámové obřady jsou tmelem naší společnosti a liší nás od kteréhokoli dobročinného spolku, do něhož kdokoli může přistoupiti a z něhož může vystoupiti kdy kdo chce.

Zesnulý, nám velmi milý bratr Taussig, vyprávěl mi krátce před

úmrtím, jakých ceremonií se užívalo v Columbii, kde byl přijat do zednářského bratrstva. Bohužel popis ten byl jen kusý, nahodilý a než jsem jej mohl poprositi o bližší data, vyrvala ho neúprosná smrt z našeho středu; mohl mi také podati jen líčení, odpovídající mému tehdejšímu prvnímu stupni — líčení jeho mi připomínalo děj Mozartovy opery »Kouzelná flétna«. V hrdinovi této hudební básně, Taminovi, spatřuji bratrstvo zednářské, které v průvodu Paminy — vzájemné bratrské lásky — a za přispění tří geniů, které bych chtěl označiti jmény tří mocností, jež podnes vzýváme: moudrosti, síly a krásy, přes překážky v cestu mu kladené dojde svého cíle. — Sarastrův hrad na vysoké skále — toť symbol naprosté lidské dokonalosti, lásky a humánnosti.

Dnes odpadá zkouška vodou a ohněm, je však nahrazena pověstí, kterou se musí osvědčiti, nežli jest hledající uznán za hodna členství v bratrstvu. Meče, které hledající spatří v šeru napřažené proti sobě, než se mu dostane světla, neohrožují jeho života, ale připomínají mu, aby se ukázal statečným v boji pro zednářskou myšlenku. Mají mu dodati odvahy, aby se případně smířil s dosavadním odpůrcem.

O vhodnosti tvoření řetězu jsem naprosto přesvědčen. Položím-li uvolněné články kovového řetězu jeden vedle druhého tak, že se toliko dotýkají, a zvednu-li jednu částku, nevyzvednu tím řetěz celý; spojím-li však články jeden do druhého, vyzvednu řetěz celý i když zvednu pouze článek jediný. Stejně jest tomu i u nás: tvoříme — zkřížíme-li ruce — jeden celek, stojíce druh u druha co nejtěsněji, a pocit bratrství musí projíti nejen naší duší, ale i naším srdcem. Trojí potřes rukou jest pak trojnásobným slibem neochvějné vzájemné věrnosti.

Snad všichni bratří z vlastní zkušenosti prohlašují, že přijetí do lóže, jakož i pozdější ceremoniel na ně působil mocným dojmem, který otvírá nový, dosud netušený svět. Tento dojem nemívá jen jeden. Stejný pocit měli všichni bratří. Ochuzovali bychom nejen sebe, nýbrž i budoucí bratry o dojem nezapomenutelný, kdybychom cokoliv na dnešním ceremonielu měnili.

R. J. Vonka:

Opět jeden stupeň.

Eugen Lennhoff: die Freimaurerei. I. vydání. 1929. Amalthea-Verlag, Vídeň, 475 stran.

Bratr Lennhoff připsal tuto knihu rodičům. Pokud vím, je to první zednářská kniha, připsaná rodičům. V předmluvě praví bratr, že mu šlo o knihu objektivní, která by se obírala zednářstvím po stránce filosofické. Hlásí se odkrytě k zednářství, leč nechce úsudek filosofický tím ovlivňovat. Jde mu hlavně o zjednání jasna a nechce se přenášeti lehkým způsobem přes fakta; nechce také poučovati, nýbrž vylíčiti. Chce odpovídati na všechny otázky i na takové, na něž se vždycky neodpovídá. Takového vylíčení je potřebí, protože protizednářské literatury přibývá jako vody o povodni.

Dílo bratra Lennhoffa má čtyři velké kapitoly: Podstata i vývoj. —

Dnešní zednářství podle jednotlivých států. — Staří a noví nepřátelé. — Zednářská mezinárodnost. —

V první kapitole je řeč o ideové podstatě zednářství, o symbolech a obřadech, o tajemstvích, o počátcích zednářství (o předhistorickém zednářství); autor stručně líčí, jak se vyvíjelo zednářství v Anglii, jak ve Francii, jak na německé půdě. Zvláštní výklad je věnován německým klasikům zednářům, kteří byli zároveň klasiky německé literatury; jsou to Lessing, potom Herder a Fichte a Goethe s Wielandem. Přirozeně pak přišli po klasickém období reformátoři, přišel nový rozkvět, v Rakousku to bylo za Josefa II.; také v Italii nastal rozkvět, v Rusku, ve Španělsku a v Portugalsku. Přirozeně vniklo zednářství také do Ameriky, Washington byl zednář.

Z této velké kapitoly mne zajímá oddíl o symbolech, o nichž byly napsány již celé knihovny. Kromě o dějinách staří bratří i odpůrci psali nejčastěji o symbolech, jedni v nich viděli staré haraburdí, druzí se jimi dávali másti, špatně je vykládali, viděli v nich znamení starého spřízeženstva a hledali za nimi bůhvíco. Přicházeli také mystikové a viděli v nich jen a jen mystické odkazy. Byli i tací, kteří věřili, že zednáři chtějí pomocí symbolů zametat za sebou cestu, aby zmátli profánní svět.

Dodnes platí slova Wielandova (bratr Lennhoff je uvádí): »Kdo hledá a nebylo mu dáno, aby byl proniknut ctností v pravdě zednářskou, hned při prvním kroku do chrámu nenajde v symbolech to, co v nich nalezne opravdový zednář.« To by byl krátký smysl přesvědčivých slov Wielandových.

Bratr Lennhoff považuje symboly za dědictví starých stavitelů chrámových, ne-li i co do duchovní náplně, tedy alespoň jako rámec. O dvě věci běží, symboly povzbuzují k vybudování vnitřního vlastního chrámu a k vybudování lepších poměrů mezi lidmi. Bratr Lennhoff má trojí dvojici za cíl zednářské činnosti a za podstatu symbolů:

Poznej sama sebe a poznej, jak můžeš nejlépe, také svět okolo sebe.
Ovládej se a promítni svou vůli do svého okolí (to jest neuzavírej se!).
Zušlechti se a přičiň se, aby se celé lidstvo mohlo přiblížiti pravému štěstí.

Musím vyzdvihnouti toto poučení:

Bible není výrazem dogmatiky a víry v autoritu, nýbrž výrazem přesvědčení, že světem vládne řád. Úhelnice, znamení vnitřního světla, je symbolem práva a povinnosti; mravního jednání; kružidlo, toť světlo kolem nás, symbol bratrství a služby lidstvu. —

Potom mne zajímal výklad o starém zednářství, to jest o tom, co předcházelo modernímu zednářství. Komenský je tu označen za posledního biskupa Jednoty Českých bratří; tento omyl přechází z díla do díla; Komenský sám se nazval posledním biskupem, ale sluší rozuměti: posledním za onoho času; byli totiž biskupové Jednoty ještě po Komenském; byl biskupem v Jednotě také vnuk Komenského, Daniel Jablonský, jeden ze zakladatelů berlínské akademie. Bratr Lennhoff, praví, že Komenský blouznil (schwärmte) o vybudování chrámu pansofie. Nechci vzpomínat, že český slovníkář Rank překládá *schwärmen* nejen blouzniti, nýbrž i »třeštiti«. — Chci zůstati u slova »blouznění«; — tohoto slova užil o činnosti Komenského také jeden jinak z nejlepších znalců díla Komen-

ského, J. V. Novák, ale já ten výraz odmítám. Komenský si ho nezaslouží. Jinak by byl blouznil také Wilson, organisátor Společnosti národů a byl by blouznilem Kellogg, původce dohody o prokletí útočných válek. — Výraz pansofie (Allweisheit) má u Komenského význam jako exaktní věda na rozdíl proti scholastice, která se opírala jedině o Aristotela. — Tuto kapitolu bude potřebí náležitě objasnit naším poznáním nejen v cizině, nýbrž i doma. — Portret Komenského, připojený k tomuto výkladu, je z belgického díla o Rosenkreutzovi a jeho následovnících. Není to vyobrazení ani staré ani pěkné. Známe krásné a dostupné portrety Komenského, kreslené a ryté v době, kdy Komenský ještě žil; v nových vydáních Lennhoffovy knihy měl by býti ten portret z prvního vydání zaměněn za portret de Passův (Crispina de Pass z roku 1658 anebo ten z roku 1664).

Čech bude hledati v knize bratra Lennhoffa nejdříve kapitolu o dnešním zednářství v Československu. Za tuto kapitolu bude potřebí napsat náhradu ještě dokud žijí bratří, kteří 26. října 1918, tudíž nevědouce, že nastává (u nás) konec světové války, založili první českou Lóži Jan Amos Komenský. Bratr Lennhoff připsal v této kapitole na stránce 297 mé práci větší význam, nežli co v ní skutečně jest. Jistě, že v dalších vydáních bratr Lennhoff tuto stránku upraví, aby se dostalo náležitého uznání bratřím, jichž práce znamená více nežli moje. — Potom bude potřebí, abychom o husitských válkách rozšířili také názor pokrokových, nikoliv jen názor mužů s druhého pólu, kteří nevidí v husitských válkách obranu svědomí a přesvědčení, a která nevylučovala patriotism a sociální spravedlnost.

Organicky je uzavřena kniha bratra Lennhoffa kapitolou o zednářské mezinárodnosti. Na tomto poli je potřebí rozptylovati mnoho zmatků a blouznění. Ještě dnes mluví mnozí o nekorunovaném králi celého světa, a ten prý je zednář. Katolická církev zdůrazňuje proti zednářům, že ona jest viditelné shromáždění všech věřících, kdežto zednářstvo jest prý svět skrytých, neviditelných, vládnoucích pomocí peněz celému světu. — Jiní vidí v zednářstvu průkopníky anglosaské politiky. Podle správného i domnělého vzoru svobodného zednářství vyrostlo mnoho organisací.

Ano, zednářství je světové hnutí; je světové, chce být světové a musí býti světové. Protože nejvíc nesnází vzniká pro národohospodářskou politiku, zednáři chtějí i mají také na tomto poli a musí na tomto poli zkusiti své síly, ovšem ne tak, jak se domnívají zednářští odpůrci, kteří zednářům přičítají jen a jen vraždy, atentáty, úklady a rozvratnost, sionism, spartakism a bolševism.

Dosud trpí zednářství organisačně, trpí také nesoustavností, ale přesto žije již dvě stě let; ani pronásledování ho nemohlo zlomiti a zničiti. V tom je veliké světlo naše, že — abychom to řekli slovy Komenského — přijde čas nové naděje. Právě my, kteří jsme prožili světovou válku, jsme povoláni, abychom šli cílevědomě bez bázně a bez pesimismu za starým cílem. Abychom to říkali slovy Prometheovými:

»Myslíš, že zoufám, když se všechny mé sny nesplní a že nedověřím, že se jednou všechny květy v plné kráse rozvinou?«

Bratru Lennhoffovi musíme děkovati, že tuto knihu napsal. Znamená to ve středoevropské literatuře velmi významný čin, znamená to významný přírůstek v literatuře na konci první třetiny dvacátého století. Dílo bratra Lennhoffa nutí vzpomínat: Před třemi stoletími se rodil nový

ruch v střední Evropě, jenž zabral potom celou protestantskou Evropu: Komenský převzal od Jana Valentina Andreae vedení bratrstva. Nic nezáleží, že neznáme přesného jména toho bratrstva; jednou slulo Secta heroica, jindy Secta christiana jindy Societas lucis, potom i Antilia; snad to bylo Antiliga (ti, kdož tvořili tehdy řady politiků habsburských, byli ligisté, sluli Liga). Před dvěma sty lety žili ještě ti, kdož vydali roku 1723 Konstituci a vytvořili roku 1717 velikou Lóži anglickou, matku moderního zednářství evropského. Před sto lety začaly se opět zvedati zbytkové řetězu zednářského, aby se v sedmdesátých letech minulého leta opět rozsypaly na jednotlivé články. — Pád bojovného imperialismu, ať již jej hledáme u kteréhokoliv ze tří bojovných dvorů evropských, pád, jenž překvapil Evropu po světové válce, umožnil, že mohla ve Vídni vyjíti kniha bratra Lennhoffa. Právě ve Vídni, kde byla jedna z tvrzí těch, kterým bylo a jest zednářství jako sůl do očí obyčejného občana.

Symbol „Žebřík".

Psáno pod název Zavřelova románu Fortinbras, v němž je rada zabíti politického odpůrce.

Česká literární tradice, smysl naší literární historie, má zvláštní ráz; nechceme a nemůžeme v ní spatřovati pouhou literární historii anebo část historie kulturní, nýbrž hledáme v ní vyšší a těžší úkoly.

Literární tradice nás vede od Josefa Dobrovského až k Otakaru Březinovi; jest nám jako vůdce již sto padesát let.

Ten zdánlivě suchý vědec Dobrovský, jejž jiná tradice označuje za svobodného zednáře, měl v sobě básnického zápalu za celou básnickou školu. Hlavní pochodní, jež mu svítila při práci, kterou můžeme označiti za hledání ztraceného slova, byla pravda. V jejím světle se odvážil zvážiti samo boží slovo, evangelium svatého Marka; odvážně ukázal, že i ty věci, které jsou boží (podle slov evangelia »věci otce našeho božího«) musí býti věci světla a pravdy.

Komenský, který k nám mluvil po staletí odmlčení opět ústy právě Dobrovského, užil při podobné příležitosti slov starého hebrejského jazyka, aby zdůraznil starobylost této stránky poctivosti. Roku 1642 v díle »Napomenutí Evropanům« a přizpůsobeném o pětadvacet let později v díle »Angličanům«, zdůrazňoval, že lidem musí jíti ve všem jen a jen o světlo a pravdu, o urim a thummim, a to i tam, a právě tam, kde běží o náboženství.

Třebaže naši buditelé neznali těchto knih Komenského, řídili se příkazem o světle a pravdě, neboť jej chápali z ostatního díla Komenského; šli cestou světla a pravdy.

Václav Matěj Kramerius vyvracel svou lidovou literární tvorbou staré pověry, rozptyloval tu nejtemnější temnotu.

Jan Kollár vztyčil u cesty české literatury veliký milník, na němž se čtou slova: »Zvoláš-li Slovan, nechť se ti ozve člověk«; hledal především člověka.

Karel Hynek Mácha, zvyklý od mladosti na chod mlýna, kde všechno klape jako hodiny, odvážil se v podvečer prvního máje řešiti záhadu lid-

ského života a poznal, tak jako to poznal před ním Komenský, že věčnost nezačíná až po smrti, nýbrž že nastala již teď, již dnes, teď právě, kdy dopadla od stropu vězení kapka, jež »padá, padá a hyne«. Kdo toho nepochopil, na toho padá poznání »marná jest láska má, marné mé volání«, jako těžké a veliké břemeno.

Božena Němcová měla za příklad svou statečnou a dobrou babičku, která ji vodila okolo záhad lidské duše. Zastavíme se u dvou: U Viktorky, kterou osud vytrhl z náručí štěstí a klidu a dovedl ji od jasného rozumu až k šílenství, od lásky až k vraždě, z kruhu rodiny až do samoty nad mlýnským splavem a pod strom, kde došla vysvobození v oslňující záplavě bleskového světla, »jež zabíjí poznamenaného«. Potom si všimneme krasavce myslivce, jehož dychtivé zraky, nedosycené pohledem do krásného božího světa, zalily se slzami ve vězeňské kobce, kde svůj román lásky, dříve než skončil pod katovým mečem, ukončil v písni »Horo, horo, vysoká jsi«, těžkým povzdechem o marné lásce, o promarněném milování.

Z rodu těch poctivě odvážlivých myslitelů byl Karel Havlíček Borovský, jenž proti idololatrii císařského majestátu dovedl zanotovat skvělou píseň posvátného vzdoru, a jenž učil měřiti i poslední věci člověka lidským rozumem nejen v »Epištolách kutnohorských«, nýbrž i v zdánlivě rouhavém popěvku »Chceš-li býti spasen, synku, radím tobě, nedávej se pohřbít u nás na hřbitově«.

Jan Neruda nám otvíral okna do Evropy. Obyčejně vzpomínáme, že byl tvůrcem českého feuilletonu, avšak zapomínáme, že každý jeho feuilleton byl okno poznání, nového a širokého poznání, že to byl často velmi odvážlivý pokus o vylomení mříže, která věznì lidského ducha. Vzpomeňme, prosím, jeho feuilletonů o svobodném zednářství! Ty řádky byly psány rovněž u zamřižovaného okna (bylo to roku 1860), a jsou z téhož dobrého kovu, jako verše »jak lvové ducha bijem o mříže — a my je rozbijeme«. A rozbíjel je. Dodnes se může naše mládež učiti u Nerudy v »Kosmických písních« počátkům čisté a poctivé odvahy...

Po čistých cestách vodili českého myslivého čtenáře buditelé ze školy Dobrovského, po čistých cestách k čistému a nekompromisnímu lidství vodil nás nejvášnivější čtenář z těch, co šli radostně za korouhví Dobrovského, T. G. Masaryk.

Ti, kdož kuli českou literární tradici, kdož vztyčovali žebřík poznání, byli mužové smělého ducha, nebyli tichošlápkové, kteří by couvali před každým tvrdým loktem; byli synové světla. Ti, co z nich dosud zemřeli, umírali jako bojovníci podle hesla: »bojovník má umírati stoje«.

V díle těchto starých osvědčených vůdců není jediného zásadního poblouznění. Každá jejich kniha, každé jejich slovo bylo propočítáno, měřeno a váženo. Jejich knihy mají své poslání, jsou jako pochodeň na cestě za velkým cílem, k metám, kde přestávají závory temnot. Proto mohl jeden z nich, dnes už zapomínaný, právem napsat na jeden ze svých literárních pokusů: »V knihách byla naše spása.«

Ti, kdož zvedají český žebřík poznání, jak Komenský nazval literaturu, neodvážili se dosud vsunouti do českého žebříku příčel, vyrobený v dílně temnoty, neradili čtenáři, aby sáhl na jiskru života, aby ji zhasil, buď či buď. Neboť si byli vědomi, že světlu se nemůže pomáhati zhášením jisker, jež znamenají život, byli si vědomi, že světlu nelze posloužiti rozmnožováním zevnitřních temnot, kde jest pláč a zoufalé skřípění zubů.

Před lety napsal takovou knihu Macchiavelli (1469—1527) a ta jeho

kniha (»Kníže«) otrávila Evropu a otravuje ji dosud, dává totiž hrubému násilí zdání filosoficky rozvážených činů. Macchiavelli neradí, aby ten, kdo chce silně a mocně vládnouti, vládl jako filosof z rodu Platonova, maje na zřeteli moudrost, pravdu a dobrotu, nýbrž aby sáhl bez váhání ke kterémukoli prostředku, byť to byla i vražedná dýka, zabíjející protivníka.

To byla rada, které se lekal sto let před tím Mistr Jan Hus a jež zní: Nestane se had drakem, nepozře-li hada — »had hada-li nepozře, drakem se nestane«. Ani jesuitští monarchomachové, kteří hlásali, že monarcha-kacíř může býti zavražděn, neodívali svůj názor do filosofického roucha anebo do královského hávu krásné literatury, nýbrž utíkali se do soukromí a k jednotlivcům, které drsně snižovali na pouhý nástroj, jímž pohrdli a jejž i zapřeli, když vykonal svůj nízký a otrocký úkol.

Na cestě literární tradice dobral se u nás k nejvyšším stupňům na svaté stupnici Jana Amosa Komenského také Otakar Březina. Nenapsal jenom slova »pro všechna čela poznamenaná polibek míru jsme měli« (v básni »Šílenci« v »Rukou«), nýbrž psal také nové evangelium, nové zvěstování, »o závrati nad vlnami tvůrčího zmaru, kam padají světy nenávisti a smutku«, — kde v refrénu tohoto zvěstování plane »žár svatého šílenství o útěku zmateného stáda pochmurných myšlenek, jež bičem bolesti žene Pán na pastvy tajemství« (v »Tajemství bolesti«) napsal také veliká slova »a tam, kde bratří odvrátili se v hrůze, my ještě milovali« (v »Šílencích«), neboť »nepřítel, jenž číhaje, u našich usnul bran, jak unavený posel — byl od nás uvítán« (»Čisté jitro«).

Březinova cesta je úžasný vzestup na žebříku vzdělání, jejž Jakob-Komenský nazval »scala sacra«; úžasný vzestup na žebříku, kde dobrá kniha znamená pevný příčel. A kdo na svatební stůl místo koberce čistých ideí prostírá otrávená roucha, nemůže býti počítán k synům světla a do rodiny Komenského, Dobrovského, Havlíčka Borovského, Jana Nerudy a Otakara Březiny.

Po duchovních hodech, které nám připravili nejlepší duchové národa, nehledáme jen a jen nebetyčnost a světlo nebeských bran a neženeme se za astronomickým měřítkem. Kamkoliv sáhneš do denního dění, všady to kypí, raší, vzpíná se a zvedá za světlem. Nekypí život jenom těžkými záhadami a tajemstvími, jež stojí za literární zpracování. Přihlédneš-li blíže, poznáš, že všechno se točí okolo lidského jádra, blízko, okolo tvého jádra. Nevěř v zázraky! Neboť zde jde o tebe, duše lidská, o to jde, co ty v tom dění cítíš, co chceš ty, kam míříš ty, kam ty své peruti rozpínáš. Svým měřítkem musíme všechno měřiti, ne měřítkem titánů a démonů, nýbrž měřítkem člověka, o němž bylo řečeno, že je tvor náboženský a z lidské společnosti.

Třebaže v literární tradici jde o hody, neběží o stůl přesycených. Ti, kdo připravují literární hody, musí pamatovat, že na hodovní stůl národa patří především živný a zdravý pokrm; neboť jde o pokrm bohův, bohův podle slov: »Vy, kdož vládnete duchům, bohové jste.«

Bude u těch hodů řeč o lásce a jejích propastech? Zajisté! Neboť v lásce se rozvíjí život vůbec. Láska? Ano! Nikoli však jen a jen bloudění zvráceného pudu. Bude řeč o politice? O vášních? O záhadách? Samo sebou, že bude. Neboť má-li býti literatura vůdcem anebo tolik jako poutnická hůl, ti, kdo ji tvoří, nesmějí zavírati očí před skutečností, která jest z osmdesáti procent politická, zpolitisovaná a přepolitisovaná i rozváš-

něná. Leč literatura nesmí býti zrcadlo duté anebo vypuklé, úkradkem pro pokřivený obraz vtisknuté do ruky čtenáře nezralého anebo nezdravého. Literatura nemůže a nesmí býti průvodcem po nevěstincích, nemá býti ceníkem-pomůckou těch, kdož chodí jen do tržnice, kde se nabízí lidské maso; literatura nesmí býti lacinou příručkou o lidských zvrácenostech. Literatura musí býti jako štít-zrcadlo, postavené před oči obludě Meduse: jakmile se Medusa shlédla, zahynula a hlava její byla zavěšena na bránu chrámovou k výstraze těm, kdož vstupovali do svatyně. Rozumějte: k výstraze těm, kdož vstupovali do svatyně, nikoli do prostibola duší.

Kniha musí zůstat schránkou čisté duše a čistého rozumu, musí zůstati branou, u jejíhož prahu lze mluviti s těmi, kteří nás předešli do říše stínů; Odysseus musel na prahu podsvětí prolévati krev, chtěl-li přivolati stíny zemřelých; literatura vylučuje a zapovídá prolévání krve. U prahu literární brány může hovořiti nejen s těmi, kteří nás předešli, od literární brány můžeme my sami vydati se jako průkopníci do dálek budoucnosti.

Dobrá literatura je studnice živé vody, kterou Komenský umisťoval do posledního, do sedmého prostoru v chrámě moudrosti, kde lze uhasiti svatou žízeň po poznání, kde každá krůpěj bystří zrak k novému dalšímu hledání.

Otrávil-li ses u pramene, podobného literatuře, nepil jsi z dobré literatury, nepil jsi z pramene, jenž byl byl hoden názvu literatura, jenž by byl hoden názvu »Studnice živé vody«, nestanul jsi u žebříku, jejž Jan Amos Komenský nazval »scala sacra« — posvátný žebřík.

Tisk a úmysl nepřátel zednářství.

Zednářstvím se obírá profanní tisk celého světa. Ponejvíce to bývají útoky na zednářské lóže nebo na určité osobnosti, v zednářství osvědčené. Příznivých úvah o zednářstvu nebo o zednářských zásadách bývá méně. Lze to vysvětliti okolností, že slušný tisk, nepáchaje ničeho zlého, nevyhledává zla ani u jiných, kdežto tisk temných odstínů, vedený buď nesnášelivou stranickostí nebo různými záměry nepěkných kvalit, rád připisuje své černé vlastnosti i jiným.

V prvém šiku tisku útočícího na zednářství, jsou politické listy stran katolických, potom listy fašistické nebo fašismu nakloněné, v třetí řadě listy krajně nacionalistické. V Německu jsou hlavními útočníky proti zednářstvu listy německo-nacionální, v Italii fašistické a papežské, u nás všecky tři druhy: klerikální, fašistické i nacionální. Ale »zásluhu« o to lze připsati především politickým katolíkům (klerikálům), kteří ovlivňují nejen hnutí politického katolicismu, nýbrž také hnutí fašistické. Oni vlastně vyvolávali u nás fašistické hnutí do života, majíce v něm své důvěrníky a v nejtajnějších schůzích klerikálních činovníků se usnášeli, co ve fašismu činiti a jak s ním postupovat. Byli aranžéry fašistického hnutí.

A tak, posuzujíce zednářství, operují vůči němu svými vlastními hříchy: chce prý uchvátiti vládu, a diktovat všem nebo při nejmenším předpisovati vládě, co smí a čeho nesmí činiti. A je prý beznárodní, ne-

spolehlivé v náklonnosti k Československému státu a republice, a spojeno se Židy, je zaujato proti papeži a jeho moci.

Ba v těchže dnech, kdy se vrhl na zednáře bolševický tisk pro jejich protest proti potlačování náboženství v Rusku, německý klerikální tisk zakřikoval zednáře, aby mlčeli, oni prý uvedli bolševism v život a pomáhali mu; nechť prý se tedy za svoje dítě nestydí a přiznají se k otcovství.

Bolševický tisk také vytýká zednářstvu, že se spolčuje se svými nejúhlavnějšími nepřáteli, s jezovity, postupujíc s nimi společně proti protinábožeňské diktatuře v Rusku, klerikální tisk zase burcuje vedle svých mužů i katolické ženy, aby se bránily zednářům, kteří nyní počínají sdružovati též ženy. Konaly se totiž v Holandsku a v Rakousku schůze žen, svolané zednáři, a v nich bylo pojednáno o dobročinnosti, již by mohly ženy zednářů vykonávati. Je to návštěva nemocných a trpících, napomáhání strádajícím a péče o mládež. Ženy holandských i rakouských zednářů se této práce ujaly, klerikální tisk však nevidí dobročinnost, nýbrž vymýšlí pro ni jiné pozadí: že prý zednáři pomýšlejí omezovati moc papežství.

Prostředky, jimiž má býti zednářství čeleno, odpovídají povaze klerikálního nebo fašistického hnutí: u nás prý má být zednářství zapovězeno, jak tomu bylo za starého Rakouska, v Italii nestačí zákaz, tam jsou osvědčení zednáři internováni na různé ostrovy. Je na př. internován i br. Giuseppe M e o n i, bývalý velmistr a bývalý velký tajemník V.·. O.·. — starý již muž, jenž žil řadu let v ústraní. Byl odsouzen k deportaci na pět let na ostrově Lipali, prostě »s odůvodněním«, že prý je ve styku s protifašistickou emigrací.

Je snadno viděti, kdo jsou naši hlavní nepřátelé, v jaké tábory se dělí a jakých prostředků by byli s to používati i proti nám, kdyby měli moc, po jaké touží.

F. D.

B. R. W.:

Dojmy a zážitky.

(Poučení z doby učňovské.)

V mém životě nadešel dnes okamžik, abych se zastavil a abych se ohlédl na cestu, kterou jsem se dosud ubíral.

Naše symbolika zvolila pro nás krychli, krychli opracovanou a zevnitř vlastním světlem svítící. Jsem si vědom toho, že dosud jsem nedosáhl *té vyspělosti a vyrovnanosti,* abych sám mohl světlo kolem sebe šířiti, ale cítím, že mně náš řád pomáhá pracovati na sobě; věřím, že mohu alespoň světlo, nejen při přijetí, nýbrž při každé práci znovu obdržené, reflektovati.

Práce, jichž jsem měl štěstí býti účasten, uvedly mne do duševního okruhu zcela nového, jehož pronikavou hloubku nemohl jsem si představiti, dokud jsem se nestal bratrem. Nalezl jsem cestu k pravé radosti ze života, plynoucí z naší víry v dobré jádro, vložené Velkým stavitelem do duše každého člověka.

Přiznávám se k tomu, že mi jest dosud třeba opory, ale že ji nalézám v našich pracích. Poznávám to nejlépe podle toho, že po každé, když

opustím práci, zmohutní mé vzrušení. Jest mi, jako bych chtěl a mohl všechny pojmouti do své náruče a současně jim sloužit, poněvadž vím, že jest a že musí býti možno toto vzrušení udržeti velkou myšlenkou, která stojí nad všemi protivenstvími, myšlenkou tak mohutnou, že může proniknouti docela duši těch, jimž byla sdělena, myšlenkou, které a v níž slouží náš řád, a pro kterou chceme nasazovati všechny své síly. Pojem zednářství se mi stal — a to chci zdůrazniti, — myšlenkou nad jiné radostnou; jest všelidským ideálem a pomáhá vytušiti smysl života, abychom se stali světlem my, kteří jsme byli na cestě z hlubin temnoty.

A k této práci, která, třebaže drobná, jest všemohoucí, jestliže je svědomitě plněna všemi, jsem stále znovu nabádán pracemi v naší dílně.

Dříve, než jsem byl členem našeho řádu, zdálo se mi, že je třeba, aby zednářství si stanovilo program aktivnější, expansivnější k činnosti národní i mezinárodní. Nedovedl jsem také chápati význam slov Ctihodného mistra plzeňské lóže, jež mi sdělil při jedné z mých prvých návštěv při práci v lóži Dobrovský v Plzni, to jest, že zednářství jest programem samo o sobě.

Ale dnes, třebaže by podobné rozpětí zajisté bylo k prospěchu všem a tudíž vítáno, třebaže by bylo důležitým doplňkem naší vnitřní práce, chápu, že hlavní věcí jest vychovat pravé bratry zednáře, prodchnouti je vědomím povinnosti, protože se jim dostalo světla, prodchnouti je vědomím povinnosti přenésti bratrskou lásku na všechny.

Musím zde ještě vyzdvihnouti, že jsem přesvědčen, že možnost poznati tento ideál již v mladých letech, bude míti význam pro celý můj život. A bratří, promiňte mi mou smělost, jestliže Vás požádám, abyste uvážili, zda bychom neměli dveře své dílny ochotně otevříti všem mladým lidem, kteří budou hledati světlo a o kterých doufáme, že budou dobrou půdou pro semeno, zasazené v naší dílně.

Řekl jsem již dříve, že, odcházeje z práce, vzpomínám na naše přátelství a že vždy znovu pociťuji příval pocitu lásky ku všem lidem, k celé přírodě, kterýžto pocit mne vždy znovu nutí, abych kontroloval své činy, a abych je uvedl v soulad s povinnostmi, které plynou z příslušenství k řádu.

A je nasnadě tázati se, proč působí na mne naše práce tak mohutně, na mne, který by zůstal bez pohnutí při bohoslužbě, mající v jádře týž poslední cíl?

Dvě jsou příčiny vzájemně se podporující a doplňující: symboly a přátelství — práce v dílně a láska bratří. A tyto dvě mohutné síly musí unášeti toho, kdo jest v jejich okruhu.

Naše symboly jsou z tohoto světa. Nechtějí nám vysvětlovati Boha, nechtějí nám nahrazovati Boha, jehož nevidíme, jehož zákon však cítíme. Naše symboly nám připomínají naše povinnosti, nejen naše práva, stručně a jasně nám hlásají posvátné zákony mravní. Miluji práce v chrámu a miluji náš chrám, jenž mi bude stále dražším a dražším. Neboť vím, že jsem teprve v něm pochopil první slova moudrosti, která se v něm hlásají.

A chtěje nyní říci několik slov o přátelství — jsem nyní, drazí bratři, vlastně tam, kde jsem měl začíti. Posledně, kdy jsem byl mezi Vámi, mi bylo dáno světlo, a cítím dnes povinnost poděkovati těm, kteří mě dovedli mezi Vás po prvé, těm, kteří mě vedli od recepce až k práci, tudíž svému drahému tatínkovi, který mě dovedl k bráně chrámu. Děkuji

také Vám, drazí bratři, kteří jste mi otevřeli dveře dílny zednářské.

Po celou dobu až do dneška jsem byl hostem v lóži Josef Dobrovský v Plzni. Bratří mi tam dali cítiti nejen přátelství jako hostu, nýbrž měli mne za člena rodiny. Nebudu Vám, drazí bratří, vyprávěti o krásných pracích plzeňských, mnozí z Vás je znají a odnesli si z nich nezapomenutelný dojem. Ale přál bych si, aby to přátelství, ta láska, která nás pojí s Plzní, byla stejná mezi všemi zednáři; pak bude náš řetěz pevnější než všecky síly, jež ho chtějí přetrhati.

A nyní, kdy se s plzeňskými bratry musím loučiti, byv přeložen do Prahy, cítím dvojnásob dluh, který budu těžko spláceti. Děkuji ctihodnému mistru lóže Josef Dobrovský, děkuji všem bratřím z Plzně — neboť mne vedli cestou srdce a rozumu k ideálu, jenž je naším zákonem.

LITERATURA.

Památník »Harmonie«. Roku 1870 byl založen v Praze německý zednářský kroužek »H a r m o n i e«. Roku 1920 proměnili jej bratří v řádnou a dokonalou lóži starého a přijatého svatojanského obřadu, kteréž ponechali staré jméno »Harmonie« pod záštitou Velké lóže »Lessing zu den drei Ringen«. Letošního roku slaví »Harmonie« dvojí jubileum: šedesát let trvání vůbec a z toho deset let v řádném zednářském spojení s ostatními sesterskými lóžemi a s Velkou lóží »Lessing zu den drei Ringen«. K tomuto dvojímu jubileu vydávají bratří slavnostní publikaci »Harmonie«. Podle prospektu bude to cenné literární dílo, vyzdobené bohatě ilustracemi. V literární části bude otištěn neznámý dosud proslov, jejž kdysi v řetěze bratří proslovil bratr Johann Wolfgang Goethe. Proslov je doprovozen pojednáním z péra šťastného objevitele tohoto vzácného zednářského projevu Goethova, bratra Joh. Urzidila. Nemáme mnoho zednářských prací Goethových, proto jde o obzvláštní vzácnost. — Potom je v památníku otištěno pojednání, v němž bratr Hänsel rozbírá první starou povinnost (Untersuchung über die erste alte Pflicht). Je to práce z užšího kroužku Academia Masonica. — Z rukopisné pozůstalosti bratra Haniela otiskli bratří článek »Aus Prags maurerischer Vorgeschichte«. Bratr Zilchert má tu zednářskou studii. Vypisuje se tu také historie »Harmonie« a připojuje se zpráva o jejích pracích. Konečně jest v této publikaci také po prvé otištěn od bratra Jana Urzidila obřadný chorovod, jehož bylo použito při výroční slavnosti německé Veliké lóže »Lessing zu den drei Ringen«. — Tohoto památníku bylo vydáno toliko 600 výtisků, z nichž jest 150 (číslovaných v polokožené vazbě) po 60 Kč. Ostatní výtisky v papírové vazbě jsou po 30 Kč. Objednávky vyřizuje bratr Richard Triebel v Praze XII., U Riegrových sadů č. 2.

Propagační publikace. Ukázalo se, že nemáme, co bychom nabídli bratřím hostům, kteří k nám přijdou ze zahraničí. Nemáme také, čím bychom cizinu upozornili, že existujeme, a to již deset let. Potřebujeme publikaci, vytištěnou francouzsky a anglicky, kterou bychom poslali Velikým lóžím a těm lóžím, které o nás projeví zvláštní zájem, na osvědčení svého života, své samostatnosti a své činnosti. Bratr F. K. navrhuje, aby tato publikace obsahovala stručné vylíčení našeho prvního desetiletí, potom kapitolu o starém zednářství v Čechách a stručnou kapitolu o Komenském. Tento tekst byl by doprovozen reprodukcí staré dílny v Královdvorské ulici, potom dílny z Husovy třídy a dvou reprodukcí z nynějšího Chrámu. Dobrý papír, dobrý tisk a dobrá vazba byly by již zevnějšně dobrým doporučením naší navštívenky.

Co by měl vědět každý český svobodný zednář. Zednářské uvědomění se dá udržeti jenom četbou. Literatura zednářská je obsáhlá, leč česká zednářská knižní literatura je chudá. Poukazovati, že se mělo udělati v prvních deseti letech více, nepomáhá. Nejlépe bude přemáhati nedostatky v druhém desetiletí.

Český svobodný zednář měl by znát jisté věci z všeobecných dějin zednářských, měl by znát dějiny českého zednářství, to jest měl by znáti, co se odehrálo z dějin svobodného zednářství na půdě nejen české, nýbrž také to, co se událo na půdě československé; potom by měl znáti dějiny své lóže.

Z těchto tří oddílů lze vyjmenovati.

co bychom měli dohánětí při vydávání zednářské literatury české. Jsou to Stručné všeobecné dějiny zednářství, s kapitolami: Předhistorie, to jest co víme o zednářství před rokem 1723. — Potom stručné dějiny moderního zednářství a především co to jsou Konstituce a co jsou Staré povinnosti. — Poté stručné dějiny v jednotlivých zemích. — Nynější stav svobodného zednářství, jeho hlavní obedience a jeho hlavní směry. — Závěrem: Nejdůležitější symboly a rozlišující znamení. Bratr Gintl nám usnadnil práci svou výbornou knížkou »Svobodné zednářství«, vydanou nákladem Volné myšlenky.

Bratří filosofové z povolání měli by nám napsat knížku »Filosofie zednářství«. — Pro ozřejmění pacifistických snah svobodného zednářství vyjde v nejbližší době v knihovně Trojúhelník překlad z francouzštiny, »Hiram v zahradě olivetské«, od bratra Lantoina. — Plzeňští bratří si pospíšili a vydají zanedlouho překlad »Starých povinností«, s poznámkami a bibliografií.

Druhá skupina měla by býti zahájena knížkou s těmito kapitolami: Předchůdcové moderního zednářství v Čechách. (Bratří péra a obruče. Rozekruciani. Různá bratrstva jiná.). — Jan Amos Komenský a zednářství. — Zednářství v osmnáctém století. Zednářství Sporckovo a zednářství za Josefa II. (Hlavní pomoc k opatření této publikace může poskytnouti bratr Volf.) — Zednářství v devatenáctém století. — Zednářské motivy a zednářství vůbec u českých spisovatelů. (U Nerudy, u Sabiny, u Arbesa, u Jiráska, u paní Tilšové.)

Třetí skupina vůbec by obsahovala kapitoly: 1. Zednářství před světovou válkou. 2. Dějiny lóže Jan Amos Komenský. — 3. Styky s bratřími německé národnosti. 4. Dnešní stav. — Poslední otevřenou kapitolou by zůstaly dějiny jednotlivých lóží, jež by si každý bratr měl doplniti záznamy o své zednářské činnosti.

Předkládáme tento návrh bratřím a budeme vděčni za písemné pokyny a poznámky k němu.

ANGLIE.

Zednářů v Anglii přibývá každoročně. Vévoda z Connaughtu byl po třicáté zvolen za velmistra. V Londýně jest zapsáno letos 1072 lóží, na venkově 2686 lóží; zámořských anglických lóží jest 704. — Roku 1929 bylo vydáno lóžové osvědčení 18.292 mistrům, to jest mistrův měli roku 1929 o 1719 méně než roku 1928. — Vzrůst anglického zednářství je možno sledovati z této tabulky o lóžích roku:

	1920	1921	1922	1923	1924
v Londýně	823	864	894	909	936
mimo Londýn	2058	2182	2255	2319	2399
za mořem	731	647	659	661	670
celkem	3612	3693	3808	3889	4005

	1925	1926	1927	1928	1929
v Londýně	963	991	1020	1050	1072
mimo Londýn	2467	2520	2589	2636	2686
za mořem	675	684	686	697	704
celkem	4105	4195	4295	4383	4462

Upadá v koloniích jenom duch zednářský či také duch svobodomyslný a snášelivost? Vzrůstá v evropské Velké Britanii jiná nálada než v anglických dominiích a osadách? Nastává v Britanii a v dominiích třídění duchů? Jsme na rozhraní věku? Celkový vzrůst za deset posledních let je potěšující; znamená vzrůst od 3612 na 4462, to jest o více než čtvrtinu, o více než 25 procent.

Příště se pokusíme srovnati vzrůst anglického zednářství se vzrůstem československého, a hlavně českého řetězu. Zdá se, že nás anglický příklad může nutiti k rozvíjení většího náborového úsilí.

Ze svobodného irského státu zaznamenává časopis The Builder zprávu, že římská katolická žurnalistika irská vybízí k boykotování nejen zednářství, nýbrž výslovně těch a těch zednářů. Dosud tato výzva neměla valného účinku, ale The Builder se táže, jak se stalo, že se seznam bratří dostal do rukou redakce římskokatolického listu?

(The Builder, March, 1930.)

Nejstarší kamenická palice. V pátém čísle bratrského časopisu Die drei Ringe je pod vyobrazením výklad, že nejstarší kamenická palice jest nyní majetkem londýnské Veliké lóže svobodných zednářů. Jde o dvojhlavou palici, vyrobenou z jednoho kusu dřeva, jež byla nalezena ve skalním hrobě nedaleko Theb, v hrobě princezny, která patřila k XVIII. dynastii a žila tudíž asi 1700 let před Kristem. Hrob zůstal neporušen až na naše dny. Z jizev na zachované palici je patrno, že staří kameníci otáčeli palicí při práci v ruce, zrovna tak, jak to dělají kameníci za našich dnů. Anglicky sluje palice »maul«. — V jednom se neshodujeme s původcem této zprávy v listě Die drei Ringe. Každá stará kamenická palice je dvojhlavá, a to od užívání; nová palice je jednohlavá, čím déle se jí užívá, tím určitěji nabývá tvaru dvojhlavosti: nárazem na železné dláto se otlouká a pro-

hlubuje. — Starou egyptskou palici daroval londýnské Velké lóži lord Bolton. V knize bratra Lennhoffa »Die Freimaurer« na str. 56/57 je reprodukován obraz palice Wrenovy (tudíž ze století osmnáctého). Je to skutečně palice jednohlavá.

Slavnostní spis německé Veliké lóže v Praze. U příležitosti slavností, uspořádaných ve dnech, kdy V. L. dovršila desátý rok činnosti, byla vydána slavnostní publikace. Mnozí bratři se přihlásili jako subskribenti, proto má bratr Karel Borda v Liberci již jen několik výtisků, jež se prodávají nevázané za 32 Kč. Z českých bratří přispěli do tohoto slavnostního listu bratr Volf a Vonka. Škoda, že i Veliká lóže česká nevydala k dovršení svého desetiletí publikaci podobnou.

AMERIKA.

Bratr Rouček posouzen v americkém tisku. V časopise The Builder, March, 1930, str. 93, je posudek o knize »The Working of the Minorities System under the Legue of Nations«. — Úvod k této práci napsal Charles Hodges. — Posudek zabírá dva sloupce. Již tímto rozměrem můžeme měřiti význam práce bratra Roučka. Recensent užívá knihy Roučkovy, aby obšírným způsobem informoval americké bratry o otázce menšin v střední Evropě a o Společnosti národů. — V tomtéž čísle je posudek o knize bratra Lennhoffa na malý sloupec.

The Taestle Board, February, March, April, 1930, vycházející v San Francisco, má článek od bratra Roučka »The Pioneer and Founder of Modern Masonry, Jan Amos Komenský«. Týž článek byl otištěn v prosinci 1929 v časopise »Square and Compas«, jenž vychází v Denver, Colorado.

Kuřáci v lóži. Velká lóže na Filipinách vydala oběžník, jímž se zakazuje kouření v lóžích. Naproti tomu časopis »The Cable Tow« obhajuje kuřáky, ukazuje, že se kouří v divadlech, v úřadech a veřejných úřadovnách, v tramvajích, a že kdyby Velká lóže zákaz neodvolala, vzbudila by domnění, že jí jde o tyranii. Redakce časopisu »The Builder« praví, že zednář nemusí dělat to, co dělají nezednáři, ale nevidí zneuctění lóže v tom, jestliže si v ní někdo zakouří. V osmnáctém století se v lóžích nejen kouřilo, nýbrž i popíjelo, bratři pili v lóži likéry a to nemalé množství likérů, a při tom byli přesvědčeni, že nejsou špatní zednáři. (»The Builder«, March, 930, str. 89.)

FRANCIE.

Mírové shromáždění. Ve dnech 7. až 9. června tohoto roku se konal v Besançonu ve Francii mezinárodní mírový kongres. Na německé straně jej organisuje zednářský svaz »Zur aufgehenden Sonne«.

JIHOSLAVIE.

Veliká lóže jihoslovanská rozeslala Velikým lóžím oběžník tohoto znění:

Člen jesuitského řádu P. Puntingam, jenž užívá pseudonymu prof. Pharos, rozšířil před lety po celém světě zprávu, že svobodní zednáři jsou vinni smrtí arcikníže te Františka Ferdinanda a jeho choti, kteří zahynuli roku 1914 v Sarajevě. Tato zpráva byla letos znovu puštěna do světa; opakují ji listy klerikální a fašistické. Nedávno ji otiskl také jeden londýnský list. — Nejvyšší rada Veliké lóže jihoslovanské připomíná své prohlášení z 22. září roku 1922, jímž toto šeredné obvinění bylo vyvráceno a vyvrací je znovu kategoricky: Ani jeden srbský svobodný zednář, ani jeden jihoslovanský svobodný zednář, ani jedna lóže anebo zednářské sdružení vůbec se nezúčastnili na přípravách k vraždě, jestliže nějaké byly učiněny, ani na vraždě. Major Tankosič nebyl tehdy členem ani jedné zednářské lóže anebo zednářského sdružení, a také za člena nějaké zednářské organisace přijat nebyl. V Bělehradě 3. března 1930. —

Žádáme bratry československé Veliké národní lóže, aby tuto zprávu uváděli ve známost podle možnosti kdekoliv se jim naskytne příležitost.

MAĎARSKO.

Maďarská vláda zabavila řádový majetek svobodných zednářů a řád rozehnala. Ve 4. čísle bratrského časopisu »Die drei Ringe« je citována zpráva z vídeňského listu »Die Stunde«, že jeden budapeštský antikvář nabízí předměty, které bývaly kdysi majetkem Veliké lóže maďarské. Jsou to obrazy, plastiky, řezby, dřevěné části lóžového deštění, dorské sloupy z chrámové dílny, mramorová poprsí, meče a řada jiných předmětů. Antikvář prokazoval, že tyto předměty řádným způsobem koupil. Naproti tomu ministerstvo veřejného blaha (Volkswohlfahrtsministerium), když se dovědělo o tvrzení antikvářově, prohlásilo, že mu není nic známo o prodeji zmíněných předmětů a prohlásilo, že běží o majetek fondu pro státní úředníky.

NIZOZEMSKO.

Byl nalezen neznámý rukopis Goethův.

Bratr Urzidil, jenž je přednostou tiskové služby na německém vyslanectví v Praze, nalezl, jak oznámil Prager Tagblatt, neznámý rukopis Goethův, a to zednářskou báseň, zachovanou v Nizozemsku v Haagu. Báseň bude otištěna ve sbírce Preussische Jahrbücher. Die drei Ringe budou moci tuto báseň přetisknouti.

Národní sdružení zednářských sester.

V Nizozemsku budou míti v dohledné době národní sdružení zednářských sester. Nové sdružení si určuje trojí úkol: etický, filantropický a praktický. Pokud se týče etických úkolů, nizozemské sestry chtějí usilovat o sblížení zednářsky smýšlejících paní z Nizozemska a chtějí přispět k uplatnění zednářského ducha v rodině; chtějí vytvořiti rodinné zednářské ovzduší. — Po stránce dobročinnosti chtějí vytvořiti sesterskou zednářskou dobročinnost, kterou chtějí zcela podříditi službě zednářské dobročinnosti vůbec. — Po praktické stránce chtějí pečovati v Nizozemsku o výchovu dětí z Nizozemské Indie. Chtějí pečovati o výměnu zednářských dětí do zednářských rodin v cizině. Chtějí uvésti v život, aby se sblížily zednářské děti, studující na vysokých školách. Chtějí uskutečniti součinnost se sdruženími, která pracují v zednářském duchu. Budou vydávati vlastní časopis.

Zednářská banka v Nizozemsku. Nizozemští zednáři mají vlastní školu, jež sluje Comenius-school. K vydržování této školy mají vlastní banku, která sluje Comenius-bank. Letošním rokem vyplácí tato banka dividendu 3½ procenta — o procento větší nežli je úrok v říšské nizozemské bance.

Čím se provinilo zednářství. Z nizozemského orgánu bratří svobodných zednářů vyjímáme tuto zprávu, uvedenou týmž nadpisem jako u nás. Je převzata z německého listu »Nord und Süd«. Cílem tohoto listu je připraviti možnosti k vzájemné spolupráci: »Zednářství se dopustilo jediné chyby, a to velké chyby, že totiž se nenamáhalo, aby ostatní lidstvo dostatečným způsobem poučilo o tom, co sleduje a co je základem svobodného zednářství.«

Literatura pro učně. V nizozemských lóžích obdrží noví bratří učedníci knížku, která poučuje o zednářství. Lóže »L'Union Fréderic« navrhla, aby V. O. vydal takovou knížku, jež by byla přístupna za režijní cenu. — Některé lóže dávají bratřím učňům »Průvodce«, jejž vydala lóže Hiram Abiff. — Redakce ústředního orgánu nizozemského (Correspondentieblad) se přimlouvá za jednotnost, která umožní snížení výrobních nákladů.

Zednářské sdružení pro studium Symbolů a Obřadů mají v Nizozemsku. Letos 7. května vzpomněli, že toto sdružení pracuje již dvacet pět let. Letos byla vykonána výroční práce v nizozemské residenci — te 's-Gravenhage dne 10. a 11. května, a to se slavnostními Obřady, pod záštitou V. L.

Sestry zednářky utvořily v Nizozemsku spolek (nikoli tedy lóži) v městě Hengelo, nazvaný »Hvězda« (De Stern). Jest to první stanice na trati, kudy vstupuje vlak z Československa do Nizozemska.

RAKOUSKO.

Díla bratra Eugena Lennhoffa »Die Freimaurerei« vydán v nakladatelství Amalthea devátý tisíc. To je krásný úspěch. Nakladatelství Aventinum v Praze prý chystá české vydání. — V nakladatelství Amalthea vyjde na podzim t. r. obrazové dílo »Freimaurerische Gebrauchsgrafik«. Sbírku uspořádal mnichovský bratr Hans Weinberg a berlínský bratr Kekule ze Stradonic píše k této sbírce úvodní tekst. V grafických dokladech jsou zastoupeni současní umělci Orlik, Kley, Geiger aj. v. — Dílo bude stát 80 marek.

ZPRÁVY.

Mírová skupina na Mezinárodním kongresu zednářském zasedala v Amsterodamu 14. září 1929. Předsedal bratr Lafontaine, referoval bratr Chabannes z Paříže. — Bratr Chabannes přednášel o téže otázce také v Praze pod záštitou lóže »Amicitia«. Br. Chabannes, vyškolený filosofií Bergsonovou a dějinnou synthesou Wellsovou, ukazuje, že mírové hnutí lze soustřediti a svésti v jednotu psychologickou a sociologickou. Mírové hnutí vzrůstá. V Řecku vypsala vláda cenu za nejlepší práci, jak budíti mírumilovnost prostřednictvím školy.

Druhé zasedání Mírové skupiny zednářské v Amsterodamě bylo konáno v aule Koloniálního musea. Bylo docíleno jednoty, aby byly zrevidovány školní učeb-

nice, především učebnice dějepisu, aby místo šovinismu byla uplatňována při vyučování myšlenka sbratření národů.

Výměna mládeže. Při jednání odborné skupiny Mládež a zednářství bylo zdůrazňováno pomáhati ke sblížení a poznání se zednářů a k posílení mírové myšlenky výměnou mládeže. Příští mezinárodní zednářský kongres bude konán současně se sjezdem zednářské mládeže. Vedení v této otázce bylo svěřeno nizozemským bratřím.

Lživé zprávy o zednářství a o zednářích. Na mezinárodním kongresu, konaném v září 1929 v Amsterodamě, bylo zdůrazňováno, že hlavním podněcovatelem falešných a prolhaných zpráv o zednářství a o zednářích sluší spatřovati v tajnůstkářství nynějšího zednářstva. Nizozemský zpravodaj připojil k této poznámce: »Tout comme chez nous«. Není vyloučeno, že by nejeden náš bratr souhlasil s nizozemskými.

Čtvrtý kongres Mezinárodní lóže zednářské konal se sice již v září 1929, leč protože od té doby nebyla příležitost o něm referovati, učiníme tak alespoň teď. Zpráva bude opožděna, leč lépe zpráva opožděná, nežli zůstati beze zpráv vůbec. — Nizozemcův se zúčastnilo 306, cizozemců 250. — Bratr Couwelaar (Kauvelar) ukázal, že pořádání těchto kongresů odpovídá tomu, co předpisují Staré povinnosti, má to být příležitost k osvědčení věrného přátelství těm jednotlivcům, kteří by jinak nikdy se nesešli. Lidé se poznají, sblíží se a porozumějí si. Velmistr bratr Van Tongeren upozornil, že neběží o shromáždění zástupců mocností, kongres tudíž nebyl pozdraven jménem nizozemské Velké lóže, nýbrž jménem nizozemských bratří. Nizozemští bratři potom pozdravili hosty symbolickým třikrát tři.

Nizozemsko je země, kde mírová myšlenka je živa více než v kterékoliv jiné evropské zemi. Předseda Ligy bratr Uhlmann vyzval zahraniční hosty, aby symbolickým způsobem opětovali pozdrav bratří nizozemských.

Potom bratr Lafontaine, nositel Nobelovy mírové ceny, promluvil, co znamená »Mírové poslání svobodných zednářů«. Bratr mluvil na podkladě činnosti, která v jeho životě znamená skoro padesát let vytrvalé práce ve znamení zednářském. — Čestným předsedou kongresu byl zvolen nizozemský Velmistr.

Utvořily se odbory: lékařů, právníků, žurnalistů, spisovatelů, esperantistů, bibliofilů a sběratelů zednářských památností.

První večer byl věnován otázce mládeže zednářské. Rozprava byla živá a obsažná. Téhož večera paní a pan Ariëns Kappers nabídli zahraničním hostům recepci v Paviloně uprostřed Vondlova parku v Amsterodamě.

Dne 14. září zasedaly skupiny, utvořené podle jednotlivých zemí. Utvořila se odbočka Mezinárodní ligy pro Nizozemsko. Z přípravných prací vysvítá, že má 630 členů.

Příští sjezd Mezinárodní ligy má se konati v Bruselu.

Třetí den zasedání Mezinárodní ligy připadl v Nizozemsku roku 1929 na neděli. Veliká Koncertní budova, asi tolik jako kdysi Rudolfinum v Praze, byla upravena podle obřadních zednářských předpisů. Shromáždilo se tam 600 bratří. Účastníci píší o mohutném dojmu z tohoto slavnostního a obřadného shromáždění. Práce byla provedena ve čtyřech jazycích. Po rozžehnutí malých světel zahlaholily lesní rohy, po jichž utichnutí vzplanuly v sále tři velké světelné koruny. Koncertní mistři bratr Swaap a Adolf Poth — osobně nám známí — zahráli houslové duo, doprovázené varhanami. Bratr Dirks zpíval, doprovázen bratrem Albertem van Raalte.

Řetěz byl utvořen řádným způsobem jenom prvními řadami bratří, kdežto bratří za nimi stojící se připojili vložením pravice na bratry, kteří stáli před nimi.

Proslov v řetězu byl pronesen nejdříve německy: Kdysi vstoupili jsme do svazu. Kdysi utvořili jsme po prvé řetěz. Tohoto dne jsme nikdy nelitovali. Na tento den vzpomínáme tak rádi jako dnes.

Anglický proslov zněl v tomto smyslu: Pokoj, svornost, soulad: tyto tři zednářské klenoty budou nám dány v bratrské lásce Dárcem všeho dobra.

Francouzský řečník proslovil toto: Volnost, rovnost, bratrství heslo Veliké republiky dětí Vdovy, synů a bratří téže rodiny. Jeden za všechny, všichni za jednoho.

Nizozemský bratr hlásal: Ruku v ruce, rámě na rameni, tvoříme mocnost. Řetěz bez nás znamená méně. My bez řetězu znamenáme ještě méně.

Po slavnostní obřadní práci odebrali se účastníci do Zandvoortu, kde byla společná Bílá tabule ve třech sálech. Účastníků bylo 600. Rozhlasové zařízení umožnilo, že bylo dobře slyšet ve všech sálech, co bylo prosloveno u hlavního stolu. Přípitků bylo co nejméně. Hosté po tabuli užili krásné pohody na terasách.

President T. G. Masaryk o zednářství. V podvečer svých osmdesátých narozenin (dne 4. března 1930) přijal pan president

representanty československého zednářstva, kteří mu přišli jménem řádu blahopřát. Za V.·. L.·. československou blahopřáli mu bratří Velmistr a Nejvyšší vůdce. Za německé bratry Velmistr bratr Katz a Velký Tajemník bratr Günthersberger. — Pan president poděkoval za blahopřání a projevil živý zájem o činnost zednářstva v Československu. V rozhovoru projevil: »Já jsem o zednářství, o jeho dějinách a o podstatě mnoho četl; v dřívějších letech jsem byl několikrát vyzýván, abych vstoupil do zednářského svazu. Neudělal jsem to proto, protože jsem vše, co po svých členech zednářství žádá, považoval za samozřejmou povinnost.« — Bratří panu presidentovi namítli, že to může býti uznáno jenom u vynikajících osobností, průměrný člověk má zapotřebí vzájemného povzbuzení, načež pan president odvětil, že to rád uznává, že však přesto jednotlivec může působiti na své okolí tak jako na sebe. Na to padla poznámka, že muž takových názorů může působiti, čím výše stojí, tím na širší okolí; k tomu připojil pan president poznámku: »Kdyby tomu tak vždycky bylo, aby člověk mohl působiti, jak by chtěl!« — Často bývají připomínána slova, která profesor T. G. Masaryk napsal o zednářství před válkou. Nezapomínejme, že ta slova nebyla mířena do zednářských řad, nýbrž do společnosti, která zednáře nezná a která se stavěla k zednářství nepřátelsky.

Deset let Velké lóže Lessing zu den drei Ringen. Na letošní rok připadl konec desetileté práce ve Velké lóži československých bratří svobodných zednářů německého jazyka, sdružených ve Velké lóži Lessing zu den drei Ringen. Do téže doby připadlo dokončení padesát let trvající zednářské práce Velikého mistra bratra Girschicka. V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen sloučila slavnosti, podmíněné tímto dvojím jubileem, ve dnech 29. a 30. března. K těmto slavnostem se spojily všechny čtyři pražské lóže, v nichž se užívá německého jazyka, aby uctily zednářské dílo svého Velmistra a aby přehlédly své vykonané dílo v uplynulém desetiletí. Mohly tu přehlídku vykonati uspokojeny i hrdy, neboť nevykonaly dílo malé. — Účastníků slavností bylo 800. — K slavnostnímu představení v divadle nebyla zvolena ani Kouzelná flétna ani Moudrý Nathan ani Devátá Bethovenova, nýbrž Sevilský lazebník. Bratr Volkner uskutečnil představení této hry ve vzorném provedení. — Velmistru bratru Girschickovi byl podán čestný pohár. — Obřady byly provedeny za vedení bratra Urzidila chorovodem. — Bratří se radují, že se jim sjezd vydařil. Přejeme jim to co nejsrdečněji. Obdivujeme jejich pohotovost, jejich režijní dovednost, ba — co dovednost, jejich organisační umění obdivujeme. — Chápeme radost, s kterou bratr Posner napsal do 5. čísla časopisu Die drei Ringe zprávu o průběhu slavnosti. Gratulujeme mu.

Zde svobodné zednářství — tam bolševický komunismus. Tak nadepisuje Hajnova »Samostatnost« (XXV, 21) z 23. května t. r. úvahu, zahrocenou proti členství dra Th. Bartoška v zednářské lóži Jan Amos Komenský. Co píše list o zednářství, svědčí o sympatiích a dobré znalosti jeho ducha, ač podotýká: »Nejsme zasvěcenci zednářského tajemství, a co o zednářství víme, máme z bůhví kolikáté ruky.« »Zednáři jsou,« píše list, »stavitelé světového chrámu lidskosti, jejich učení přikazuje nejen lásku k bližnímu, nýbrž i účinnou pomoc; zednáři stavěli školy, sirotčince, nemocnice a pod. v dobách, kdy péče o trpící byla teprve v počátcích (u nás Klárův ústav slepých). Zednářství spojuje výkvět mužů všech církevních vyznání — ryzí křesťanství jest jim nejbližší, není však nepřítelem žádného náboženského přesvědčení, které činí lidi lepšími. Zednářské lóže jsou po celém světě, jsou v přátelském styku, mají společný cíl. Ač je to organisace mezinárodní, zednáři milují svůj národ. K zednářům náleželi nejlepší mužové našeho obrození (Dobrovský) a jejich lóže shromažďují i dnes vynikající muže národa. Zednářství zasloužilo se také o osvobození našeho národa. Pražská lóže nese jméno biskupa Českých bratří. Jejím členem je dr. Th. Bartošek, jenž byl nyní pověřen Mezinárodní asociací právní členstvím výboru ‚Rudé pomoci'.« List se ptá, jak se zednářství dra Bartoška rýmuje s funkcí v »Rudé pomoci« a vybízí lóži Komenský, aby si položila a rozhodla tuto otázku, neboť, podle mínění listu »bolševický komunismus je vyloženým protikladem svobodného zednářství«; formuluje to dokonce v tomto vyhrocení: »Proti internacionále dobra stojí internacionála zla, proti stavitelům chrámu jeho bořitelé... proti pěstitelům humanity vrazi všeho lidského« a pod. Je třeba kvitovati přátelský způsob, jakým list píše o zednářství, i jeho péče o čistotu zednářského hnutí. Zednáři jistě budou uvažovati o problému, zda humanitní instituce komunismu je pro zednáře zavržitelná a budou postupovati podle zednářských, t. j. humanitních metod.

Katolický tisk o chrámě v Trojanově ulici. »Čech« z 24. května 1930 se dovolává amerického časopisu »Hlas«,

čísla 4167 a píše: »Zednářský palác byl vystavěn na místě zříceniny, náležející do nedávna bývalému ministru Práškovi. Stavební místo bylo prodáno odborovému radovi z ministerstva veřejných prací Syrovátkovi. Ze stavby bylo patrno, že v budově budou veliké sály. Nyní na zmíněných místech je palác a sály pronajaty odbočce svobodných zednářů, zvané »Přátelství«. Jinak se proslýchá, že stavba byla dotována 2,500.000 Kč ministrem dr. Benešem; z jakých fondů, to se nepraví. Nyní v tomto středisku se bude scházeti zednářská společnost, ovšem zásluhou p. ministra Beneše. Kdyby bratrům, jichž hlasy se stal ministrem, raději dal vystavěti několik domů s malými byty, byl by to čin záslužnější. Velké byty, jež má palác, jsou rozlohou tak veliké, že z jednoho pokoje byly by tři obyčejné.« — Potud zpráva, kterou podepsal A. D. — Bratří z římské církve nechť se nedají mýliti, že by římský tisk hleděl na svobodné zednářství blahovolněji od té doby, kdy se představitel řádu jesuitského v Německu snažil přesvědčiti bratra Lennhoffa o náklonnosti k smíru římské církve se svobodným zednářstvím. — Dopisovatel »Čechův« A. D. v tomtéž čísle píše o kostech Žižkových a připojuje poznámku: »Překvapilo, že o pravosti (Žižkových kostí) vyslovil se i stavitel chrámu svatého Víta p. Hilbert.« — »Čech« sleduje starou praktiku Macchiavellovu a Falaridovu: »Nejdříve srážejte nejpřednější hlavy.« Čti o tom u Komenského v »Historii o těžkých protivenstvích« kapitolu 59. Svobodné zednářství musí zůstat věrno zásadě o snášelivosti, avšak nesmí počítati s tím, že se snášelivosti dostane i jemu.

Sestrám při Bílé tabuli, po recepci L.·. JAK., dne 27. května 1930.

Přípitek.

Ct. M.·. dal dnes bratrům neof. druhý pár bílých rukavic a děl: »Odevzdej je ženě, která je srdci Tvému nejbližší, jako symbol neposkvrnitelnosti Tvého domácího krbu a zároveň jako symbol její píle. Nechť přijme výraz naší úcty a bratrský pozdrav náš«. — Tak vzpomínají zednáři Sester při slavnostním aktu recepčním, na rozhraní života profánního a zednářského.

I při Bílé tabuli, po recepční Práci, vzpomíná zednářstvo rovněž vždy Sester, které — stojíce opodál, mimo náš vnitřní kruh — jsou přece pevně s námi spiaty tím nejkrásnějším poutem: Něhy a lásky v srdci každého bratra.

Za každým z Vás, Bratří, stojí zpovzdáli láska a něha, ovlivňující Vaše vnitřní lepší já. Ta láska i něha srdcí Vašich je zosobněna v ženě. Ať je to obětavá, nenáročná láska mateřská, či něha sestry, nebo horoucí srdce snoubenky, či odevzdaná láska upřímné ženy Vaší, nebo čistá, dětská láskyplná očka Vaší dcerky.

Stojí nad každým z nás ona něha, jemnost, krása i láska, někde jen jako ideál skryta, mnohde ve skutečnosti žita.

Toť onen druhý Řetěz, který obepíná Zednářstvo: Ř e t ě z l á s k y ! V něm významným článkem jsou Sestry naše.

Onoho vnějšího Řetězce něhy a krásy, toho jasného ideálu lásky, našich d o b r ý c h Sester vzpomínám, navazuje na začátek našich Prací: »Moudrost řiď Stavbu naši, síla ji proveď, krása ji zdob«, a dodávám: Láska naplňuj a dobro spojuj život náš, bratrský i profánní. Připíjím na rozmach lásky a dobra, připíjím tím také na zdraví Sester našich.

V Polsku byl podle New Age zvolen Svrchovaným guvernérem br. Stanislav Stempowski, dosavadní kancléř Nejvyšší rady. Zednářství v Polsku musí bojovati s překážkami a s příkořím, přece však je na postupu.

Měsíčník The New Age — Washington — přinesl ve svém březnovém čísle kratší, ale velice pěknou glosu o našem zednářství a zhuštěný historický přehled naší zednářské tradice ze starších dob. Zároveň jsou vypočteny v článku tom americké Velké lóže, jež nás již uznávají, čímž má býti dáno povzbuzení i ostatním Velkým lóžím, aby nám své uznání neodpíraly.

Nejstarší zednář v Československu je bratr Polony z lóže Freilicht zur Eintracht. V květnu roku 1930 dosáhl osmdesátky a byl opásán zlatem lemovanou zástěrou, neboť pracuje v dílně již padesát let. Při práci v lóži Freilicht dne 2. června t. r. připomínal, že ho hledání světla stálo deset let práce a že by tudíž zcela dobře mohl mluviti o šedesáti letech zaměstnání u krychle zdokonalování. Přejeme vzácnému bratru dlouhá léta v té svěžesti tělesné i duševní, která budila náš obdiv 2. června 1930.

Komu se dostalo tak vzrušujících dojmů? Zažil jsem silný dojem, když jsem prozřel a uviděl světlo roku 1926. Poznal jsem se s přáteli, s kolegy, s nimiž jsem pracoval na jednom poli povolání. Roku 1928 jsem se setkal se čtyřmi druhy z mládí a z téhož kraje, z nich se dvěma z vlastního rodiště. Napočítali jsme, že z kruhu o průměru 4 km je nás shromážděno pod trojúhelníkem šest. Letos přibyl k nám sedmý, můj žák, poznali

jsme se po prvním spatření a tím větší byla naše radost, že jsme se poznali v záři světel, která slují Moudrost, Síla a Krása. r. j. v.

Domácí objev. Lóže J. A. Komenský vykonala 10. června práci třetího stupně, aby byla zvýšena mzda šesti bratří tovaryšů. Činovníci byli pozváni, aby se 7. června dostavili do dílny pro pracovní informace. Byly jim předloženy tištěné texty rituálu pro práci třetího stupně, v úpravě, kterou uchystali horliví bratří z lóže Sibi et posteris. Při seznamování se s předpisem přišli přítomní k místu, kde je určeno, aby sám Ctihodný mistr přečetl část vypravování o stavbě chrámu krále Šalomouna, kteroužto část čítával podle starého rituálu bratr řečník. Bylo potřebí vyhledati ve staré bibli příslušné místo. — Věděli jsme, že jde o tekst z Knihy královské. — Lóže Jan Amos Komenský užívá v chrámě staré české bible, kterou jí půjčil bratr Jar. M. — Je to tisk z roku 1567 z tiskárny Jiřího Melantricha. Bible má tři Knihy královské a stálo tudíž jistý čas, nežli si hledající uvědomil, že jde o tekst z třetí knihy Královské a o šestou kapitolu. — Tato bible má ilustrace a lze tedy také podle vyobrazení poznati při listování hledané místo. Zakládáme tudíž nalezené místo stužkou k zakládání, když vtom bratr rjv zvolá: »Vždyť to místo je označeno!« A ukazuje na poznámky na okraji příslušného listu v bibli. Jsou totiž na okraji poznámky, psané duběnkovým starým inkoustem, podobné notovým značkám a provedené tak výrazně, že stačí listovati v bibli v oddílu Starého zákona. aby bez tápání byla nalezena kapitola o stavbě chrámu Šalomounova a o ctihodném mistru Hiramovi. — Bratří se seskupili zvědavě okolo otevřené knihy a prohlíželi nalezená znamení. — Užívali snad staří s. z. této bible v práci k témuž úkolu jako s. z. za našich dnů? — Jak vysvětliti tato znamení, když v celém tisku používaného výtisku se nikde jinde neopakují? — Byli to tedy staří čeští s. z.? — Pravděpodobně ano, neboť sotva bylo by lze předpokládati, že by s. z. jiného než českého jazyka užívali této české bible. — Také Evangelium Janovo lze lehko v užívané bibli nalézti, a to podle stránky, která nese těžké stopy častého vyhledávání, obracení a mimo to i kladení dvou světel na otevřenou knihu. — Byli to staří pražští s. z., kteří této bible užívali? Či pochází tento výtisk z venkova? — Jde snad o výtisk, jehož užívali tajní evangelíci, či snad o výtisk, jehož majitelem býval v dávných dobách příslušník římské církve? — Ani na jednu z těchto otázek nemůžeme odpovědět. Celý případ zůstává otevřen otázkou: »Udělali jsme objev?« — Či běží o náhodu? — My však nevěříme v náhody. rjv

Redakční oznámení.

Převzali jsme úkol říditi redakci S. Z. Jsme si vědomi potíží, které bude překonávati. Ale vidíme svůj úkol v překonávání toho, co by hatilo práci.

Děkujeme bratřím, kteří redigovali dosavadní ročníky, neboť nám ukazovali cestu.

Prosíme, aby nám bratří byli literárně i jinak nápomocni, uzří-li, že by naše práce potřebovala nápravy anebo doplnění. Rádi bychom zachovali pravidelné vycházení listu a učiníme, pokud nám síly stačí, abychom tomuto přání dostáli.

Chceme vésti list, aby byl zrcadlem toho, co hýbá našimi Dílnami. Proto budeme především vděčni bratřím tajemníkům za zprávy z Dílen, za postihnutí obsahu rozprav a zejména za zprávy osobní (myslíme na zprávy o návrzích a podnětech).

Pestrost čísla a časovost zpráv závisí právě od laskavé spolupráce bratří. Nechceme se uzavírati žádnému názoru, nechceme se držeti ani jedné ustrnulé linie, jediná snaha nás vede: pracovat v intencích Královského umění.

Tato čísla vyšla 16. června 1930.

Právě vyšel 2. sv. knihovny »Trojúhelník«.

Je to překlad francouzské práce bratra Alberta Lantoina: »Hiram v zahradě olivetské«. Touto prací se dokumentuje nikoli slepý a radikální pacifism, nýbrž pacifism aktivní a uvědomělý, jenž zkoumá, měří a váží všechny podmínky.

Překladatel připojil k překladu paralely z díla Jana Amosa Komenského, aby bylo prokázáno, že myšlenky, které hájí svobodní zednáři od osmnáctého století až po tyto časy, byly vysloveny již před třemi stoletími mužem, jehož jméno nese ve štítě nejstarší česká lóže.

Kromě toho je připojena zpráva o zednářské literatuře, jak staré, tak moderní. Zejména upozorňujeme na soupis článků o zednářství, které vyplynuly z pilného a silného péra bratra dra Volfa.

Knihu, která v celoplátěné vazbě stojí 25 Kč, lze objednati u bratra F. Richtra v knihtiskárně »Legiografie« ve Vršovicích v Sámově ulici.

Tištěno jako rukopis. — Vydává Veliká Národní Lóže Československá. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 3., 4. a 5.

K SEDMDESÁTÝM NAROZENINÁM

Br.·. ALFONSE MUCHY.

Slova Písma, že dnů lidských jest let sedmdesáte, dnes na Tobě se naplnila a vybízejí nás, abychom si připomněli, čím byla ta požehnaná léta Tobě i nám.

Tvá cesta životem nebyla procházka polem. Po desítky let z horoucího srdce Tvého, v badavé mysli a z přepilné ruky vyrůstalo na ní bohaté umělecké *Dílo.*

A s *Dílem* rostl v Tobě nejen vzácný umělec, ale i *Člověk*, vtělující ve své Dílo hluboké záchvěvy ušlechtilého srdce a mysli.

Umělec i člověk, zobrazující po dvacet let duchovní přínos Slovanstva Lidstvu, vyrůstal však z *Bratra,* jenž nabyv *Světla*, věrně sloužil Řádu a po obnovení *Král.·. Umění* v Československu stanul jako moudrý Vůdce v jeho čele.

Řiď dále stavbu naši Moudrostí, jíž Láska Sílu dá a kterou Krása posvětí! T.

ČESKOSLOVENSKÉ SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ

bylo uznáno

Velikou Lóží anglickou

v červnu 1930,

a to v obou Velikých Lóžích,

jak v Národní Veliké Lóži československé,

tak ve Veliké Lóži

Lessing zu den drei Ringen.

*

Je to výjimečný případ v dějinách zednářství, aby byly uznány dvě Veliké Lóže v jednom státě; po prvé se tak stalo v Československu. Svobodné zednářstvo anglické přerušilo roku 1914 styky s obediencemi ve státech, s nimiž Anglie vedla válku v letech 1914 až 1918. Teprve letos, když byla likvidována válka, vrátila se Veliká Lóže anglická k předválečným názorům a uznala zednářské obedience v státě československém, s nímž Anglie nejenže válku nevedla, nýbrž s nímž obhajovala demokracii a práva malých národů.

Tím bylo splněno opět jedno z vřelých přání československých svobodných zednářů, aby totiž české zednářstvo bylo počítáno za rovnocenný článek v světovém řetěze svobodného zednářství.

Teď jde o to, abychom prokázali, že stačíme cestou světla i starým obediencím. Jde o to, abychom prokázali, podle slov Komenského, že se hlasy v lidské rodině nejenom sčítají, nýbrž také měří a váží.

*

Po prvé v dějinách svobodného zednářství je uznána veliká dílna Královského umění, pěstovaného bratřími českého a slovenského jazyka. Staré svobodné zednářství, jemuž bylo podle legendy rozžato světlo 24. června 1726 v dílně »Zu drei Sterne« ve Sporckově paláci, na jehož místě je dnes hlavní pražské poštovní ředitelství, bylo pěstováno německým jazykem, neboť tehdy byla práva českého národa ve psí. Jest pravda, že nejstarší dílna českých svobodných zednářů byla otevřena v devatenáctém století, ale stalo se to v Americe. Slula »Palacký« a patřila k Veliké Lóži newyorské. Teprve po obnovení českého státu došlo k uznání samostatné obedience svobodného zednářství českého, jež jest pěstováno v těchto řádných a dokonalých lóžích: Jan Amos Komenský v Praze, Josef Dobrovský v Plzni, potom v dílnách: Národ, Dílo, Dvacátý osmý říjen, Bernard Bolzano, Pravda vítězí a Sibi et posteris v Praze; Cestou světla v Brně, Jan Kollár v Bratislavě a Pavel Josef Šafařík v Košicích.

Letošní slavnost růží dostala tudíž skvostné orámování: uznání české a slovenské obedience.

Překročili jsme již v druhém desetiletí samostatnosti druhý stupeň, druhý rok, avšak budoucnost bude moci klidně užívati výrazu: »Samostatné československé svobodné zednářství bylo uznáno nejstarší a zároveň také nejsilnější Velikou Lóží evropskou.«

Děkujeme při této příležitosti všem bratřím, kteří se o dosažení tohoto uznání zasloužili.

Adolf Wiesner (▭ J. A. K.):

Mistr . . .

Po jménech nám drahých, Mánesa a Alše, ihned bych jmenoval Alfonse Muchu. V díle jeho vidím pokračování *noty slovanské,* kterou bychom tak rádi umění naše vyzdvihli. A to je tím vzácnější, že dnes vlastně výchova naše i celé prostředí, v kterém vyrůstáme, spěje k evropské nivelisaci. Jen rodem Moravan, mohl nám ještě vyrůsti *v bohatýra!* Moravan, jehož rodná půda sálá onou čistotou slovanského cítění, nedotčena ruchem a shonem prosaického boje zalidněného západu. Mám dojem, že Mucha jest posledním velikánem své doby. — Doby, kdy tvrdost stala se ctností, a láskyplné objetí všeho a všech zlehčováno! Francie sama to byla, která umění Muchovo uvítala jako umění slovanské, a naprostá odlišnost díla jeho od jeho okolí, kterému nikdy nepodlehl, prozrazovala eruptivní sílu jeho cítění a zanícení; jak hluboký základ zde musel být, když mezi těmi velikány, jakými umění světové v Paříži jest representováno, vynikl, našel si svoji vlastní cestu a dovedl upoutati k sobě pozornost celé generace.

Ale Mucha-člověk není o nic menší, nežli Mucha-umělec. Hloubka výrazová, podaná jedinečnou souverenitou, odkrývá nám zlaté srdce jeho. Vyprávěla mně kdysi v Paříži modelka, kterou mi Mucha poslal, příběh,

jehož byla svědkyní. Bylo to v roce, kdy již byl na *vrcholu své slávy* a každý list Muchův znamenal, řekněme, šek na banku...; kolega ve svízelné situaci přišel si Mistrovi postěžovat na tvrdý život v Paříži; Mucha, ani nevyčkav jeho závěru, prostě ze své sbírky kreseb vytáhl jeden list podepsaný a daroval jej žadateli k libovolnému použití...

Byl Mucha již tehdy zednářem? Ne v řetěze, ale byl jím v duši a v srdci a proto musel stanouti u bran našeho chrámu, kde mohutnost jeho zjevu zjednala mu ihned ono místo, na které důvěrou všech bratří byl povolán. Atelier Muchovo v Paříži vyhledáváno bylo i osobně mu neznámými Amerikány tak jako vyhledávali podle Baedekra jiné znamenitosti Paříže a každá sobota od 5—7 byla dostaveníčkem vybrané společnosti v rue du Val de Grâce. Tedy přes 30 let již tomu, co jméno Muchovo uměleckým zjevem upoutávalo pozornost na existenci našeho národa, v dobách, kdy nad námi ještě vlála vlajka černožlutá, byl Mucha, to snad dnes je všem jasné, naším *prvním vyslancem!*

A těžce neseme, že se Mistrovi nedostalo při zahájení výstavy jeho »Slovanské epopeje« oné akademické pocty, která by jemu, umělci-filosofu, jako málo kterému jinému poprávu náležela!

18. června 1930.

R. J. Vonka:

ALFONS MUCHA.

1860-24./7.-1930.

Grand commandeur českého svobodného zednářstva, drahý bratr Alfons Mucha, dovršil 24. července 1930 sedmdesátku. Myslím, že ho máme všichni hodně rádi, nejenom rádi, nýbrž hodně rádi. Jedni na něj vzpomínají jako na vrstevníka, z jehož uměleckých úspěchů v cizině srdečně se radovali. Druzí na něj vzpomínají jako na velikého umělce, jehož sláva šla světem na obou polokoulích, když vstupovali do jinošských let. Třetí, ti nejmladší, na něj vzpomínají jako na mistra, jehož umění zdobilo první československé peníze a první československé poštovní známky.

Jedni na něj vzpomínají v srdečnosti spoluzakladatelů, spolubudovatelů československých zednářských dílen. Druzí si uvědomují nezapomenutelný dojem z okamžiku, když uviděli v Orientě původce umělce, jenž kreslil a napsal svérázný »Otčenáš«. Třetí zůstali překvapeni, když v drahém Alfonsovi poznali Velikého vůdce a šťastného řečníka, vůdce, jehož jméno platí v západní Evropě tolik, jako štít a doporučení, jako talisman a pečeť.

Maturoval jsem téhož roku, když Muchovi vydala pařížská revue La Plume první soubor reprodukcí, první umělecké album. Jsou v té zajímavé publikaci články, jež psali Léon Deschamps, Y. Rambosson, Saint-Claire, Charles Saunier, Charles de Bussy, Claud Manceau, Charles Chincholle, Paul Georges, Lézard, Frantz Jourdain, Julien Caid, William Ritter, Paul Dupray, Adrien Remacle, Un Domino, A. Pallier, Marc Legrand, Sarah Bernhardtová, Désiré Louis, Ch. Fuster, Emile Cardon, Georges Denoinville, L.-P. Laforêt, Henri Degron, Paul Redonerell, Charles Seignebos, H. Fierens-Gervaert.

Již tato veliká řada jmen ukazuje, jak tehdy sedmatřicetiletý Mucha hýbal světem a poutal k sobě zraky tolika a tolika současníků. Již tehdy byla Muchova mapa bohatá, rozmanitá, nezvykle bohatá: od jemné perokresby ke smělé tužce, od litografie k afiši, od olejových maleb k tušovým ilustracím, od střídmě černé iniciálky k nezvykle velikým a v barvách pestrým litografiím.

V posledních dvaceti letech přibyla k plakátům, vignetám, ilustracím a já nevím k jakým to všem druhům umělecky výtvarného díla, Slovanská epopej, řada dvaceti rozsáhlých pláten, na nichž nevím co mám obdivovati více a co dříve. Historické znalosti? — Studijní poctivost? — Rozmach? — Komposici? — Oddanost myšlence?

Zanotoval jsem si v duchu podle národní hymny obměněný verš: »A tu sílu vzdoru zmar!« Nechť se stavěly do cesty nevím jak mocné překážky, Mucha je zdolal. Když se opírat o skutečnost, nuže: vykonáme také veliké cesty: Na Balkán, do Polska, do Ruska! Jestliže Havlíček byl první náš politik, jenž poznal Slovanstvo z vlastního názoru, jestliže Dvořák vtělil do svých skladeb po prvé mezi Slovany vědomě slovanské prvky v geniálních Slovanských tancích, Mucha, Moravan z Ivančic, první mezi slovanskými výtvarníky se pokouší o vyčerpávající obraz Slovanstva. Nejde mu o jednotlivce a potentáty bojovníky, n ý b r ž o národ, o lid, o mírovce. Jestliže přece uvidíš vladaře, poznáváš v nich vášnivě vědě a umění oddaného Simeona, uvidíš Přemysla Otakara, k jehož státnickému a nikoli válečnickému umění otáčel po dlouhá leta velký visionář Dante Aleghiere své roztoužené zraky. A jestliže válečníky vnutila historie Muchovi do koncepce Slovanstva, potom to jsou obhájci, boží bojovníci za mír a pokoj, potom to jsou vítězové-obránci, do jichž zraku vhrkla slza, když uviděli válečné spousty, které nakupily na pláních grunwaldských útok tvrdých křižáků a obrana polského lidu, oděného v plátno a kůže. A jestliže požár anebo dým vyskakuje z díla Muchova, potom je to ilustrace pozadí života Petra Chelčického a obětavost zoufalé obrany Zrinského.

Dosti již, Mucha nepotřebuje obhájců. Velikost jeho díla mluví o silném umělci, jenž může klidně kráčeti před zraky těch, kdož neprošli tak tuhou školou, a tak tuhým zápasem, který přináší úspěchy, na něž dnešní doba není už navyklá. Mucha byl kdysi právem vyvyšován jako mistr dekorativního umění. Revue des Arts décoratifs chválila jeho umění před třiceti a pěti lety jako ptáka ohniváka vzácného v zahradách evropských. Nezapomínejme, že ještě roku 1927 uspořádali v Paříži mezinárodní výstavu dekorativního umění!

Mucha znamenal tolik jako obnovitel ilustračního dekorativního umění, jež zahynulo před půltisícletím, když se rodilo nové umění, umění knihtiskařské. Mucha to staré umění dekorativní vzkřísil v »Kněžičce Ilse«. Nenadarmo se narodil Mucha na Moravě, kde ještě dnes žije v lidu umění cifrovati, kde dekorativní umění žije lidu a ba: celému národu v krvi.

Znám z těch dob, když Paříž hučela chválou Muchovu umění jako včelí úl za teplých letních dnů, roztklivělou kresbu Muchovu, vzpomínku na Ivančice: Tak jako houfy vlaštovek, když se vracejí z jara anebo snad na podzim, když se chystají k odletu za slavným sluncem, a obletují ivančickou typickou věž chrámovou, tak i Mucha vzpomínal a v duchu se tiskl k starým gotickým stavitelským památkám svého rodného města.

My dnes víme, že to byla kořenná touha po domově, vliv staré tradice; někteří v těch ilustracích chtěli vidět jenom ozdobné koketování světoobčana se zapadlým koutem mezi moravskými nivami.

La Plume vypočítala v článku Léona Deschampa, že pětatřicetiletý Mucha zanechával roku 1897 čtyřista čtyřicet osm kusů uměleckého díla, z nichž každý mohl být označován starým hrdým označením opus, to jest dílo.

Muchova sedmdesát let stará ruka je dosud jistá tak jako byla před čtyřiceti lety; Muchovo oko neztratilo na percepčních schopnostech ani tím, že náš jubilant musí střídat skla podle toho, do jaké práce se upře jeho oko; Muchova fantasie je dosud živá, čilá a svěží, jako bývala ve dnech, kdy Paříží letěla dvě jména velkých umělců: Sára a Alfons. Řekl bys: »Mucha si hraje,« a zatím pracuje veliká životní zkušenost, nesmírná výtvarnická paměť, ovládající pilnou ruku, o kteréž ani jedna lidská ústa nestačí říci, kterak se dala v pohyb, aby sloužila nejen bystrému oku, nýbrž také bystrému duchu.

Některé kresby Muchovy prozrazují, že mistr velmi často měl na mysli hýřivou krásu chrámových oken, třebaže se Muchových obrazových oken počítá nějaké šestero anebo nejvýš desatero. Oleje Muchovy překvapují, pastely oslňují, lepty vzbuzují obdiv, litografie vynucují slova: »to dovede jenom Mucha«. Pérokresby vzbuzují přání: »Tento mistr měl by ilustrovat evangelia.« Nad tušovými kresbami zalitujete: »Škoda, že Muchovi nebylo dopřáno, aby namaloval celou zamýšlenou Legendu věků.« Takový historický obraz jako »Jan Leydenský stíná ženu« anebo obraz »Smrt Bedřicha Barbarosy« vás utvrdí v přesvědčení, že Mucha nejenže je muž neobyčejné imaginace, nýbrž také poctivý malíř-badatel a objevovatel z moře minulosti. Těch detailů a poctivě chycených detailů jako na obraze »Smrt Barbarosova«! —

Zvláštní kapitolu tvoří v umění Muchově roucha s bohatstvím záhybů, řásniček, přelomů a stínů. Vzpomínávám na Dürrera, toho velikého kouzelníka s počátku reformace. Ale to jest jenom přirovnání pro nouzi výrazovou, pro chudost mého výtvarnického slovníku.

Muchovo umění je cudné, jako každé veliké umění; vyhovuje mému přesvědčení, jemuž jsem se přibližoval u Shakespearovy Cybeliny, že co se odkrývá rafinovaně, neláká, nýbrž unavuje. Muchovy dívčí postavy, nazvané květiny, byly v době dekadentního básnictví, když se u nás psalo o prostibolu duše a o duši umdlené jako žena, zlomená hampejsními výkony, byly svátečním jasem, byly pobídkou ke hvězdám, čím výše poletíš, tím volnější budeš míti rozhled.

Mám rád Muchovy krajiny, hledám si je v detailech figurálního Muchova umění. Takové »Dobrodružství císaře Maxmiliána« a jednotlivé obrazy k Čechovým »Adamitům« mám velmi rád. Dovedu se k nim vracet, těší mne stopovat jejich detaily.

Krčívali kdysi a snad ještě dnes krčívají rameny nad některými obrazy anebo ilustracemi Muchovými: »Mysticism.« A zatím je to podstatný rys slovanských a českých povah, ale chvátám říci, že v Muchově dílu nevidím nic nezdravého, nic mysticky nezdravého. Po velikých plátnech Brožíkových přichází Čech, odvyklý během čtvrtstoletí na veliká plátna, před rozměrné obrazy Muchovy a obyčejně si neví rady.

Také si nevědí rady s Muchovou malbou určitého období, nesenou dvěma, třemi rovinami; kdysi kreslil a maloval »na dvou plánech«, na

rovině reálné a na rovině vidin, promítaných do minulosti. Je to ohlas doby; tyto obrazy vznikly v době, když si psychologie uvědomovala, že složitý stroj lidské duše je schopen rozpřádati osnovu na trojím outku naráz.

Moderní film je pohodlný a dryáčnický, pomáhá si suchým slovem tam, kde lidskému mozku nestačují technické schopnosti, Mucha je silnější, rve se s myšlenkou na dvojí, ba trojí frontě najednou.

Drahý mistře, nechodil jsi po cestách pohodlných!

Proto doufáme, že tě pozdravíme starodávnou číslovkou z předhistorického slovníku, ve čtvrté dvacítce!

A těšíme se, že tě uvidíme s příznačným dobráckým úsměvem bohatým myšlenkami, boháčův duchem.

Sporck — Komenský — buditelé.

Tvoří hrabě František Antonín von Sporck článek, spojující dílo Komenského s dílem našich obroditelův? Na jiném místě dokazuji, že u Komenského lze shledávati zednářský slovník a zednářskou symboliku, která se stala základem Konstitucí, Starých povinností a symbolů zednářských v Anglii po roce 1723. Zdálo se, že mezi obdobím Sporckovým a obdobím českých buditelů zeje prázdnota až do Palackého. Leč nyní můžeme tuto prázdnotu vyplniti. — Ve Sborníku, vydaném ke cti dr. Václava Novotného, jenž dosáhl roku 1929 šedesátky, otiskl dr. F. M. Bartoš studii »Osud hraběte F. A. Šporka.« Připomíná, že roku 1729 — úvaha byla tudíž skoro jako jubilejní — byl 67 let starému Sporckovi dodán rozsudek, jímž se odsuzuje z milosti k pokutě 20.000 a 6000 dukátů. Z milosti proto, an měl býti zbaven všeho statku a osobní svobody proto, že tiskl v tajné — to jest neohlášené — knihtiskárně bez censurního arcibiskupského a řádového jesuitského svolení kacířské knihy. Knihy Sporckovy byly zabaveny a nebyly vráceny ani dědicům. Zůstaly v Koniášově Klíči i po smíření Sporcka s představitelem jesuitského řádu.

Otec Františka Antonína vysloužil si obrovské jmění pod praporem Habsburkův právě proto, že byl pomocníkem jesuitského řádu v přemáhání a lámání reformace, českého kacířství. Jeho syn nehledal slávu na frontách a ve službách Habsburků, třebaže tomuto rodu přibylo nepřátel, nýbrž odcizil se nejen církvi, ale i dynastii a došel tak daleko, že se octl na soudě jako podezřelý ze zrady na církvi, ba i na císaři a hrozilo mu nebezpečí, že celý rod jeho přijde o veliké statky, nashromážděné jeho otcem, Janem Sporckem, zachranitelem habsburské dynastie v bitvě u Svatého Gotharda roku 1664. Málem byla by se opakovala krvavá noc chebská, málem právě sto let po záhubě Albrechta z Valdštejna, a to proto, že se František Antonín přiklonil k lidštějšímu názoru na křesťanství a že podstoupil boj právě proti nepřátelům tohoto lepšího náboženského a světového názoru: proti řádu jesuitskému. Sporck se stal bojovníkem proti vládě pobělohorské protireformace a spojencem poražené reformace. Sporckova dcera překládala z francouzštiny do němčiny spisy kalvínského ženevského kazatele B. Picteta a otec František Antonín von Sporck je dal sličně vytisknouti v bavorském evangelickém městě Kemptenu. Sám pak byl ctitel jiných dvou kalvínských myslitelů fran-

couzských: byli to Jean La Placette a Paul Poiret. Sporck, proslulý odvážlivostí, přece jen se neodvážil přetiskovati a překládati spisy Poiretovy. Zato se odvážil vydati německy dílo obávaného francouzského hugenota Charlese Drelincourta. Nešlo tedy Sporkovi jenom o spisovatele jansenistické, to jest také o spisovatele, vzpírající se jesuitismu, nýbrž přímo o úhlavní nepřátele jesuitské. Šlo také o stařičkého jansenistického učence Pátera Quesnela, jenž po třicet let, okoušeje chleba vyhnanství v Amsterodamě, neustával statečně čeliti jesuitskému řádu a papežské bulle Unigenitus. Sporck se odvážil konečně převésti do němčiny i Poiretovo dílo: Správné zásady náboženství a náboženské výchovy (Die wahre Grundreguln, nach welchen die Kinder sollen erzogen werden). — Originál měl titul: Les Principes solides de la Religion et de la vie chrétienne, appliquées à l'éducation des enfants. — Posledním závažím, které strhlo vyčkávací váhy jesuitské politiky, byla knížka »Gott geheiligte Stunden.« Pro tuto knihu vtrhli do sídla Sporkova dragouni a jesuité roku 1729.

Leč nechceme a nemůžeme opakovati, co napsal F. M. Bartoš. Jde o jiné dílo, nežli jenom o rationalisty francouzské a anglické. — V Prusku žil tehdy muž podobných zásad jako byl v Čechách hrabě Sporck. Slul Wolf de Metternich a ten právě se zřetelem na přestup saského kurfiřta od evangelictví ke katolictví napsal pro kurfiřta braniborského, jenž se stal hlavou německých evangelíků obojího vyznání, odůvodnění, proč jest třeba, aby se sjednotily církve lutherská s církví kalvínskou a to nejen mezi sebou, nýbrž právě se zřetelem na útoky církve katolické, jež obě tyto církve musely překonávati. Na dvoře kurfiřta braniborského žil tehdy vnuk Jana Amosa Komenského Daniel Arnošt Jablonský a ten proslul jako horlivý smiřovatel obou církví, lutherské a kalvínské v Německu, sám kalvinista. Memorandum, které předložil roku 1717 kurfiřtu Fridrichovi Vilémovi, shoduje se s knížkou de Metternichovou nejen v nadpise, nýbrž také obsahem. Jde o »Unvorgreifliche Gedancken von der Union oder Vereinigung beider evangelischen Kirchen«. Sporck toto dílko rozšiřoval a tím — nevěda — šířil myšlenky Komenského, jenž rovněž usiloval o smíření lutheránův s kalvinisty. Proto evangelíci považovali Sporcka za svého, jako na příklad hrabě Zinzendorf, zakladatel obnovené Jednoty bratrské, jenž byl u Sporcka návštěvou v Čechách. Tehdy dostal od Sporcka knihu »Abbildung der wahren Kirche«, přetisk Metternichovy knihy »Von der wahren Kirche«, a tudíž přetisk memoranda Jablonského, vnuka Komenského. Připojme ještě z úvahy Bartošovy, že ke katastrofě Sporckově, k pádu Sporckovu, došlo tehdy, když se Sporck začal posmívati kanonisaci Jana Nepomuckého. (1729.) Sporck v zápase s jesuity prohrál a byl zlomen: přerušil styky s evangelíky, smířil se s jesuity a vydal na Jana Nepomuckého oslavnou básničku. Ale zůstal jeho příklad, jenž povzbudil Františka Martina Pelcla a ostatní buditelskou inteligenci, jejíž osvícenský ideál se shodoval s ideálem zápasícího Sporcka. Právě Pelcl dovedl ocenit význam Sporckův, neboť prožil onen veliký převrat, který za jeho života nastal v Rakousku, když toleranční patent otevřel do Rakouska cestu právě těm autorům, pro jejichž přetiskování řád jesuitský lámal Sporcka v kříži.

K soupisu tisků Šporkových.

(Z článku Dr. F. M. Bartoše.)

Pro stanovení kulturní orientace Šporkovy podrží povždy základní důležitost studium jeho tisků. Jest arci ztíženo neobyčejně tím, že souvislost se Šporkem prozrazuje většinou toliko jejich úprava, užívající ve výzdobě rodinného znaku a pod. motivů, a pak jejich anonymitou, která zakrývá stopy, vedoucí k určení jejich předloh, badateli neméně než censuře, před níž je měla uchránit. Východiskem zůstane tu nadlouho pečlivý a cennými daty o dějinách tisků těch tak bohatý soupis Benediktův (jeho knihy str. 409—54). Je založen, jako již soupisy starší, hlavně na pod. soupise obranné publikace hraběte samého, sestavené jeho tajemníkem Seliským a vyšlé 1715 a 1720, tentokráte s pseudonymním názvem: »Leben... Fr. A. v. Sporck, aufs neue entworfen durch G. C. von Stillenau«; zde ovšem najdeme jen tisky do t. r., nikoli však pozdější, neméně hojné a snad ještě důležitější. Druhý neocenitelný soupis máme v úřední zprávě gen. vikáře Dobrohlava o knihách, zabavených hraběti po přepadu Kuksu i jiných jeho knihoven, z 6. VIII. 1729 (viz svrchu pozn. 18); několik jiných seznamů pod. o Šporkových knihovnách měl v rukou Riegger, dnes však jsou, žel, nezvěstné. Obojí soupis jest ovšem neúplný, takže možno tu čekati ještě nemalá překvapení. Seznam Benediktův užil obojí pomůcky, ale ku podivu vynechal několik tisků, censurovaných Dobrohlavem a velmi významných, třeba se mi nepodařilo určiti než zlomek. Otiskuji proto tuto část seznamu, tu a tam s doplňky, jež dávám do hranatých závorek. Číslování ponechávám.

7. Heilsamer Herzenstrost. Jansenismum redolet.

11. Vollkommene Gewissensruhe [P. Poireta. Data o tomto tisku shora p. 18].

14. Himmelslust Amadäi Kreutzbergers. P. 466 excludit sacrificium missae, p. 702 peccatum originale constituit ex concupiscentia.

15. Trost der gläubigen Seelen. P. 580 suspectus.

17. Der vergnügte Mensch. P. 93 suspectus, in reliquis tolerandus videtur.

19. Erste Unterweisung der Kinder. Permitti potest.

20. Des wahren christenthums Pflicht und Vortheil. P. 135 n. III. suspectus.

21. Betrachtung zum künftigen Leben Am. Kreutzbergers. Hunc ipsum auctoris nomen suspectum facit. [Viz níže č. 44.]

22. Am. Kreutzbergers [geistliche und andere erbauliche] Poesien. [1720.] Suspectus.

27. Anleitung zum Himmel, Am. Kreutzbergers Translazion. Libellus alias in latino idiomate bonus, sed translatio haeretici merito suspecta.

29. Innerliche Einsamkeit. Permitti posse iudicatur.

32. Am. Kreutzbergers Heilige Betrachtungen. Haereticus. [Mám I. svaz. vydání této modlitební knihy z r. 1718, vyšlého ve frankfurtském nakladatelství P. C. Monatha, jenž tiskl pro Šporka, a úplný výtisk vyd. z r. 1729 z téhož naklad.]

33. Glückseligste Insel. Haereticus.

34. Zwölf Betrachtungen über das Christenthum. Meditatio III. haereticam doctrinam clare continet.

35. Die grosse Wichtigkeit eines gottseligen Lebens. P. 47 adversatur Scripturae. Et quia ex lingua anglica translatus, egebit accurata censura.

37. Vorstellung der allernötigsten Pflichten eines rechtschaffenen Christen. Loquela eum manifestum facit; agens enim de iustificatione et peccato originali haereticorum formulis utitur.

40. Kurze Regeln des wahren und thätigen Christenthums. Ambigui et captiosi quidam versus.

44. Hochwichtige Betrachtung zur Erlangung der Glückseligkeit des zukünftigen Lebens. Suspectus, quia p. 62 asserit christianum certo scire non esse dammandum. [Jest spis Sinoldův, vyd. 1721, jak z Wieser a 275 p. 49, a patrně jiné vydání je č. 21.].

Dodejme ještě, že i Stillenauův soupis doplnil právě B. Lifka (XVIII. Zinkova aukce, 1929, 26 č. 145—6) zjištěním francouzského vydání Benediktova č. 14 a německého zase č. 39. Tam i popsány čtyři spisy, věnované Šporkovi (č. 143—4, 147—8).

Snad bude někdo šťastnější a určí tyto tisky, tak významné neposledně tím, že potvrzují výmluvně, jak rozhodujícího vlivu nabyl na Šporka v posledních letech před pohromou protestantism.

O jednom cizím symbolu.

Dokazuji, že zednářské symboly byly odvozeny z díla českého myslitele Jana Amosa Komenského, zejména koberec to jest, jenž jest odvozen z kresby na titulním listě Sebraných spisů Komenského. Není to jediný případ, že by Čech byl původcem významného symbolu pro určitý světový názor. Hle, jiný příklad:

Kdo je původcem symbolického kalichu, jehož užívají protestantské církve za společný symbol? Připomeneme-li, kdy a kde tento symbol byl vtištěn jako znamení nového světového názoru, kdo jej vyzdvihl jako rozlišovací znamení, pochopíme také, jak hluboký obsah se tají za tímto výtvarnicky jednoduchým symbolem.

Dne 9. srpna 1929 uplynulo pět set let od úmrtí onoho muže, jenž kalich vyvolil k označení nové idee, která popohnala mohutným způsobem vývoj evropského lidstva. A ani jedna z protestantských církví světa nevzpomněla oficielně tohoto svého duchovního otce! Popravdě budiž řečeno, že ho oficielně nevzpomněli ani v tom národě, z něhož vyšel.

Kdo byl ten muž?

Byl to Čech, husitský (původně římský) kněz Jakoubek ze Stříbra, jenž zemřel v Praze roku 1429. Byl to vrstevník a přítel Jana Husi. Roku 1414 stal se uživatelem malého církevního důchodu, totiž oltářníkem u Svatého Štěpána v Praze. Jinak nezastával ani jednoho vyššího úřadu církevního anebo universitního. Jeho skromnost, veliká láska křesťanské chudoby byla všeobecně známa. Teprve když jeden z mistrů pražské university se stal rektorem na pražském vysokém učení, užil rektorského práva a postoupil Jakoubkovi onen úřádek, jejž do té doby sám zastával.

Jakoubek znamená více než Jan Hus, neboť když Hus byl vržen do vězení, z něhož vyšel po roce, aby byl vyveden k smrti na hranici, Jakoubek dal husitství ideový základ, totiž ony čtyři články, které byly nazvány pražské artikuly.

Kromě toho doporučil husitům, aby kalicha užívali za své označení — na rozdíl od kříže, jímž se zdobili křížáci, vypravení proti husitům. A návrh Jakoubkův se ujal a prorazil. Evangelické církve české a německé užívají kalicha jako symbolického označení dodnes. Kalich znamenal a znamená úsilí o čistší názor náboženský a světový a protože se stal symbolem úsilí, z něhož vyrostla moderní demokracie a moderní snášelivost, může zajímati také svobodné zednáře, jejichž filosofický názor zdůrazňuje právě rovnoprávnost, laickost a snášelivost.

Bratr F. D. □ J. A. K.:

Profánní tisk a zednáři.

Dotknu se nejdříve otázky, co je pro nás důležitější: Zda to, co profánní tisk o nás píše, či jak my plníme své zednářské povinnosti.

I kdyby o nás psal profánní tisk příznivě, nebylo by nám to nic platné, kdyby zednářské zásady nenacházely místa v našich srdcích. Profanní tisk píše o nás tak, jaké jest jeho určení: má-li za úkol potírati vše, co není vedeno duchem určité církevní hierarchie, píše proti nám. Jsme v jeho sloupcích lidmi nenáboženskými, zaujatými proti křesťanství, nebo jsme dokonce satanisty. Jindy se nám vytýká beznárodnost, zakuklené nepřátelství vůči vlastnímu státu a — vedle satana — bratříčkování se židy.

Tisk pokrokověji založený se snaží zvěděti některé naše stěžejní zásady, vyzvednouti je, ale vytýká nám tajnůstkářství, zastaralé prý ceremonie, převzaté ze všemožných prý mysterií, a vybízí nás, abychom se již neskrývali a pracovali pro své idee veřejně.

Jistě nám není lhostejno, jestliže se nám v profánním tisku spílá, poněvadž želíme čtenářstva, jemuž se předkládají nepravdy. Zejména jsou-li ony nepravdy ještě přioděny rouškou zlomyslné sprostoty nebo neurvalosti. Tu se úzkostlivě ohlížíme plni obavy, jak se sprostota a neurvalost ujímá i v jiných oborech působnosti a jak strhuje s její výše lidskou úroveň, pracně se zvedající.

Ale jako nechceme a nemůžeme následovati profanní tisk nízkých a nejnižších tónů, tak nesmíme a nemůžeme následovati rad tisku pokrokovějšího, abychom prý vyšli z přítmí. Jakmile bychom se chtěli říditi touto radou, upadli bychom vlastně v přítmí. Nebývá vždy světlo tam, kde je mnoho žárovek; leckde bychom našli člověka od narození nevidomého a přece s větším vnitřním světlem v duši než bývá u četných, nad nimiž jsou rozsvěcovány nádherné lustry.

Kdybychom nebyli zednáři, snad bychom volali i my, aby se zednářstvo neskrývalo a vystoupilo na veřejnost, jako činí různé spolky. Kdo však byl zasvěcen, byť i jenom v prvý stupeň, uzná brzy, že pro veřejnost světlo zednářských lóží není. Jako blaží nevidomého jeho vnitřní světlo, o jehož krásách si vidomý člověk mnoho neuvědomuje, tak světla lóží svítí pouze těm, kteří prošli síní rozjímání.

Co se pro veřejnost hodí, jistě nezůstává uzavřeno chrámovou zdí. Zednáři jsou lidé, zaměstnaní různým způsobem a na různých místech. Tam všude má býti patrno jejich zednářství. Mají dostáti svým povinnostem k práci, kterouž byli či jsou pověřeni, a mají jim dostáti i ve styku s lidmi; jak s nadřízenými tak i s podřízenými. To od nich zednář-

ství žádá, ba ono jim to ukládá. Jako sluneční paprsek přináší světlo a teplo všude tam, kam proniká, tak zednář má roznášeti světlo a teplo lóže, do níž byl přijat, aniž by komu vypravoval, že je zednářem.

Tato záležitost má vlastně býti základním rysem mé dnešní desky: co a jak činiti, abychom uplatňovali své zednářské kredo, aniž by lóže byly otevřeny naslouchačům a zvědavým.

Lóže do veřejnosti nepůjdou a nemohou; ale lóže nebrání a nebudou brániti svým synům, aby brali podíl na veřejném životě a snažili se v něm uplatňovati jen své lepší, nejkrásnější vlastnosti. Kde jiný zří jen osobní zájem, zednář má viděti věc; má chtít sloužit veškerenstvu, nikoli jen osobnímu prospěchu nebo úzkému kroužku interesentů. Na př. je nutno stavěti zájem národa nad zájem strany, zájem lidstva nad zájem třídy a zájem pravdy nad zvučná hesla, jež se jako raketa vznesou, aby za okamžik zmizela. Bývají zastíněna, někdy dokonce zprofanována vlastními svými obhájci, jakmile se tito vyšvihli nad své prostředí a jakmile se jim dobře daří.

Zednář se takového provinění dopustiti nemá. Má zůstat věrným všem svým dobrým předsevzetím i když mu bylo dáno dospěti výše, když se něčím stal. Čím výše který zednář stojí, tím větší jest jeho odpovědnost. Také Písmo připomíná, že komu bylo mnoho dáno, od toho bude též mnoho požadováno.

Při prvé recepci klademe všem hledajícím tři otázky: Jaké povinnosti má každý vůči sobě, jaké k svému národu a jaké k všemu lidstvu. Odpovídají ponejvíce tak uspokojivě, že provázíváme jejich odpovědi potleskem.

Často slyšíme, že sobě ukládá neofyt býti člověkem, národu svému že chce věrně a poctivě sloužiti, a téměř všichni doufáme v takové sblížení lidstva všech národů, že nikoli jen války, nýbrž také diplomatické intriky se stanou zbytečnými a Evropa kdysi v budoucnosti bude spjata unií jako státy Severní Ameriky.

Bylo by dobře, kdyby se všichni zednáři vždy rozpomínali na své odpovědi při prvé své recepci, zapsali si je, pokud jim tkví v paměti, zapsali si je v zápisníček i v duši a z nich pak čerpali odvahu k dalšímu svému postupu a vývoji. Zednářské sliby nejsou prázdnými slovy, nýbrž zavazují.

Ve Velké Knize, již tu máme na oltáři, zapsán je případ setkání bohatého mládence s Kristem: »Mistře dobrý, co dobrého budu činiti, abych měl život věčný?« Kristus mu připomenul přikázání: »Nezabiješ, nezcizložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví. Cti otce svého i matku svou, a milovati budeš bližního svého jako sebe samého.« Mládenec odvětil: »Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti. Čeho mi se ještě nedostává?« Řekl mu Ježíš: »Chceš-li dokonalým býti, jdiž a prodej statek svůj, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi, a pojď, následuj mne.«

Mládenec odešel smuten, neboť měl statku mnoho.

Také my bychom odešli. Ale snad ne všichni smutni. — — Lidstvo všech věků si vždy více vážilo materielních předností a výhod než metafysických studií a poznání. Leč mohli bychom alespoň říci, jako onen bohatý mládenec: »Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti? Nezabil jsem, nezcizoložil, nepromluvil křivého svědectví? Ctil jsem otce svého i matku svou a miloval bližního svého jako sebe samého?« — To je otázka, na niž si musí každý odpověděti sám.

Hledaje v Bibli toto místo, našel jsem i takovéto připomenutí: »Když činíš oběd neb večeři, nezvi přátel svých, ani bratří svých, ani příbuzných svých, ani sousedů bohatých — — — — ale povolej chudých, chromých, kulhavých, slepých — — —«

Nemůžeme žádati ani radit, aby zednář nežil v úzkém vztahu se svými přáteli, či bratřími a příbuznými nebo se svými bohatými sousedy. Jsou příbuzenské svazky, jichž rušiti nám nelze, spíše jsme povinni jich utužovati; stejně má mnoho našich bratří, ba každý z nás vůbec, společenské povinnosti, jimž se též nelze vyhýbati. Jsme lidé a povinni konati vše, čím lze lidství a vzájemné soužití povznésti. Ale zamysleme se trochu, nebylo-li by účelno sbližovati se také s takovými nebohými. Ve Vídni jsem často vídal, že četní sousedé izraelitského původu pořádali občas, někteří jednou měsíčně, hostinu právě pro svoje chudé příbuzné a přátele. Pozvali je do některé restaurace, předem objednané, tam je pohostili, pohovořili s nimi, povzbudili je a kteří byli zarmouceni, snažili se je potěšiti. Neměli by tak činiti i zednáři, bylo-li jim popřáno dospěti výše než jejich chudším nebo chudým přátelům a příbuzným? K zahanbení jich by to jistě nevedlo. Než když již jsme u této věci: nebylo by i lóži možno uspořádati snad jednou za rok společný oběd nebo večeři pro tak chudé, na něž pamatuje naše mošna vdoví? Člověk nežije jen chlebem, je mu potřebí též vlídného slova a projevu přátelství. Pro ty, kteří by byli přítomni tomuto společnému stolování, vykonali bychom dobrý skutek a sami bychom se přitom něčemu naučili. Já se proto ještě vrátím k této věci.

Nyní mi dovolte připomenouti, že snad by nám bylo možno také s některými ústavy se sblížiti. Tak na př. s Bakulovými zpěváčky. Ústava naše nám dovoluje konati sesterské práce. Mimo to se ujímá v zednářstvu péče o luftony. Pořádají se pro ně zvláštní přednášky, schůze a vycházky a jsou v lóžích zvláště pověření bratři, kteří mají o zednářský dorost pečovati. Někde se provádí i výměna zednářských dětí; buď na prázdniny nebo na celý školní rok se jim umožňuje pobyt v zednářské rodině jiného kraje, případně jiné země, ba i jiného národu. Československé zednářstvo se mi zdá být ještě málo početné k plnění tohoto všeho. Neboť kde je malý počet členů, tam je i nedostatek finančních prostředků. Uložili-li by američtí zednáři svým bratřím nějakou mimořádnou daň ve výši jednoho dolaru, tedy, poněvadž jsou jich tři miliony, soustředí tři miliony dolarů. Bezmála 100 mil. Kč či snad více než 100 mil. Kč. To je peníz, s nímž lze něco podnikati. My tak mocni nejsme a patrně nikdy nebudeme; proto se musíme zařídit podle svých malých poměrů. Proč bychom nemohli pozvati své sestry a zednářské děti k večírku, či k příjemnému odpolednímu posezení někam, kde by nám Bakulovi zpěváčci zazpívali? Možná, že by některý hoch či dívka dovedli i promluviti; promluviti nikoli jen o tom, co na svých různých zájezdech viděli a zažili, nýbrž také o tom, a to by bylo pro naše dítky a jejich maminky velmi důležité, jak musili zápoliti a se učit, aby uměli to, co nyní umějí a jak je blaží vědomí, že se učili a zvítězili.

V ústavu slepců bychom se mohli odvážiti téhož s nevidomými malými hudebníky.

A jak mnoho povzbuzení by mohly načerpat naše dítky a sestry v Jedličkově ústavu pro zmrzačené!

My bychom k takovým shromážděním jistě nešli ve fraku nebo ve smokingu a nepochybuji, že stejně naše manželky by tam nešly uka-

zovati drahé toalety a šperky; přišly by tam opravdu jen sestry a nikoli povznesené dámy. A bylo by to radostí jak pro ty, jež bychom navštívili, tak i pro nás, zednářskou rodinu, která spojuje své povinnosti s užitečným.

Podrobné uspořádání by musila připraviti schůze činovníků nebo konferenční práce, v desce mi tak činiti nelze; ale vím, že při dobré vůli všech bratří by to bylo proveditelné a účelné.

Nu a nyní se vrátím k občasnému společnému stolování s některými, alespoň některými chudými, jež zednářstvo již ve svém počátku obmyslilo mošnou vdoví.

Vracím se k tomu proto, že mi lze namítnouti, abychom všude, kde nám lze působiti, pečovali o spravedlivou distribuci a všechno almužnictví si pak můžeme ušetřiti.

Není nic snazšího, než býti radikální. A je to také pohodlné. Když si vzpomenu na svá mladá leta, kdy se říkávalo: »K čemu podporovati sirotčince, nechť se postará o sirotky stát!« Nebo: »K čemu je mi zapotřebí platiti na pojištění, nechť o zestárlé a invalidy pečuje stát!« tedy vidím, že to bylo jistě velmi pohodlnější, než stavěti sirotčince nebo budovati pojišťovny. Ale bylo to i správnější? Na čí straně byla pravda?

Skláněti se k chudým a pomáhati jim, je a bude nutno za všech okolností. Kristus praví: »Cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto mých nejmenších, mně jste učinili.« A přikazuje nikoli jen sytiti lačné, napájeti žíznivé a přiodívati nahé, nýbrž také navštěvovati nemocné a přicházeti za nešťastnými do žaláře.

Obíral jsem se často historií prvých dob devatenáctého století. Tehdy — a to vyvolává blahý pocit —, téměř ve všech vzdělaných národech se sdružovali filantropové, aby se ujímali sociálně uhnětených a radili jim, vědouce, že je-li degenerován člověk, je tím i jeho národ ve svém vývoji ohrožován či alespoň zdržován. Ve zbědovanosti dělnictva, jak tomu tehdy bylo (a dnes lze mluviti i o zbědačování velkého počtu státních zaměstnanců a soukromého úřednictva), záleží obyčejně zárodek velmi vleklé, někdy i neodčinitelné choroby.

Můžete mi namítnouti, že co na tom pozmění nějaké nepatrné společné stolování malého hloučku lidí? Samo o sobě zajisté nepozmění ničeho. Ale řekl jsem, že my, setkavše se občas s různými nebohými lidmi, mnohému bychom se naučili. Pozvaní by ovšem nesměli zvěděti, že každý, kdo na ně hledí, ví, že něco obdrželi či žádají. Nutno, aby se pokládali za hosty pouze onoho bratra, který je zná. Také by nebylo nutno zváti všecky; stačilo by vybrati ty, o nichž bychom věděli, že se před nikým z nás nestydí. A my, přemýšlejíce pak o příčinách jejich bídy, zvěděli bychom různé zajímavosti, jež by mohly vésti k naznačení vhodných opatření, aby v budoucnosti mohli býti někteří lidé před stejnými, otřesy, případně katastrofami, zachráněni. Často sebemenší včasná pomoc je s to vykonati veliké věci.

Kdykoli čtu v profanním tisku, jak veliká moc se připisuje zednářstvu, musím se tomu pousmát a přece když přemýšlím, jsme-li tak bezvýznamnými ve veřejném životě, jak se snad domníváme, odpovím si, že bychom mohli býti činitelem významným. Neobávejme se toho, že je nás málo. Všechno, co se děje, i když se to koná ve jménu zástupců, je dílem pouze několika lidí. Ani parlament, nejsvrchovanější ústavní činitel, není dirigován všemi svými poslanci a senátory, nýbrž pouze jednotlivci.

Kdysi jím vládla pětka, později osmička a nyní ani tolik lidí nerozhoduje o jeho osudu; činí to pouze asi čtyři zástupci dvou nejsilnějších stran, republikánské a sociálně demokratické.

I my bychom mohli ve svém okruhu sjednati různé věci a uplatňovati je pak ve veřejnosti. Nemyslím při tom na politiku; nikdy bych si netroufal zatahovati zednářství do politiky. Ale jsou tu jiné věci, o nichž bychom se mohli, ba snad měli raditi a žádati pak od svých bratří, kteří v dotyčném okruhu působnosti jsou činni, aby se snažili uplatňovati naše přání. Nečinili by tak ovšem jménem zednářstva ani jménem své lóže, nýbrž jako jednotlivci, leč výsledky našich porad byli by poučeni a povzbuzeni. Na př. v otázce školské: proč by tu nemohlo zednářstvo míti své určité stanovisko, jež by uplatňovali bratří, kteří jsou učiteli, redaktory, poslanci a pod.?

Považme, jak veliké žaloby slyšíme na př. na naše hraničářské školství; jak je zanedbáváno a z četných míst marně volá po pomoci. Bratří učitelé by nám snad mohli zjistiti, co je pravda a jiní bratři pak, kteří mají vliv na kompetentních místech, by vymáhali nápravu.

Stav trestnic a život vězňů, polepšovny pro mládež, to vše by nás mohlo a mělo zajímati. I zde bychom měli věděti, co žádat a co činiti prostřednictvím našich bratří, kteří se tu mohou uplatňovati. — Dr. Volf by nám jistě pověděl, co potřebují veřejné i obecní knihovny...

Ale zejména otázky sociální, jež pod vlivem politických stran bývají řešeny s hlediska mocenského, jak je ta která strana či skupina silná, měly by býti předmětem naší pozornosti. Jestliže nám zednářství ukládá plniti věrně svou povinnost k národu, pak jsme zavázáni všímati si všeho, co může národu prospívati, nebo co mu škodí.

Hleďme na př. na nynější povšechnou krisi hospodářskou. Jak se řeší? Politicky! Smlouvají se dvě nejsilnější strany a ostatní čekají, jak se tyto dvě strany shodnou či neshodnou.

S hlediska všenárodního a se zřetelem k zajištění naší hospodářské budoucnosti je to počínání velmi nebezpečné. Takové kardinální otázky, jako je uchování našeho zemědělství a jeho prosperita, náš průmysl a jeho prosperita, ba i povšechná drahota, až výrobci, buďsi prvotovarů či celých výrobků, musí prodávati lacino, neměly by být řešeny především a jediné mandátovou politikou. Kdybychom byli na výši doby, měli bychom tu příležitost zavolati bratry, kteří jsou činni hospodářsky a hospodářským věcem rozumějí, aby se sešli a uvažovali, co nutno činiti s hlediska všenárodního, se zřetelem na všechen náš lid, nikoli pouze na některou třídu či na stranu, aby jí při příštích volbách nehrozila ztráta mandátů.

A já jsem přesvědčen, že kdysi v budoucnosti se zednářstvo takových úkolů ujme a bude se snažiti, aby se stalo všeobecně prospěšným. Mezi svými syny, jelikož jako celek nemůže a nebude zasahovati do veřejných záležitostí, vždy najde některé vhodné a tak spolehlivé k jich provádění.

Než již nyní bych rád viděl, kdybychom i svou dobročinnost postavili na vyšší základ. Nesporně si uchováme možnost pomáhati potřebným z mošny vdoví tak šetrně, aby se nemusili zardívati studem, že jim bylo potřebí něčí pomoci. Ale my bychom mohli ještě vedle toho, a tu zase jako jednotlivci, nikoli celý náš řád, vcházeti ve styk buď s dělníky nebo soukromými úředníky a skrovně placenými státními zaměstnanci. A býti jim užitečni.

V Anglii existují Bratrstva společných stolů. Nejsou to sice instituce

zednářské, ale našli bychom v nich mnoho zednářů. Účelem jejich je skutečná bratrská pospolitost, něco, co bývalo u našich táboritů. Ona Bratrstva společných stolů zavazují každého člena přinésti domů celý příjem. Ať je vysoký či nízký, to doma nerozhoduje. Doma žijí všichni stejnoměrně a jedí totéž. A nejsou tam jen lidé chudí. Jsou tam na př. i bankovní ředitelé. Bratrstvo však přihlíží k tomu, že, jsouce řediteli banky, musí se representovati. Každý si smí ponechati ze svého služného tolik, co potřebuje na representaci a Bratrstvu odevzdá zbytek. Je to dobrovolná organisace, k níž přistupují lidé z vlastní vůle, ale pak plní k ní věrně své povinnosti.

U nás je k tomu jistě daleko. Ač máme socialistických stran více než kterákoli jiná země, taková Bratrstva společných stolů (někde říkají: Bílých stolů) by nevybudovala ani jediná. Ale já bych se spokojil s menší obětavostí. Nežádal bych od nikoho celý příjem. Stačila by mi pospolitost a pak nepatrný rozdíl v ceně: Kdo máš vyšší příjmy, než tvoji chudí bratři, dej za ubytování a stravu více než oni, třeba že jíš totéž. Mohla by tu býti celá stupnice cen, zvyšována percentuálně podle skutečných příjmů. Tak by bylo umožněno členství i nejchudším, jen když by byli řádnými lidmi.

A vzájemný společenský styk v takovém bratrstvu musil by mít nikoli jen na členy, ale i na veřejnost velký mravní a estetický význam. Každé bratrstvo by bylo pak i školou, z níž by vycházely velmi užitečné náměty. Na Faustově domě v Praze je nápis, že tam býval sirotčinec, který založili svobodní zednáři. Jak by to krásně znělo v budoucnosti, kdyby v pražských předměstích byly na domech desky, že zde toto Bratrstvo společného stolu založili ti a ti muži, kteří kromě jiné své působnosti byli též svobodnými zednáři a zásady Komenského uplatňovali prakticky.

Nakonec budiž mi dovoleno učiniti návrh. Vše, co jsem uvedl dosud, pokládám jen za náměty, o nichž, prosím, aby bratři benevolentně uvažovali a až dospějí, ač dospějí-li ku kladnému rozhodnutí, nechť něco učiní.

Avšak za to, co chci uvésti nyní, prosím všechny:

Svrchovaného nejvyššího komandéra,

Nejvyšší radu,

Nejjasnějšího V.·. M.·.

Cth.·. M.·.

Cth.·. Ex-Venerabila,

Zástupce V.·. L.·.

i vás, dr.·. br.·.

Všecky vás prosím, abyste uvážili, že jak nám Z.·. tak i našemu národu musí záležeti na dorostu. Potřebujeme dorost mravný, zdravý a zdatný tělesně i duševně.

Můžeme k tomu něčím přispěti?

Zajisté.

Můžeme velmi prospěti jak dorostu zednářskému, tak i dorostu našeho národa vůbec.

Bratři, třeba na počet slabí a slabí i finančně, snažme se využít alespoň toho kapitálu, jenž v řadách našich je. A to je velice hodnotný kapitál.

Hleďte: máme tu b.·. Vonku, br. Vlasáka, br. Jahodu. Jsou to vesměs

pedagogové. A já nepochybuji, že i v jiných lóžích se najdou tak vhodní a schopní muži.

Umějí vychovávati nikoli jen jako učitelé ve školách, nýbrž i svými dobře ovládanými péry. Zaměstnejme je.

Nelekejte se, prosím, co řeknu, je dobře vše promyšleno a je to proveditelné.

Založme časopis pro děti a mládež.

Nikoli zednářský — aby mi nebylo špatně rozuměno, nýbrž povšechný list, leč psaný a redigovaný zednáři.

Nemusil by vycházeti často; snad jen čtyřikrát do roka; ba spokojil by se, kdyby s počátku vyšel třeba jen dvakrát ročně. Ale aby byl pečlivě vypraven.

B. V . . . má styky s učiteli; získal by od nich adresář dětí i mládeže. A mohli bychom získati i knihkupecký adresář. Vždyť bychom mohli některému knihkupectví zadati administraci i expedici.

Pamatujte, že co je psáno pro děti, čítají rádi i dospělí.

Tak by se nám naskytlo veliké pole působnosti; jak mezi dětmi a mládeží, tak i mezi rodiči.

Bratři pedagogové by si ovšem musili stanovit přesný program. Aby byl náš list naprosto jiný, než jaké se dosud vydávají. I tam, kde by bavil, musil by učiti.

A kdyby naučil československý lid jen tomu, co chtěl či radil uskutečniti v řadě oborů lidského života Jan Amos Komenský, mnoho by naučil. Komenský sám o sobě je program. A nikoli snad jen pro list, jehož vydávání doporučuji, nýbrž pro celý národ náš. Kdyby vám někomu někdy napadlo budovati stranu, až se nynější přežijí nebo znemožní, sáhněte ku Komenskému. Dá vám program, jakého tu dosud nebylo, třebaže se v našem národě o Komenském mnoho psalo a přednášelo. Nikdo z nás dosud nezná celého Komenského. Jeho díla jsou studnicí, z nich je našemu národu dáno věčně čerpati.

Po převratu k nám přijížděli cizinci až ze zámořských krajin. Přišli puzeni touhou, viděti zblízka lid Husův a Jana Amosa Komenského.

Od našeho národa se tehdy mnoho očekávalo.

Jednou již náš národ světu mnoho dal. A jistě by mohl dáti i v budoucnosti. Záleží však na našem dorostu: na dětech a mládeži. Přiložme ruku k dílu.

Pomozme mladým na cesty, za něž byly položeny v našem národě nečítané oběti. Půda byla zmrvena jejich krví. Nedejme, aby ona půda zarostla bodláčím či snad aby byla zavalena kamením. Zkujme rádla a orejme. Orejme hluboko! —

Volání člověčiny.

Četl jsi Londonovu povídku »Volání divočiny«? Je to hymna na návrat do původního šťastného stavu, k původnímu štěstí. — Četl jsi Mickiewiczův sonet »Akermańská step«? Vezli konfinovaného básníka stepí. Koně letěli mrtvou nekonečnou, hluchou stepí. »Zastavte,« vyžádal si básník a seskočiv s vozíku, naslouchal u země. »Otčina mne volá! Litva mne zavolala.« — Zastavuji tě, bratře, k lidstva moři nastav sluch! Člověčina volá. Užil jsem titulu Londonovy povídky, a to v drsnější analogii; vím, že mnohý čtenář řekne, že slušelo nadepsati tyto řádky »Volání lidskosti«. Leč pro zvukopodobnost jsem volil toto slovo. A Mickiewiczowa sonetu jsem užil, abych tě zastavil, bratře můj.

Starého účetního přistihli a usvědčili, že defraudoval ze závodní pokladny. Oznámili to šéfovi a předkládali mu, aby podepsal propuštění na hodinu a oznámení k soudu, aby byl účetní soudně vyšetřován a stíhán. Šéf je očividně překvapen, leč není přiveden z míry. Táže se: »Konopásek? A kolik defraudoval?« — Oznámili mu částku. »Hm. Hm. Vždyť to byl spořádaný člověk...« Vykládají, že trvalo mnoho neděl, nežli na to přišli, že bylo zdefraudováno poštovních známek za tolik a za tolik. — »Počkejte, ještě to neoznámíme, ještě mu výpověď nedáme.« — Šéf osaměl v kanceláři s »mladým«. — »Ale, tati, proč čekáš? Proč čekáš, až ti zpronevěří ještě více? A potom, jaká tu řeč o zpronevěření, když to ukrad, sprostě ukrad. Necháš ho a on bude krásti dál. Vždyť je to vyložená krádež.« — Šéf mlčí, neutírá zapocené čelo, nedrbe se rozpačitě za ušima, nezapaluje mlčky drahý doutník, nýbrž vyňal tobolku a přepočítával, vlastně jen přemílal mezi prsty několik dvacetihaléřů. Podle toho už znali šéfa všichni v kanceláři. Znamená totiž toto přehrabování peněz úsilovné přemýšlení. Čeká tudíž i mladý, až se mu zdá, že je toho přehrabování mnoho. »A proč ho vlastně šetříš, tati?« Šéf nezvedá očí od dvacetihaléřů, peníze mu vržou mezi prsty; potom šéf náhle ustane a povídá: »Víš, když jsem se ženil, tenhle náš účetní Konopásek mi půjčil lakýrky. A proto ho nechci propustit.« —

*

Měl po maturitě, ale marně hledal místo. Každý týden obdržel odpověď: Okresní školní výbor oznamuje, že místo zatímního učitele, jež by přicházelo v úvahu se zřetelem na Vaši žádost ze dne ....., bylo obsazeno jinak. Konečně si našel místo v kanceláři, místo neučitelské. Najal si pokoj »pro mladé pány«, v němž bydlil ještě s jedním. Ten druhý se nemohl jednoho dne shledati s kalhotami, až je objevil ve skříni toho učitelského. Udělal trestní oznámení, byla podána žaloba, následovalo předvolání, vyslýchání a došlo k odsouzení pro potutelné odcizení. Protože obžalovaný zapíral do poslední chvíle a neprojevil lítost, byl bezpodmínečně odsouzen. Za měsíc vyšel, tak říkajíc zlumpačen, bez groše v kapse, se stopami podvýživy. Tajemník ze spolku »Nový život« ho vyslechl, psal k vánočním svátkům otci bývalého učitele — velkostatkáři — psal jeho sestře, vykreslil zoufalé poměry mladého muže, ale nepřišla ani jedna odpověď. Čtyři měsíce si s ním dali v Novém životě práci. Zaplatili mu obědy vždy na měsíc napřed v nějakém hostinci, opatřili mu nějaký kus šatstva a dávali mu poukázku na nocleh v asylu. Konečně mu našli místo v kanceláři, dostal 600 Kč měsíčně. Jak se červenal, když přišel ráno zřízenec a ptal se, co mu má přinést k přesnídávce, vlastně: zřízenec se ptal, co bude »desátovat«. — Kde by si mohl dovolit »desátovat«, má-li 20 Kč denně a do asylu už nemůže chodit spat! — Dnes je mu lépe a splácí do »Nového života«, co mu před časem půjčili.

*

V »Novém životě« mají jenom kromobyčejné případy. Obyčejné případy tam nepřicházejí. Měli tam účetního, jenž pro defraudaci odseděl šest měsíců a potom se živil tím, že se v noci odvážil k Štefánikovu mostu a nastavoval ruku. Lidským srdcím z Nového života se podařilo zmoci i kromobyčejný případ tohoto účetního a usadili jej jako fakturistu na místo, kde vydělává 800 Kč měsíčně. Jak je vděčností naplněn!

Znáte případ sester Teigových? V jejich případě byla vyslýchána osmačtyřicetiletá učitelka. Byla usvědčena z křivého svědectví, byla odsouzena, pro tento odsudek byla propuštěna s místa bez pense po dvacetiletém učitelování. Potom jí Nový život opatřil místo na venkově, kde se udržela až do doby, kdy přišla restrikce, i byla propuštěna. — Neslyšíte ještě volání člověčiny?

Obchodní cestující dostal se ne do úzkých, ale do opravdové bídy a nouze. Nemůže nalézt místa. Přišel do Nového života, žádal o zálohu, že by si mohl vydělat, kdyby měl zálohu, potřebný kapitál. Půjčili mu na revers devadesát korun. Opatřil si materiál, přinesl vzorek reklamního diapositivu a dostal se do místa. Sekretář z Nového života mu pomohl. Po čase se dověděl, že tento jeho chráněnec sestavil reklamní film, že zaplatil dluhy, že má dobré místo. Dověděl se to z vřele děkovných dopisů.

Byl brusič nožů, opravoval deštníky, jezdil po jarmarcích a poutích, protloukal se čtyřicet let. Bylo mu šedesát, když se octl po prvé ve věznici jako trestanec. Odseděl si kratší bezpodmínečný trest a plakal, když měl jít opět s brusem a starým deštníkem po jarmarcích a poutích. Bude zas spávat pod vozy, na dvoře pod kolnou, mezi koňmi v stáji, až přijdou mrazy; bude se plahočit rozprášenou silnicí v letních vedrech, kdežto ve věznici má božský pořádek: jídlo v určitou hodinu, umyvadlo, ručník, mýdlo, postel, vyvětranou místnost, čisté prádlo, koupel, pokoj od hmyzu...

Následujme příkladu. Na Faustově domě na Karlově náměstí v Praze je nápis, že v tomto domě býval sirotčinec, založený svobodnými zednáři. Bylo těch zednářů tehdy více, nežli jich je v Praze dnes? Pocházeli z bohatších vrstev, nežli pocházejí zednáři dnes? Dalo se tehdy stavět laciněji, nežli se staví dnes? Což nejsou zachovány zprávy, že po veliké povodni v Praze stávali zednáři před chrámy a dovolávali se od těch, kteří vycházeli z chrámů, pomoci pro ty, kteří byli povodní postiženi? A chvála i obdiv jistě že pošleby o té zednářské akci letěly Evropou! — Návrhů k charitativní činnosti máme dnes již několik: Pořádat občas Bílou tabuli pro strádající. — Organisovat lidovou kuchyni pro ty nemajetné, kteří musí jísti podle diety. — Zúčastnili se při zakládání ústavů pro úchylné děti, jež potřebují pomoci se zřetelem na duševní kapacitu (seelenpflegebedürftige Kinder), ujmouti se spolupráce ve Spolku pro podporu propuštěných trestanců. — Přiložiti ruku k tomuto dílu společně s bratřími německé národnosti. Bratr B. W. předkládá návrh založiti spolek »Všeobecná sociální pomoc« ke všem těmto právě naznačeným úkolům a požádat Státní pozemkový úřad, aby k témuž účelu přenechal spolku nějaký vhodný pozemek, případně se stavbou; dále by se mohlo jmění Všeobecné sociální pomoci zvětšovati pomocí darů, půjček; pokud se týče darů, spoléhalo by se na pomoc svobodných zednářů československých, od nichž se neočekává ani tak veliký příspěvek, jako spíše povzbuzující příklad. — Nevylučovala by se ani součinnost s československými anthroposofickými spolky a sdruženími. — Počítalo by se i se státním příspěvkem. — Všechny dosud zaznamenané návrhy se týkají sociálně slabých a je pochopitelno, jestliže těm právě chce společnost pomáhat. Jsou ovšem také takoví slabí, jimž se nedostává prostředí se zřetelem k jejich duševním darům. Zkušení vychovatelé ukazují, že zakrňuje mnoho nadprůměrně nadaných. Má tudíž lidská společnost ztráty tam, kde jde o jednotlivce, kterým se nedostává sil a nadání, jež tvoří normál a má ztráty tam, kde není využitkováno racionelně, tam, kde jsou zásoby nadprůměrné energie, které schází jen podnět, prostředí a prakse. — Pro regulování pomoci bývalým trestancům byl v Praze založen spolek »Nový život«, jehož tajemník Uhlíř, pensionovaný strážmistr, je chválen jako pravý muž na pravém místě. Spolek má nepatrné prostředky. Pan Uhlíř musí si počínat podle slov staré balady: »Když má krejcar dáti, třikrát jej obrátí«, a nakonec mu nezbývá zhusta nic jiného, než aby šel prosit tam a tam, protože se nedostává pro opravdu potřebné. — Zrovna tak zahrnují zkušení a informovaní chválou pana dr. Linharta, presidenta krajského soudu, jenž jest v »Novém životě« předsedou a pomáhá, jak jen a kde může. ***

Stručné dějiny svobodného zednářství.

Nejstarší písemná památka zednářská jest anglický rukopisný záznam, známý jako Královský rukopis, anebo označovaný názvem Královská báseň, anebo Halliwellův rukopis. Znalci datují tuto literární památku k roku 1390, autor byl tudíž současník Husův. Je to zlomek vzácného díla, opírající se o staré legendy, přetřásající zednářství. Je vzácný a cenný právě proto, že podává — byť kuse — obraz staroanglického zednářství, staroanglického Královského umění, vybírajícího se ze středověkých začátků.

Jiný starý rukopis, jehož obsah přetřásá svobodné zednářství, pochází z roku 1450, tedy od současníka Jiřího Poděbradského. Jestliže jsme použili označení, že nejstarší písemný doklad o zednářství přísluší do doby Husovy a druhý do doby Jiřího Poděbradského, nechce se tím říci, že by Hus anebo Jiří byli v nějakém vztahu k těmto rukopisům. Jde jen o mnemotechnickou pomůcku, nalézti v časovém řetězu článek, na nějž by to-ono mohlo býti zavěšeno k lepšímu zapamatování. Připojme si k datům také poukaz, že nejen u nás znamená čtrnácté století největší rozkvět gotické architektury a že patnácté století znamená také pro střední Evropu začátky toho, co bylo nazváno »obnovením církví«, to jest renesancí ať již náboženskou nebo uměleckou.

Svobodné zednářství bylo pěstováno před rokem 1390, ale co se o něm praví z doby před rokem 1390, jsou jen předpoklady a tradice, pro něž nemáme písemných dokladů. Můžeme vyslovovati předpoklady, že stavební bratrstva měla jisté obřady, staré staletí; sociologie nás poučuje, že každý kulturní prvek se vyvíjí dlouhou dobu a že se neobjevuje náhle. Všechny výkony, všechna zaměstnání měla původně ráz náboženských výkonů, bez ceremonií nebyl upečen chléb, nebyla vyvedena stáda na

jarní pastvu, nebylo provedeno ranní umývání atd., jak svědčí dodnes zachovávané »pověry«.

Za časů Caesarových tvořili »stavitelé« (slovo mason znamená stavitele) organisované (ne tudíž náhodné) skupiny, jimž se říkalo »collegia« a dá se předpokládati, že tato stavitelská »sdružení«, tak jako ostatní podobné společnosti, užívala určitých obřadů, jež měly ráz buď náboženský anebo magický.

Nezapomeňme, že egypští kněží, jichž třída zachovávala matematickou a měřičskou vědu, sluli »napinači provazů«, kteryžto výraz nám připomíná konstrukci Pythagorovy věty pomocí provazů o dvanácti dílech, seskupených v posvátné hodnoty 3 : 4 : 5. — Dodnes pak sluje nejvyšší kněz římské církve »pontifex maximus«, což značí »nejvyšší stavitel mostů«. Hiram, největší umělec z doby Šalomounovy, kongeniální tomuto králi, byl nazván »nejvyšším stavitelem chrámu«. Velmi mnoho obřadů anebo obřadních prvků, jichž ještě dnes svobodní zednáři užívají, jest velmi vysokého stáří. Shledáváme se s nimi v kulturních dějinách nejstarších národů nejen euroasijských, nýbrž i amerických, afrických a polynesijských. Nedá se nic uvésti proti tvrzení, že staré obřady přecházely s pokolení na pokolení, a že ze starých kolegií je převzali středověcí bratří svobodní zednáři, stavitelé chrámů.

Středověké bratry nazýváme »operující masoni« (operative Masons), protože skutečně vykonávali stavitelské práce význačných hodnot, stavěli chrámy, hrady, věže a mosty. Tito bratří zachovali celou řadu stavitelských legend různého podání a rázu, různého zabarvení a výkladu.

Ve středověku vyvinuly se ze stavebnických bratrstev cechy, z nichž každý měl svou korouhev, svůj znak, svou pečeť a svůj řád, případně i privilegia a kromě toho také svou tradici i své soudy. V. V. Tomek zná v Dějinách města Prahy do roku 1235 mezi hojnými řemesly tesaře (carpentarii) a kameníky (lapicidae), kteří byli zároveň staviteli; jim pomáhali vápeníci (calcifices), cihláři (coementarii). Připomínají se hlídači kostelů (custodes ecclesiae). K význačným řemeslníkům konstruktorům patřili také mlynáři (molendinarii, molentes). — Betlemskou kapli opravoval staroměstský mlynář.

V II. díle Dějin města Prahy Tomek píše (na str. 381): Mezi řemesly, která byla zaměstnána na stavbách, náleží přední místo kameníkům (lapicidae, steinmetze), kteří měli pojmenování své od tesání stavebních kamenů, obyčejně však to byli mistři čili ředitelé staveb. Mezi nimi byli stavební umělci onoho věku; od nich pocházejí slavné pomníky tehdejšího stavitelství v Praze. Takoví umělci se vyznačují někdy v písemných pamětech toho času názvem »stavitelé kostelů« (constructores ecclesiarum).

Podle těchto záznamů nejstarší jménem známý stavitel domácího původu v Praze byl Oldřich Loutka, jenž bydlil v letech 1381 až 1383 v Opatovicích (tam, kde je v Opatovické ulici dům číslo 141). Po něm přichází stavitel Markvart, jenž v letech 1383—1388 bydlel na nynějším Karlově náměstí v čísle 293.

Petr, bratr stavitele Oldřicha Loutky, stavěl roku 1389 věž u chrámu Panny Marie »konec mosta v Praze« a roku 1391 kostel v Medonosích v litoměřickém kraji a špitálský kostel ve Skutči.

Hrad Orlík stavěl Mikuláš Plik (1388—1408) a hrad v Kunraticích stavěl v letech 1408 až 1412 mistr K ř í ž a po něm Hertvin (rector operis novi castri in Cunraticz).

Je nasnadě domněnka, že v bratrstvu »stavitelů chrámů« nebyli jen kameníci, nýbrž i tesaři, zedníci, dlaždiči, sklenáři, sochaři, pokryvači a malíři a vedle nich úředníci, jichž k stavitelskému dílu bylo potřebí; na prvním místě sluší jmenovati »rejsky«, kresliče.

Domníváme se, že masoni užívali určitých obřadů, uchovávaných potají od nejdávnějších dob, a že učně přijímali v den svatého Jana Křtitele, anebo ve dnech velkonočních svátků. Měla tudíž recepce ráz sváteční, ne-li náboženský anebo esoterický.

Lze předpokládati, že stavitelé přijímali učně na vrcholích hor anebo na vrcholích skal, kde měla být provedena stavba, na místě, kde byly narýsovány (vytaženy) základy lóže, jež měla obdélníkový půdorys. Učenická mládež byla podrobena řadě obřadů, jež znamenaly nadosmrti trvající změnu a ráz života. K těmto slavnostem měli přístup jenom prohlášení zednáři a při těchto slavnostech byli přijímáni jenom stavitelští učňové.

Později se zednářské obřady pomísily s obřady nezednářskými. Také laické soudnictví mělo své obřady, tak jako kterékoliv jiné úřadování. Do řad opravdových zedníků a kameníků dostalo se hojně těch, kteří u zdí vůbec nepracovali. Ale jádro

starých obřadů bylo i potom zachováno při přijímání spekulativních bratří. Toto jádro starých obřadů se dědilo; jeho původ a kořeny musíme hledati v dobách velmi dávno uplynulých.

Přijímáme za prokázaný fakt, že se moderní zednářství vyvinulo ze středověkých bratrstev skutečně pracujících zedníků a kameníků, zejména anglických. Podle anglických starých lóží máme lóže, mistra, dozorce a ostatní činovníky, užíváme těchže symbolických výrazů, užíváme těchže řečnických výrazů a obratů, zachováváme tytéž stupně bratrského řetězu, při svých pracích zachováváme týž řád, zrovna tak jako při přijímání učňů; hlavně pak zdůrazňujeme, že všechno naše jednání a konání děje se se zřetelem na Svrchovanost Velikého Stavitele Všehomíra.

Královské umění svobodných zednářů kvetlo v hutích v době od dvanáctého do čtrnáctého století; v patnáctém století se projevily první známky poklesu; ve století reformace a renesance přestalo se s budováním velikých chrámů bohoslužebných; lze říci, že rozkvět svobodného zednářství znamenal zároveň rozkvět gotické architektury; reformační doba začala stavět kostely zcela jiného rázu: byly to místnosti k poslechnutí kázání, k intimním chvílím vzdělavatelským, připraveným pro vybrané účastníky; tento účel vytvořil nové stavitelství a nové formy stylu (»spolupráce«).

Starodávný způsob lóžového života zachoval se v několika starých lóžích v Anglii, ve Škotsku a Irsku, kde přežil reformaci. Prakse těchto lóží se zmenšovala v každém desetiletí, do řad bratří bylo přijímáno čím dál tím více vzdělanců, kteří nepracovali ani v huti ani u zdi. Říkalo se jim »přijatí« »accepted Masons«. Počátkem osmnáctého století měli »přijatí« intelektuálové v lóžích anglických převahu.

Roku 1716 dohodli se členové zbývajících zednářských lóží v Londýně o vytvoření moderní Velké lóže, jež by byla ústředím a sjednocením všech svobodných zednářů. Tyto plány byly uskutečněny roku 1717; Velikým mistrem byl zvolen Anthony Sayer. Veliká lóže měla své členstvo jen v Londýně a ve Westminstru, leč časem vzrůstal počet nově založených lóží, jež vznikaly v různých končinách Anglie, potom i v anglických zámořských osadách amerických.

Roku 1751 byla vytvořena v Anglii druhá Veliká lóže, pod jejíž záštitou byla založena řada dalších moderních lóží, a to jak v Anglii, tak i v Americe. Začala se rozeznávati stará veliká lóže a nová (moderní) veliká lóže. Mezi oběma vládla jistá rivalita, až roku 1813 obě veliká lóže se spojily v Sjednocené veliké lóži anglické.

Řádné zednářské lóže americké odvozují svůj původ od řečených dvou lóží anglických, až na nepatrný počet lóží, nad nimiž vykonávají svou pravomoc Veliká lóže skotská anebo Veliká lóže irská.

Americké svobodné zednářstvo odvozuje svůj řád od Veliké lóže v New Yorku, kteráž byla založena a uznána roku 1781 Svrchovanou velikou lóží anglickou, to jest starou Velikou lóží londýnskou.

Veliký mistr Anthony Sayer prý se vypravil roku 1726 do Prahy, kde založil »skotskou« lóži »U tří hvězd«. Prvním pražským Velikým mistrem byl hrabě František Antonín von Sporck. Pražská dílna byla v paláci hraběte Sporcka v těch místech, kde je dnes hlavní poštovní ředitelství v Jindřišské ulici.

Roku 1729 — tedy před dvěma stoletími — byla vlivem jesuity Antonína Koniáše činnost Sporckova zastavena. Knihovna Sporckova byla zabavena, knihtiskárna jeho (v Lysé) zrušena. Teprve roku 1736 skončilo stíhání stářím i pronásledováním unaveného Sporcka.

V různých státech evropských vznikalo zednářství v různých dobách. Dnes počítá světové zednářství 4,500.000 bratří, sbratřených v řádných a dokonalých lóžích obřadu starého skotského a přijatého.

Svobodné zednářstvo prožilo v různých dobách a v různých zemích také různé změny; stopovali jsme jeho vývoj od kamenických dílen až po dnešní časy, kdy pro Starý svět platí za první a nejvýznamnější Veliká lóže londýnská a pro Ameriku Veliká lóže new-yorská.

Při tomto vývoji zůstala beze změny řada zásad, jimž se říká »mezníky«, »Landmarky«. V nich je vyjádřena jednotnost i starobylost královského umění: jimi se odlišuje od ostatních sdružení podobných zednářství. K těm základům patří tyto zásady: žena nemůže být členem zednářského řetězu; politické, náboženské a kmenové hádky a spory nemohou být projednávány v dílně; otázky hmotného zájmu nemohou být v dílně přetřásány a ujednány; na oltáři v dílně musí být otevřená bible a všechno jednání se koná k slávě Nejvyššího Stavitele Všehomíra.

Je naše zednářství v krisi?

»Zednáři přiznávají, že zednářství znamená nespokojenost se stavem dosavadní společnosti. A řekněme otevřeně, zednářství chce znamenati ustavičně nespokojenost a proto chce usilovati věčně o vyšší a vyšší cíle a hodnoty. Vítá netrpělivost duší!«

(Zednářská symbolika.)

Zdá se, že patří u nás k národnímu charakteru, že začínáme různé organisace, hnutí a podniky s velkým elánem a nadšením, které jsou pak dříve či později vystřídány ostrou kritikou, ochabnutím zájmu a osobními spory. Zednářství, které sdružuje mravní elitu národa, zůstalo posud ušetřeno tohoto nehezkého zjevu, ale přesto znamenalo by, nechtějíc vidět poměry jak jsou, kdybychom si nepřiznali, že i v našich řadách je určitá nespokojenost a dissonance. Toto prolínání národních vlastností (a nectností) do zednářství může u nás býti o to silnější, oč slabší jsou (zatím) pouta, která nás pojí k světovému hnutí.

Naše zednářství je poměrně velmi osobité, svérázné, a to ovšem znamená řadu plus i minus oproti cizině. O těch plus (vysoké intelektuelní niveau prací a debat v lóžích atd.) není třeba zde mluvit. Zato snad poslouží jako úvod k eventuelní diskusi, nadhodíme-li několik problémů, které čekají na rozřešení. Nechtěli bychom proto ani na okamžik připustiti s některými pesimisty, že »zednářství stůně, že je v krisi« atd. Vždyť právě v úvodu citovaná slova nám připomínají, že máme právo, ba povinnost, býti nespokojeni, kritisovati, ovšem konstruktivně, a v prvé řadě sami sebe.

Jednou ze základních povinností každého Zednáře je stálé individuelní sebezdokonalování. Dejme tomu, že se neofyt zeptá starších, co v tom oboru konkretně děláme. Co mu odpovíme? Že nemáme kdy na kontrolování toho, zda se kdo zdokonaluje? Že stačí chodit pilně do prací v lóži? Víme sami, že to nestačí a že právě živé diskuse tak často a bolestně nám ukazují, jak málo jsme v lóžích dovedli odvrhnouti své lidské, profánní chyby, jak jsme samolibí, nedůtkliví, předpojatí.

Zednářství není spolek, nýbrž ř á d, založený na staletých krásných symbolech, se složitým a povznášejícím r i t e m. Nemyslím, že by se zednářská činnost měla vyčerpávat v obřadných pracích. Ale neškodilo by věnovat těm rituelním pracím, které konáme, plnou vážnost a pečlivou přípravu. Neboť, abychom zas vzali příkladem bratra nově mezi nás přijatého, jak myslíte, že na něho bude působiti, vidí-li, jak arangement někdy skřípe (pro nedostatečnost memorování předepsaných proslovů, pro trapná přeřeknutí) nebo jak si z přijímaného právě ti starší tropí někdy vtipy. Je správné, když při recepci se chválí občanské ctnosti a rodinný život a po ní se neofyt přes pokročilou hodinu zavede do vinárny? Jiná věc: naříkáme, že je nás málo, méně než německých bratří atd. A přece seznamy všech lóží dávají velmi pěkný počet jmen bratří — jenže mnozí se prací nezúčastňují. Stálo by za to zjistiti příčiny této poměrně malé presence, neboť tím by se osvětlila cesta k nápravě. Někteří jistě prohlásí, že nemají naprosto času. Je ovšem v našich řadách mnoho bratří, kteří mají v profánním životě velmi důležité funkce, takže je někdy i v státním zájmu, aby se plně věnovali jenom jim. Ale že by i takoví si nenašli při dobré vůli za celý rok volného večera pro účast v lóži? Víme

přece sami z vlastní zkušenosti, že v š e j d e, k d y ž s e c h c e. Stojím-li o to někoho vidět, záleží-li nám na tom, abychom někomu napsali, najdeme si k tomu čas, i kdybychom měli práce sebevíc. Ale musíme opravdu upřímně chtít. Zdá se však, že většina bratří, kteří nechodí do loží, vůbec chodit n e c h c e. Z jakého důvodu? Někteří pozbyli zájmu na zednářství. Snad byli o něm mylně poučeni, představovali si něco jiného. Pak je ale nesprávné, aby jejich jména figurovala dále na listině bratří; nevystoupí-li takoví sami, mají k tomu býti vybídnuti, i kdyby šlo o osobnosti sebe zvučnějších jmen. Nejsou-li v zednářství činni, nemá smyslu, aby tam zůstávali, nehledě ani k tomu, že často nominelní toliko účast takových osobností jen škodí, zvlášť jde-li o osoby politicky a j. silně exponované a snad i karakterově nedost proniklé zednářskými zásadami. Jsou ale také takoví, a není jich tak málo, kteří nechodí do lóží, protože jsou nespokojeni, ba zklamáni. Řekli jsme již, že kritičnost je v české povaze a že se často projevuje negativně. Jde tedy o to, aby kritisující nespokojenci místo žehrání na »krisi«, místo hubování na »zástěrkování« nebo zas »politikaření« raději šli do své lóže a vytkli přímo, co se jim nelíbí. Při demokratičnosti našeho zřízení není obavy, že by se konstruktivní kritika neuplatnila; po případě by bylo prospěšné, aby bratr nespokojený, v jedné lóži raději si vyhledal jinou, která jemu a on jí svým charakterem lépe vyhovuje.

Jiný problém, jiná otázka, na kterou dnes není lehko odpovědět, je: k d e s e u n á s z e d n á ř s t v í u p l a t ň u j e v e v e ř e j n é m ž i v o t ě? Jak se projevují zednáři navenek? Mají nějaký velkorysý program, mají vůbec program pro veřejný život, program, který podle přesného plánu každý na svém místě uplatňuje? Zde nepomůže odkazování na vysoké stupně, tím spíše, že při mladém hnutí, kde se vyšších stupňů nabývalo historicky, není záruky, že vysoký stupeň znamená vždy (připouštím sice, že skoro vždy znamená) též vysoký stupeň zájmu, vyšší stupeň činnosti i vysoký stupeň zednářských zásluh. A pak: jak má vypadat s t y k z e d n á ř ů v v p r o f á n n í m ž i v o t ě? Nejde tu jen o formy, o tykání atd., jde tu o ducha. Příkladem: Slyšel jsem o zednáři — šéfovi, který byl velmi nemile dotčen, když se jeho podřízený prohlásil jako bratr. Pro takové případy měli bychom mít jasné, všeobecně platné a uznávané direktivy. Pro tentokrát budiž uvedena jen jedna další otázka, abychom nekomplikovali rozpravu a abychom se vyhnuli výtce pro přílišnou kritičnost. Zednářství má míti (nebo aspoň má mít) m. j. f u n k c i s o c i á l n í, respektive jak si to někde zužují — filantropickou.

Máme v lóžích Mošnu vdovy. Kolik vdov z ní bylo podporováno?

Tu a tam se odhlasuje dar, ale je to darování studené, neosobní, skoro jako když správní rada nějaké banky přidělí určitou částku na vlastenecké a dobročinné účely. Bylo by snad možno prostředky takové rozmnožiti úměrně finanční potenci bratří, a provádět naši dobročinnost inteligentně, lidsky a osobně. Někteří přitom zdůrazňují ne neprávem, že vhodnou (ne honosnou) publicitou o této filantropické funkci zednářské bychom získali i v širší veřejnosti sympatií; někteří upozorňují, že bychom aspoň odstraňovali předsudky protizednářské.

Podáváme tyto náměty neosobně; podáváme je s plným respektem k těm, kdo naše zednářství obětavě založili a vedou.

Slyšíme nářky na přemíru práce. Těch několik čelných pracovníků věnuje zednářství všechen volný čas atd. a my ještě žehráme, že to a ono

(ritus, diplomy, legitimace) není hotovo. Snad by bylo možno práci jinak rozdělit, zřídit specielní komise pro určité obory (zahraniční, sociální, rituelní atd.).

Ale především je třeba, aby se nekritisovalo postranně a negativně, aby se nemluvilo o krisi ideového hnutí, kde jde nejvýš o přechodnou stagnaci, vzniklou z únavy jednotlivců.

Opakuji: máme právo i povinnost, abychom byli nespokojeni s lidskou společností a máme povinnost se starati o nápravu i v našem hnutí, bude-li třeba. Ale musí každý z nás napřed vyjmouti břevno z oka svého a pak teprve usilovati o reformu ostatních. — A to ve všem otevřeně, positivně, jako se sluší na osvícené muže a na bratrstvo naší velké — drahé zednářské rodiny. J. K. ·. 3

Zednářství a Písmo.

S použitím úvahy, kterou napsal bratr James E. Craig a kterou vydal Board of General Activities při Velké lóži státu new-yorského.

Kdyby do některé dílny vstoupil Anglosas a neuviděl by na oltáři bibli, obrátil by se na patě a odešel by, aby se již nikdy více nevrátil. Tak přísně zachovávají bratří anglického jazyka jednu z největších zásad zednářských, jimž se říká landmarky, nedotknutelné mezníky.

O Písmu se praví:

1. Nejdůležitější pramen poučení o slovníku zednářském jest Písmo Starého i Nového zákona.
2. Některé zednářské obraty, ba celé obrazy a celky jsou vyňaty z Bible.
3. Nejstarší zednářská legenda navazuje na vypravování z Písma (o stavbě chrámu Šalomounova).
4. Písmo se nazývá Velkým světlem v zednářské lóži, některé dílny o něm praví, že je to světlo největší. Počítá se k největším symbolům zednářským.
5. Od nejdávnějších dob opírá se zednářství o Písmo, o jeho teksty a o jeho metafory.
7. Písmo musí být otevřeno na oltáři při práci řádné a dokonalé lóže starého a přijatého obřadu svobodného zednářství.
8. Řádný zednář nesmí zůstati v dílně — ani jako host — jestliže v dílně není otevřena bible.
9. Jestliže některá lóže žádá u některé Velké lóže, aby byla uznána, aby jí byla propůjčena záštita, a vymiňuje si, aby nemusela užívat bible na oltáři jako symbolu a klenotu či světla, jest to postačitelný důvod, aby ji řádná a dokonalá Veliká lóže prohlásila za lóži pokoutní, aby jí neuznala a aby jí záštitu nepropůjčila.
10. Zednářské zákonodárství považuje bibli za starý základní a nepohnutelný mezník, za landmarku, za základní zákon, jehož se nemůže odříci ani jedna řádná a dokonalá lóže, tím méně některá Velká lóže.

Takto si vysvětlíme, že ve Francii ono zednářstvo, které neužívá bible, není sdruženo ve Velké lóži, nýbrž ve Velkém Orientě. Proto američtí bratří s bratřími anglickými i skotskými a irskými neuznávají obedienci Velkého Orientu v Paříži a přerušili s nimi svého času zednářské styky.

V anglosaských lóžích velmi často se podává iniciovaným anebo recipovaným bratřím bible a podání bývá doprovozeno výkladem o bibli, zahroceným na zednářský názor. Nejeden vynikající bratr řečník zkusil své síly při této příležitosti; vždyť jde o úkol velmi delikátní a dosti svízelný, jímž se mířilo k rozumu i citu nových bratří.

Říká se, že bible je kniha knih. Kdo hledá, nalezne v Písmu mnohdykrát uklidnění. O presidentu Masarykovi je známo, že je horlivý čtenář Písma. Sám o sobě to vyznal již před válkou. Samo sebou se rozumí, že sahajíce po bibli, nehledáme historii dcer Lotových anebo vypravování o sestře Absolonově. V Písmu nalezneš doklad, že se náboženský názor národa izraelského vyvíjel od fetišismu k uctívání přírodních

zjevů, k uctívání zvířat a konečně že vyspěl k představě monotheistické. O morálce Nového zákona bylo napsáno, že je vrcholem mravních názorů dnešního lidstva. Také ve Starém zákoně nalezneme mravní zásady, jež dosud nepozbyly platnosti.

Pokrok přírodních věd tě nemusí odvracet od Písma, tak jako tě nejnovější badání profesora Pekaře neodvrací od Starých pověstí, jež vydal Jirásek a od Dějin národa českého, jichž autor je František Palacký, anebo od Masarykovy České otázky.

Zednářský slovník praví o Písmu, že je to Velké světlo Královského umění. Nejednou padlo v řadách zednářských slovo, že jde o Největší zednářský Symbol a Největší Světlo. Jindy nalezneš pro Písmo zkratku V. S. L., což znamená the Volume of the Sacred Law — doslovně Svazek svatého zákona — posvátný zákoník, jímž Anglosas rozumí Písmo Starého i Nového zákona a průvodce, nejstarší rukověť zednářské filosofie a prakse. Metaforicky se říkává, že je to Veliké světlo, které svítí svobodnému zednáři na stezku vedoucí k pravdě. Je to zednářský zákoník.

Zednáři nevykládají tekst Písma doslovně a do písmene. Otvírají je na oltáři, kde má Písmo ležet po zahájení práce. Zednářům je bible symbolem mravních zásad. Je jim zárukou, že půjdou-li krok co krok podle nevyvrácených zednářských mravních zásad, jichž zárodky i vrcholy jsou obsaženy v Písmu, půjdou správnou cestou. Jazykem Komenského mohli bychom říci, že Písmo jest z nejdůležitějších příčlí na žebříku poznání, po němž se můžeme ubírati tak vysoko, kam až nám stačí síly a příčle. Otázka víry a náboženské soustavy byly předmětem theologie, nejsou však podstatou svobodného zednářství. Při recepci se tě nikdo neptá, čemu věříš a k jaké církvi se hlásíš. V anglosaských obediencích se táží toliko, zda recipovaný věří v Nejvyšší bytost, uznává-li Velikého Stavitele Vesmíru. V anglosaských dílnách podávají neofytovi Písmo s tím, že tato kniha obsahuje řadu náboženských názorů o Bohu a o lidstvu. Vyhledati ty podstatné poučky — uvést je v soulad se svým názorem — toť právě jest úkol zednářův. Hledej! Nespoléhej! Nečekej, že ti bude předloženo něco hotového! Nečekej, že dostaneš příkaz: tomu a tomu musíš věřit.

Dáš-li si práci a srovnáváš-li obřady otevřené lóže s tím, co znáš z Písma, záhy shledáš, že zednářské obřady se opírají o jednotlivá místa z této Knihy knih. Shledáš, že nejstarší zednářská legenda je v těsné souvislosti s vypravováním ze Starého zákona. Vezmeš-li na pomoc ukazovatele — konkordanci, shromáždíš si záhy celou stovku zednářských výrazů, a to jak slovních, tak metaforických obrazů. Seznámíš-li se důkladněji se slovníkem zednářským, se zednářskou symbolikou, shromáždíš si řadu překvapujících anebo zajímavých dokladů. Vnikneš-li studiem do dějin svobodného zednářství a do zednářského zákonodárství, shledáš, že Písmo je ústřední studnicí, z níž čerpali svobodní zednáři od pradávna, od nejdávnějších dob, od nepaměti, od dob, kam ani lidská paměť nesahá. Potom teprve ti vysvitne, že V. S. L. (the Volume of Sacred Law) — že obsah tohoto památného a vzácného zákoníku velice přispěl k rozvoji spekulativního zednářstva, onoho řetězu, jenž nebyl odvislý od práce u zdi a v dílně. Potom si uvědomíš, proč dáváme Písmo na oltář a v našich poměrech si uvědomíš, proč dáváme do dílny na oltář výtisk Melantrichovy bible, anebo proč tam dáváme přetisk tekstu bible Kralické.

Také uznávání tohoto Velikého Světla anebo Velkého Symbolu prošlo cestou vývoje, jako řada jiných zednářských názorů. Okolo Bible a pro bibli v zednářské dílně byla svedena nejedna půtka. Je to jedna z nejobsáhlejších a nejdůležitějších kapitol v dějinách svobodného zednářství.

Leccos se najde v starých zednářských písemných památkách, ale upřílišněný historism není tu na místě, historická kořist není bohatá.

Nedá se vlastně říci s jistotou, kdy byla v zednářství bible nazvána Velké Světlo. Nedá se říci, zda se tak stalo v dílnách svobodných zednářů anebo snad v dílnách některého jiného bratrstva a zda se tak stalo v polovině osmnáctého století, anebo zda se to stalo ve století sedmnáctém. Jisto však jest, že bible užívali angličtí svobodní zednáři, kteří ještě opravdu pracovali u zdi anebo v dílně — slují proto English Operative Masons — a že ji užívali se zřetelem na učně již od středověkých časů. Jestliže neužívali obojího Zákona rázem, užívali alespoň částí Písma. Bylo by pošetilé hledat, co znamenala vlastně bible v starých dobách, v nichž vznikly nejstarší rukopisy zednářské, neboť ty doby jsou zavaleny mlhami mythů a tradic, jichž těžké a neprobadatelné stíny leží nad začátky svobodného zednářství.

Historikové svobodného zednářství nalézají první pevné opěrné kameny, potřebné k dějinám Královského umění, ve zprávách o řemeslných bratrských svazcích, o řemeslném cechovnictví a v gildovním řádu. Kameníci, skalníci a zedníci, lépe řečeno: šmahem všechna stará řemesla, která se zúčastnila na stavbě středověkých (gotických) chrámů, hradů, věží, mostů a radnic, měla ráz »lóží«. Mluvíme, opírajíce

se o slovník anglosaský, o »lóžích operativních«, o opravdových dílnách, jež se nedají jen tak srovnávat s dnešními lóžemi, s dnešními dílnami svobodných zednářů. V těch dílnách a stavebních hutích vládly různé řády a kázeň různého rázu.

Každá dílna zachovávala určitá »tajemství«, jež neznali všichni »bratří«. Pravá podstata těchto tajemství nám není známa. Pravděpodobně šlo o tajemství stavební mechaniky, o něco podobného, čemu dnes říkáme »výrobní tajemství« anebo »tajemství patentu«. Kdo prokázal, že zná tato tajemství, mohl býti přijat v kterékoliv zemi v cizině a v kterékoliv dílně kamenické, skalnické a zednické. A tou cizinou, tím cizím světem byla velmi často dílna v poměrně blízkém sousedství. Nezáleželo na stáří zkoušeného. Obstál-li při zkoušce, byl nejen přijat, nýbrž také uznáván za mistra. Pro třiadvacetiletého Petra Parléře prý si Karel IV. schválně dojel do Gmundenu roku 1353; a zrovna tak prý si dojel schválně pro Matyáše z Arrasu až do Avignonu roku 1341. Znalost tajemství nezaručovala ještě stavební úspěch. Chrámové klenby se nejednou zřítily pod rukama stavebníků (u nás se tak stalo ve XIV. století v Krumlově). Proto si vysvětlíme, jestliže stará, řádná a dokonalá dílna, jíž se nezřítila během lidského věku ani jedna stavba, uchovávala zásobu svých technických znalostí jako veliký poklad, zrovna tak, jako je uchovává za našich časů betonářský podnikatel. Zaznamenávali si pak písaři v dílnách zprávy o provedených stavbách honosným slohem starých legend, v nichž se ztotožňoval vznik Královského umění se vznikem starozákonních legend. Nejedna z těch starých legend byla zachována až na naše dny. Z českých dějin známe pověst o nezničitelnosti Karlova mostu anebo o Bruncvikově meči, jenž byl zazděn do základů Karlova mostu; je to pozoruhodná pacifistická pověst: zazdít meč do základů mostu, jenž spojuje dva různé břehy! Do věnce těchto legend a pověstí patří pověst o stavbě Hladové zdi v Praze, o staviteli chrámu na Karlově, a pověsti, jak bylo dosaženo nedobytelnosti toho a onoho hradu; patří sem pověsti o zazděném děcku, o zazděné panně, o kamenné panně a podobné pověsti. V Nizozemsku mají podobný eponym, jímž vysvětlují původ slova Kinderdijk; v této pověsti jde o hráz (dijk), v jejíž základech prý bylo zaživa zazděno děcko, aby se hráz nikdy neprolomila. I pohádky máme o hradech a zámcích, vystavěných za jedinou noc a na skleněné hoře k tomu!

Soudíme podle zachovaných rukopisů ze středověkých anglických dílen, že členové stavitelských dílen byli pravověrní, ba orthodoxní křesťané. Každý z tamních dochovaných rukopisných památníků začíná stereotypně vzýváním svaté trojice: »Ve jménu Boha Otce, Syna a Ducha svatého«. Vysvítá z těch zápisů, že tehdejší zednáři byli pravověrní a poslušní, ba bázliví synové církve, která v jejich očích, jako v očích kteréhokoliv Angličana, byla církev všemocná a světová. Proto se nedá předpokládat, že by již tehdy byla Bible oceňována v dílnách, zřízených ve stínu katedrál, tak jako ve stoletích reformace a renesance. Neboť v raném středověku vyhrazovala si církev výhradní a výsostné právo na užívání, vykládání a překládání bible. Také proto se nedá předpokládat, že by již v raném středověku svobodní zednáři — kameníci a skalníci — symbolisovali své »Královské umění«, protože v raném středověku bylo málo těch, kdož uměli číst a psát. Vždyť se tvrdí o Karlu IV., že se naučil číst až v pokročilém věku, jaká pak byla znalost písma a čtení mezi prostým lidem! A potom také podstata tehdejšího svobodného zednářství nespočívala ve spiritualismu a v učení o mravních hodnotách, nýbrž výhradně ve znalosti stavebních zručností a v tom, z čeho vyrůstaly cechy. Cechovním předákům záleželo na měšťanském právu, na dobré pověsti, na dokladu o zrození z řádného manželského lože, na provedení mistrovského kusu a na zaplacení přístupních poplatků.

Jistě se tu a tam požadovalo, aby ten, jehož přijímali do cechu, do bratrstva, věděl alespoň něco o Bibli, jinak nebyl by mohl být přijat do dílny, která měla tradici »budovatelův chrámu« a jež se pyšnila tím, že již o »nejstarším chrámě na světě« je v bibli psáno, a to na několika místech. Vždyť i sám Ježíš byl považován za příslušníka zednářského bratrstva. Zdalipak se nečte v Evangeliu, že Ježíš pravil sebevědomě: »Mohu zbořiti chrám tento a ve třech dnech jiný opět vystaviti«. Tato slova byla zpívána lidovým jazykem při pašijích a stávala se tudíž každoročně lidovým majetkem.

Staří zedníci, staří stavitelé chrámu jistě že s velikou hrdostí se porovnávali s muži jako byl Kain, stavitel města, a Kainův syn Lamech, strůjce stanů, a Tubal-Kain, umělec, vyrábějící všelikeré dílo měděné, a Noe, stavitel korábu, i Nimrod, stavitel města Ninive, Abraham, s jehož jménem je spojen výrok: »Hospodin může vzbuditi syny Abrahamovy z tohoto kamení«. Ve veliké vážnosti mezi kameníky byl Mojžíš, jenž vytesal Desatero do kamene a stavěl oltář Hospodinu, a David, jenž měl stavět chrám Hospodinův, a Šalomoun, Hiram, král Týrský a ostatní, Ezechiel

příkladem, kteří skutečně chrámy budovali anebo zbořený znova vystavěli. A k těmto postavám legendárním sluší připočítati celou řadu vynikajících osobností starověkých, jako byl Euklid a Pythagoras. Všech těchto jmen jistě že se hrdě dovolávali staří stavitelé chrámu, a možná, že s největší hrdostí se jich dovolávali ti, jimž se zřítila nejchlubnější stavba i s lešením. Autoritou a slávou starých stavitelů podpírali a pozvedali svou autoritu a svou slávu stavitelé středověcí.

Jaké byly obřady při iniciaci v dřívějších dobách, nevíme. Zdá se, že byly jen dvojího druhu. Rukopisy zachovaly o nich velmi nepatrné zmínky. Naznačují toliko, že přijímaný skládal slavnou přísahu a že při ní skládal ruce na bibli anebo na některou knihu z ní, na část bible.

Nejstarší známý rukopis, obsahující zmínku o zednářství, sluje Regius Manuscript (Regius Poem). Vědci o něm tvrdí, že pochází z roku 1390. Tato památka byla nalezena čirou náhodou v Britském museu. Objevil ji James O. Halliwell a ten nebyl zednář. Zprávu o svém objevu publikoval roku 1840. Tekst je psán ve verších a pojednává o některých otázkách geometrických. Tím si vysvětlujeme, že obsah unikal tak dlouho pozornosti zednářův. O nějakém předpisu určitého obřadu zednářského nemůže být vůbec řeč. V zachovaných verších — užíváme k výkladu Posnerových »Bilder zur Geschichte der Freimaurerei« — vypráví se naivním způsobem o původu zednářství, vypočítávají se životní pravidla zednářská a zdůrazňují se podmínky přijetí učňův do zednářského bratrstva a zaznamenává se čtyřdílná přísaha. Nově přijímaný přisahá, že nebude krást, že bude svému mistru vždycky věrný, že si osvojí životní rady a že bude zachovávat usnesení výročních shromáždění. Jediný, dnes ještě zachovávaný slovní obrat této přísahy, jest povzbuzení: »Amen, amen so mote it be« (tvar m o t e je staroanglický výraz za moderní m a y: Amen, amen, nechť se tak stane). Dá se s odůvodněním pochybovat, zda tyto verše skutečně byly předčítány při přijímání učňů. Nedá se předpokládat — praví dr. Posner — že by před třináctičtrnáctiletými chlapci byla čtena životní pravidla, jako že je přísně zakázáno spáti se ženou mistrovou anebo že si tovaryš bratrstva nemá vydržovati souložnici. Spíše se dá přijmouti vysvětlení, že tento slib byl čten a že přísaha byla složena až po uplynutí učňovských let, když byl učeň povyšován, kdy dostal — jak se ještě za mého mládí říkalo — freispruch. — Nechme jen letmo připomenouti, že ještě za našich dnů se přijímají raději za učně zralejší mladí muži, nežli hoši, kteří právě dosáhli čtrnáctého roku.

Allgemeines Handbuch der Freimaurerei nás poučí, že Halliwell-Phillips se jmenoval James Orchord, že to byl anglický literární historik (narozený 21. června roku 1820 v městě Chelsea a zesnulý 3. ledna roku 1889 v Birmingenu). Studoval výhradně památky starší anglické literatury, především Shakespeara a jeho dobu a při badání v tomto oboru objevil rukopis, jenž bývá po něm nazýván »Halliwellův rukopis«, anebo jindy bývá uváděn jménem »Regius Poem«. (Biblioteca Regia, 17 A, I.) Jméno Regius-Manuscript dal této památce Gould, známý anglický svobodný zednář. Po prvé byl tekst tohoto rukopisu otištěn v díle »The Early History of Free masonry in England« (London 1840 a 1844). Nejlepší vydání tohoto díla opatřila vědecká dílna »Quatuor Coronati« péčí Spethovou ve sbírce »Masonic Reprints« (svazek I., Margate 1889). Komentář k tomuto vydání napsal Gould. Německý překlad vyšel roku 1842, a to ve verších společnou prací Marggraffa a Ashera (neúplně i vadně) a v próse v časopise Latomia II, na str. 237. — Nejpřístupněji píše o této památce Begemann roku 1890, 1893, 1894.

Po velkých rozpravách o této literární památce můžeme povědět, že toliko to jest z ní patrno, že v zednářském bratrstvu skládali přísahu při určitých obřadech, jež končily slovy »Amen, amen, staň se tak«, z nichž můžeme soudit, že obřady v starých zednářských lóžích měly náboženský ráz, jenž se opíral o bibli.

Určitěji se píše o zednářské přísaze v zachovaném latinském rukopisu, v němž se čte — podle znění, jež uvádí publikace Freemasonry and the Holy Bible by James E. Craig — že někdo ze starších členův držel v ruce bibli, na niž složil přisahající a přijímaný člen pravici. Tato písemná památka platí za nejstarší mezi dosud známými památkami zednářskými, zachovanými z opravdových dílen u z d i. Souhlasí s podáním, že se v anglických dílnách přisahalo na Evangelia anebo alespoň na některé z Evangelií. Ne dříve, až teprve od roku 1676 víme, že v dílnách u zdi zachovávali bibli. V seznamu londýnského bratrstva (the London Company of Masons), datovaném 4. července 1676, je mezi jiným zaznamenáno, že měli »velkou bibli«, potom »one Book of Common Prayer« a »Konstitucí přijatých zednářů« (the Constitutions of the Accepted Masons).

Když byla založena Veliká lóže v Londýně v letech 1716—1717, nastaly v an-

glickém svobodném zednářství velké změny. Především sluší zdůrazniti, že bylo vytvořeno zednářské ústředí, že byla vytvořena ústavodárná mocnost a že byl vydán Velký zákoník. Na druhém místě došlo k významné proměně starého cechovního, gildovního zřízení, z něhož byla vytvořena badatelská a filosofická společnost, obdobná Královské vědecké společnosti anglické, která byla založena v Londýně r. 1668.

My Češi zdůrazňujeme, že jeden z významných podnětů, aby byly zakládány v jednotlivých zemích podobné osvětné společnosti a v Londýně aby byla založena ústřední taková společnost, vyšel od Jana Amosa Komenského, který byl k tomu účelu povolán roku 1641 do Londýna a vyložil své plány o tom v díle »Cesta světla«.

Na třetím místě sluší zdůrazniti, že roku 1717 byl učiněn nový krok v úpravě vztahu svobodného zednářství k náboženství.

Místo staré a strohé pravověrnosti a místo dovolávání svaté Trojice, jak bylo zvykem v starém zednářství, nastoupil výraz universálnosti v náboženském názoru, jenž až dodnes zůstal příznačným rysem moderního svobodného zednářství. Andersonovy »Konstituce« z roku 1723 zdůrazňují, že se svobodní zednáři zavazují jediné k tomu náboženství, v němž se mohou všichni lidé shodnouti, zachovávajíce si osobní názor pro sebe. Po zednáři se pak žádá, aby byl dobrý a věrný muž, muž čestný a při jakékoliv náboženské příslušnosti že se přihlíží toliko k počestnosti. Lze předpokládati, že nově vytvořená Veliká lóže se spokojila a zůstala při tomto prohlášení; že se jí nevidělo potřebným, aby zvlášť určovala názor na Písmo, že se jí nevidělo býti potřebným formulovati zvláštní ustanovení o užívání bible v dílně. Neboť v Konstitucích nenalezneme příslušného vysvětlení anebo ustanovení. V dovětku Andersenových »Konstitucí« — jenž jest nadepsán »Postscript« — nalezneme pokyny o úpravě Lóže, avšak nenacházíme tam nic o bibli. Na jiném místě se dovídáme, že když vévoda z Montagu přisahal jako Velký Mistr, skládal slavnostní přísahu, položiv pravici na Evangelia.

O obřadech zednářských »tajných« prací mohlo se zvědavé občanstvo anglické dověděti všelicos zrovna tak, jako o svobodném zednářství. Vždyť známe z té doby i vyobrazení o veřejných zednářských průvodech. Co se vypravovalo o pracích v lóži, bylo jistě velmi blízko pravdě a z toho poznáváme, že Veliká Lóže nahlédla, že je čas, aby byl zaveden nový řád. V katechismu, který má název »The Mystery of Freemason« a vyšel roku 1730, se praví, že zednář přisahá dotýkaje se pravicí kružidla a úhelnice, jež platí za náčiní obřadní (posvátné). Leč o bibli v tomto katechismu nenajdeš nic. Téhož roku vyšla Prichardova kniha »Masonry Dissected«, jež patří do té skupiny zednářské literatury, která chce »prozrazovati«. V ní se mluví při popisu přísahy, že ji zednář pronáší dotýkaje se pravicí bible, úhelnice a kružidla a o těchto symbolických předmětech se praví, že patří k »nářadí« lóžovému (»furnitur of the Lodge«). To je příznačný výraz, a to výraz starobylý. Objevuje se i později v zednářském názvosloví po celou řadu let, když ostatní informační sdělení jsou mnohem skoupější v jednotlivostech.

Není divu, že se o bibli nemluví v těch zprávách. Jsme ve století XVIII., kdy bible byla každodenně čítána a kdy užívání bible bylo projevem příchylnosti k reformaci.

Potom také nezapomínejme, že ustálení Velké Lóže v Londýně znamenalo definitivní vítězství moderní demokracie a vítězství reformace a svobody svědomí. Bylo s biblí, podobně jako před převratem s přisahánim, nikomu ani nepřipadlo shánět jiný symbol přísežní nežli kříž. Já jsem přivedl roku 1929 soudce do rozpaku, když jsem se domáhal, aby mi k prohlášení přísahy byla předložena bible: Neměli ji.

Teprve v letech 1752 až 1762 začaly se vésti rozpravy o bibli-symbolu. Před tímto obdobím se rozumělo samo sebou, že bible má v zednářství zvláštní a vynikající význam a že patří do dílny. Udržuje se tradice, že Veliká Lóže v Londýně označila bibli za Veliké Světlo roku 1760. Podrobnosti nám — bohužel — scházejí. William Preston (1742—1818), velmi dobrý zednářský spisovatel a vydavatel díla »Illustrations of Masonry«, jež vyšlo roku 1772 v Londýně (jde o »Vysvětlivky k zednářství«), zaznamenává toto rozhodnutí Velké Lóže, ačkoliv se stal zednářem teprve roku 1774. Buď tu jde o omyl Prestonův anebo o omyl funkcionářů Lóže.

V téže době byl vybídnut Thomas Dunckerley (1724—1795, syn krále Jiřího II.), jenž byl od roku 1754 zednář, známý pod jménem »zednářské světlo« (masonic luminary), aby revidoval zednářské obřady. Roku 1757 pronesl řeč v lóži v Plymouthu »The light and truth of Masonry explained« — »Vysvětlení o zednářském světle a o zednářské pravdě«. — Z jeho výroků uvádějí velmi často ten, z něhož vysvítá, že za onoho času bylo bible (Dunckerley mluví o »božím slově«) užíváno v lóži při práci; po zahájení práce byla otevřena. Z tohoto prohlášení vyvozujeme, že běželo o obvyklý

obřad. Kniha byla zavřena, když byla obřadní práce ukončena a dokud byla otevřena, bratří nesměli rušiti obřad a museli zachovávati jistý řád.

Ve zmíněném díle Dunckerley zaznamenal, jak se konstituuje lóže. Mistr, jenž vnášel do dílny světlo, měl promluviti k bratřím o novém mistru, o mistrově kladivu, o Písmu svatém, o Úhelnici a o Kružidle ve srovnání s knihou »Konstitucí«, o malé knížce, o přenosných klenotech a o odznacích jednotlivých činovníků. Anderson, jak známo, vydal své »Konstituce« o padesát let dříve a nepověděl v nich nic o Bibli. Anonymně vydaná kniha z roku 1760 mluví o Bibli, Úhelnici a o Kružidle jako o nářadí (as »furniture«). J. Browne, autor díla »The Master Key«, Mistrův klíč, jež vyšlo roku 1798, napsal výslovně, že má-li býti dílna považována za »správnou lóži« (a just Lodge), musí v ní býti na oltáři bible.

Z tohoto je jasno, že teprve v této naznačené době nabyla bible symbolického významu. Od té doby význam tohoto symbolu stále vzrůstal. Thomas Smith Webb, Američan, uveřejnil roku 1797 »Monitor«, v němž probadal zprávy o mužích jako byl Anderson, dr. Desagulires, Martin Clare, Dunckerley, William Hutschinson, Preston, Laurenc Dermott. Revidoval všechny zprávy o těchto průkopnících svobodného zednářství.

Webbovy výklady platí v Americe dodnes za základní dílo o svobodném zednářství. Webb označuje bibli za Veliké Světlo a praví výslovně: »Každá náležitě spravovaná lóže má Bibli, Úhelnici a Kružidlo«. Těchto symbolů užívají od času, kdy vyšlo Webbovo dílo, všechny anglosaské zednářské dílny; nazývají je »Světly« a název »nářadí« není od časů Webbových pro tyto symboly užíván.

Když došlo roku 1813 k sjednocení obou do té doby soupeřících Velkých Lóží anglických, položili před nově zvoleného Velkého Mistra sjednocené lóže novou bibli, aby také takto symbolisovali novou jednotu, že se nad zednářstvím sklenula duha míru.

Od těch dob vystupňovalo se uznávání bible za vynikající symbol svobodného zednářství až k nedotknutelnosti. Jakkoli se však ještě dnes neuznává bible všeobecně za zednářský symbol, idea stojí v popředí zájmů. Bylo vysloveno »a« — symbolika vyžaduje, aby bylo vysloveno a uznáno také »zet«. Začalo se užívati výrazu »bible je velké světlo« a všechno spěje k tomu, že většina svobodného zednářství žádá, aby platilo, že »bible je největší světlo«.

Nelze říci, že by doba Andersonova byla snášelivější, nežli doba Webbova. Anderson, ačkoliv sám byl dissidentský kazatel, tedy skoro jako kacíř, patřil k pokolení věřících. Webb je syn doby, v níž se utvrzoval skepticism a rodila se exaktní věda a moderní liberalism.

Postupně soustředil se zájem na otázce, má-li býti považována bible za jeden z mezných anebo mílových nedotknutelných kamenů, za landmarku. Tím se rozvířil zájem, co že vlastně má býti považováno za mezník, za landmarku. Všichni svobodní zednáři sjednocují se v názoru, že název mezník-landmarka platí pro starobylé, nedotknutelné a neodvolatelné zásady svobodného zednářství, pro zásady, jež vyzdvihla, ocenila a zdůraznila prakse a nutnost od dob, kam už ani lidská paměť nesahá. Časem přicházeli noví a noví, kteří se pokoušeli o definici mezníkův, o sestavení nového seznamu mezníků, a vytvořily se dvě řady.

John W. Simons, americký svobodný zednář, zaznamenal ve svém seznamu, že k mezníkům náleží uznávání Nejvyšší Bytosti, ale o bibli se nezmiňuje. H. B. Grant počítá k mezníkům »Knihu Zákona«, o níž praví, že to je, tak jako Úhelnice a Kružidlo, Veliké Světlo. Plukovník Alexandr S. Bacon uznává za mezník »Mravní zásady, opírající se o učení Písma« (»A code of morals based on the teachings of Holy Writ«). Bratr Oliver D. Street úporně vyvrací tvrzení, že by k mezníkům náležela také bible. Albert Pike tvrdil, že bible v křesťanské dílně zednářské nemůže scházet, protože jde o posvátnou knihu křesťanského náboženství. Rozumuje tak: do israelské lóže náleží hebrejský Pentateuch, do moslimské lóže náleží Koran. Roscoe Pound praví, že Písmo — a book of the law — musí zůstat jako nepostradatelná součástka každé lóže.

Mackey zaznamenal pětadvacet mezníků svobodného zednářství. Na jednadvacátém místě praví: »Písmo — the book of the law — musí tvořiti podstatnou a nepostradatelnou část zařízení v každé lóži«.

Nezapomínejme, že v ústech anglosaských bratří znamená výraz »a book of the law« tolik, jako Písmo (svaté), jako bible.

Jestliže tudíž shrneme, co bylo dosud uváděno z úsudků amerických bratří — z úvahy bratra James E. Craiga — shledáváme, že ve správné lóži nemá scházeti Písmo (svaté), anebo některá jiná, za posvátný symbol uznávaná kniha, jež se považuje za mezník. Po tomto rozhodnutí vynořila se otázka, zda to platí o Písmu

Starého i Nového zákona naráz, či zdali se může a má užívati jenom některé a které části Písma. Ani v této otázce není jednotného názoru. Jedni praví a zdůvodňují, že platí-li zásada, aby ve správné lóži byla při práci otevřena symbolická (a posvátná) kniha, zavazuje to svobodné zednáře, aby ve shodě s jejich náboženskou či církevní příslušností byla na oltář položena bible Starého a Nového zákona.

Jak patrno, v Americe se nepočítá se svobodnými zednáři, kteří by nebyli protestantského vyznání.

Dr. Pound ukázal na praksi indických lóží, kde svorně pracují Angličané (protestanté) s Indějci (Brahmany anebo Budhisty) a Moslimy (mohamedánského náboženství, které vyznává Islam). Při iniciaci kladou na oltář tu knihu, kterou považuje přijímaný za posvátnou, jež platí jemu za »Knihu posvátných zákonů« — the Volume of the Sacred Law.

Na anglosaském území jde o otázku akademického rázu, protože většina souhlasí s tím, že jde o Písmo Starého a Nového zákona. Veliký tajemník Veliké lóže v New-Yorku, bratr Robert Judson Kenworthy, oznámil 1. července 1928, že na celém světě pracuje ve správných — to jest v řádných a dokonalých — lóžích, kde platí Královské umění, asi 4,400.000 svobodných zednářů. Z nich užívá 300.000 bratří při práci jazyka anglického a z toho plyne, že užívají anglického Písma Starého a Nového zákona. Řádní a správní zednáři jiných jazyků užívají překladů téhož díla.

Ve Veliké lóži v New-Yorku se nemusí zaměstnávat otázkou, platí-li za mezník »the Volume of the Sacred Law« — Písmo Starého a Nového zákona. Na území, kam sahá pravomoc této Velké lóže, platí za samozřejmost, aby se v okamžiku, když »se otvírá práce«, otvírala na oltáři bible. Nemůže býti styku mezi Velikou lóží v New-Yorku a mezi »organisací«, která by neuznávala této veliké zásady o nepostradatelnosti Písma na oltáři v lóži.

Dr. Pound v díle »Masonic Jurisprudence« osvětluje základní podstatu této myšlenky: »Vysvítá nám, že podstatná idea svobodného zednářství spočívá v tom, že svobodné zednářství, třebaže nechce býti náboženským zřízením, přece jest zřízení náboženství uznávající a zřízení, jež usiluje, aby bylo spoludělníkem náboženských institucí, kterým jde o mravní pokrok lidstva. Se zřetelem na toto přesvědčení užívá při pracích Písma Starého a Nového zákona (the book of the law), která je viditelným a hmatatelným dokladem o vztahu svobodných zednářů k náboženství. Držíce se tohoto názoru, shodujeme se názorově s nejstaršími tajnými společnostmi; pokud se týče náboženství, mravouky, vyznání (law), církevní příslušnosti, veřejného mínění a vládního zřízení, my se nejdříve a především shodujeme; rozdíly uplatníme až na druhém místě.«

»Vztahy mezi svobodným zednářstvím a náboženstvím byly jak v nejdávnější minulosti, tak i za našich časů velmi těsné, tak těsné, že si na sebe bere nesmírně obtížný úkol ten, kdo by se pokoušel je uvolniti. Nebylo o nich ve světovém zednářství rozporu až do roku 1877, když Veliký Orient v Paříži odstranil z dílny Písmo Starého a Nového zákona a položil místo něho Zednářské konstituce. Se zřetelem na celosvětový protest proti tomuto opatření, jenž svědčí o nemožnosti přizpůsobiti se tomuto rozhodnutí části francouzských svobodných zednářů, zůstává v platnosti a pro jednotnost zednářské prakse ustanovení, podle něhož je svobodný zednář zavázán užívati v dílně při otevřené práci otevřeného Písma Starého a Nového zákona, jestliže chce, aby jej světové svobodné zednářstvo uznávalo za řádného zednáře; jest tudíž nevyhnutelno, aby byl uznán jedenadvacátý mezník z Mackeyova seznamu, jenž počítá náboženskou knihu anebo náboženské knihy za součástku zednářské lóže, bez nichž nemůže býti provedeno správné přijetí hledajících. Jestliže Veliká lóže anglická rozhodla, že k podstatě svobodného zednářství náležejí také zednářské mezníky (landmarky), vyplývá z toho, že zednářský závazek v sobě zahrnuje také užívání Písma (the book of the law).«

Dr. Pound tu mluví o rozhodnutí Velikého Orientu francouzského, jež se týká otevřené bible, kterou ve Francii odstranili z lóží, které náležejí a patří k obedienci Velkého Orientu v Paříži. K tomu je třeba připomenouti z dějin francouzského svobodného zednářství: Dne 10. srpna 1849 Veliký Orient v Paříži ohlásil svůj oficielní názor těmito slovy: »Svobodné zednářství zásadně uznává existenci Božství a nesmrtelnost duše«. — O osmadvacet let později, 14. září 1877, prohlásil: »Svobodné zednářství uznává zásadu vzájemné tolerance a absolutní svobody svědomí«.

Řádní svobodní zednáři celé oblasti anglického jazyka tím byli upozorněni, že část francouzského svobodného zednářstva opustila zásadní tradici zednářského bratrstva a proto jedna Veliká lóže rychle za druhou zříkaly se vztahů s Velkým Orientem

v Paříži. Propast jednou otevřená vzrůstala po každé odezvě ze řad francouzského zednářstva.

Jan Amos Komenský, nejstarší lóže československá od počátku, od 26. října 1918, otvírala v práci Písmo Starého a Nového zákona. Dnes pracují všechny dílny, které patří pod pravomoc Veliké národní lóže československé, při otevřené bibli, otvírajíce ji podle staré tradice v První královské knize u kapitoly 5. a 6., kde se čte o přátelství krále Hirama Týrského se Šalomounem a o stavbě chrámu Šalomounova. Při práci mistrovské čte se z druhé knihy Paralipomenon kapitola třetí o stavění chrámu božího.

I ti bratří, kteří se přiklánějí k názoru Velkého Orientu pařížského, bratrsky uznávají názor velké většiny z československého řetězu, jež se drží názoru Veliké lóže londýnské a new-yorské.

Názor o tom, co je nedotknutelný mezník v zásadách svobodného zednářství, může se tu a tam v lecčems odlišovat, ale Písmo Starého a Nového zákona uznává se za podstatný znak řádné a dokonalé lóže; nejde při tom o stránku vědeckého a věroučného názoru, nýbrž o symboliku. Po té stránce zůstává Písmo nedotknutelným mezníkem také českého a slovenského svobodného zednářství.

Nejdůležitější zednářská sdělení.

Veliká lóže v New Yorku vydala pro neofyty řadu drobných publikací o svobodném zednářství, z nichž jsme upravili tato:

V Severní Americe je 3,300.000 svobodných zednářů. — Jižní Amerika jich má 81.000. — V střední Americe jich jest 32.000. — New-yorská Veliká lóže jest největší mezi Velikými lóžemi, neboť má 343.700 bratří, kteří pracují ve více než v tisíci lóžích. — Tisíc lóží bylo vedeno v evidenci roku 1927.

Vzrůst svobodného zednářství amerického jest patrný z těchto číslic: Roku 1800 měla Veliká lóže v New Yorku 91 řádných lóží, v nichž uznávali 5000 členů. Roku 1825 bylo lóží již 480 a v nich pracovalo 20.000 bratří. — Roku 1850 byl počet lóží 172 a počet bratří 12.000. Po tomto úpadkovém období nastoupil nový rozmach; roku 1875 pracovaly 704 dílny a v nich 80.701 bratr. Roku 1900 bylo lóží 748 a členů 101.548. — Roku 1925 pracovalo 311.270 bratří v 956 lóžích.

Průměrný počet členstva v lóži jest 330. Bratří z Veliké lóže new-yorské tvoří desetinu celkového počtu svobodných zednářů v Severní Americe.

Veliká lóže v New Yorku byla založena a uznána Starou Velikou lóží anglickou, a to prohlášením z 5. září roku 1781. Tato charta patří k nejvzácnějším dokumentům moderního světového zednářství.

První Veliký mistr amerických svobodných zednářů byl Rev. William Walter. Stojí za povšimnutí, že jde o anglického (evangelického) duchovního. — První Veliký sekretář americký slul William Cock.

Někteří Velcí mistři byli povoláni k vykonávání nejvyšší hodnosti několikrát. Rob. R. Livingston byl Velkým mistrem šestnáct let a několik měsíců. De Witt Clinton byl Velmistrem čtrnáct let; Morgan Lewis rovněž tolik, a Štěpán van Renzselaer byl Velmistrem pět let.

V době od roku 1853 do roku 1917 měla Velká lóže jenom dva Velké tajemníky; James M. Austin úřadoval od prosince roku 1853 do prosince roku 1881. Edvard M. L. Ehlers od tohoto data až do 28. května roku 1917, kdy po něm nastoupil Robert Judson Kenworthy.

Stát new-yorský jest rozdělen na 59 zednářských obvodů a v každém se počítá průměrně 17—18 lóží.

Zednářský rok pracovní se zavírá ve Velké lóži v New-York City vždycky první úterý v květnu valným shromážděním, na němž Veliký sekretář podává výroční zprávu. Zvláštní valné shromáždění svolává se málokdy; nastala-li by nutnost svolati je, Veliký mistr tak učiní nejpozději tři dny před zahájením.

Je-li Veliký mistr ve Veliké lóži new-yorské volen z metropolitánského obvodu (k němuž patří hrabství Suffolx, Queens, Nassau, Kings, Richmond, New York, Bronx a Westchester), potom Deputovaný, to jest úřadující Veliký mistr je volen z členstva zbývající části státu new-yorského.

Knihovna Veliké lóže v státě New York (v New-York City) je největší zednářská knihovna na světě. Je uložena v zednářském domě (Masonic Hall).

Svobodní zednáři z New Yorku položili základní kámen nejpověstnějším americkým stavbám a pomníkům, totiž k soše »Svobody« v Novém Yorku a k přenesenému »Egyptskému obelisku«, jenž stojí v Centrálním parku v City New-York. Průplav z jezera Erie byl otevřen po zednářsku.

Četní státníci ve státe New York byli masoni; z nich jsou nejznámější: Livingston, Daniel D. Topkins, De Witt Clinton, George Clinton, Morgan Lewis a Theodor Roosevelt.

Zednářská domovina v městě Utica (The Masonic Home), vydržovaná Velikou lóží, jest největší světový zednářský podnik, svědčící o charitativní zednářské činnosti. Základní kámen této budovy byl položen roku 1891, kteréžto slavnosti předsedal Veliký mistr John W. Vrooman.

Největší objevitelé Kane, Peary a Greeley pracovali svého času v dílnách svobodných zednářů ve státě New York.

Na světě jest — podle odhadu — čtyři a půl milionu zednářů, z toho 300.000 bratří užívá anglického jazyka při práci v dílnách Královského umění.

Čtvrtina z celého počtu světového zednářstva patří k jurisdikcím v Novém Yorku, v Anglii a ve státech Illinois a Pensylvania.

Více než polovina ze světového počtu zednářstva náleží do dvanácti jurisdikcí, z nichž newyorská je největší.

Roku 1927 bylo napočteno 16.475 lóží ve Spojených státech, k nimž se počítají také Porto Rico a Filipiny, a v těchto lóžích pracovalo 3,212.612 bratří.

Nejstarší Veliká lóže zednářská byla utvořena roku 1717 v Londýně a Anthony Sayer byl jejím prvním Velikým mistrem.

O Anthony Sayerovi vypravuje legenda — zaznamenaná Josefem Svátkem, nejpřístupněji v románě »Hrabě Spork« — že vnesl roku 1726, a to dne 24. června, světlo do první Velké lóže na evropské pevnině, a tím do první Velké lóže ve střední Evropě, totiž do nejstarší Velké lóže v Praze.

Nejstarší písemná památka, svědčící o existenci svobodného zednářství, pochází z roku 1390. Je to zlomek anglického rukopisu, nazvaného Královský rukopis, Regius Manuscript.

Roku 1810 napsal jenský profesor Karel Christian Krause pojednání »Die drei ältesten Kunsturkunden über die Freimaurerei«. Tvrdí v něm, že angličtí redaktoři nejstarších zednářských konstitucí a Starých zednářských povinností, jež vyšly roku 1723, měli za předlohu latinský tekst díla »O obyčejích a řádech starých Bratří českých«, jež Jan Amos Komenský vydal česky roku 1649 a latinsky v Amsterodamě roku 1660. Z rukopisu Komenského byla část tohoto díla vydána opět roku 1702. — Německy vyšlo toto dílo roku 1738 ve Schwabachu u Norimberka. Roku 1765 v Halle (v Háli Magdeburské) vyšlo česky péčí Jiříka Urbana. Sto let později bylo toto dílo vydáno opět česky v Praze (roku 1869) péčí L. B. Kašpara, evangelického pražského faráře.

Až do roku 1717 počítáme staré období svobodného zednářství. Od roku 1717 mluvíme o moderním světovém svobodném zednářství. Až do roku 1717 mluvíme jenom o zednářích, kteří byli opravdovými zedníky a kameníky, budovateli, masony, kteří se — abychom to řekli jazykem Jana Amosa Komenského — živili robotnou prací. Za času Komenského neměl výraz »robotná práce« ještě přízvuk příhany a lidského ponížení, jehož nabylo ve století osmnáctém, jež bylo obdobím nejtěžší roboty — nejtěžšího nevolnictví v našich zemích. — Po roce 1717 vstupovalo do zednářských lóží mnoho bratří, kteří se tělesnou, ruční, robotnou prací neživili. Rozeznáváme tudíž bratry od zdi a bratry od péra; angličtina pro tyto skupiny užívá označení »operatives« a »speculatives«.

Nejstarší písemná památka amerického svobodného zednářství jest záznam ze Svatojánské lóže ve Filadelfii (The minute-book of a St. John's Lodge of Philadelphia) z roku 1730.

Nejstarší zednářská řádná a dokonalá lóže americká obřadu svatojánského byla založena roku 1733 v městě Bostonu. Její zakladatel slul Henry Price.

V Bostonu byla roku 1662 vytištěna kniha: »Ratio fratrum novoanglorum«, která měla za předlohu knihu »Ratio fratrum bohemorum«, již vydal Jan Amos Komenský.

Mezi presidenty Spojených států severoamerických byli tito svobodní zednáři: Buchanan, Garfield, Harding, Jackson, Johnson, McKinley, Monroe, Polk, Roosevelt, Taft a Washington.

Náměstkem presidentským ve Spojených státech byli svého času svobodní zednáři Breckenridge, Burr, Colfax, Dallas, Fairbanks, Hobart, Andrew Johnson, R. M. Johnson, King, Marshall, Roosevelt, Stevenson a Tompkins.

Mezi těmi, kdo podepsali velikou listinu americké neodvislosti, byli svobodni zednáři: Benjamin Franklin, Hall, Hancock, Hewes, Hooper, McKean, Nelson, Tomáš Paine, Penn, Sherman, Stockton, Thornton, Walton, Whipple a Withrespoon. (Patnáct z padesáti šesti!)

Z mužů, jichž jména jsou zaznamenána ve světových dějinách, byli zednáři a zemřeli jako zednáři: Washington, Lafayette, Franklin, Voltaire, Goethe, Napoleon, Bedřich Veliký, Edvard VII., Sir Walter Scott, Robert Burns, Edwin Booth, John Jakob Astor, John Wanamaker, Rudyard Kipling a Charles Lindbergh (jenž přeletěl v aeroplanu Atlantic).

Největší učenci, kteří vyšli z řetězu amerického zednářstva, byli: dr. Albert G. Mackey, Albert Pike, Josiah H. Drummond a T. S. Parvin.

Starší zednářství bývá nazýváno Staré královské umění (Ancient Craft), anebo Symbolické zednářství (Symbolic Masonry), Posvátná královská archa (Holy Royal Arch), Tajné zednářství (Cryptic Masonry), Templářské rytířstvo anebo Templářsky řád, krátce Templáři a Skotský ritus tvoří odvětví amerického zednářství. Všechny ostatní denominace patří do jiné kategorie, patří ke klubům a spolkům, nikoli k řádu svobodných zednářů. Američané mají pro ně výraz »side-orders«.

Ve Spojených státech severoamerických jest devětačtyřicet Velkých lóží, tolik, kolik je států v Severoamerické unii, kolik je hvězd na americkém praporu. Připočítává se k nim obvod Columbia. Všechny tyto Veliké lóže jsou svrchované, suverénní, všechny mají vlastní řád, vlastní jurisdikci.

V době americké revoluce byly americké lóže spravovány Provinciálními Velkými lóžemi, jež stály pod záštitou Velkých lóží v Anglii, Skotsku a Irsku, především Velikých lóží anglických (v Londýně).

Slovo »mason«, užívané pro svobodné zednáře v jazyce anglickém, se vykládá jako »stavitel (chrámu)«. Odvozuje se od bratrstev, která budovala středověké katedrály, věže a mosty.

Landmarky, veliké mezníky, nazývají se ty zásady svobodného zednářství (those principles of Masonic Belief), jichž musí dbáti — a dbají — ve všech zednářských dílnách, které činí nárok na uznání Velikou lóží londýnskou a Velikými lóžemi americkými. Jsou to: Všechna práce se koná k chvále a slávě Velikého stavitele vesmíru. — V řetězu mohou býti spojeni jenom bratří, nikoli sestry. — Na oltáři musí být otevřena při práci bible. — Politické, náboženské a kmenové rozepře nemohou se přetřásati a vyřizovati v dílně a při práci. — Obchodní a jiné hmotné zájmy nesmějí být předmětem práce v dílně.

Pokoutní lóže (A Clandestine Lodge) je každá dílna, která dostala světlo od jednoty anebo sdružení, jež nemohou být nazvány »řádná a dokonalá lóže«, a jež neuznává Veliká národní lóže československá.

Neuznávaný zednář je ten, jenž nebyl přijat v řádné a dokonalé lóži, která spoléhá na záštitu Velké národní lóže československé.

Ani jedna lóže, tím méně jednotlivci, nemohou zaváděti změny v rituálu, jestliže je neuzná Veliká lóže.

Stručný pokus o zednářskou filosofii hledej v knížce: »Hiram v zahradě olivetské«. Je to překlad z francouzštiny, doplněný paralelami z díla Jana Amosa Komenského a rozmnožený o soupis nejstarší zednářské literatury, jakož i o soupis význačných literárních zednářských prací v českém jazyce. Je to druhý svazek sbírky zednářské české literatury, nazvané »Trojúhelník«.

Veliká lóže v New Yorku vydává malé sešitky, obsahující nejdůležitější data anebo nejdůležitější informace o svobodném zednářství. Známe z této sbírky, jejíž sešitky mají rozměry 9 × 15.5 cm, tyto svazečky: Nejdůležitější sdělení o zednářství. — Sto symbolů zednářských. — Sto nejdůležitějších zednářských slov. — Nejzajímavější věci o zednářství. — Stručné dějiny svobodného zednářství. — Knížka amerického »Vyznání«. — Zednářství a Písmo. — Co tu chcete? — Několik listů z dílny. — Řádový zákon. — Lóžový rozpočet. — Filosofická věda zednářská. — Listy, připojené bratřím při odevzdání Bible. — Soupis zednářské četby. — Upravuji z těchto knížek tento článek, úvahu »Svobodné zednářství a Písmo« a článek »Stručné dějiny«.

Kresba — deska — plán — list. Štencův krásný sborník »Umění« (6. sešit z února roku 1929) otiskl článek profesora dr. K. Chytila »Umění české na počátku XV. století«. — Je v něm pojednáno o chrámě svatého Jiljí v Milevsku, jenž jest nejstarší český dvoulodní chrám; byl založen roku 1367. — Potom čteme v tomtéž článku, že podle chrámu v Milevsku byl stavěn chrám mnohem větších rozměrů, totiž chrám svatého Vita v Krumlově. A o stavbě tohoto krumlovského chrámu byla podepsána roku 1407 smlouva, jež začíná slovy: »Já Jan, mistrův Staňkův synovec, učinil jsem smlouvu s Hostislavem, farářem tudyž z Krumlova«. Ke smlouvě byl přiložen plán, jenž je označován ve smlouvě jako list (jenž již neexistuje). Smlouva zaznamenává: »Nejprve mám kůr sklenouti na třimecítma závorníkův týmž obyčejem jako v Milevště kůr jest sklenut. A podle toho zakrystu spodní na patnáct závorníkov a zakrystu nad tím na dva závorníky mám sklenouti...« »Pak ten kostel sklenouti mám na osm sloupův okrouhlých...« »Pak strany (totiž boční lodi) toho kostela mám sklenouti každou stranu na pět závorníkův křížovým obyčejem«... »a prostředek toho kostela mám sklenouti tesaným kamenem na třidceti závorníkův, jakož list ukazuje...« Tento stavitel Jan byl zapsán v nekrologu krumlovském »Johannes lapicida. qui fuit in labore ecclesiae parochialis«. Po něm pokračoval v stavbě jeho bratr Kříž (Crux), což jest jméno křestní a tehdy ne neobvyklé, ba v Praze časté. Byl to snad týž Kříž, o němž píšeme na jiném místě tohoto čísla, a který byl účastníkem stavby nového zámku krále Václava v Kunraticích s celou řadou zedníků a skalníků v letech 1411—1412 jakožto »latomus eiusdem operis«. — Potom dr. Chytil uvádí také jméno »magister Crux latomus-lapicida«, jenž stavěl novoměstskou radnici v Praze v letech 1411—1418. — Podle těchto zpráv bylo by tudíž na místě užívati pro práci v dílně starého označení »list« a užívati výrazu »Bratr xyz předložil list« anebo »Bratr opqr rozvinul svůj list«. rjv.

Petr Parléř. V říjnu 1928 otisklo Štencovo »Umění« v II. svazku článek »Kdy přišel Petr Parléř do Prahy«; článek začíná radostným záznamem o »nedávném šťastném nálezu náhrobní desky Petra Parléře«. — Mělo by býti do té věty přidáno slovo »o opětném« nálezu. Neboť tato deska a nápis na ní byly známy před sedmdesáti lety a vyšla o nich francouzská brožurka s nákresy. Měl jsem ji v ruce a četl jsem ji a doufám, že ji znova naleznu. — Parléř zemřel 13. července roku 1399. — V. Birnbaum dokazuje, že Petr Parléř přišel do Prahy roku 1353 a že mu tehdy bylo 23 let. Narodil se tudíž Petr Parléř, pocházející z Gmundena, roku 1330. — Můžeme letos vzpomínati, že se Petr Parléř z Gmundenu, stavitel svatovítského chrámu, narodil právě před šesti stoletími. Zanechal dva syny: Václava a Jana. Oba byli kameníci a stavěli chrám svatovítský. O Václavovi bylo zapsáno, že byl »magister fabricae«. Jiný syn Petrův, Janek, pocházel asi z druhého manželství. — Na prsou nosíval Petr Parléř štítek — byla to spona? — se zednářským klenotem, s úhelnicí.

Uvědomujeme si radostně, že bratři umělci umístili kopii poprsí Petra Parléře v předsíni nové naší dílny v roce jubilejním a že tak uctili památku jednoho ze »stavitelů chrámů«. rjv.

Matyáš z Arrasu. Stručný životopis tohoto prvního stavitele svatovítského pražského chrámu je zachován v nápisu v triforiu pražské katedrály a zní v překladu (z latiny): »Matyáš, rodilý z Arrasu, francouzského města, první stavitel tohoto chrámu, jejž Karel IV., tehdy moravský markrabí, když byl zvolen za římského krále, přivedl z Avignonu, aby tento chrám dostavěl. Počal jej stavěti od základů roku 1342 a řídil stavbu až do roku 1352, v kterémž zemřel.« — Za původce tohoto nápisu se považuje Václav z Radče, jenž jej opatřil třicet let po provedení poprsí Matyáše z Arrasu. (V. Birnbaum v II. svazku Štencova »Umění« z října roku 1928.) Základní kámen k oné části pražského dómu, kterou navrhl a stavěl Matyáš z Arrasu, byl položen 21. listopadu roku 1344; jde o nejvýchodnější část chrámu. — Na kopii, kterou umístili bratří umělci v předsíni chrámové, spatřujeme, že Matyáš se zdobil stavitelským kružidlem. rjv.

Nizozemský list »Nieuwe Rotterdamche Courant« z 19. června 1930 otiskl tuto zprávu: Obdrželi jsme oznámení, v němž se sděluje, že výroční shromáždění Mezinárodní zednářské ligy bude se konat letos v Ženevě 21. až 24. srpna. Práce, kterou začal amsterodamský kongres minulého roku, velmi vzrostla a dala podnět ke vzrůstu členského počtu. Podle příkladu z Prahy, kde byla založena Academia Maçonnica, byl uveden v činnost vědecky pracující sbor, jenž se zřetelem na praktickou mírovou

práci pojedná o otázce Pan-Evropy. Letos na jaře byl zřízen »Řetěz umělcův« a ten uspořádá ve dnech kongresu uměleckou výstavu prací svobodných zednářů. — Až se skončí zasedání plenární a schůze jednotlivých výborů — 21. srpna — bude dne 22. srpna slavnostní shromáždění ve Victoria Hall. Dne 23. srpna bude se pokračovat v pracích, jež budou uzavřeny přednáškou »Obrana svobodného zednářství«. V neděli 24. srpna bude obřadná práce v tomtéž duchu, jako byla práce amsterodamská v minulém roce. Tuto ženevskou práci bude říditi dílna Union des coeurs, založená roku 1768. Otázku »Pan-Evropa« zahájí farář Melchers z Wargy; otázku organisace mládeže z kruhů svobodného zednářstva otevře Meestr dr. de Boenders z Utrechtu, člen ústředního výboru řádu zednářského v Nizozemsku. ***

LITERATURA.

Cinquante années de Maçonnerie. (Th. G. G. Valette.) Brožuru napsal nizozemský bratr; líčí padesát let nizozemského zednářství od roku 1879, kteréhož roku 11. prosince byl iniciován. Jde o vysokého hodnostáře, o deputovaného V. M. V. O. v Nizozemí pro Nizozemskou Indii. Velká pozornost jest věnována vzniku dvojího zednářství nizozemského po poslední revisi z roku 1879. — Šlo o V. S. V. M. Jedni se vzpírali uznati tento dogmatický článek, ukazovali, že jde o napodobení dogmatiky církevní a o pojem, který se příčí zásadě liberalismu, zásadě o svobodě svědomí, jež jest hlavní zásadou svobodného zednářství. Druzí se vzpírali tomuto dogmatu, aby nevznikly rozpory a roztržka v řadách bratří tak, jako vznikly ve Francii roku 1879. V padesáti letech nejednou se pokoušel ten i onen otřásti stavbou chrámu Šalomounova, ale zásady Královského umění zůstaly nedotčeny všemi podobnými pokusy.

Sporckiána. Pražský antikvář André, jenž až do roku 1929 měl své bohaté sklady u Prašné brány, přestěhoval se po rozbourání starého paláce do Havířské ulice, do paláce Praha. V červnu 1930 vydal 42. katalog bohemik, pragensií, spisů českobratrských, moravik, spisů a map i obrazů, které se týkají českých lázní. Mezi nimi jsou také knihy, jednající o Sporckovi anebo knihy, jež vydal Sporck v tajné knihtiskárně v Lysé.

Jsou to:

Sporck. — Benedikt H., Franz Anton Graf von Sporck (1662—1738). Zur Kultur der Barockzeit in Böhmen. Mit 40 Kupfertiefdrucken. Wien 1923. 471 S. Prächtiger roter Maroquinlederband mit ornamentaler Goldpressung. Kč 290.—.

Christliche Sitten-Lehre, oder Kunst, recht und gut zu leben. Mit Frontispiz (Hermann del. Wolfgang sc.), 9 Bde. in 1 Bd. Kempten 1702—1705. 22, 645, 12, 360, 531 S. 4° Lederband. Kč 120.—.

Christliche Sitten-Lehre oder Kunst, recht und gut zu leben. Anderer Teil (Buch 6—9) Mit Frontispiz (Schabekunst), Kempten 1705. Mit Holzschnit-Initialen und Vignetten. 22, 360, 532 S. 4° Lederband Kč 120.—.

Dasselbe. Ohne Kupfer. Kč 80.—.

Gottesselige Gedanken über die evangelische Gleichung vom Verlorenen Sohn durch P. Cheminais. Deutsch von Ma. El. Ca. Al. Gräfin Sporck. 1710. Mit Titelkupfer 152 S.

Beigebunden:

Die wahren Grundregeln, nach welchen die Kinder christlichlich sollen auferzogen werden. Deutsch von Ma. El. Ca. Al. Gräfin von Sporck. 1710. 139 S. 16° Pergament Kč 60.—.

Halík T., Hrabě Frant. Ant. Sporck. Kuks za jeho doby. S 5 tab. v Král. Dvoře 1905. 19 str. Kč 15.—.

Halík T. a J. Krobáček. Hrabě Frant. Ant. Sporck a památky umění sochařského »V Betlémě«. V Král. Dvoře 1904. 29 str. Kč 20.—.

Des Herrn Philippi Hurault, Graf von Cheverny und vormals Kanzler von Frankreich, Treuer Unterricht und väterliche Ermahnung, die er seinem Sohne hinterlassen. Deutsch von Ma. El. Ca. Al. Gräfin von Sporck. Mit dem Sporck'schen Wappen in Kupferstich. 1711. 558 S. 16°.

Das Christliche Jahr, oder die Epistel und Evangelium samst derselben Auslegung. In die deutsche Sprache übersetzt. Elf Teile in zwei Bänden. Mit grossem Titelkupfer, prachtvollem Porträt des Grafen Franz Anton von Sporck. (Em. Joach. Haase del. et fec.) Dreihundert Kupfern im Text von Michael Rentz und Monalegre und eine Seite Arien in Notenstich. Prag, bei den Labaunischen Erben durch Adalbert W. Wessely Factor, 1733—34. Folio, 1097 S. und 1341 S. (Vázáno ve vepřovici.) Kč 600.—.

Ives P., Die Tugendschule der Christen, worinnen ein jeder Mensch auferbaulich unterwiesen wird, wie er pflichtenmässig

sein Leben anstellen soll. Vier Teile in 1 Bd. Mit Frontispiz (Porträt Sporcks). Prag. W. Wickhart 1715. 30, 239, 14, 220, 16, 240, 8 und 279 S. Folio. Kč 180.—.

Löher F., General Sporck. Göttingen 1854, 283 S. Kč 10.—.

Pazaurek G. E., Franz Anton Reichsgraf von Sporck, ein Mäcen der Barockzeit und seine Lieblingsschöpfung Kukus. Mit 18 Textabbildungen und 30 Lichtdrucktafeln. Jg. 1901. Folio. Mit Porträt Sporck's Kč 510.—.

Sacy. Die Psalmen Davids. Drei Teile in 1 Bd. Mit Porträt Sporck's Hiebel del Bickhart sc. Mit Holzschnitten-Vignetten, Prag, Wickhart 1713, 563, 547 S. 4°. Ganzpergament Kč 200.—.

Sacy. Psalter Davids mit christl. Sittenlehren geziert. T. 1. Prag 1716. Mit Porträt Spork's Hiebel und Birckhart, 563 S. 4° Ganzpergament Kč 120.—.

Schreiben von Sr. Exzell. Hrn. Grafen von Sporck an ... de dato Bon Repos den Jan Ao 1720. Dva listy čtvrtkového formátu Kč 50.—.

Wiederlegung der Atheisten, Deisten und neuen Zweyffler. Aus dem Französischen. Mit Porträt Sporck's (Hiebel-Birckhart) Prag, Wickhart, 1712, 8, 276 S, Pergament Kč 350.—.

Totéž bez titulního listu a vázáno v kůži Kč 250.—.

Totéž bez titulního listu a bez portretu Sporckova, bez osmi listů předmluvy a bez tabulky Kč 80.—.

Dr. F. M. Bartoš uvádí ve studii »Osud hraběte F. A. Sporka« díla, tištěná v knihtiskárně Sporckově. Otiskuji výňatek ze studie Bartošovy v článku »Sporck — Komenský — buditelé«.

Zednářská ročenka na rok 1930 byla vydána ústředním sekretariátem A. M. I., za redakce Velikého Tajemníka Johna Mossaze v Ženevě. Je vypravena ve čtyřech jazycích: anglicky, francouzsky, německy a španělsky. Obsah zabírá 500 stran. Cena činí pět švýcarských franků. (Ženeva, Rue de Lyon 61.) Jest to vlastně adresář zednářských lóží a jest pochopitelno, jestliže najdete chyby. Při podobných publikacích se s nepřesnostmi musí vždycky počítat. Znáte to: v Anglii vybrali nejlepší sazeče, nejlepší korektory a nejlepší redaktory, když chtěli vydati bezvadný tekst knih Starého a Nového zákona a přes všechna přípravná opatření neobdrželi dílo bezvadné. — Práce bratra Mossaze jest tím ztížena, že měl býti podán obraz jak možná úplný; jsou zaznamenány i lóže neuznávané. Nejdříve jsou zaznamenány lóže neuznávané, potom lóže založené podle konstituce. Časopis »Die drei Ringe« naříká, že nebyla zachována přirozená souvislost: Národní lóže československá jest vzdálena od Veliké lóže »Lessing zu den drei Sternen« prostorem 300 stran. Vytýká také, že není připojen rejstřík, který by umožnil hledání. Ale přesto říkáme s bratrskou redakcí »Die drei Ringe«: »Dobře, že tu ročenku máme.«

Německý kalendář pro svobodné zednáře vydal C. van Dalen v Lipsku a to ročník šedesátý devátý. Jako ročenka A. M. I. také tento kalendář si všímá všech formací zednářských. Nalezneš v něm seznam všech Velikých lóží a jejich činovníků, adresy, označení o dnu vzniku, o počtu členů a podobná sdělení. Knížka má 400 stran; tomu, kdo cestuje, dobře poslouží; má vhodný formát a stojí čtyři marky. Redaktor vzpomněl také stého výročí smrti Goethovy. Kromě dílen zednářských uvedl také adresy a sdělení o takových formacích, jež nejsou zednářské a jež se však zednářství podobají. A to zvyšuje cenu této publikace. Lze ji objednati u nakladatele Bruno Zechel, Leipzig C 1, Elsterstr. 4.

Wolfstiegova bibliografie zednářské literatury po jistý čas uvázla, nyní se jí ujal bratr Hans Quint (Falkenstein i. Voigtland, Mosenstrasse 10), jenž v květnu 1930 přednášel v Praze v dílně »Adoniram zur Weltkugel« o potřebě doplňovati Wolfstiegovu bibliografii. Poznal pak v Praze, v knihovně bratra Winterberga, pět zednářských publikací, jež jej zajímají. Jsou to: »Velmistr svobodných zednářů« (Hrabě de Cagliostro). Kritická studie od F. A. de la Camara. Třetí vydání. Nakladatelství Karla Šolce v Praze. 1922. — »Sensační odhalení tajemství zednářských lóží«. Podle posledních pramenů sestavil A. Omega. Nákl. Slovanské strany protižidovské v Praze. (Bez data.) — »Bernard Bolzano«. Životopisný nástin. Sepsala Marie Červinková. Otištěno z Osvěty. V Praze 1881. Tištěno u F. Šimáčka. Nákladem vlastním. Čistý výnos určen ve prospěch českého vydání spisů Bolzanových. — »Bernard Bolzano«. Deska bratra Zdenka Gintla, prvého stoličného mistra ř.·. a d.·. ▭ Bernard Bolzano v Or.·. pražském, přednesená v ř.·. a d.·. ▭ »Dvacátý osmý říjen« dne 27. dubna 1927 o.·. l.·. Vydáno v listopadu 1927 na paměť slavnosti vnesení světla do ▭ Bernard Bolzano. V O.·. pražském. — »Protokoly ze shromáždění sionských mudrců«. Překlad z knihy ruského profesora Sergěje Nilusa: »O tom, čemu nechtějí věřit a co je tak blízko«. Do češtiny přeložil F. Komrska. Nakladatel F. Komrska v Praze, 1926. — Žádá také o informace, zda a jak pokročilo vydání

knihovny Trojúhelník, neboť chystá druhý doplněk Wolfstiegovy Bibliografie.

Český autor v americkém listě. The Builder, oficielní orgán Národní zednářské společnosti National Masonic Reserch Society v St. Louis v Americe, otiskli v dubnovém čísle tohoto roku článek bratra F. Matějovského: Jan Hus, reformátor a mučedník. Bratr Rouček napsal k článku předmluvu a opatřil k němu vyobrazení. Tento článek tvořil desku, uchystanou roku 1929 bratrem Matějovským pro jeho mateřskou lóži Shakespeare v Paříži.

Mezinárodní kongres Zednářské ligy jest svolán ke 27. srpnu do Ženevy. Němečtí bratři organisují k tomu datu společnou výpravu. Docílí tak slevy na drahách.

ZPRÁVY.

Kolik je zednářů na světě? Podle poslední anglické zednářské ročenky bylo na počátku roku 1930 půl páta milionu svobodných zednářů. Počet lóží není ve zmíněné ročence uveden. Jednotlivých bratří jest podle téže ročenky v Evropě 675.000, v Asii 7.000, v Africe 4.500, v Severní Americe 3,300.000, v Jižní Americe 81.000, ve Střední Americe 32.000 a v Oceanii 193.500. Z evropských Velikých Lóží jest nejsilnější Veliká Lóže anglická, jež má 310.000 členů. Nejpočetnější Veliká Lóže německá, Die drei Weltkugeln, má 21.000 bratří. Nejmenší jest Veliká Lóže lucemburská, jež má 110 členů. Nejsilnější Veliká Lóže vůbec jest Veliká Lóže v New Yorku. V ní jest totiž sjednoceno 343.700 bratří. Zednářství anglického ritu má čtyři miliony příslušníků a tudíž jenom devítina svobodného zednářstva jest jiného nežli anglického ritu.

Smíšené lóže. První smíšená lóže vznikla roku 1881, když lóže ve francouzském městě Pequ (nominativ jest Pequ) přijala do svého řetězu paní Marii Deraisme. Senátor dr. Georges Martin napínal síly seč stačil, aby byla uznána oprávněnost lóží přijímati do řetězu i sestry. (Tohoto bratra dr. Martina nesmíme zaměňovati se zakladatelem řádu, známého pod jménem Martinisté, jichž řád založil roku 1754 Paskal Martinez v Lyonu. Jím založený řád šel za theosofií a mysticismem.) Když byl odmítnut, dr. Martin se oddělil — nekryl — a založil řád svobodného smíšeného zednářství, jemuž dal název Droit humain. Mají tudíž ve Francii tři Veliké lóže: Grand Orient, Grande Loge a Droit humain. Mezi Velikým Východem ve Francii a Martinovou Velikou Lóží Droit humain jsou dosud dobré a přátelské svazky. Od roku 1881 ujalo se smíšené zednářství ve všech zemích a čítá dnes 20.000 členů. Také v Praze jest smíšená Lóže a sluje Dobrovský. Její Mistr jest nám znám. Smíšené Lóže dbají nejvíce theosofie, kteréžto hnutí považuje za svou hlavu paní Annie Besantovou.

Při této příležitosti mohli bychom vysloviti svůj osobní názor o smíšených lóžích: Jsme proti pracovním lóžím, v nichž by současně zasedali bratři se sestrami. Nejsme pro vylučování sester od práce dobročinné. Připustili bychom sesterské dílny, v nichž by zasedal delegát Veliké Lóže, jejž nechceme nikdy považovat za dohlížitele, nýbrž za poradce pro věci, které by byly společné oběma řetězům. Součinnost sester rádi bychom uviděli právě proto, že jsme uzřeli světlo v lóži, která sluje Jan Amos Komenský. Naše přesvědčení vyvěrá z poznání, že lidstvo se skládá ze dvou rovnoprávných řad. Uznáváme různost, jak fysiologickou, tak mentální, ale vyznáváme, že nám dnes ani na mysl nepřijde představa o povýšenosti anebo méněcennosti buď té neb oné řady lidstva. Nechceme mudrovati o tom, na které straně jest více nedostatků, zda v řetězu mužském anebo sesterském. Obě řady jsou zde, v obou se volá po součinnosti podle zednářských tradic, běží tudíž o nalezení východiska. Krajní odmítání součinnosti nám zavání upřílišeným konservatismem. Předpokládáme, že by podnět musel vyjíti ze řetězu sester; umělé vyvolávání zájmu mělo by v zárodku rozsudek k nezdaru.

Zednářská knihovna — skoro knihovna vzorná — byla založena ve Svídnici (Schweidnitz) ve Slezsku. Bratří ji srovnali podle Wolfstiegovy Bibliografie a konstatovali, že mají tisíc svazků. Vydali tiskem seznam a v něm zaznamenali také dvojité svazky (duplikáty). Tento seznam stojí jednu marku a lze jej objednati u bratra Boehme prostřednictvím říšské poštovní spořitelny ve Vratislavi (poštovní šekové konto 28.049).

Berlínští bratři ze zahraničí. Sešlo se jich patnáct a utvořili lóži »Goethe zur Gestaltung des Lebens«, jež byla uznána Velikou lóží »Zur Sonne« z Bayreuthu,

jež na ni také dozírá. Nová lóže má svou dílnu v Berlíně, Emserstrasse 12 (Wilmersdorf).

Latomia, dílna německých bratří v Liberci, dokončila deset let práce. V šestém čísle časopisu »Die drei Ringe« vzpomněl této slavnostní chvíle br. Pavel Fürstenau kresbou v próse a bratr Dr. Siegfried Lissau kresbou veršovou; obě kresby se vztahují k 14. květnu 1920, respektive k 14. květnu 1930.

Německé dílny jsou v těchto městech. v Ústí nad Labem (»Brudertreue an der Elbe«). — V Teplicích (»Quelle des Heils«). V Praze (»Freilicht« — »Adoniram zur Weltkugel« — »Harmonie« — »Hiram zu den drei Sternen« — »Amicitia« [sdružení mládeže]). V Karlových Varech (»Munificentia zur Verbrüderung am Sprudel«). — V Olomouci (»Humanitas«). V Jablonci (»Wahrheit«). — V Bratislavě (»Zur Verschwiegenheit«). V Báňské Bystrici (»Felicitas«). V Žatci (»Kette zur Freiheit«). — Příležitostně se bratří scházejí ve Františkových Lázních.

Association Maçonnique Internationale, A. M. I. svolává každého třetího roku řádný kongres, a to vždy do jiného města. Letos ve dnech 26. až 30. září bude kongres zasedati v Bruselu (u příležitosti výstavy, uspořádané v Antverpách a Lutychu při dovršení stoleté neodvislosti belgického království). Při tomto kongresu mají se shromážditi zednáři poslanci, na jejichž shromáždění má býti promluveno o vztahu zednářstva k míru. Má býti přetřásána otázka, jak by se zednářství stalo zprostředkovatelem mezi národy a jak zvýšiti vztahy a styky mezi jednotlivými obediencemi. Bližší zprávy podá Velký kancléř A. M. T. br. Mossaz. — Pro československé zednáře bez rozdílu národnosti stačila by jedna ruka, kdyby je měli zastupovati v Belgii všichni bratří poslanci.

Ústřední ústav pro poznání národních kultur (Zentralinstitut für Auslandskunde) má býti zřízen při Světové zednářské lize. — Němečtí bratří z německé republiky naproti tomu ukazují, že zednářství má úkol jiný, totiž náboženskomravní výchovu příslušníků bratří. — Chystaný ústav byl by — podle nich — velmi brzy ohrožen politickými vlivy.

Jihoslovanské lóže jsou v Bělehradě, Záhřebě, Sarajevu, Splitu a Dubrovníku. V Dubrovníku nabízí bratřím svou pomoc prof. Bukovič.

Bratra G. Šmause, odešlého do Věčného Orientu, vzpomněli bratří LJAK. v neděli dne 22. června t. r. Na tichém hřbitůvku v Stádlci u Tábora, nad rovem bratra Gustava, utvořen řetěz a v tomto bratrském řetězci promluvil krátce, ale výstižně, br. V. M. Tichý, který také položil akacie na hrob. Bratří setrvali v tichém zadumání a vzpomínce nad hrobkou dobrého bratra, položivše tam kytice růží. Při té příležitosti přislíbeno památce bratra Gustava, že vždy ve výročí jeho úmrtí — 31. října — sejde se kroužek bratří nad jeho rovem, podobně jako je tomu u rovů bratří v Praze pohřbených.

Byl to zednář? Na evangelickém hřbitově v Chlebích u Nymburka pohřbili v dubnu roku 1898 pana Josefa Severu, vrchního cejchovního úředníka, jenž se narodil v Praze 11. února 1843 a zemřel (dobrovolně) v Plzni 6. dubna 1898. — V tomtéž hrobě pohřbili před deseti lety jeho choť, paní Annu Severovou, majitelku statku číslo 11 v Chlebích, narozenou v Chorouškách 4. ledna 1840 a zesnulou v Chlebích 30. července 1920. Dočkala se tudíž paní Severová skoro dvakrát delšího věku, nežli její manžel. Mne zajímá, že tento můj krajan a spoluvěrec má na náhrobku znamení, z něhož by se dalo vyvozovat, že pan Severa byl svobodný zednář. Nebyl to muž všední, a o jeho dobré pověsti a dobrých mravech svědčí Jan Neruda, jenž byl Severovi za svědka na svatbě a že přátelství těchto mužů přetrhla na tomto orientě teprve smrt. — Na náhrobky se přece náhodně nedávají taková znamení jako je kruh, v něm šestiúhelník a v šestiúhelníku trojnásobný trojúhelník. Mezi evangelíky bylo dosti svobodných zednářů, v »Pamětech« vynikajícího spisovatele a známého evangelického faráře a kazatele Karafiáta se o tom můžeme dočísti (v V. části). rjv

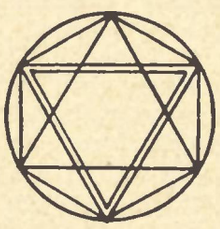

V Bayreuthu se oddělila lóže »Zur Stadt auf dem Berge« od původní lóže »Zur Sonne«. Zbylí bratří vytvořili zednářský vínek, jemuž se dostalo záštity porýnskými lóžemi; především lóží »Zur bergischen Freiheit« v Solingen. Vínek přijal název »In Freiheit treu«.

Resurexit v Košicích jistě se neraduje, že se jejího jména dovolával jistý podvodník, jenž se skrýval za jméno Ulbrich a jindy za jméno Hoffmann. Podvodník, před nímž varují v šestém čísle časopisu »Die drei Ringe«, pokoušel se o vylákání peněz v Bielefeldu v Německu.

Sestry a zednářství. Tato otázka za-

městnává také bratry v Rumunsku. Dne 17. května 1930 měli v Temešváru slavnostní shromáždění, jemuž byly přítomny i sestry. O významu Královského umění promluvil při této příležitosti bratr dr. Eliáš Pap.

Ženy v zednářství. V našich poměrech není tato otázka tak ožehavá, tak jako v Anglii, kde jest ve velikých ústředních kancelářích zaměstnáno velmi mnoho typistek, zapisovatelek a jinak pomocných sil. Chtěj nebo nechtěj, na takový způsob padá hradba mezi zednářstvím a ženami. Padá a dávno již vlastně padla stará předhůzka, že by sestry nedovedly zachovati zednářského tajemství. Tyto obavy již dávno nestraší v hlavách vedoucích v bankách, v továrnách a kancelářích, kde by mohla býti v prvé řadě obava rázu hmotného. Vzpomeňme, že ženské síly pracovaly i na poli nejožehavějším, kde šlo o státní a válečná tajemství, o výzvědnou službu a podobně za války. Přesto však rozhodli se bratří v Anglii obsazovati uprázdněná místa v zednářských kancelářích opět muži.

ZPRÁVY Z DÍLEN.

Jesuita Josef Gruber zemřel. Někteří bratří se budou pamatovat na tohoto vynikajícího člena jesuitského řádu, jenž usiloval o jakous takous dohodu mezi Vatikánem a svobodným zednářstvím. Posledně jednal v Cáchách s bratřími Lenhoffem a Reichlem, kteří zastupovali svobodné zednáře rakouské. Dočkal se 79 let a zemřel 8. května 1930. — V prvním okamžiku po zprávách o cášských poradách jsme počítali, co že se děje, proč že by jesuitský řád hledal smíření se svobodným zednářstvím, jež tak dlouho považoval neprávem za svého úhlavního nepřítele. Potom jsme porozuměli: Porada se konala v Cáchách na Rýně, ale Pater Gruber měl na zřeteli poměry v Rakousku, kde tehdy byly obavy z občanské války.

Generální Veliká Lóže americká. Američtí zednáři se pokoušejí založiti nad Velikými Lóžemi Generální Velikou Lóži, ve které by se soustřeďovaly všechny zprávy a odkud by vycházelo rozhodnutí o všech podnětech, které se týkají svobodného zednářství. Dosud byla tato otázka řešena na každoročních konferencích Velikých Mistrů a Velikých Tajemníků. Jde především o administrativní úlohy — vlastně jiných není — nelze mluviti o rozporech, nýbrž toliko o tom, co všechny Veliké Lóže s p o j u j e. Něco podobného bylo by na místě vytvořiti také v Evropě. V tom se shodujeme se zpravodajem, jenž tuto otázku načal v šestém čísle listu »Die drei Ringe«.

Odd Fellows. Doslovně znamená toto pojmenování: Podivné druhy. Tento řád podobá se svobodnému zednářství ... ale zdůrazňuje především podpůrnou činnost, vycházeje od hesla Přátelství, Láska, Pravda. Historikové tohoto hnutí uvádějí, že Odd Fellows se sjednotili roku 1725 v Liverpolu anebo v Manchestru. Název dostali — jak byla vyslovena domněnka — podle podivného ústrojí, jehož kdysi užívali. Původně to bylo bratrstvo, jež si oblibovalo divadelní hry, hlavně frašky; později se ukázalo, že se řád musí věnovati větší měrou duchovním úkolům. Vývoj trval sto let. Roku 1813 vytvořil se Neodvislý řád odd fellowský (I. O. O. F.). Jestliže svobodné zednářství osmnáctého století vybíralo své příslušníky z vyšších vrstev společenských, odd fellows hledali je v řadách především řemeslnických. Dnes je hledají ve všech vrstvách a vytvářejí podpůrná bratrstva. Československí Odd Fellows zahajují akci založiti v lázeňských místech československých volná léčebná místa pro bratry svého řetězu. Jestliže svobodní zednáři svolávají celostátní kongresy, Odd Fellows — převahou národnosti německé — dávají podnět k Sternfahrten. První takový sjezd byl konán o letnicích letošního roku v Karlových Varech. — Počátkem března letošního roku odevzdali jejich zástupci blahopřejnou adresu panu presidentu T. G. Masarykovi. Kdo navštívil výstavu dárků, jež byly panu presidentovi poslány k osmdesátým narozeninám a jež byly vystaveny ve Vladislavském sále, mohl se o tom přesvědčiti. — Nejmladší vínek odd fellowský byl založen v Mladé Boleslavi. — V Praze mají Old Fellows vlastní dům. Kdysi byli posuzováni jako snílkové nepraktičtí, skutečnost jim vydává svědectví o opačných vlastnostech.

Tištěno jako rukopis. — Vydává Veliká Národní Lóže československá. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ
ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 6., 7. a 8.

Jaroslav Kvapil:

Buď tady s námi MOUDROST; všechen rmut,
jenž v lidská srdce vniká odjinud,
předsudky doby, staré bezpráví
nechť před naším se prahem zastaví!

I SÍLA s námi buď, jít mužně vpřed,
nebát se zloby, bludy rozvracet,
k poznané pravdě radostně se znát
a dobro nejen chtít — i vykonat!

A buď tu s námi KRÁSA odvěká,
ať boží láskou zlidští člověka,
slunečná krása pravá, zjasněná
nad choutky dne i hesla zmatená!

Moudrosti lidské, lásko, sílu dej
a moudrou sílu láskou požehnej!

V řetězu dne 7. prosince 1929 při otevření nového Chrámu v Or.·. Praha.

Doma.

P.·. S.·. V.·. S.·. V.·. V.·. M.·.

Čís. 245. V Or.·. Praha dne 16. května 1930. O. L.

Všem L.·. a všem brbr.·.!

Vedle práce na mravním zušlechtění sebe sama i svého okolí a práce na všemožném vzájemném posílení brbr.·., — vedle projevů účinné lásky k bližním, zvláště slabým a trpícím, — a vedle práce pro šíření světla a potírání tmy vůbec — je to hlavně p r á c e n a s b l i ž o v á n í n á r o d ů, jež patří k podstatě našeho řádu. Ba v naší době, kdy pro většinu těch ostatních našich úkolů jsou tu již řady dosti mocných pracovních organisací jiných, staví se práce pro sbratřování národů téměř do čela našich povinností, hned za práci na zušlechtění vlastním. A není divu. Neboť dokud styky mezi jednotlivými národy budou ovládány vzájemnou nedůvěrou, ne-li nenávistí, bezohlednou touhou po moci a rozšíření jejího okruhu, třebas i za cenu pošlapání základních práv druhých, neb i za cenu vyvolání všech hrůz války, — dotud zůstanou naše z.·. ideály pravé humanity a vlády světla pouhým krásným, ale krátkodechým snem. Řetěz náš pak je nejen povolán, ale také zcela mimořádně způsobilý, aby právě v tomto směru, pro sbratření národů, vyvinul práci obzvláště účinnou. Jeho mezinárodnost, jeho síla, jeho podstata v bratrské lásce, překlenují všechny rozdíly rodové, rozdíly v zaměstnání, majetku, náboženství i národnosti, — vše to dává mu možnost rozvinouti v tom směru agitaci sice tichou, ale zvlášť nadějnou. Právě proto, že je tichá, nehlučná, ne vnější ani povrchní, ale vnitřní, opravdová, jen z lásky plynoucí a ne z vypočítavosti, právě proto jde do hloubky a působí — třeba zvolna — tím trvaleji.

Již samo bratrské sblížení mezi L.·. různých národností, dosud navzájem si nepřátelských neb aspoň si nedůvěřujících, má zde veliký význam a nemalou praktickou cenu. I když se sblížení obmezuje přímo jen na neveliký celkem okruh brbr.·., tedy jen na vybraný malý výsek z těch národností, jsou tím vytvořena centra, z nichž se myšlenka sbratření národů mocně šíří i do kruhů ostatních; právě vybranost, mravní kvality a pevná bratrská soudržnost těch nevelikých výseků dodává jejich příkladu i jejich působnosti mocného vlivu na celé široké okolí.

Takovýmito úvahami veden, usnesl se V.·. O.·. N.·. V.·. L.·. Č.·. ve své práci dne 13. května 1930 o.·. l.·. konané jednomyslně, *vysloviti srdečný dík všem L.·. i jednotlivým brbr.·., kteří jakýmkoliv způsobem věnují tomuto důležitému úkolu novodobého z.·. svou zvláštní pozornost, a vyzvati je i všechny ostatní L.·. i dr.·. brbr.·., aby mu věnovali plnou pozornost i nadále.*

Každé navázání důvěrných bratrských styků s německými i maďarskými L.·. v naší republice, vzájemné navštěvování prací, rovnoprávné zvaní k nim, konání kreseb v těch druhých L.·. atd., znamená dobrý z.·. čin. Bližší, bratrsky upřímné vzájemné poznání lidí z různých národních táborů, dosud odloučeně žijících, navzájem se neznajících a již proto ne-

důvěřivých, otvírá nejlépe cestu k plnému dorozumění, odstranění předsudků, navázání součinnosti nejen na poli z.·., ale i v životě prof.·., politickém i státním. Těsnější a hlavně srdečnější připoutání aspoň z.·. části spoluobčanů našich jiné národnosti ke státnímu celku naší mladé republiky, spontánní a zřejmě upřímné přihlášení se k naší státní myšlence, o jakém svědčily projevy řady jinonárodních bratří při nedávných oslavách desátého výročí naší státní samostatnosti a osmdesátých narozenin pana presidenta v našich dílnách, — to jsou jistě vítané a slibné plody těchto styků. Není jistě myslitelno, že by dobří .·., jaké jsme poznali v navštěvujících nás bratřích jinonárodních, mohli se po takových projevech účastniti snad v prof.·. životě nějakých akcí směřujících proti našemu státu; naopak jsme plně oprávněni očekávat, že i v profánním životě budou ve svých kruzích hlásati to, co projevují u nás, čeliti tendencím opačným, vytvářeti novou, lepší atmosféru, že budou tedy jak ve svých L.·., tak i mimo ně šířiti okruh těch, kdo po jejich příkladu i nabádání budou se říditi krásnými slovy, jimiž naše z.·. Credo tak ušlechtile spojuje pravé vlastenectví s láskou všelidskou: »Věříme, že dobrem lidstva je dobro v š e c h jeho národů, a jdouce za dobrem svého národa, že jdeme za dobrem lidstva všeho.«

Také Vás všechny, dr.·. br.·., prosíme, abyste nejen ve svých L.·., ale zejména *i v profánním životě všemožně šířili tu lepší, novou atmosféru národní snášelivosti, pracovali pro rozumné a spravedlivé sblížení všech národů.* Nebojte se, že byste tím nebo dokonce snad již pěstováním důvěrných styků s bratry jiných národností zadali v nejmenším svému vlastenectví. Vlastenectví patří dojista též k předním našim z.·. povinnostem; ale jen vlastenectví ušlechtilé a spravedlivé, uznávající také pro každého jiného stejné právo na stejně ušlechtilé vlastenectví jeho, a bojující za svůj národ, jeho práva i kulturu vždy sice s celou rozhodností, ale také vždy jen prostředky mravnými, zbraněmi ušlechtilými. T a k o v é m u vlastenectví naše sebe důvěrnější styky s bratry jinonárodními a rozumná národní snášelivost vůbec nejen nikdy nemohou ublížiti, ale naopak vždy mohou jen prospět. Vždyť již zmíněné spontánní hlášení se našich dr.·. br.·. německých a maďarských ke státní idei naší společné vlasti znamená červánky, nejen lepšího míru v ní, ale i utužení její samostatnosti. Poctivý mír musí být vrcholným cílem i nejoprávněnějších a nejvytrvalejších národních zápasů. Pracujme k němu všichni, každý podle svých sil a na svém místě! A především pokračujme — ne překotně, ale s klidnou rozvahou — v šťastně navázané součinnosti s našimi bratry jinojazyčnými! Prohlubujme tu součinnost, ne pouze kvantitativně, rozhojňováním vnějších styků a zdvořilých projevů, ale hlavně též kvalitativně, vhodnými kresbami, vzájemnou pomocí, opravdovou z.·. prací!

Tichá, ale účinná Vaše práce v těchto směrech, drazí bratří, budiž požehnána!

Vel.·. Taj.·. v. r. Veliký Mistr v. r.

Br.·. Dob.·. Kr.·.

Zednářská Moc a Síla, z čeho prýští a jak ji chrániti.

(Jádro dvou kreseb, předložených v O.·. brněnském.)

Každý organismus, aby mohl žít a prospívat, potřebuje nutně jisté síly a moci (při čemž silou označuji mohoucnost rázu hmotného, fysického, mocí pak mohoucnost směru více duševního, psychického). Nemůže jich tedy postrádati ani organismus náš, má-li se zdárně vyvíjeti. A také nepostrádá! Jest však třeba, aby si jich byl též dobře vědom, aby znal zdroje své síly a moci, dbal o jejich rozvoj, a varoval se všeho, co by je podlamovalo.

Zdroje ty prýští hlavně ze dvou zřídel: jednak z mravní podstaty zednářství, jednak z rázu jeho organisace.

Vědomí, že jsme členy sdružení vysokých mravních kvalit a cílů, s velmi přísným výběrem členů, jimž všem už sama přináleživost k tomuto sdružení ukládá řadu krásných mravních povinností, — ustavičného mravního zušlechťování sebe sama, účinné lásky ke všem bratřím i ke všem bližním vůbec, všestranné práce za mravním i kulturním povznesením též celého okolí, atd. — to vědomí přirozeně posiluje naše sebevědomí, budí i vědomí jisté moci, pevné důvěry v sebe i v celek, takto mravně vyzbrojený a tak vysoce mravně působící.

Z mravních kvalit z.·., které nám jsou oprávněným zdrojem sebevědomí a tím i moci, chtěl bych zvláště vyzvednouti NEZIŠTNOST našeho hnutí a s ním související OBĚTAVOST i SOBĚSTAČNOST jeho. To proto, že právě opak nezištnosti bývá někdy hájen poukazem na možnost, povznésti moc a sílu z.·. tím, když se ukáže, jak zednář dovede svým členům sjednávat i hmotných výhod. Pravé zednářství však nemá a nesmí býti prostředkem k ukájení egoistických cílů, k získávání jakýchkoliv osobních prospěchů kromě mravního povznesení, jakýchkoli hmotných výhod, postavení, míst atd. Ukládá v těch směrech jen povinnosti, nedává nikomu práv: bratří mají se sic navzájem podpírati též v životních bojích, nejen mravně, ale i hospodářsky, sociálně, hmotně; ale zednář, který by na to spoléhal, který by bez opravdové nouze sám toho vyžadoval, nebyl by hoden slouti z.·.em, nezasluhoval by podpory druhých. Vždyť už v žádosti o přijetí je každý hledající povinen udati, »proč se uchází o přijetí a čeho se pro sebe od Svazu naděje« (čl. 92 lit. j vš. st.). A není mezi zednáře přijat, kdo by napsal nebo o kom by se zjistilo, že očekává od svého zednářství nějaký hmotný prospěch. Naopak žádá se od každého zednáře, aby podle svých sil přispíval k úhradě všech potřeb bratrstva i pro mošnu vdoví atd., tedy žádá se na každém obětavost, často nikoliv nepatrná. A také v této tradiční nezištnosti a obětavosti jest jistě též hodný kus zednářské moci. I v tom, že si zednářstvo všechny své potřeby uhrazuje samo, že nepočítá nikdy na žádné cizí podpory, subvence, příspěvky a pod., že nepřijímá než dobrovolné dary bratří a bratrských l.·. samých. Každý zednář může pevněji státi na svých nohou a sebevědoměji se dívati každému do očí, když si je vědom naprosté nezištnosti svého bratrstva, jež jenom dává, členům i nečlenům, ale samo od cizích ničeho nežádá a nepřijímá.

Druhá skupina zdrojů zednářské síly a moci vyplývá z několika stránek jeho ORGANISACE.

Sem patří především naše opravdové, pevné BRATRSTVÍ. Přes velmi přísný, řekl bych aristokratický výběr členstva, přes přísný hierarchismus třicetitří stupňů, každý, kdo byl přijat do řad zednářů, stává se naráz bratrem všech těch tisíců i milionů druhých bratří, ať kteréhokoliv z těch třicetitří stupňů! V tom je nejryzejší demokratismus této aristokracie duchů. I nejvyšší hodnostář jest a zůstává podle výslovných předpisů našich řádů bratrem všech druhých, pouze prvním mezi rovnými. A každý, ať chud nebo bohat, učený inteligent nebo prostý dělník, president Spojených států nebo jeho zahradník, — každý má mezi námi možnost dosíci všech, i nejvyšších stupňů a hodností i poct, jen když svou povahou, mravností, ušlechtilostí srdce i ducha ukáže, že toho hoden. Také v tom je dojista velká část zednářské síly a moci. Nejenže také to pozvedá zdravé sebevědomí všeho členstva, ale imponuje to dojista i kruhům profánním, které se o tom dověděly; a o pevnosti našeho bratrství jsou i široké kruhy profánní dobře informovány.

Dále sem patří MEZINÁRODOVOST organisace zednářství. Mezinárodovost rozumná a zdravá, nechtějící nijak stírati rozdíly kmenové a národní, nenutící nikoho zapírati svou národnost, styděti se za práci pro ni nebo zanedbávati povinnosti k svému národu, ale učící snášelivosti k národnímu cítění též druhých, úctě k poctivým národním snahám všech, přemáhání sklonů k národnímu šovinismu. Nikoliv nenávistí k příslušníkům druhých národností, nýbrž láskou ke své a usilovnou, vždy však ušlechtilou a mravnou prací pro svoji národnost ukazuje zednář své národní cítění. To mu pak arci nebrání, aby prostřednictvím svého národa nemiloval lidstvo celé, pracoval pro povznesení lidství vůbec, cítil se příslušníkem společnosti lidské jako celku, především pak příslušníkem veliké mezinárodní bratrské organisace všech zednářů celého světa. Vychovává-li zednářstvo všech národů spousty svých členů v takovémto rozumném vlastenectví, k takovéto rozumné mezinárodovosti, jest pak každému jeho členu vědomí této zdravé mezinárodovosti přirozeně zdrojem další povznášející sebedůvěry a síly, zdrojem zvýšeného pocitu bezpečnosti a moci. Všude, kam přijde, nalezne celé více méně mohutné organisace bratří stejně smýšlejících. k nimž se může obrátiti o podporu každé své snahy, s duchem zednářským se snášející, a k jeho ušlechtilým cílům se nesoucí. Za každou zdravou, pokrokovou, v pravdě zednářskou jeho myšlenkou stojí v případě potřeby mocné šiky významných a šlechetných lidí všech národů a tříd. Jakž by toto vědomí nepovznášelo a nesílilo každého z nás? A jakž by nezvyšovalo též podstatně pendant a důkaz naší síly: respekt všech druhých lidí a strach odpůrců?

Třetí zdroj síly dává zednářstvu jeho organisace svou TAJEMNOSTÍ. Tkví to v povaze lidstva — snad jako zbytek z prvých stadií jeho vývoje —, že všechno tajemné budí v nás větší posvátnou úctu, často i hrůzu, respekt, strach. V tajemném předpokládáme instinktivně moc, jejímž odleskem v nás je úcta, pokora, strach. Na tom zakládalo se uctívání mnoha starých božstev, v tajemnosti obřadů spočívala hlavní moc

jejich kněží. Odkryté tajemství mnohých sil přírodních zbavilo je lidského zbožňování. Přesto však i dnešní člověk jest nakloněn tušiti ve všem tajemném nějakou obzvláštní sílu. Tajné společnosti, tajné vědy, všechno tajemné ho přitahuje, ale také mu imponuje. Zednářstvo, o němž kolují jen tajemné dohady, jehož členy svět nezná a práce sotva tuší, jest už tím předmětem přitažlivosti pro mnohé a strachu pro všechny ty, kdo v něm instinktivně cítí svého odpůrce. Zbavte zednářství jeho tajemnosti, učiňte všechny jeho snahy i formy, členy i hodnostáře obecně známými, — a pozbude rázem velké většiny své síly a moci. Lidé, které dnes již pouhé nejasné tušení o existenci, snahách a síle zednářství zdržuje od všelikých takových podniků zpátečnických, o nichž vědí, že by musily vyvolati zoufalý odpor těch tajemných sil, — ti by si oddechli, získali by nové smělosti a bezohlednosti. Kdyby ten skrytý strážce pokroku stal se veličinou všem známou, bylo by možno podvratně zasáhnouti jednotlivé známé jeho členy, působit na ně s nejrůznějších stran, přímým bezohledným útokem i krtčí prací jim podrýt půdu pod nohama, ochromit jejich energii, po případě je i zničit. Tajnost a tajemnost organisace zednářstva jest tedy nesporně také důležitým, nikoliv nejmenším zdrojem jeho vnější síly.

Bylo by jistě možno uvésti ještě řadu dalších zdrojů té zednářské síly i moci, — na př. zednářskou TRADICI, zejména pak HISTORII zednářstva, neboť jistě není pochyby, že také vědomí, že k zednářům patřilo tolik a tak vynikajících mužů, zapsaných v historii světa písmem nesmazatelným, posiluje i zednáře nynější a dodává zednářstvu moci též v očích profánních, — rovněž jako znalost skutků zednářských, v historii zaznamenaných. Ale spokojme se oněmi zdroji hlavními, jež jsme si krátce uvědomili a jimiž jsou: Po stránce mravní VYSOKÉ MRAVNÍ CÍLE zednářstva vůbec, — hlavně povinnost pracovati k mravnímu povznesení jak sebe sama, tak i všeho zednářstva a celého okolí vůbec, a povinnost pravé humanity, účinné, skutky projevované lásky k bližnímu —, pak PŘÍSNÝ VÝBĚR ČLENŮ, jakož i NEZIŠTNOST celého hnutí i členství v něm, jeho OBĚTAVOST a SOBĚSTAČNOST; po stránce organisační pak BRATRSTVÍ všech zednářů, rozumná MEZINÁRODOVOST naší organisace a její TAJNOST.

Jaké PRAKTICKÉ DŮSLEDKY vyplývají z tohoto uvědomění si hlavních zdrojů zednářské moci a síly?

Je přirozeno, že si všichni jako zednáři přejeme a musíme přát, aby zednářstvo bylo co možná silné a mocné. Ne v zájmu nás zednářů samých, ale v zájmu našich krásných a mravných cílů jest potřebí, aby moc a síla zednářstva rostla a šířila se, intensivně i extensivně, v něm samém i ve světě profánním. Proto je třeba, abychom my zednáři sami podporovali v sobě samých, ve svých l.·. i ve světě profánním všechno, co je zdrojem té síly a moci, bychom se snažili též o uplatnění všeho toho, o šíření vědomosti o té moci i síle i jejích zdrojích, jak u nás, tak i v kruzích profánních, a abychom se varovali všeho, co by mohlo tu sílu i moc podlomiti nebo zeslabiti.

Proto musíme každý především dbáti o neporušenost

mravní podstaty zednářstva; musíme se snažiti opravdově o to, aby ti, kdo vědi neb aspoň tuší, že jsme zednáři, nemohli v nás viděti než lidi dobré, poctivé, humanní, pracovité; aby také členové našich rodin, vědoucí o našem vstupu do zednářstva, i jiní, kteří se toho domýšlejí, musili sami pozorovati, že od té doby, co jsme tam vstoupili, jsme neb aspoň snažíme se býti lepšími, zbaviti se té či oné z chybiček, slabůstek a p., bez nichž není žádný smrtelník, být trpělivější k druhým, snášenlivější k cizímu mínění, hledati pro sebe i pro jiné mínění nejlepší, nejmravnější, nejhumannější, zároveň pak i nejlepší cesty k jeho uvedení v čin. Opravdovou, účinnou láskou k bližnímu — ne okázale, ale srdečně projevovanou skutky — musíme buditi respekt i u nepřátel zednářstva. (Příklad, jak si to představuji: Při nezaviněném neštěstí, postihnuvším známého odpůrce zednářství, dostane anonymně pomoc, ať od jednotlivého zednáře nebo z moš.·. v.·., spolu se srdečným přípisem, naznačujícím mu zednářský původ té pomoci, po případě i poučujícím ho o zásadách zatracovaného jím zednářství, jež pomoc tu vyvolaly.)

Sílu a moc zednářstva, prýštící z jeho mravní podstaty, mohli by mnozí bratří zmnožiti i tím, že by při vhodných příležitostech uveřejnili v hodně rozšířených časopisech články obratně a přesvědčivě stylisované, — psané jakoby dobře informovanými nezednáři —, poučující o té mravní podstatě zednářstva, o přísném výběru členstva, o nezištnosti hnutí atd., a vyvracející pomluvy o něm šířené. Podobně měli by snad — ale opět jen při vhodných příležitostech — všichni bratří poučovati své okolí ústně, neprozrazujíce se, ale odvolávajíce se na dobré informace, jež o zednářství získali.

Dále jest nám vždy dbáti, aby přísný výběr členů nebyl u nás jen ve stanovách, ale i skutkem. Při volbě těch, jež chceme mezi sebe pozvati, při debatách i balotáži o hledajících, nutno vždy býti zcela upřímnými, spravedlivými a statečnými. Snášenlivými sic k malým slabůstkám lidským, pokud nejsou kazem charakteru a neodporují duchu zednářstva, ale bezohlednými a přísnými ke všemu, co se s duchem tím nesnáší.

Rovněž tak nutno vždy bezohledně bdíti nad zachováním nezištnosti v našem hnutí. U hledajících, kteří se sami hlásí, musíme dobrý dáti pozor, proč tak činí; hledající pak, jež sami vyzýváme, upozorněme hned předem, že od přijetí do svazku zednářského nesmějí čekati žádných hmotných výhod a p. A shledal-li by kterýkoliv z nás, že se přesto mezi nás dostal někdo nedosti nezištný, nebo že poměry svádějí někoho z bratří k pokusu využíti hmotně svého zednářství, hleď ho vhodným, laskavým způsobem přivésti na pravou cestu. Nebudeme sic jistě nikdo váhati podepřít jakýmkoliv způsobem, třebas i hmotně, každého bratra, který toho potřebuje, posíliti jeho posici hospodářskou, pomoci mu k výhodnějšímu místu a p., — ale budeme velmi opatrni vůči těm, kteří by na to přímo spoléhali či snad dokonce bez naléhavé potřeby toho požadovali, pravděpodobně jen proto mezi nás se dali. Přímá jejich žádost o to nebude nám ovšem závadou tenkrát, když jde o zednáře nepochybně dobré, které jen skutečná tíseň nebo naléhavá potřeba k tomu dohnala.

Abychom pak živili a posilovali ORGANISAČNÍ zdroje zednářské moci a síly, jest nám především vždy žárlivě střežiti květ krásného našeho bratrství. Bratry, upřímnými, nejlepšími bratry musíme si býti

všichni, bez rozdílu stavu, zaměstnání, majetku, ale i bez rozdílu věku, formálního vzdělání, politického nebo náboženského přesvědčení, i bez rozdílu vlastních svých zednářských i jiných jakýchkoliv hodností i důstojností. Jen bratrský řetěz, jehož všechny články jsou si rovny, vydrží pevně každý nápor, každou zkoušku.

Dále jest nám dbáti o zachování spojitosti se zednáři ostatních národů, pěstovati onu rozumnou mezinárodovost, o níž jsem se zmínil.

A konečně — last not least —: V zájmu žádoucí moci a síly zednářské nutno pečovati též o zachování tajnosti a tajemnosti zednářství. O podstatě hnutí, jeho mravních základech a cílech není třeba, ba není ani radno býti tajnůstkáři. Ale o osobách, obřadech, pracích a cestách zednářských musíme tajemství střežiti co nejúzkostlivěji. Sami sebe můžeme důvěrně prozraditi osobám, jež uznáme za hodny té důvěry; ale jiného žádného bratra nesmíme prozradit ani osobám důvěry nejhodnějším, pokud nejsou také bratry! Jinak bychom sami podlamovali jednu z nejmocnějších opor zednářské síly. I pouhá neopatrnost byla by tu těžkým hříchem.

Takovými asi cestami pracujme, drazí bratří, všichni pro zachování a rozvoj zednářské síly a moci. Nepodceňujme této zdánlivě materialistické otázky! Ani v našem ideálním a mravním hnutí nelze se obejíti bez jisté moci a síly. Nechlubme se mocí zednářstva, ale buďme si jí vědomi a na ni hrdi! Neplýtvejme zednářskou silou, ale nepodrývejme si ji sami a nedejme si ji podrýti jinými! Nezneužívejme moci ani síly, ale střezme a rozmnožujme zednářstvu obojí, a neváhejme jich rozumně a účelně použíti, kdykoliv toho vyžaduje prospěch ideí, jimž sloužíme, dobro a pokrok zednářstva, národa nebo lidstva!

J. K. 3:

„S cizinou"

AMI — IMA.

(Čti a — em — i anebo i — em — a.)

Nedávné poselství V.·. Or.·. N.·. V.·. L.·. Čsl.*) připomnělo všem l.·. a bb.·. důležitost mezinárodních styků.·., pomocí kterých máme pracovati na sbližování národů, což jest základní podmínka světového míru. Krásnými a přesvědčivými slovy bylo v něm zdůrazněno, že působnost zednářstva není omezena státními hranicemi a že je naší povinností pracovati k tomu, aby se ten symbolický řetěz, obepínající bb.·. všech národů, stal skutečností. A jest možno konstatovati s radostí, že i u nás v poslední době zájem o mezinárodní zednářské styky se utěšeně šíří a že jednotlivé l.·. jeví stoupající zájem o zednářskou práci jiných národů. V tom ohledu loyální spolupráce bb.·. německých a maďarských s našimi na půdě naší republiky je velkého významu.

Čím rychleji bude ukončena vnitřní výstava našich dílen, tím intensivněji budeme se moci věnovati i doma poměrně méně pěstované

*) Je otištěno v tomto čísle.

složce zednářského programu — totiž mezinárodní práci. Tuto práci lépe je ovšem konati podle určitého konkretního celkového plánu a postupně, nežli náhodně a podle osobního zájmu několika zainteresovaných jedinců. A k tomu je také potřebí, aby bb.·. věděli podle objektivních informací, jaké jsou poměry v cizině — jak konkretně lze mezinárodní styky zednářské pěstovati.

Z mezinárodních organisací, které si vzaly za cíl sbližování zednářův různých zemí, pozornosti zasluhují hlavně dvě, velmi různé svým charakterem a složením, ale shodné v konečném cíli, totiž v utužování mezinárodní spolupráce zednářské. Mám na mysli jednak Mezinárodní zednářskou ligu, jednak Mezinárodní zednářskou associaci (francouzsky: Association Maçonnique Internationale — A. M. I. — anglicky: International Maconic Association I. M. A.). Budiž mi dovoleno říci o A. M. I. několik slov na podkladě četné dokumentace i osobního poznání.

AMI je (na rozdíl od Ligy) oficielním sdružením národních zednářských obediencí (V.·. N.·. L.·. nebo V.·. Or.·.). Jejím úkolem jest udržování, prohlubování a rozšiřování styků mezi členskými obediencemi. Avšak do vnitřních záležitostí těchto obediencí se zásadně nemíchá. Jednotlivým obediencím, které jsou členy AMI, se ukládá, aby pěstovaly vzájemné styky, aby si vyměňovaly pracovní programy a aby se snažily uvésti své snahy vzájemně v harmonii. Členské obedience musí se skládati výlučně z lóží mužských (s lóžemi ženskými a s lóžemi smíšenými se nepočítá). Nemají však povinnosti pěstovati přímé styky se všemi obediencemi, které jsou členy AMI, ale na druhé straně mohou býti ve spojení s jinými, které nejsou v členském svazku — což jest ustanovení zajisté velmi pružné a snad až příliš kompromisní.

Orgány AMI jsou m e z i n á r o d n í k o n v e n c e, jež se scházejí pravidelně jednou za tři roky, ale v případě potřeby častěji; dále sem patří pětičlenný v ý b o r (comité consultatif) a m e z i n á r o d n í k a n c l é ř, sídlící v Ženevě.

Každá kandidatura zednářské obedience do AMI musí být doporučena aspoň třemi obediencemi. Je-li ve státě kandidující obedience ještě jiná obedience, jest její doporučení nezbytné. Toto ustanovení je pro nás důležité pro případ, že by se V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen, která není dosud členem A. M. I., chtěla státi členem A. M. I., k čemuž by potřebovala souhlas N.·. V.·. L.·. Čsl., která členem jest, a to již pět let. Kandidaturu ohlásí Kancléř písemně všem členům AMI. Nedojde-li odnikud do šesti měsíců protest, vysloví Výbor provisorně v nejbližším konventě definitivně přijetí.

Členem AMI přestává býti zednářská obedience, která ohlásila své vystoupení nebo byla vyloučena pro neplnění stanov nebo pro jednání, jež odporuje Deklaraci principů, o které bude pojednáno níže.

Konvent je nejvyšší orgán AMI. Každá obedience má právo vyslati do něho pět delegátů, kteří mají jeden hlas. Obedience může též zplnomocniti k zastupování jinou obedienci (ČSR tak několikrát již učinilo), ale žádný člen nesmí mít víc nežli dva hlasy. K platnému usnášení je třeba přítomnosti nadpoloviční většiny členů; pro rozhodnutí o přijetí neb pro vyloučení se vyžaduje dvoutřetinová většina přítomných svazů. V případě nutnosti nebo na žádost pěti obediencí možno svolati mimořádný konvent do sídla AMI (do Ženevy).

Úkolem p o r a d n í h o s b o r u, voleného konventem a složeného

z pěti šéfů anebo plnomocníků národních svazů, je bdíti nad prováděním rozhodnutí konventu, nad plněním programu AMI; kromě toho má býti kancléři ku pomoci jak radou, tak i skutkem; potom má za úkol také schvalovati účty a povolovati nepředvídané výdaje.

Kancléř AMI sídlí v Ženevě, je to zároveň sekretář konventu i výboru; má na starosti vydávání bulletinu a ročenky; obstarává všechnu administrativu a spravuje i finance; vybírá členské příspěvky, řídí ústřední kancelář atd. Je za práci honorován podle rozhodnutí konventu.

Členské příspěvky jednotlivých obediencí jsou úměrné jejich početní síle; (pro ČSR činí nyní 75 šv. frcs. ročně). Vedle statutu dozírá AMI — jak již zmíněno — zda jest plněna t. zv. Deklarace principů, přijatá konventem v r. 1921. V ní se zaručuje suverenita členských obediencí. Deklarace prohlašuje svobodné zednářství za instituci tradiční, filantropickou, filosofickou a pokrokovou, spočívající na zásadách bratrství všech lidí; za úkol svobodného zednářství se prohlašuje hledání Pravdy, praktikování mravnosti a solidarity. Určuje, že zednářství pracuje k hmotnému i mravnímu zlepšení a k intelektuelnímu i sociálnímu povznesení lidstva; zachovává zásadu tolerance, úcty k sobě i k druhým a dbá svobody svědomí. Úkolem zednářství je sepnouti celé lidstvo bratrským poutem. Zednářství považuje práci za základní povinnost každého a cení si stejně práce fysické i duševní. Tvoří sdružení mužů čestných, svobodných a oddaných idei, spjatých ideálem svobody, volnosti a bratrství a pracujících jednotlivě i společně k sociálnímu pokroku; jednajíce takto konají dobročinnost v nejlepším smyslu.

Deklarace tato jest zajisté sympatická; bohužel však již konvent z roku 1923 prohlásil, že její přijetí členskými obediencemi není povinné.

O podrobných usneseních jednotlivých konventů, specielně o otázce teritoriality a regularity nemůžeme se zase rozepisovati, naproti tomu je nutno alespoň zaznamenati usnesení konventu z roku 1927, který prohlásil, že svobodní zednáři uznávají existenci nejvyššího principu a ideálu, označovaného symbolicky zkratkami N.·. S.·. V.·., jinak však AMI ani nedoporučuje ani nezavrhuje žádné přesvědčení náboženské.

AMI byla založena oficielně roku 1921 za účasti zástupců osmnácti obediencí evropských a amerických a za všeobecného nadšení, které bylo kaleno jen neúčastí representantů zednářů britských a obtíží, jak rozřešiti problém německého zednářství.

Co se týče německého zednářství, sluší zaznamenati, že byla podána kandidatura V.·. L.·. jinoněmecké »Zur aufgehenden Sonne«, která však uznána za neregulérní a proto přijata nebyla. Její kandidatura však stačila, aby se příkře postavily proti AMI ostatní V.·. L.·. německé.

Rok po založení stihla AMI druhá rána: V.·. L.·. z New Yorku, kterou zastupoval na ustavujícím konventu V.·. M.·. TOWNSEND SCUDDER, ohlásila, že nebude v AMI dále pracovati a to proto, že v ní jsou obedience (francouzská a belgická), které nemají bible na oltáři a neuznávají V.·. S.·. V.·. Dále proto, že AMI se obrátila v jedné věci ku Společnosti národů, ke které Amerika nepřistoupila. Odchod Američanů s jejich třemi miliony zednářů (kteří tvoří ⅔ celého počtu!), znamenal velkou ztrátu jak morální, tak finanční a způsobil, že při absenci Angličanů živel anglosaský v AMI není zastoupen, takže dnes její těžisko je na evropském kontinentě a v jižní a střední Americe, neboť členy AMI jsou

dnes v Evropě: Rakousko, Belgie, Bulharsko, Španělsko (V.·. O.·. i V.·. L.·.), Francie (rovněž obě obedience), Řecko, Maďarsko (ovšem spíš v teorii), Italie (rovněž jen teoreticky), Lucembursko, Norsko (Polární hvězda), Polsko, Portugalsko, Švýcary, Turecko, Jugoslavie a N.·. V.·. L.·. Čsl. — Holandsko, které bylo členem od počátku, vystoupilo, když nedosáhlo jednomyslného přijetí svého návrhu na řešení otázky německé.

V Americe jsou členy AMI: Haiti, Panama, Porto Rico, Salvador, Chili, Kolumbia, Equador, Paraguay, Peru a Venezuela. Některé další obedience (Argentina, Brasilie) se hlásí za členy. Celkem je tedy v AMI sdruženo 28 obediencí; chybí v ní Amerika, Německo, Anglie, všechny ob.·. skandinávské kromě Proudjemu, dále obě obedience rumunské (které se hlásily, avšak byly zatím odmítnuty s poukazem, aby se napřed spojily); obě egyptské (se stejným odůvodněním); potom Kanada, Texas, řada států jihoamerických a celá Australie.

Nelze proto, bohužel, dnes považovati AMI za universální, přesto je to ale největší mezinárodní zednářské sdružení, které kdy existovalo.

AMI totiž měla předchůdce, neboť již 1901 horlivý švýcarský br. QUARTIER LA TENTE založil v Neuchatelu Bureau pro mezinárodní styky zednářské, které s nemalými obětmi vedl po dvacet let a které připravilo půdu pro AMI, jejíž prvním kancléřem byl právě bratr Quartier. Po jeho smrti zvolen na toto místo rovněž vynikající zednář br. REVERCHON ze Ženevy společně s belgickým bratrem GOTTSCHALKEM z Brusselu; po smrti bratra Reverchona byl zvolen br. MOSSAZ, tajemník ženevské university, člověk vzácných kvalit a upřímný přítel našeho národa. (Doufá, že mu bude možno příštího roku ČSR navštíviti.)

AMI koná letos v září (25.—28.) řádný konvent v Brusselu, k němuž odjíždí Veliký Mistr a veliký zahraniční tajemník naší N.·. V.·. L.·., a s nimi několik bratří. Četná účast bratří z Československa byla by žádoucí jak se zřetelem na sympatické a nám ideově blízké belgické zednáře, známé vzorným pohostinstvím, tak i pro význam AMI samotné, neboť i když AMI je dosud slabá a snad někdy příliš kompromisní, je nutno, chceme-li seriosně budovat mezinárodní zednářské styky, stavět na daném základě. Proto náš zájem a positivní práce jak v AMI, tak v Lize (o té jindy), zdá se nám vyplývati logicky z provolání našeho V.·. Or.·. o mezinárodní zednářské práci.

Karol Kuzmány:

KTO ZA PRAVDU HORÍ...

Kto za pravdu horí v svätej obeti,
kto za ľudstva právo život posvätí,
kto nad krivdou biednych slzu vyroní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

Keď zahrmia delá, orol zaveje,
za slobodu milú krv kto vyleje,
pred ohnivým drakom vlast kto zacloní:
tomu moja pieseň slávou zazvoní.

J. Sk.:

Zednářství a politika.

V resoluci, kterou bylo uznáno několik středoevropských Velkých lóží anglickou Velkou lóží, bylo též konstatováno o jedné Velké lóži, že nemůže být uznána, poněvadž se zabývá politikou.

Co to má znamenat? Má to znamenat, že se zednářství má zabývat jen svou historií, mystikou, vědami esoterickými, a vedle toho ještě snad filantropií, společnými večeřemi a ničím více? Jak znám poměry v lóžích anglických i amerických, neomezuje se ani tam zednářství jen na tyto věci a otázkám aktuelním věnuje se (mimo rituelní práci) aspoň tolik zájmu jako věcem ostatním. Anglosaský požadavek »nezabývati se politikou« má na mysli praksi lóží latinských, specielně v Jižní a Střední Americe, kde se Velké lóže velmi málo liší od politické strany. Tam zednářské Lóže velmi často slouží za politický prostředek, asi podobně, jako v dnešním Maďarsku kterákoliv organisace a instituce ať vědecká, ať sportovní, ethnografická či jiná, v první řadě slouží — musí sloužit — jako prostředek pro zahraniční propagandu, kteréž vlastní účel spolku bývá pouze mostem k analogickým organisacím v cizině.

I u nás mluví se o tom, má-li být politika do našeho zednářství připuštěna.

Jde o to, co se rozumí tou politikou.

Rozhodně jest nutno se postavit proti snaze, aby naše zednářství bylo zavlečeno do vod té či oné strany. Nezapomínejme však, že kterákoli organisace může se dostat do takových vod, aniž by se v ní o politice mluvilo, prostě tím, že vedoucí funkcionáři vedou agendu této organisace v duchu strany jim nejbližší! To je totiž typický případ u nás, kde dnes nemáme jediné všenárodní organisace, ať se to týká Sokola, skautů, turistů, střelců, organisací vzdělávacích atd., tedy organisací, které s politikou nemají mít vůbec nic společného.

Avšak zednářství se nesmí vyhýbat ani jedné z aktuelních otázek, nemá-li se z něho stát spolek úměrný spolku pěstitelů kaktusů. Zednářská analogie hesla l'art pour l'art by přivedla zednářství úplně mimo náš svět a mimo praktický význam, což by bylo proti tradici jak světového tak — a to především — i českého zednářstva.

Zednářství se nesmí státi politickou stranou, nesmí být ovládáno úzkoprsým jedním směrem, což ovšem neznamená, aby se z něho stalo bezvýrazné chaotické pêle-mêle. Principielní zásady dávají zednářství linii dosti jasnou, aby určité směry ideologické a hlavně jejich prakse byly à priori vyloučeny, ale na druhé straně opět jsou tak široké, aby umožnily přístup téměř každému poctivému a čestnému člověku bez ohledu na jeho názory. To je otázka jednotlivcova svědomí, může-li sloučit své přesvědčení s linií zednářskou.

V dnešní naší chaotické roztříštěnosti mohlo by býti naše zednářství jediným pojítkem, které by odstraňovalo nejrůznější předsudky. To ovšem znamená nestrkat hlavu do písku, nýbrž jít na věci přímo. Připouštět rozhovory o všech otázkách, nebát se jich, neboť nic není horšího nežli pokrytecká neupřímnost anebo slabošské uhýbání. Naše zednářství v dnešních našich poměrech mohlo by hovět potom úkolu, jenž se podobá

práci svobodných zednářů z 18. století, kdyby se totiž odhodlalo vytvořiti ze sebe osvícenský parlament, středisko, kde by se zednář něco dověděl a odkud by si odnášel vždy nové důkazy lidské solidarity, která dovede hájit svého přesvědčení a respektovat poctivý názor druhého.

Jsou prý obavy, že by podobné diskuse způsobily nepřátelství v lóžích; tvrdím, že kdyby vzniklo, bylo by to ne pro předmět diskuse, nýbrž jen proto, že diskutující nedospěli ještě ke skutečnému zednářství, nechť jsou kteréhokoli stupně.

•

V souvislosti s tímto připadá mi na mysl ještě jiná aktuelní naše otázka, která byla u nás několikrát již nadhozena: může být komunista členem našeho svazu? Jsou jedni, kteří bez dlouhého rozmyšlení řeknou, že nikoliv. Jsou druzí, v nichž řešení této otázky vyvolává těžké mravní boje. Jedni i druzí jsou si blíže, nežli by se zdálo. Jsou si blíže proto, poněvadž ani jedni ani druzí nenechali před dveřmi chrámovými svých profánních předsudků. Místo toho, aby se ptali, o jakého člověka jde, zda je dobrý či zlý, ptají se, jakou barvou je natřen. Je to psychologie našeho vulgárního stranictví, podle kterého každý příslušník mé strany je výkvět všech ctností a nejvyšší inteligence, kdežto příslušník jiné strany je výlupek všech neřestí a vrcholné negramotnosti. Příslušnost stranická je věc velmi komplikovaná a posuzovati člověka jen podle jeho stranické příslušnosti je neinteligentní formalistní fanatismus. Podle toho bylo by nutno vyloučit aspoň ex post i osvícenské kněze, pokud byli členy lóží! Takové »vylučování z národa« je věc vždy velmi ošemetná a vždy dvojsečná. »Dnes ty mně, zítra já tobě.« Je to řešení podle příkladu ulice. Jak je nespravedlivé, vidíme na příkladě Riegrově i Masarykově. Jistě že se mohu diviti uvnitř duše své, jak se to mohlo stát, že ten či onen dostal se do té či oné politické strany neb společnosti, ale neznaje všeho — a kdy mohu znát všechny motivy? — nemám práva někoho odsoudit jen proto, že je organisován jinde nežli já. To co je dnes kacířské, bude zítra oficielní; každý směr politický i kulturní šel touto křížovou cestou. Někdo může být komunista s praktikami samoděržavých carů, to je pravda; ale někdo může být komunista z romantické víry v absolutní dobro všech lidí — a patří takový mezi nás, či nikoli?

Nechci tyto úvahy omezovat na konkretní případ; chci jen ukázat na nespravedlnost, kdyby někdo někoho odsuzoval pro politickou příslušnost. Opakuji, že je věcí jednotlivcova svědomí, jak srovná zásady zednářské se svým politickým přesvědčením a naše organisace má právo posuzovat jednotlivce jen podle jeho vztahu k nám. Nelze zapomínat, v jaké době naše zednářstvo se organisovalo, a nechť naše osobní přesvědčení o vhodnosti členství extrémních proudů (pravých či levých) ve svobodném zednářství je jakékoliv, nebylo by fair play, dnes po několika letech někoho vylučovat. Věc není tak jednoduchá a nemohli bychom se zastavit jen u represálií proti příslušníkům pouze této extrémní skupiny.

Rudyard Kipling.·.

ZNÁŠ-LI . . .

Znáš-li uchovat si hlavu v žití seči
i když ztratili ji všichni kolem nás,
máš-li v sebe víru přes všech pochyb řeči,
z nichž však poznat umíš, co je pravda zas:
Znáš-li čekat, čekáním však neznaven,
nebo lží se brodě, za pravdou se bráti,
všemi nenáviděn záští smát se jen,
ne však příliš dobrým, moudrým chtít se zdáti:

Dovedeš-li sníti — aniž sen ti pánem,
dovedeš-li myslit — ne však planě jen,
neúspěch či úspěch nehnou-li tvým plánem,
stejně-li jim ve tvář zřít jsi ochoten:
Snést-li umíš pravdu, či své jiné dílo,
zlými překroucenou, by svět jí se mát,
či zřít trosky toho, co ti vším zde bylo
a zas do práce se v nové chuti dát:

Na jedinou kartu znáš-li v sázku dáti,
co za život celý těžce's vyzískal,
a vše ztrativ, jdeš se znova rváti,
aniž jedním slovem prozradíš svůj žal:
Dovedeš-li srdce, nervy přinutiti,
aby vydržely, když je čas již sklál,
velet-li jim umíš, kupředu vždy jíti
a to vůlí pouze, pouhým slovem: »Dál«!:

Znáš-li s chátrou mluvě uchránit se hany
nebo s králem jednat nikdy nezmaten,
odrazit-li umíš zlých i přátel rány
a všem, ač ne příliš, být vždy potřeben:
Vteřinu-li každou umíš zachytiti,
aby tvojí byla, a neprchla už,
pak i celá země tvou můž', bratře, býti,
leč co více — pak jsi opravdový muž.

Přeložil Zdeněk Hobzík.
(Vilímkův kalendář studentstva 1930.)

LITERATURA.

J. A. Komenský v našich dějinách. Slavnostní přednáška, kterou v týdnu Komenského v březnu 1930 v zasedací síni městské rady pražské proslovil dr. K. Krofta. Vydal »Komenský«, pražský Spolek pro podporu škol zahraničních Čechů. Dr. Krofta věnoval mnoho let studiu českého života v pobělohorské době, a to studiu, v němž si všímal rozličných a četných stránek života naznačené doby. Dospěl k přesvědčení, že naše náboženská a vůbec kulturní závislost na kultuře německo-protestantské v šestnáctém století nebyla nám ani tak škodlivá, ani nebezpečná, jak se mnozí domnívali. Jednota bratrská, z níž vyšel Komenský, byla svérázná a Komenský místo aby z kultury německé jen přijímal, celému světu dával, a to více nežli přijal. Bratrská jednota vyšla z původního čistého hnutí husitského; jak mravně, tak i literárně si zachovala samostatnost. V husitském původním duchu representanti Jednoty způsobili, že byl vydán majestát o snášelivosti, v snášelivosti předhonili Evropu. Potom právě dílo Komenského je vyvrcholením ducha českého, jenž se nikdy nevzdával mravního dědictví Husova a Chelčického. — Považuji tuto přednášku za nejlepší z letošních oslavných řečí o Komenském. Dala mi podnět, abych si uvědomil, že Komenský se přikláněl více k světu západoevropskému, nežli k německému; že Komenský znal velmi dobře francouzskou tehdejší literaturu (třebaže byla vydána latinsky); že zejména ke konci života upíral své zraky k francouzským protestantům, podle jejichž příkladu připravil amsterdamské vydání »Kancionálu« a »Bratrského vyznání«. Vím toliko o jediném překladu Komenského z literautry sedmnáctého století, totiž o »Praxis pietatis«, a tu napsal anglický autor. (Nemluvím o latinském Catonovi Dyonisovi, jenž je ze starší doby.) Německá literatura dala Komenskému toliko dva podněty, a to k reformátorské činnosti, totiž uvésti názory tehdejší doby na vyšší a lepší míru: Je to poměrně slabý »Poutník« Andreaeův, z nějž Komenský vytvořil vážnou sociálně-mravní utopii »Labyrint světa« a je to Ratkova neodůvodněná učitelská pýcha, která podnítila Komenského napsat českou Didaktiku. Komenský nepřejímal, nýbrž zlepšoval. Nevyrovnával se, nýbrž pozdvihoval. Slezský badatel Peuckert tvrdí, že to byl Komenský, jenž z kamene, jejž pohodili stavitelé (myslí na rozenkruciánskou Andreaeovu frašku Fama fraternitatis), vytvořil veliké hnutí pro sdružení intelektuálův, pro dobytí uznání čisté vědě (pansofii) proti scholastice a pro uplatnění čistého humanitního náboženství proti církevnímu mrtvému dogmatismu. — Přednáška dr. Krofty mne utvrdila v rozhodnutí vystoupiti s poukazem na to, co znamená Komenský se zřetelem na myšlenkový vývoj Evropy, zejména se zřetelem na svobodné zednářství, v němž vidím průkopníka moderního světového názoru. rjv.

Neznámý Komenský. V časopise Moravské matice otiskl dr. Otokar Odložilík článek o neznámém díle Komenského, jež v nizozemském překladě nalezl v miscelaneích leidenské universitní knihovny. Dílo se nazývá »Radostné zvěstování k roku 1632«. Uvádím tento titul podle volného uvážení, protože český originál dosud není nalezen a nizozemský překlad má titul »Basuyne«, doslovně asi jako »pozoun« anebo »polnice«. — Po tomto díle Komenského jsem se pídil od roku 1923, když mi laskavý a stařičký znalec nizozemské literatury W. van Stokum dovolil nahlédnouti do svých záznamů, v nichž jsem nalezl obšírný a přesný titul tohoto díla. Na podkladě tohoto zápisu sháněli jsme se po »Radostném poselství« v knihovně amsterdamské universitní knihovny, jejímž mělo být majetkem. Leč sháněli jsme se marně, neboť se z knihovny »ztratilo«. Psal jsem o tom ve Věstníku pedagogickém r. 1926. Marně jsme je sháněli ve všech knihovnách nizozemských. Sháněli jsme je marně, neboť nebylo uschováno mezi knihami, nýbrž pro nepatrný rozsah mezi miscelániemi, a to v Leidně. — Buď již jak buď, jsem rád, že dr. Odložilík knížku nalezl. — Čechům musí býti milá a významná, neboť Komenský se v ní ukazuje jako sociolog jemného sociálního cítění. Napomíná totiž české šlechtice, jimž roku 1632 kynula naděje, že se navrátí do vlasti, aby neutiskovali obecného lidu. Sociální politika byla slabá stránka politického postavení českého národa roku 1618—1620, případně až do roku 1632 a pro tuto politickou slabost ztratili Češi vítězství v zápase s Habsburky. Naplnila se tak stará zkušenost, že v zápase podléhá ten, jehož »politická situace« je slabší. Když se Češi pouštěli do zápasu, byli asi stejně silní jako Habsburkové, s nimiž bojovali dvě leta; ale prohráli, protože jejich politická situace byla slabší, pro domácí situaci nestačili vyhrát posiční válku. — Pro tento sociální rys musí toto nalezené dílo

Komenského zajímati mezi Čechy právě svobodné zednáře; neboť jest v něm prvek, z něhož vyrostlo svobodné zednářství, totiž »sociální spravedlnost«. Dílo je naplněno náboženským duchem, zajisté; nezapomínejte, že »Konstituce« svobodného zednářství vznikly také pro uvědomění čistého náboženství.

Komenský a anglický parlament. Do sborníku »Českou minulostí«,*) jenž byl vydán ke cti profesora dr. V. Novotného, u příležitosti jeho šedesátin, napsal obsáhlou práci jeden z redaktorů tohoto sborníku, dr. Otokar Odložilík a nazval ji »Komenský a anglický parlament«. — Nás musí tato zpráva zajímat, neboť běží o preludium ke »Konstitucím«, které vydal roku 1713 v Londýně Anderson. Komenského volal do Londýna Samuel Hartlib, původem Němec, anglikanisovaný v Londýně; s bratrem Samuelovým studoval Komenský v Herbornu roku 1611-13. Samuel se zajímal o Komenského od roku 1632; toho roku dostali se do Londýna dva mladší duchovní z Jednoty bratrské, ustanovení na prvním místě; měli hodnost asi jako tovaryšskou. Těch se vyptával Samuel Hartlib, co teď Komenský dělá, na čem pracuje a co chystá. Mladí Češi odpovídali, že Komenský chystá dílo »Pansophia Christiana«. — Otázka pansofie hýbala tehdy hlavami několika evropských myslitelů, kteří tvořili druhou generaci rozenkruciánů. (Viz dílo slezského badatele a básníka Will-Ericha Peuckerta: »Die Rosenkreutzer«.) Rosenkruciáni byli rozptýleni po celé Evropě a představovali volné sdružení intelektuálů, jimž šlo o tři věci. Na prvním místě o seznámení všech, kteří sdíleli jejich snahu, jež tvoří druhý význačný přívlastek rosenkruciánský, totiž dosažení vrcholků tehdejšího vědění, pansophiae, která směřovala (za třetí) k uskutečnění pravého náboženství, totiž humanity. Peuckert vykládá, že z neurčitého původně hnutí rosenkruciánství udělal Komenský hnutí význačné, jež bychom zjednodušeným výrazem v duchu Komenského mohli nazvat »pokračování reformace«, při čemž je potřebí pamatovati, že k němu patří celá řada přívlastků. Komenský od roku 1628 toto bratrstvo ducha společného cíle vedl. (Čti Komenského dílo Nejnovější metoda jazyková.) Jaké přívlastky sluší hledati za výrazem »pokračování reformace«, víme z díla Komenského »Posel míru« z roku 1667. Jsou to: čisté náboženství pravého lidství, pokoj mezi národy, dohoda o obchodní a námořní politice, demokracie a republikánství. Tolik úvodem. Dr. Odložilík zdůrazňuje, že Komenského nevolal parlament, nýbrž Hartlib. To bylo známo v literatuře o Komenském. Bylo však také známo, že Hartlib volal Komenského po dohodě s přáteli, mezi nimiž byli vynikající členové parlamentu a že v parlamentě bylo vykládáno Gaudensem, kdo je Komenský a co chce, oč usiluje. — Komenský v Londýně překvapen zaslechl, že má vykládati své názory před parlamentem. Z průběhu jednání čerpal naději, že v Londýně opravdu bude založeno kolegium osvícenců, něco takového jako je dnes Sdružení pro součinnost intelektuálů. Ve dnech prázdně napsal, jak si představuje, že toto Kolegium bude pracovat. (Čti Komenského dílo »Cesta světla«.) Je to plán, jejž by dnes mohla přijmouti s čistým svědomím a radostnou myslí A. M. I. — Kromě toho napsal v Londýně dílo »Všeobecné povzbuzení Evropanům« — (Panegersie), jež vydal až po pětadvaceti letech roku 1666. Toto dílo nás zajímá nejvíce. Je to nejskvělejší filosofická úvaha Komenského. Nejvíce nás zajímá proto, že z ní čerpal Anderson (pravděpodobně z rukopisného exempláře) roku 1717 až 1723, když psal »Konstituce«. — Válka v Anglii překazila, oddálila uskutečnění plánů Komenského, ale přesto, že Anglii pro válku opustil a odebral se do Švédska, Komenský se nevzdal záměrů, jež jej zaměstnávaly v Londýně. — (Byla naděje, že se Komenský trvale usadí v Londýně. Škoda, že se tak nestalo: Komenský byl by patrně nebyl přišel o své vzácné rukopisy, jež shořely roku 1656 v Lešně.)

Kamil Krofta: Josef Pekař (1870 až 1930). V této slavnostní přednášce dr. Krofty jde o mnohé otázky, které nás musí zajímat. J d e o v ě d e c k o u o d v a h u (zednářství nikdy se nestavilo proti neutuchajícímu hledání pravdy); oslavovaný dr. Pekař ji projevil, když se — maje dvacet let — přihlásil odhodlaně k odpůrcům podvrženého rukopisu Královdvorského, když hájil vřele a přesvědčivě české stavy ze století sedmnáctého proti útokům habsbursky založených konsevrativců a když Bílou horu a co s ní souviselo nazval nejhroznějším kusem českých dějin a když řekl, že temné echo Bílé hory rozechvívá i nervy našeho století; projevil odvahu i když mu hrozili pomstou za to, že obhajuje revoltu Čechův proti domu habsburskému; projevil ji, když ukázal, jak Vídeň finanční a hospodářskou politikou neuvěřitelným

*) Svobodný zednář otiskl v čísle 1/2 t. r. úvahu o Sporckovi, a ta se opírala o studii z tohoto sborníku »Českou minulostí«.

způsobem vykořisťovala české země; když prohlásil o husitství: »vystoupením Husovým my jsme sto let dříve byli tam, kam Němce přivedl Luther.« — My si při této příležitosti připomeneme slova francouzského historika, že rok 1717 a 1723 — to jest vznik a konstituování moderního svobodného zednářství — znamená definitivní vítězství reformace a demokracie, dvojího ideového směru, za nějž zemřel Hus. Připomeneme si při této příležitosti slova Pekařova: »my, kteří jsme v Evropě zahájili první mohutné revoluční hnutí duševní, my zachytili ránu, namířenou na celý evangelický svět«. — Jde o duchovní zbraně v mezinárodovém zápolení. Dr. Pekař vyslovil totiž slova, k nimž se i my otevřeně hlásíme: »jsme přesvědčeni, že násilí a křivda jsou nejnevhodnější zbraně národního zápasu« (29). Jde o mravní a kulturní schopnost našeho kmene; Pekař mluvě o Husovi, doporučoval, abychom i my pečovali a pracovali k mravní a kulturní schopnosti svého kmene (27). — Jde o příklad velké životní práce; dr. Krofta ji vřele oceňuje celou přednáškou, zejména pak závěrem (na stránce 34.) ovoce veliké a úmorné práce Pekařovy (14); my v tom všem s ním souhlasíme. — Jde o umění; dr. Krofta mluví o Pekařových půvabných a svěže psaných kapitolách (14.), o díle, jež překypuje životností a myšlenkovým i citovým vzletem, o postřezích a poznatcích, psaných tak skvělým, svěžím, jasným a názorným slohem. — Svobodní zednáři, kteří své snahy nazývají Královským uměním, odedávna měli u veliké úctě všechno umění a umělcům mezi sebou vyhrazovali i zvláštní hodnosti; není tudíž divu, když i my v duchu zednářské tradice souhlasíme s dr. Kroftou. O Kroftově oslavné přednášce bylo napsáno u příležitosti, když vyšla tiskem, že je to příkladná oslava. (Dr. Jar. Werstadt v 17. čísle týdeníku »Sobota« z 26. července 1930.) Souhlasíme s tím úsudkem. Příkladnost tato netkví jen v tom, že o dr. Pekařovi byla pověděna zasloužená chvála, nýbrž také v tom, že dr. Krofta současně pověděl, v čem s Pekařem nesouhlasí.

Nesouhlasí s ním v některých názorech, vyslovených v díle »Dějiny československé pro nejvyšší třídy škol středních« (12); zaznamenal, že se Pekař nezabýval hlouběji náboženským obsahem husitství; přiznává, že Pekařův názor o nejstarší kronice české vzbudil mnoho odpůrců; upozorňuje, že v bojovném zápase proti názoru Masarykovu (o filosofii českých dějin) Pekař zapomínal na to, co je v Masarykově názoru mravně a vědecky hodnotného (14); proti historické skutečnosti příliš zidealisoval pohnutky svatojanského svatořečení a osvědčil příliš mnoho shovívavosti v posuzování některých prostředků, jimiž svatojanské svatořečení bylo připravováno (15); všechny jeho úsudky a názory o Žižkovi nelze přijmout (16); sotva lze nechati bez námitek jeho příliš přísný soud o politice slepého vůdce a jeho Táborův (17), neboť se v něm obráží Pekařova nechut k revoluci vůbec (17); v nazírání na husitství měl pravdu Goll a ne Pekař, neboť jde o hnutí především náboženské a ne nacionalistické (21); v potírání Masarykova učení vítězí vrozený Pekařův romantism nad realismem, o nějž Pekař usiloval (28); za světové války přeceňoval Pekař dobrou vůli a schopnosti vídeňského dvora (30); dr. Krofta nesouhlasí s Pekařovým pojetím historického státního práva (pro něž Pekař odmítal spojení se Slovenskem) (30); s Pekařovou vírou v historické státní právo české souvisí rostoucí Pekařův sklon ke konservatismu (30), z něhož vyvěrá i jeho shovívavost v posuzování pobělohorské šlechty, většinou zcela odcizené duchu a životu národa (31); značně přecenil jinak sympatický zjev Vavákův (31); nedává se přesvědčiti a trvá neúchylně na představě, že všechen náš náboženský, duchovní a vůbec kulturní život předbělohorské doby byl ve vleku německo-protestantském (31); naše náboženská a kulturní závislost na světě německo-protestantském nebyla ani tak veliká ani tak škodlivá a nebezpečná, jak se domnívá Pekař (32); v kritičnosti při oceňování významu Husova a husitství Pekař zachází příliš daleko (32); nazval-li Pekař »velikým nedorozuměním«, že koncil odsoudil Husa, dr. Krofta to má za »velké nedorozumění« a za nesplnitelnou ilusi jako víru v možnost církevní rehabilitace Husovy (33); proti názoru Pekařovu praví dr. Krofta: »Myslím, že škody ty (vzešlé z husitství), ať jakkoliv byly veliké, přece jednak byly vyváženy velkým mravním významem husitství, jež Pekař cení méně (než zaslouží) (33).

Podal jsem obšírnější přehled z této oslavné přednášky právě proto, že její metoda může sloužit za vzor při zpracování zednářsky pojímané filosofie dějin, při zpracování dnes platného zednářského kreda. rjv.

Josef Jahoda: Ratejna. Román. Praha 1930. Nakladatel Fr. Borový.

Nejen u nás, také v ostatních státech jsou pěstitelé K. ⁂. u. ⁂. soustředěni přede-

vším ve městech, a to především ve velkých městech. Spočítal bys na prstech venkovská města, v nichž by ti odpověděl bratr S.·. a Z.·.: Venkov není v D.·. zastoupen vůbec, výjimku tvoří jeden, dva b.·.. — Podobným vývojem prošla vzdělanost vůbec; teprve po delším úsilí se podařilo ideám a jejich průkopníkům, aby získáni byli stoupenci na venkově. Ta hnutí, která nalezla stoupence na venkově, stala se určovatelem celonárodního vývoje.

K takovému usuzování mne přivedla četba románu »Ratejna«. Spisovatel J. Jahoda, jenž jest znám jako šťastný umělec-vládce péra, líčí v tomto díle osud několika osob z venkovského dvora. Rozvíjí děj na několika liniích: v ratejně, kde sídlí několik rodin primitivního společenského postavení. Níže nežli ratejňáka nalezneš snad už jenom choďákatuláka. Druhá linie jest vesnice, k níž patří onen dvůr, v němž se všechno točí okolo divocha-krasavice Emky. Na třetí linii je život chudého studenta, jenž se narodil v ratejně a na nějž chudí ratajové-rodiče vynakládají poslední groš. Čtvrtá linie, na které autor rozvíjí děj, je venkovské město s honorací a polohonorací, s rodinou, jež je živa ze starostí o studenty.

»Ratejna« je osmý svazek mezi spisy Josefa Jahody, mezi nimiž vidím typické povídky se silnic, mající titul »Choďáci«, potom válečné obrázky z české vesnice, nazvané »Čtyři léta« a »Jak ho máme rádi«, povídky, jichž ústřední melodií jest přilnutí lidových vrstev k presidentu Masarykovi. — Pokud vím, před Jahodou se nepokusil nikdo o soustavné vylíčení života na venkovském dvoře a přímo v ratejně. Tak jako Mácha byl první, jenž uvedl do literatury »Cikány« a Němcová Slováky (v Pohorské vesnici) a obět pudové vášně (Viktorku v »Babičce«) a jako Neruda byl první, jenž do literatury vedl lidi »byvší«-trhany, a Vika dělníky z regulací, tak Jahoda je první s ponurým obrazem z ratejny.

Jahoda vidí mučivou a drtivou sílu neovládaného pohlavního pudu, ale nepropadl pesimismu. Na bojišti tak drsném musí býti oběti, Jahoda nezkrašluje, ale také nepřepíná. Nechává, aby mladí (lepší než otcové) zvítězili, lépe řečeno: aby nepropadli v životním zápolení. Nevtíravým způsobem — snad to ani neměl na mysli — vychovává, neboť varuje, staví dnešnímu venkovu a dnešnímu mužství zrcadlo. Není to škleb sexu, není to »Koloběh« jako Schnitzlerovo »Reigen«. Jestliže jsem řekl, že se celý dvůr a celá ves zajímá jenom o Emku, primitivní a degenerovanou krasavici, musím upozornit, že Jahoda proti Emce postavil soupeřku anebo soupeřky, jež nejsou tak typické jako Emka, naturalistický zjev, ale soupeří s ní, aby, jak ukazuje poslední kapitola románu, octly se na cestě k vítězství.

V Ratejně najdete zpověď ztraceného člověka, Emky; zoufalou, vzrušující zpověď vedle nezakrývané a blábolivé zpovědi mužův. — Řekneš-li: »aha, ruský prvek« — nemýl se; jde o přirozené české prostředí. — Emka není Zolova Nana, je to holka z české ratejny. Už to staročeské slovo ratejna ukazuje, že jsme u spodiny vývoje. V ratejně ještě vládne tma; Jahodova »Ratejna« je česká »Vláda tmy«, ale Tolstoj v ní není napodoben. Máš před sebou obraz z Čech, ve všem všudy český obraz.

Nejde mi o literární srovnávací studii. Dívám se na »Ratejnu« přes ramena ú.·. a přes hroty k.·. — S.·. P.·. ukládají S.·. Z.·. hleděti soucitně na lidské poklesky, ale ukládají mu také prokázati čistotou svého jednání vyšší životní úroveň, o niž mají stále usilovati.

Jahodova »Ratejna« je doklad, že na venkově je ještě nezorané pole, na němž bude potřebí zasévati zrno lepšího lidství. »Ratejna« je úder na bránu, že venku burácí život v drsných formách, a žhavá je otázka, kdo že je povolán šířiti světlo právě tam, kde je největší tma? Jestliže S.·. P.·. mluví o úkolu »horlivě podporovati rozkvět své země«, Jahodova »Ratejna« je upozorněním: »Na venkov nezapomínejte!« rjv.

Dílo Karla Hlaváčka: Sokolské básně a studie. — Básně. — Kritiky. — V Praze 1930. Nakladatelé Kvasnička a Hampl. Z tiráže jest patrno, že tyto svazky uspořádal dr. Antonín Hartl. Tři svazky. 75 Kč.

Jestliže se zeptáš, proč redakce referuje v tomto časopise o tomto básnickém díle, buď ujištěn, laskavý čtenáři, že to není jenom proto, že jde o autora, jenž byl naším současníkem za studijních dob, ani jenom proto, že v Notturnu můžeš nalézti obraz »a královské sny budem v nevině snít po svých bocích v pozdní hodině«, anebo jenom, aby bylo možno vyvolati sny staré čtyřicet let symbolickou »Rêverie«, která začíná: »Znám ještě mlčelivé roviny dalekých rozloh v zapadlých vévodstvích své duše, neznámé, neohraničené a zašeřelé od věků v podmračné, večerní šero agonie . . .« a o které napsal F. X. Šalda, že to je poetická iluse ryzího lyrismu.

Dílo samo zaslouží, aby na ně byli upozorněni dělníci K.·. u.·., neboť jeho autor Hlaváček je snad nejvyslovenější,

nejplněji a nejryzeji, nejvlastněji lyrický talent moderní naší generace«, podle slov Saldových.

Pospíchám povědět, že Hlaváčkovo dílo nemá v sobě ke K.·. u.·. žádného jiného vztahu kromě toho, že jde o umění.

Vzpomenu-li však, že F. V. Krejčí upozornil před třiceti lety v díle »Zrození básníka«, že v Hlaváčkovi se nám zrodil básník z rodu Máchova, musím také vzpomenouti staré z.·. tradice, podle níž úsilí pomáhati k rozvití umělců patřilo k odkazu K.·. u.·. ve S.·. P.·. Vyhlášenému umělci dostávalo se v D.·. S.·. Z.·. nejvyšší pocty a bylo-li potřebí i nejvyšší pomoci.

Hlaváček byl předčasně zkosen chorobou chudých, zemřel mlád. Od prvního vydání jeho díla až k tomuto vzornému souhrnnému vydání uplynulo třicet pět let. Zastaviv se nad těmito vzpomínkami, myslím, že strážcové K.·. u.·. měli by se občas rozhlédnouti, zda by nebylo na místě a na čase přiskočiti ku pomoci zejména tam, kde je naděje zachrániti umělce. Jestliže patří k povinnostem S.·. Z.·. důsledně užívati kružidla, potom k největšímu úhlu mělo by býti k.·. otvíráno právě se zřetelem na umělce; neboť umělec je symbol národa. rjv.

F. Žilka: Podobenství Ježíšova. Překlad a výklad. Praha, 1930. »Kalich«. — 20 Kč. — Výklad podobenství musí zajímat každého, jenž považuje symbol za podstatnou část svého duchovního dědictví. Výraz »podobenství«, používaný v češtině pro označení »parabola«, pochází od Jana Blahoslava (1523—1571). Autor předeslal knize úvod, z něhož lze vyčerpati hodně poučení, významného těm, kdož pracují pomocí symbolů. — Podobenství Ježíšova nestala se předmětem a obsahem nové knihy národa židovského; souběžně s nimi vyvíjely se zárodky Midraše a Talmudu, to jest sbírek, v nichž je výklad knih Starého zákona. Ježíš nebyl učenec, nebyl hlavou školy, neměl žáky, kteří by soustavně zaznamenávali slova učitelova, jenž sice vycházel ze »Zákona a proroků«, ale nechtěl k nim podati výklad. Netlačil se mezi odborníky a vyvolal vědomě jejich odpor, neboť podrýval jejich autoritu, bez touhy vniknouti do uzavřeného jejich kruhu. Evangelia byla napsána teprve několik desetiletí po smrti Ježíšově, podle nějaké tehdy ještě zachované předlohy, jež však poté zmizela. Ze zachovaného ústního podání nezapsali písaři evangelií všechno (dr. Žilka uvádí důkaz tohoto tvrzení na stránce 12/13). Nemáme doklad ani důkaz, napsal-li evangelium Marek, Matouš a Lukáš. Tradice toliko připisuje těmto mužům knihy, nazývané »Evangelia«. Tradice praví, že Lukáš je původcem evangelia a také knihy, nazvané »Skutkové apoštolův«. Tento autor, »kterého pro krátkost budeme nazývat ‚Lukáš'« — praví dr. Žilka na stránce 13. — »zaznamenané řeči nevymyslil a nezkonstruoval. Autor, jejž tradice nazývá »Jan«, nezapsal podobenství vůbec (26). Evangelia, obsahující podobenství, jsou prostá, výrazná, jejich tekst vtiskuje se lehce do paměti. »Epištoly« naproti tomu jsou pojednání dost učená; jejich autor nejednou těžce zápasí s myšlenkami (15). Abychom mluvili přesně, musíme říci, že Ježíš nevytvořil a nevymyslil ani podobenství ani přísloví; nalezl je v Starém zákoně, ale vybudoval je ke klasické výraznosti a nepřekonatelné dokonalosti.« Snad se bude zdát někomu, že není důstojno nazývat Ježíše Krista básníkem (podčrtnutí těchto slov pochází od referenta).

»Jsme překvapeni, když Ježíšovi životopisci s podobenstvím spojují představu něčeho záhadného, temného, tajemného, úmyslně nesrozumitelného, vědomě skrývaného, myšlenku něčeho, co dovolovalo dvojí nebo snad několikerý výklad a mohlo svádět k omylu.« (19) (Podčrtnutí je autorovo.) Z nejtemnějších výkladů Ježíšových jest zvěstování Božího království. Ježíš ani jednou neřekl jasně, co jest Boží království, jaká je jeho podstata a kdy nastane jeho začátek; mluvil o něm jen v podobenstvích; mluvil o hodnotě, která byla a měla zůstati tajemstvím z jeho vůle; nemluvil o něm přítomně, eschatologicky; mluvil o něm jenom v podobenstvích, v obrazích a v náznacích (stránka 21). Podobenství Ježíšova v celku nejsou alegorie, jinotaj, ale velmi snadno pochopíme, když je posluchači anebo vykladači pokládali za alegorie a podkládali jim skrytý smysl; evangelisté spatřují v podobenstvích tajemství, neproniknutelné pro obyčejné posluchače a zjevované, vysvětlované jenom učedníkům (stránka 23). (Referent dodává k těmto slovům: »učedníkům zasvěceným...«) Ježíš sám nepokládal svých podobenství za nějaký druh tajuplného, esoterického, to jest jenom pro »vnitřní« kruh zasvěcenců určeného učení (stránka 25/26).

Podobný výklad platí také o K.·. u.·. Podstata tohoto starého dědictví S.·. Z.·. je rovněž taková. I jeho hodnota je nadsmyslná. Užijeme tu slov dr. Žilky: »Naše toliko lidské chápání potřebuje obrazných symbolů, má-li pojmouti, co se vymyká smyslovému vnímání a usuzování

(29). Nejde o poesii; jako podobenství, tak i K.·. u.·. nechce vzbuditi do jem krásy a okouzlení, opojení krásou, nechce poskytnouti jenom estetický požitek (30). Neboť při chudosti lidské řeči jde o vzbuzení účinu pravdy vnitřním zážitkem, jde o rozezvučení strun vůle a odhodlání. Jde o nasazení páky k rozvití lidské podstaty ve všech směrech.

Jako při výkladech evangelijních podobenství jest počítati s trojím nebezpečím, tak i vykladači K.·. u.·. a jeho S.·. měli by si býti vědomi těchto rad:

1. Varovati se upřílišených výkladů alegorických, jakkoliv K.·. u.·. má nejeden alegorický prvek. Jako theologie, tak i vykladači K.·. u.·. libovali si v alegorických duchaplnostech a zpracovali touto metodou všechny S.·.

2. Varovati se úskalí přehorlivé snahy, jak vytěžiti z každého S.·. co možná nejvíce podrobností, třebaže jak Ježíšova podobenství, tak S.·. K.·. u.·. stojí za to, aby z nich nezapadlo ani tolik, co by stačilo na hořčičné zrno. Jest potřebí zachovávati jeden z předních příkazů S.·. Z.·., totiž: »zachovati opatrnost při zacházení s obrazy.«

3. Varovati se dogmatické zaujatosti, neboť dogmatičnost zaslepila oči také velikým exegetům, velikým vykladačům.

4. Jako při výkladech evangelijních podobenství, tak i při výkladech S.·. K.·. u.·. osvědčil se nejlépe výklad historický, to jest: největší užitek vzešel badatelům a vykladačům, jestliže si všímali doby, z nichž S.·. pocházejí; jestliže shromáždí co nejúplněji příslušnou a pokud možno současnou literaturu; zaznamenají-li obdobné zjevy literární a výtvarné.

Dr. Žilka otiskl trojí různý dochovaný tekst podobenství; místy připojil svůj vlastní překlad, pořízený z originálu a potom teprve přichází s vlastním výkladem.

Autorova metoda právě pro příbuznost přetřásané látky přijde jistě vhod i exegetům S.·. K.·. u.·. Proto také byl napsán tento referát. rjv.

J. B. Kozák: Přítomný stav etiky. Nákladem Dědictví Komenského. Praha 1930.

Etika a Staré povinnosti — toť jsou věci vzájemně velmi blízké. Což nevznikly Staré povinnosti jako reakce na neetičnost tehdejší doby? Což nebyly Staré povinnosti pokus nemluviti v záporných zákazech? Nebyla to reakce na Starý zákon, jejž prý dal Hospodin na hoře Sinai? Ve skutečnosti jsou všechna přikázání (i s Desaterem) výsledkem kněžského přemýšlení a prakse různých dob... Odedávna byl nápadný záporný ráz většiny z nich... Staří mistři z osmnáctého století svěřili vypracovati nový řád také kněžím (Andersonovi a Desaguliersovi) a ti mu dali název Staré povinnosti. Všeobecná ustanovení nahrazena jsou v S.·. P.·. konkretními radami. Jsme ještě v heteronomii, to jest: dostáváme při nejmenším rady, ne-li rozkazy. Ale Staré povinnosti mají to moderní v sobě, že vycházejí od zásady: Mluvte málo, přikazujte co nejméně, vaše K.·. u.·. (tu měním citát z knihy Kozákovy) budiž patrno ze skutků. — Kde je smysl K.·. u.·.? Na to odpovídám slovy Kozákovými, jež mířila k odpovědi, zda člověku stačí vlastní příkaz (autonomie), či nepominou-li rozkazy (heteronomie): »Těžisko mravní výchovy je v klidné důslednosti, jež předčí všechna slova, jež je spolu jemným nátlakem i táhnoucím příkladem«... »má se vdechovati se vzduchem rodiny a D.·. Nenasadíme-li zde všechny síly, bude všechno K.·. u.·. zařízením velmi podmíněné ceny.« (Výrazy »D.·.« a »K.·. u.·.« jsem podsunul za slova originálu, v němž se čte: »se vzduchem rodiny a školy« — a na druhém místě: »všechno vyučování morálce«.)

Kniha dr. Kozáka zaměstnává se otázkou autonomie a heteronomie ve školách, otázkou laické morálky a otázkou svobody. Je to zpracování přeobsáhlé literatury. Nehledejte však úsečné a suché sdělení, jaký že jest přítomný stav etiky. Chtěli byste, aby vám ukázal k pohodlné cestě jako zákopník, jako pionýr, kdežto dr. Kozák má jiný ideál: má na zřeteli myslitele stavitele (doslovně na stránce 205), jenž chrání etické hodnoty před podrytím a převrácením a přece neupadá do metafysiky.

Zdalipak již proto nezaslouží, aby o jeho knize bylo napsáno alespoň těchto několik slov v tomto časopise?

Kam směřuje? Ukazuje na nutnost mravního vývoje osobnosti.

»Došli jste v něčem tak daleko, že to, co jiný cítí jako trapné napětí povinnosti, konáte automaticky, že je vám to druhou přirozeností? Pak musíte výše! Poděkujte Pánu Bohu, ale postavte si nové cíle a nové povinnosti! Jinak se stanete nectnou mravní mašinou, jejíž cnost je záporného rázu. Lidé nejcennější stále cítí povinnosti, cítí je tak, že i to vědomí »musíš vpřed a výše« se jim stane druhou přirozeností. Nemají chvíle bez snahy. Autonomie — toť to, čeho bylo dosaženo. Heteronomie a povinnost — toť to, čeho dosud dosaženo nebylo. Obé má svá práva a svou důležitou funkci, obé se může v rukou lidských zvrhnouti, zploštěti, zakrnětí

(215). »Mravní zákony nejsou krásná fikce, závazná anebo nezávazná podle vkusu. Jsme biti tak dlouho, dokud se nepřizpůsobíme této dia ananké — božské nutnosti. Ale když se přizpůsobíme a zduchovníme, stoupne o tolikéž naše citlivost a nastane akomodace nová.«

»Neptáme se, jsi-li tvor převahou autonomní, nýbrž čemu slouží.«

Slova dr. Kozáka byla mířena do denních úkolů vychovatelských, ale řekni, zda jejich ohlas nepadá — neměl by padati — také do předsíně, kde se všechny zřetele mají upínati na K.·. u.·.?

Jan B. Kozák: Ježíš ve víře a skepsi. Vyšlo v knihovně »Výhledy, knihy zkušenosti a úvah«, v prvním svazku, v Praze nákladem vydavatelstva Melantrich, 1929.

Zaujala mne metoda tohoto článkového souboru. Jednotlivé články vyšly v různé době, v různých časopisech, až je autor shromáždil a vydal knižně. Jsou to články, v nichž autor klade důraz na filosofické pojetí, jinde na zřetel etický, řídčeji na náboženský.

Hledáš-li přesné a stručné poučení: »Tohle a tohle přijímám, tohle a tohle naproti tomu odmítám«, potom jsi netrefil na autora. Dr. Kozák nechtěl dát přesnou směrnici; pohodlníkům nechce dát připravenou poučku. V tom směru nemáme před sebou včelí dělnici-chůvu, která krmí »červa«, nýbrž dělníka, jenž ukazuje, jak on sám se snaží, aby především sobě samému zjednal jasno; ano, jasno; neboť krisi můžeme docela dobře nazvati příšeřím, soumrakem a hledání nové cesty můžeme nazvati zjednáváním světla.

Dr. Kozák, ačkoliv je theista, dává živý příklad, jak se může moderní filosof a etik vyrovnati s theistickým názorem: Neboj se, přijímej pro svůj náboženský (světový) názor bez jakýchkoliv výhrad a bez jakýchkoliv zadních dvířek ovoce poslední kultury, moderní filosofie, moderní historie, jedním výrazem: přijmi bez výhrady poslední vědecké výtěžky.

Hlavní pak věc jest, abys neulpěl na kritice a negaci; kniha dr. Kozáka je školní příklad tohoto příkazu; jest to snůška leta konaných pozorování, výtěžek četby z mnoha let; a přece nezůstává u negace. Neboť autor již před časem se stal známým pro úsilí, jež zachytíme a karakterisujeme výrazem »pokračovat«.

Pěstitelům K.·. u.·. je tu dán z jiného kruhu příklad, jak překonávati starý názor; jak ztělesniti a uskutečniti slova starého hymnu »ustup vše, co zastaralé«. Je to příklad a podnět velmi přiléhavý; zní totiž: »Buduj! Pokračuj v stavbě! Neodstupuj od zdiva nenávratně!«

Dr. Kozák začal životní dráhu jako theolog; v knize »Ježíš ve víře a skepsi« jeví se mi jako dělník, stoupající po žebříku poznání. Proto bylo o jeho knize referováno i v tomto listě. rjv.

Filosofie zednářství. Děkuji br.·. Hansu Quintovi, jenž nyní řídí vydávání Wolfstiegovy Bibliographie der Freimaurerei, za oznámení literatury, která se obírá filosofií S.·. z.·. Jde o díla knižní, nikoli o články v časopisech. — V německé literatuře vyšlo o této otázce:

1. Die Philosophie der Freimaurerei von Aug. Wolfstieg. Bd. 1, 2, Berlin. Verlag Alfred Unger. 1922. První svazek obsahuje Freimaurerische Arbeit und Symbolik. Druhý svazek obsahuje: Die geistigen, sittlichen und aesthetischen Werte der Freimaurerei.

2. Die Grundgedanken der Freimaurerei im Lichte der Philosophie. Eine Auseinandersetzung mit den beiderseitigen Hauptproblemen. Von Otto Heinischen. Třetí rozšířené vydání. Berlin. Alfred Unger. 1928.

3. Johann Gottlieb Fichte: Philosophie der Freimaurerei. (Briefe an Constant.) Nově vydal a výkladem doprovodil Wilh. Flitner. Leipzig. Felix Meiner. 1923.

Anglická literatura poskytuje:

4. Roscue Pound. Lectures on the Philosophy of Freemasonry. Anamosa. Iowa. 1915.

5. An encyclopedic Outline of Masonic, hermetic, quabbalistic and rosecrucian symbolical Philosophy. Being an interpretation of the secret teachings concealed within the rituals, allegories and mysteries of all ages. By Mauly P. Hall. 5ed ed. San Francisco 1928. Toto dílo stojí 100 dolarů, 3500 Kč.

Z francouzské literatury není možno zaznamenati mnoho, protože bibliografie, kterou vydal br.·. Lantoine, je dávno rozebrána. (De la Bibliographie maçonnique. Tirage à 307 exemplaires. Collection du Symbolisme. Broch. in 8° sur papier alfa.)

Gaston Martin, spisovatel díla: La Franc-Maçonnerie française et la Préparation de la Revolution, doporučuje:

H. Sée: Les Idées philosophiques au XVIIIe siècle. Paris. F. Alcan, 1922.

H. Sée: l'Evolution de la pensée politique au XVIIIe siècle. Paris. Giard, 1925.

Novou bibliografii S.·. z.·. připravuje M. Dessubré a A. Lantoine.

Chceš-li hledat vedoucí myšlenky K.·. u.·. ve sjezdových usneseních, potom čti: Alberte Lantoine: Hiram v olivetské zahradě (Hiram au jardin des Oliviers).

Vyšlo v českém překladě v knihovně Trojúhelník v Praze 1930.

M. Dessubré: Bibliographie de l'Ordre des Templiers (imprimés et manuscrits). Préface par Albert Lantoine. Paris. Emil Nourry.

Je málo otázek, okolo nichž se točí tak hojná literatura jako o řádu templářském. Historie templářského řádu zaměstnávala velmi mnoho historikův, a to jak prvního řádu, tak dějepiscû méně významných, právě proto, že jde o otázku temnou a zatemněnou hojnými mysteriemi a fantasiemi. Autorka neváhala pojmouti do tohoto souboru jak díla fantastická, tak mystická, jež přiřadila k dílům historicky bezvadným; v soupisu je také literatura, jež je věnována novodobým templářům. Neboť historikové, vzešlí z těchto řad, považující se za pokračovatele řádu Jakuba Molaye, nejenže se pokusili o oživení starého řádu, ale přinesli i nejeden zajímavý postřeh. Jistě že valná část pramenû zûstane bez užitku, zejména těch, na nichž lpí podezření podvrženin, vzniklých z touhy megalomanûv z doby romantismu. Seriosní a povolaný badatel rozezná podvrženiny na první pohled z honosných názvû. M. Dessubré pro ně založila zvláštní soupis. — Roku 1889 zaznamenal Ch. V. Langlois, že bibliografii templářského řádu tvoří asi šedesát knih a brožur. M. Dessubré zaznamenala 1200 knih a brožur, ovšem nikoli jen historických a historisujících, nýbrž literaturu vûbec, i básně, romány a divadelní hry. — Česká literatura schází. Z Čech zaznamenává M. Dessubré jenom č. 726: Millauer (Max): Böhmens Denkmahle der Tempelherren. Sammt einer treuen Darstellung der Glasmalerey bei Sankt-Anna in Prag. — Prag. Haase. 1822. in 8. VIII. 54. — Na oknech bývalého svatoanenského kláštera byly prý malovány templářské kříže a třicet symbolû zednářských. — Potom také číslo 803: Pelzel, Franz-Martin, Beyträge zur Geschichte der Tempelherren in Böhmen u Mähren. Prag, 1798, in 4°. Poznamenává pak: »Mluví o četných památkách, jež templáři zanechali v Čechách v době od r. 1232 až 1312.«

Bibliografie byla nazvána předdomím věd. Platí to i o této templářské bibliografii, jež badatelûm prokáže velké služby. Je to výsledek více než čtyřleté práce, nejen badatelské v užším slova smyslu, leč také práce, která si vyžádala velmi hojnou korespondenci a mnoho cest za knihami. Nevděčná práce! Neboť nebude oceňována všemi stejně jak náleží. M. Dessubré připojila k titulûm knih, jež dostala do rukou, buď obsah, buď další odkazy anebo popis. Nespokojila se suchým vypočítáváním anebo pouhým opisem titulních listû anebo řádkû. Šetřila bibliografických zásad a nezapomněla, že bibliograf je sběratel a nikoli soudce. Máme také co dělat s literaturou, ve které se tvrdí, že S.·. Z.·. je pokračovatel templářství. Jde o literaturu, zastoupenou mnoha svazky moderní literatury, kde je alespoň zmínka, není-li celá kniha věnována templářûm. V této bibliografii je tudíž zaznamenáno pokud možná i to, co jest pouhá zmínka, jako v dílech, kde se jedná o dějiny papežství a životopisy papežûv, o kacíře, o dějiny církevní, francouzské a o dějiny města Paříže, leč by v těchto a podobných pracích byla věnována samostatná kapitola dějinám templářského řádu. Ale ovšem jsou tu zaznamenány zprávy starých kronikářû. — Hodnotu díla ocení plně jistě ti, kdož k němu musí sáhnouti jako k pomûcce. — Autoři jsou zapsáni podle abecedy. Obsah je podán podle odvětví. V první části tabulek jsou zaznamenána díla, v nichž jsou zmínky, tak jako encyklopedie, historie francouzského středověku, církevní dějiny, historie křižáckých výprav, dějiny církevních řeholí a vojenských řádû a dějiny inkvisičního období. V druhé části tabulka zaznamenává kroniky a kronikáře a bibliografy, potom je III. oddíl historikûv, kteří psali dějiny, kteří psali o organisaci, o učení, o okultních praktikách. Čtvrtá tabulka podává přehled literatury podle zemí. Nejdříve je Francie, a to podrobně podle departementû. Rakousko-uherských autorû zaznamenává sedm. V pátém oddílu je 106 autorû, kteří psali o templářích v souvislosti se S.·. Z.·. — Šestý oddíl zaznamenává jedenadvacet dramatikû, jež zlákala templářská historie, dvanáct básníkû, šestnáct romanopiscû. O úplnosti svědčí tabulky: architektura, kroje, ilustrace, pečeti, numismatika a znaky. — Značná jest řada autorûv, kteří psali jen o Molayovi. — Devátá tabulka má osmatřicet autorû, kteří psali o novém templářství.

O templářích v české literatuře viz Lešehradovy »Tajné společnosti v Čechách«. Praha, Sfinx 1922. — V této práci je uváděna práce Stanislava de Guaita »Chrám Satanûv«, kterou přeložil Petr Maixner roku 1922. — Mimo to cituje Lešehrad J. E. Borky »Die Tempelherren in Mähren«. 1845 — a Chocholoušekûv román »Templáři v Čechách«. — Zaznamenám na tomto místě, co o templářích napsal Palacký: Templáři se usadili v Čechách roku 1232 a roku 1252 založili v Praze chrám svatého Vavřince,

později svaté Anny na Starém městě. Také na Moravě se šířili té doby. (I. 2. str. 218.) — Templáři uvedeni do Prahy teprve roku 1232 a brzy také do Moravy. Počet jejich a moc zůstaly v krajinách našich vždy nepatrné a cokoliv Hájek v nich zveličil, jest a zůstane pouhou hájkovinou, třebaže od F. M. Pelzla někdy dobromyslně bráněnou. Komandér jejich na Moravě byl Fridrich, 23. ledna 1243. (I. 2. str. 365.)

Tomek v Dějepisu města Prahy zaznamenal o templářích z Kosmovy kroniky, že dostali někdy okolo roku 1232 v Praze kostel svatého Vavřince. (I. 166.) U tohoto kostela na Starém městě byla komenda. (I. 230.) Blíže konce Celetné ulice bylo skupení domů, anebo snad tehdáž (v době od roku 1235 do 1348) dvůr, jenž se nazývá Templ, nejspíš od templářů, že snad náležel k jejich pražské komendě. (I. 232.) — Pražský biskup Tobiáš koupil k Roudnici ves Vodochody od řádu templářského roku 1294, o čemž jest zachován zápis v archivu pražské kapituly. (I. 376.) Templáři patřili ke třem nejslavnějším rytířským řádům (s Johanity a Německými rytíři) a sluli Templarii, fratres ordinis militiae Templi Hierosolymitani u svatého Vavřince. (I. 448.) — Po zrušení templářského řádu dostaly se templářské statky v Čechách a s nimi i kostel svatého Vavřince johanitům, podle usnesení koncilia Viennského roku 1312. (I. 449.) — Roku 1313 koupily jeptišky svaté Anny od řádu svatojánského dvůr čili klášter templářský při kostele svatého Vavřince a přenesly do něho z Újezda své sídlo; tento dvůr slove dodnes »Ve dvoře svaté Anny«. V čase, když se jeptišky do tohoto dvora stěhovaly, patřilo k dvoru toliko stavení na severní straně dvora (nynější číslo 211), avšak roku 1329 paní Perchta z Housky darovala jeptiškám také dům na jižní straně dvora (nynější číslo 219), s tou výslovnou podmínkou, aby v něm samy bydlily. (I. 473.) — Viennský koncil přiřkl bývalé templářské statky svatojánskému řádu, buď za přítomnosti pražského biskupa Jana, nebo brzy po jeho odjezdu do Čech, dne 16. května. (I. 515.) — Jiný dvůr než u svatého Vavřince měli templáři u svatého Jakuba na Starém městě (číslo 648); tyto dvorské domy tvořily uličku, která dosahovala až do Celetné ulice. Patřil k nim dům číslo 589, jemuž se dodnes říká Templ. (II. 151.) — Ten dvůr zasahoval až do dnešního hotelu »U zlatého anděla« v čísle 588. (II. 469.) — Dvůr u svatého Vavřince byl přestavěn za pozdějších časů krále Jana. (II. 185.) Templářům patřila také Uhříněves od roku 1295; po nich patřila svatojánskému řádu (II. 130.) a uhříněvský komtur Ekko prodal pražskému biskupu Tobiášovi ves Vodochody u Roudnice.

Měla by tudíž bibliografie, kterou napsala M. Dessubré o templářích, býti doplněna těmito sděleními: Harant z Polžic píše, že v Čechách nebyli templáři vyvražděni; když dokázali svou nevinu, mohli vstoupiti do jiného řádu. K tomu Balbín píše, že rok 1312 byl krvavý, neboť na rozkaz papežův byl templářský řád vyhlazen. Avšak v Čechách jejich krev prý prolita nebyla. — Kromě toho sluší srovnati, jak radí Lešehrad, co píše V. Fr. Klutschak v díle »Chronik des Annaklosters in Prag«, 1887 a co píše Ekert v díle »Posvátná místa města Prahy« z roku 1887 v II. díle na str. 387 a co píše dr. Klement Borový v díle »Dějiny diecése pražské« (Praha 1887). — Lešehrad píše, že se templáři scházeli tajně i po zrušení řádu ve sklepních rozsáhlých místnostech; v domě číslo 589 byly prý nalezeny na stěnách starobylé znaky templářské. — Lešehrad píše také o templářských sloupech v Budyni a v Liticích, kde prý je socha kameníka, otesávajícího nakloněný sloup.

Ovšem že v soupisu české literatury o templářích nesmíme vynechati článek »Templáři« z Ottova naučného slovníku, jejž napsal přední z našich dějepiscův, totiž August Sedláček. rjv.

The Builder, list s.·. z.·. v New Yorku, má významný podtitul: »Věnován výkladům o s.·. z.·. a uplatnění s.·. z.·.« — devoted to the interpretation and application of Freemasonry. Dubnové číslo obsahuje mimo jiné článek: »John Hus, Reformer and Martyr.« — Napsal br.·. F. M. Matějovský a předmluvu připojil b.·. J. S. Rouček. — Článek je doprovozen reprodukcí staré rytiny s podobiznou Husovou pod titulem »Základ pře mistra Jana Husa, svaté paměti, z knih jeho vybraný«, reprodukcí fotografie Husova pomníku na Staroměstském náměstí a reprodukcí rukopisné kresby »Hus na hranici«. Článek zabírá osm sloupců. Autor proslovil znění tohoto článku v anglické l.·. Shakespeare v Paříži. — V úpravě, jak jej přinesl list The Builder, přispěje jistě k bližšímu poznání husitského hnutí.

ZPRÁVY.

Ježíš a Izraelité. Na otázku jak hledí dnes Izraelité na Ježíše, odpověděl historik jerusalemské university, profesor Klausner, takto: »Židovský národ nemůže hledět na Ježíše ani jako na Boha, ani jako na božího syna ve smyslu jak to vykládá křesťanské dogma o Trojici. Obojí — měřeno náboženským názorem izraelským — je rouhání a věc k nepochopení. Židovskému národu není Ježíš ani tolik jako Mesiáš, vykupitel. Boží království, Mesiášovy dny, to jest vysvobození, dosud židovskému národu nenastaly. Ježíš nebyl židovský zákonodárce ani zakladatel náboženství. Ježíš o nic takového neusiloval. Ale jest — a to i v očích Izraelitův — učitelem vysoké mravnosti a hlasatelem rovnoprávnosti. (Vzpomeňme, proč byl stíhán katolický profesor katolické morálky na universitě v Innsbrucku, dr. Wahrmund. Řekl totiž s kathedry: Dlouho ještě nebudeme znát zákony plození a zrození, ale to můžeme říci již dnes, že se příčí vědeckému názoru myšlenka, že by panna mohla bez ztráty panenství počíti a porodit. — Zdalipak není názor Klausnerův takřka shodný s názorem Wahrmundovým?)

Římsko-katolický kněz a zednářství. Redaktorovi oznámil bratr: Byla mi předložena otázka, a to od osoby vážné, jež by mohla být přijata mezi svobodné muže dobrých mravů, zda by zednáři přijali mezi sebe římsko-katolického kněze, světského, nikoli řádového katechetu. Odpověděl jsem takto: Zajisté že ano; neboť svobodní zednáři se netáží nikoho po původní jeho náboženské příslušnosti, ani po jeho profánním povolání, přihlížejíce jenom k lidské hodnotě hledajícího. Poukázal jsem k tomu, že Josef Dobrovský, Rafael Ungar, J. Cornova z pražských římsko-katolických kněží byli zednáři. Snad by bylo na místě připojiti k těmto jménům kromě méně známých také jméno Vincenc Zahradník, známého bajkáře a prvního českého pěstitele psychologie jako vědy. Poukázal jsem k tomu, že ve Francii bylo před revolucí v zednářských dílnách přijato mnoho římsko-katolických, a to vynikajících kněží. Dovolával jsem se francouzského autora, jenž zdůrazňuje, že chtějte anebo nechtějte: svobodné zednářství je náboženství, s tím rozdílem, že nehledí příslušníky ostatních náboženství absorbovat a pohltit, anebo nemohouc jich absorbovat nehledí je zničit. Ukazoval jsem, že podstatou zednářství je absolutní svoboda při hledání pravdy a nikoli dogmatická ztrnulost a že zednářství uctivě respektuje každé poctivé náboženské přesvědčení. Dovodil jsem, že zednářství je hnutí světové a nikoli malicherné. Ale naproti tomu jsem upozornil, že hledající kněz, o němž je řeč, musil by se připravit, že bude suspendován, případně internován a konfinován, anebo bude-li mimo dosah své církve, i dán do klatby a proklet, jestliže se o něm jeho církevní vrchnost doví, že se z něho stal upřímný svobodný zednář. — Jestliže by se však ukázalo, že se onen kněz hledí dostat do zednářských řad, aby poznal a později snad prozradil zednářské tajemství, že bude vyprovozen při posměchu a projevech pohrdání, jak nás učí Staré povinnosti. — Bratr se dotazoval: Vysvětloval jsem to dobře? Řekl jsem mu to správně? Redakce předkládá tyto otázky a bratrovo vysvětlení k úvaze všem Dílnám.

Titulní list a obsah tohoto ročníku připojíme k poslednímu číslu. Titulní list nahradí také obálku. Proto redakce prosí všechny bratry, aby titulní list nereklamovali.

Všechny bratry tajemníky prosí redakce, aby jí laskavě zaslali výroční zprávy za uplynulé pracovní období. Budete-li tuto zprávu kopírovat, jedna kopie vám poslouží při zpravodajství v Dílně, druhá přijde vhod redakci k sestavení souborného přehledu práce všech Dílen.

* * *

Kdo pomůže? Snaživý majitel prosperujícího elektrozávodu odhodlaně zápasí s těžkým osudem. Můžeme jeho závod doporučiti k provádění všech prací z oboru elektrotechnického. — Bližší zprávy podá Samaritán JAK, br. F. Šebl, telefon 50465.

Učednici, slušné a hodné děvče, mohli bychom umístiti v prvotřídní parfumerii. Bližší sdělí br. Šebl, telefon 50465.

K vánocům přichystejte laskavě pro opuštěné děti hračky, boty, oděv i knížky. Rovněž i pro dospělé upotřebíme prádlo, obuv i šatstvo.

Příklad. Lóže »Jan Amos Komenský« a »Pravda vítězí« se usnesly dáti při přijímací práci všem nově přijímaným bb.·. knížku »Zednářské symboly«, která vyšla jako první svazek knihovny »Trojúhelník«, a praktikují toto usnesení již od té doby, co tato knížka vyšla.

Tištěno jako rukopis. — Vydává Veliká Národní Lóže Československá. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 9.

Jaroslav Kvapil:

ZEDNÁŘSKÝ POZDRAV.

Ruce, jež k přísaze jsme zvedli před chvílí,
stiskněmež nyní v pevný řetěz, bratří!
Z půlnoci rodí se nový den spanilý,
včerejšek krvi, zítřek lásce patří.

Spojme se rukama z člověka k člověku,
z národa v národ, ať tu nikdo není,
komu by ruky stisk v blízku i v daleku
neslíbil posléz láskou vykoupení.

Vítej nám, budoucno! Jaké jsi nevíme,
chcem tě však lepší od věku zas po věk,
s Kollárem věštecky příští tvé zdravíme:
Slovana voláš? Ozve se ti člověk!

1923.

(Z knihy »Na sklonku října«.)
Vydal roku 1928 »Čin«.

G. J. Hanel:

Ze starších dějin pražského zednářství.

V dějinách české země nalezneme na několika místech zprávy o mužích a společnostech, které nutí k přemýšlení o podmínkách duchovního a mravního pokroku, přivádějíce nás k poznání, že jednostranné pěstění národnostního a náboženského přesvědčení, pokud vedly k nesnášelivosti a nenávisti bližních, bylo hlavní příčinou tohoto neblahého vývoje. Poznání této příčiny dalo nejednou podnět k plánům často dobrodružným, jak věc napraviti; přes dobrodružnost však zrcadlila se v nich myšlenka, že pravého štěstí národa lze dosíci návratem k přírodě, k jednoduchosti života, k náboženské snášelivosti a uvědoměním, že se musíme nechat proniknouti myšlenkou vzájemnosti, jakožto projevem pravé lásky k bližnímu. Velmi záhy vznikly v Čechách společnosti, které si daly za úkol uskutečniti tyto ideály a jestliže nejde ve všem všudy o přísné předchůdce svobodného zednářství, můžeme je počítati k svazům, jichž snahy a názory se svobodným zednářstvím v mnohém se shodují.[1])

Tak již ve čtrnáctém století máme jasné zprávy, že bylo »Fraternitas circuli et mallei in medio pendentis, quod vulgaliter Obrucz dicitur« — bratrstvo kladiva, zavěšeného ve středu kruhu, jemuž se obyčejně říká obruč. Toto bratrstvo sídlilo v Praze a patřilo k němu mnoho vynikajících mužů, kteří si určili za úkol pečovati o pěstění čistého náboženství, dobročinnosti a pravé bratrské lásky. O podstatě tohoto bratrstva zachovala se nám zpráva v listině z roku 1382 a až do první poloviny patnáctého století lze stopovati činnost této společnosti.[2])

Rovněž husitské hnutí můžeme uznati za snahu zlepšiti vzájemné vztahy mezi lidmi, pokud Hus a jeho stoupenci hlásali svobodu svědomí, zlaicisování duchovního stavu a způsob života bez smrtelných hříchů s uznáváním krajně bratrských vztahů bez zřetele na osobu a stav, v čemž spatřovali podmínku obnovení a nápravu církve v hlavě i údech.[3])

Z husitství se vyvinulo české bratrství, jehož představitelka byla Jednota Českých bratří, čili Bratrská jednota Kristova zákona. Jednota se skládala ze sborů, jichž velmi rychle přibývalo jak mezi českým, tak i mezi německým obyvatelstvem; zavrhovala jednostranné vlastenčení a hlásala učení o všeobecně spravedlivém životě spolu s povinností prokazovati dobročinnost v rozsahu co možná nejširším a učila bohulibému, mravně čistému životu, v němž viděla nejvyšší přikázání náboženské vůbec. Jeden čas byl posledním biskupem této Jednoty Jan Amos Komenský.[4])

Když byla Jednota násilím potlačena, utvořila se většinou z bývalých jejích příslušníků — kteří si vykoupili právo, aby mohli zůstati ve vlasti, formálním přestoupením k církvi římskokatolické — velmi četná společnost, nazývající se »Fraternitas cruci amicorum« — »bratrstvo přátel kříže« — a ta si dala za úkol: podporovati chudinu a sirotky, přispívati k osvícení spoluobčanů rozšiřováním dobrých spisů, při čemž chtěla touhu po osvětě upravovat a řídit. Základní myšlenkou v řádě tohoto bratrstva byla touha po křesťanském náboženství v původní a neporušené jeho čistotě. Sledováním a pěstěním tohoto náboženského názoru měla se vypěstovati pravá bratrská láska nejenom mezi příslušníky této společnosti, nýbrž v celém lidstvu, jemuž by z toho vznikl všeobecný prospěch.[5])

Konečně sluší se zmíniti ještě o jedné společnosti, o níž se ovšem nedá prokázati, že přímo souvisela s Jednotou Českých bratří, o které však se dá předpokládati, že s Jednotou přece jen souvisela. Jde o »Bratrstvo sekery« (Hackebrüderschaft). Roku 1744 byla vydána tiskem knížka »Regula und Gesetze der uralten böhmischen Hackebrüderschaft« (německy), ale vznik této společnosti sluší hledati ve století sedmnáctém. Z těchto »Regulí« je patrno, že se členové měli vzájemně milovat a ctít, v neštěstí se měli utěšovat a podporovat, pronásledovaným měli pomáhat a zkormouceným měli přispěti alespoň radou. Říkali si »bratří«, jeden druhému neměl ubližovat, neměli se pomlouvat, tím méně si škodit; jestliže by však přece o někom bylo zjištěno, že bratru ublížil a uškodil, měl býti z bratrstva vyloučen, jestliže by ve shromáždění škodu neuhradil a z viny se křesťansky nevyprosil.[6])

Již tím, že taková společnost vznikla, se dokazuje, že myšlenka o všeobecné nápravě vzájemných lidských vztahů a výchovy lidstva k ctnosti a moudrosti zrovna v Čechách tkvěla a byla živena. A jestliže Komenský právem bývá uznáván za duchovního původce všeho zednářství, může se tvrditi také se zřetelem na duchovní atmosféru, ve které vyrostl a jako kněz Jednoty bratrské působil, že počátky zednářství sluší hledati nejenom v Anglii, nýbrž také v Německu a především v Čechách.[7])

Myšlenky Komenského byly vždycky v Čechách v nesporné vážnosti a vybízely k tomu, aby nejeden člen české šlechty právě se zřetelem na ně podnikl k jich pochopení cestu do Nizozemska, kde Komenský žil po čtrnáct let před smrtí. V Amsterodamě žili četní stoupenci Komenského, kteří patřili k Bratrstvu přátel kříže (Fraternitas crucis amicorum); v jejich kruhu po smrti Komenského — není o tom pochybnosti — udržely se myšlenky Komenského a členové Fraternitatis přispěli k jejich rozšíření.[8])

Mezi šlechtici, kteří se v Amsterodamě zdrželi delší čas, byl to především bohatý hrabě František Antonín Sporck, narozený roku 1662, syn proslulého generála habsburské jízdy. V Amsterodamě seznámil se hrabě Sporck s členy Bratrstva přátel kříže, a vstoupil — pravděpodobně jimi k tomu povzbuzen — roku 1717 do zednářského řádu. Po návratu do vlasti založil roku 1726, tudíž jedenáct let po založení nejstarší německé lóže — (v Hamburce) — skotskou lóži, která byla pojmenována »Loge zu den drei Sternen«. Dne 24. června 1726 bylo do ní vneseno světlo Velikým mistrem z anglické Velké lóže starého zednářství Antonínem Sayerem.[9])

Takto vznikla první zednářská lóže v Čechách.

O tom, jaké měla osudy a jak k ní byly později připojeny lóže další a jak se světlo svobodného zednářství rozšiřovalo i mimo Prahu v četných venkovských městech, a jak se vyvinuly dějiny svobodného zednářství v Čechách se zřetelem na svobodné zednářství v Rakousku v neblahé době vlády císaře Františka II. — o tom všem jsem psal v práci o dějinách svobodného zednářství v Čechách v knize »Aus der Diaspora« na stránce 212 a na dalších; zde vylíčím jen podstatné věci.

Budiž mi dovoleno vylíčiti život v lóžích pražských v době, kdy svobodné zednářství bylo poměrně volné, v níž se mohlo svobodně vyvíjeti. Sluší povědět, že nemáme dostatečně materiálu, abychom ty poměry mohli poznati: mnohé dokumenty, z nichž by vysvitly jasně základy, potřebné k tomuto vylíčení, jsou ztraceny a nikdy nebudou nalezeny. Leccos je schováno v soukromých sbírkách, jež jsou nesnadně přístupny, a nenávist klerikálův v Rakousku šla tak daleko, že i listiny o založení a vydržování sirotčince »U svatého Jana Křtitele« — jejž založila pražská lóže, — byly zúmyslně zničeny.

Ba i těch několik zednářských tisků z oné doby (v letech od roku 1830 do roku 1840), kdy byly všeobecně dosažitelny, bylo zničeno a již pouhé podezření, že by někdo něco podobného měl, stačilo, aby byl jednotlivec neslýchaným způsobem vyšetřován a pronásledován.

S velikou námahou a s vynaložením nejen velké peněžité částky, nýbrž i s vynaložením mnoha času se mi podařilo shromáždit četné tisky, rukopisy a otisky pečetí tehdejších lóží pražských; na podkladě tohoto materiálu mohu alespoň něco pověděti o životě v lóžích naznačené doby; bohužel, jsou to pouhé zlomky, že ani pro mezerovité vylíčení nestačí, co se mi podařilo zachrániti.

Především musím zdůrazniti, že si pražské lóže počínaly při přijímání členů — již ve výběru hledajících — s velkou péčí a opatrností. Byl to vlastně příkaz doby, neboť v Rakousku a zejména v Čechách nelitovali jesuité prostředků, jen aby zničili svobodné zednářství, když se jim nepodařilo učiniti si ze zednářského svazu poddajný nástroj svých plánů. Ve Vídni se jim podařilo, že se několik podlých lidí, sloužících jesuitům, dostalo do zednářských lóží; jak se vymstilo vídeňským bratřím, že nebyli dost opatrni při opatřování zpráv o hledajících! Jen jejich důvěřivostí se dá vysvětliti, že 7. března 1743 vnikla vídeňská policie — majíc k použití vojska — do lóže »U tří děl«, a to v době, když bratří byli shromážděni při práci. Vojsko obstoupilo dílnu a zadržení bratří byli zatčeni. A jako na výsměch právu bylo prosazeno potlačení zednářství v Rakousku za císaře Františka II. ne proto snad, že i po zrušení jesuitského řádu zachovali si všemocní jesuité vliv a moc u císařského dvora, nýbrž proto, že klerikální dvorní strana mohla spoléhati na pomoc bývalého zednáře, jistého Hoffmanna, s nímž prohlašovala, že francouzská revoluce jest dílo svobodných zednářů.

V Praze došlo v lóžích ke zmatkům hlavně po vymření mužské řady habsburského rodu roku 1740, když se část české šlechty přiklonila ke straně kurfiřta Karla Albrechta bavorského; tyto zmatky byly vyrovnány v lóžích, nanejvýš se stalo, že se některá lóže rozštěpila. O nějaké zradě nedá se při psaní dějin pražského zednářství vůbec mluvit.

Roku 1774 vypracovala pražská lóže »U tří korunovaných hvězd« všeobecná pravidla, jichž se muselo dbáti při uvádění hledajících. Tato pravidla určovala, čeho jest šetřiti a dbáti podle lidského uvážení, aby se do lóží nedostal nehodný vetřelec a aby mezi bratřími vládl mír a klid, shoda i soulad, aby si tak svaz svobodného zednářstva zachoval a udržel vážnost veřejnosti. V osmi oddílech, jež jsou poměrně obšírné, běží o to určiti, co má svobodný zednář vědět o svobodném zednářství, by zednář věděl, co je podstatou zednářství, co se žádá po svobodném zednáři po stránce citové a ethické, jaké vlastnosti má míti svobodný zednář, jak se má zednář chovati k řádu, jak se má chovati v lóži a jak mimo lóži, jak se má chovati k cizincům čili k profánním mužům, co se rozumí pravou ctí svobodného zednáře a co se rozumí zednářskou prací.

Netvrdím, že plně souhlasím se vším, co se praví v těch pravidlech, jestliže tato pravidla budou někdy podrobena novému zpracování, avšak uznávám, že ještě dnes podávají nově přijatým bratřím velmi mnoho cenného o celé podstatě svobodného zednářství a že by mohla být nově přijímaným bratřím podávána společně s katechismem svobodného zednářství jako zednářské vademecum, jehož rady zavazují.

Neobyčejně jasný pohled do života pražských lóží získáme z díla, které má název »System der Freimaurer — Loge Wahrheit und Einigkeit zu drei

gekrönten Säulen in P...«. Na knize je poznamenáno, že vyšla ve Filadelfii roku 1594. Kniha vyšla na přání, aby i veřejnost byla poučena o podstatě zednářství a veřejnost »aby pomohla tak obnoviti dnes již zaniklý styk moudrých lidí«. Krátká předmluva vyjadřuje přání, aby lidstvo a stát neutrpěly zánikem tohoto styku; je to přání, jehož marné volání již tehdy bylo bolestně pociťováno. Opravdovou a upřímnou bolestí musí býti naplněno srdce opravdového Rakušana,[10]) že by vlast jeho byla bývala jistě ušetřena nejednoho otřesu, kdyby bylo bývalo dopřáno svobodnému zednářství, aby se bylo mohlo zúčastniti práce ve všech oborech kulturního vývoje a pokroku, čímž by bylo mohlo přispěti k vyrovnání a překonání národních a náboženských protiv.

»System« znamenal vlastně doslov a odkaz svobodného zednářství, vydání počtu o činnosti lóže »Wahrheit und Einigkeit«. Byla to lóže, kde se zúčastnili práce členové nejvyšší šlechty rodem i smýšlením. Zmíněného roku zanechala lóže prací pro útlak, jemuž byla vystavena a jenž vycházel z dvorních kruhův, avšak nechtěla zmizeti beze stopy a bez obrany — chcete-li: bez vzepření se pomluvám s veřejně i potají vyslovovaným podezřením, jež o svobodném zednářství byla roztrušována. »System« vlastně a opravdu znamená skvělé vyvrácení těchto pomluv. Z tohoto důležitého spisu vlastně poznáváme, v čem záležel život pražských lóží. Je z něho patrno, proč i mimo Čechy těšilo se svobodné pražské zednářství úctě a uznání; kromě toho máme o tom řadu dokladů. Aby bylo uvedeno jenom něco, připomenu, že Fessler ve svých sebraných spisech o zednářství praví (v I. díle na stránce 342 a v II. díle na stránce 261) výslovně a zřetelně, že tohoto »Systému« bylo použito v Berlíně, když tam v lóži »Royal York« sestavovali rituál pro tuto dílnu. Kromě toho i jinak ukazuje se v sebraných spisech Fesslerových, jak významným způsobem »System« působil na Fesslera, jenž se vyjadřuje o konečném cíli svobodného zednářství: »Účel svobodného zednářství jest dobročinnost v nejširším rozsahu, jenž se kryje se smyslem tohoto slova; účelem svobodného zednářství je snaha hmotné i mravní zlo a utrpení lidstva předcházeti, již v zárodku překonávati a brzditi i zastavovati« (I., 107). Na význačném místě »všeobecných zásad«, jimiž se »System« začíná, čteme tuto větu: »Dobročinnost v nejširším smyslu tohoto slova uznává lóže za hlavní smysl, účel a cíl svobodného zednářství a věří, že ho dostihne, jestliže bude usilovat, aby zlo vůbec, jímž lidství trpí, ať už je to zlo hmotné anebo duchovní, zmenšilo.« Podobných příkladů dalo by se doložiti mnoho.

Redakci »Systemu« svěřili, jak z něj vysvítá, bratru Ignáci Cornovovi, jenž byl profesorem všeobecných dějin na pražské universitě a jenž byl také historiografem své lóže.

Dílo má v oddílu, jenž obsahuje všeobecné zednářské zásady, předpisy o chování bratří se zřetelem na svaz a se zřetelem na nezednářský svět, jak se mají zaměstnávati v lóži se zřetelem na dobročinnost a osvětu, jak mají pohlížeti na svobodné zednářství vyšších stupňů a jak k ostatním lóžím; potom je tam obšírné vylíčení »Regierung und Polizei der Loge« — Řád a kázeň v lóži; jsou tam pravidla o pravomoci a pro jednání ctihodného mistra a ostatních činovníků a jich pomocníků (Dispositäre).

Velmi obšírně jest pojednáno ve zvláštním oddílu o přijímání hledajících. Lóže se držela křesťanského základu a názoru a proto se bránila, aby byli přijímáni židé, moslemíni a nekřesťané. Naproti tomu se zdůrazňuje, že lóže dbá větší měrou účinného křesťanství nežli křesťanství spekulativního, for-

málního a že proto nedovoluje přijímati jenom těch, kdož se hrubě posmívají zjevení, »dem unverschämten Spötter über Offenbarung« bránila v přístupu. Nanejvýš pak je zajímavé ustanovení, jaké vlastnosti se mají požadovati u příslušníků jednotlivých společenských vrstev; vyjmenované vlastnosti naznačovaly směrnice a prokazovaly, že pražští bratří nehleděli na stav, hodnosti a vezdejší statky, nýbrž že hledali muže čistého srdce, jasného rozumu a vřelého citu; tyto vlastnosti jim byly za hlavní vodítko a předpoklad, jestliže někoho přijímali do svazu. Tak v odstavci XXIII. se ustanovuje: »Bohoslovec může býti přijat jenom tehdy, je-li to snášelivý muž, jenž nelpí na mnišských pověrách a jestliže plní povinnosti duchovního jako učitel lidu a jestliže ovečky mu svěřené nestřiže a neodírá, místo aby jich střehl a pásl na duchovní pastvě.« Tehdy byli i mezi římsko-katolickými kleriky opravdu svobodomyslní kněží, kteří měli hlavně na zřeteli, aby byla zvýšena mravní úroveň lidu a kteří nelpěli, aby bylo slepě šetřeno kdejaké autority a kdekterého dogmatu. Také v seznamech členův z tehdejší doby (— autor píše, že má ve své sbírce několik takových seznamů —) přicházejí častokráte jména katolických kněží, ba i vysokých církevních hodnostářů, kanovníků a opatů, kteří prokázali, že jsou opravdoví a upřímní svobodní zednáři — navzdory všem bulám a klatbám, jež proti zednářství vydali papež Kliment XII. a Benedikt XIV. Jaký to rozdíl mezi dobou tehdejší a dobou naší! A nebylo to zednářství, jež by se bylo podstatně změnilo.

V dalším oddílu je řeč o afilaci a o zvyšování mzdy; pro učně se určuje, aby na zvýšení mzdy čekal alespoň rok; tovaryšovi má býti zvýšena mzda po dvou letech; potom jsou tam řeč o ctnostech, jimiž se má zednář ozdobiti, o tom, jaké má zednář povinnosti se zřetelem na zvýšení vzdělanosti a osvěty a na jejich šíření, aby se mohly projeviti vzájemnost a přátelství. Tyto oddíly nás mohou utvrditi v přesvědčení, že si pražští bratří z konce osmnáctého století dali opravdu velmi významné věci za úkol, zejména jak budit smysl pro dobročinnost, pro altruism, jenž se dává do služeb lidskosti; svědčí o tom významným způsobem ústavy, jako »Sirotčinec u svatého Jana Křtitele«. Roku 1773 vypukl totiž v Praze zhoubný mor a mnoho dětí osiřelo i zůstalo bez pomoci. Svobodní zednáři založili a udržovali také a to s velkými obětmi zmíněný sirotčinec. V započaté činnosti neustali a roku 1794 měli pro sirotčinec vlastní dům a takový fondový kapitál, že mohli docela opatřiti ve všem všudy padesát sirotků, dokud nedosáhli čtrnáctého roku. Pražští bratří založili také ústav pro hluchoněmé, a to tak, že tento ústav platil jako ústav prvotřídní a vzorný. Oba ústavy dosud existují, avšak správu jejich vedou dnes ruce klerikální a paměť o tom, kdo byl jich zakladatelem, byla utlumena. — Nedávno byla vydána historická výroční zpráva svatojanského sirotčince v Praze a ani slovíčkem tam nebylo zmíněno, že tento ústav založili svobodní zednáři![11])

Z ostatních oddílů, v nichž se mluví o správě lóže, o jejím udržování a o tom, jak se lóže staví k »scházejícím bratřím«, jaké má povinnosti k dětem po lóžových bratřích, jaké má povinnosti k sestrám atd., chci připomenouti jenom, jak bylo pečováno o děti po lóžových bratřích. Lóže vyslovila zásadu, že zemře-li bratr, ona převezme otcovskou péči o děti po něm pozůstalé. Je tam obšírné ustanovení — »Regulativ«, jenž je připojen k »Systému« jako přídavek; v něm je plán, jak postupovati při výchově zednářských sirotků. Z tohoto plánu se dovídáme, že lóže, pamětliva jsouc vyslovené zásady, byla vždy pohotově pečovati jak o tělesnou, tak i o duševní výchovu zednářských sirotků; tato péče byla obstarávána členstvem lóže a sestrami, kteří přijí-

mali povinnosti věrných poručníkův rádi a ochotně. Podle mého přesvědčení tento plán může platiti ještě dnes jako plán vzorný a může býti vřele doporučen kterémukoliv svědomitému poručníkovi k bedlivému prostudování. Avšak tehdejší pražští bratří nezůstali jen při tomto velkorysém osvědčení lásky k bližnímu. Zápisy o zednářství z oné doby zachovaly nám ještě jiná svědectví o zednářské obětavosti. Vzpomeneme jenom jednoho, jak roku 1784, když byla Praha zpustošena strašnou povodní, členové pražských lóží odvažovali se pomáhati ohroženým nejednou s nasazením života; veřejnými sbírkami shromáždili a rozdali 11.000 zlatých k zmírnění běd mezi nejchudšími pražskými obyvateli, kteří tou pohromou byli stiženi.

Srovnáme-li tento oddíl pražského »Systému« s podobnými publikacemi, jež současně s ním vyšly v Německu, jako příklad jmenuji Constitutions-Buch altenburské lóže z roku 1803, musíme postřehnouti, že se vyrovná těm nejlepším a že poměry a vztahy lóže k členstvu, k ostatnímu světu, k církvi a státu, jakož i vzájemné vztahy bratří usměrňuje přesně a soustavně.[12])

Totéž se dá říci o obřadech (o obřadních předpisech) a o Katechismech, jichž vypsání tvoří další oddíl »Systému«. Nalezneme v Systému obřadné předpisy všech tří jánských stupňů, předpisy, jak se chovati u Bílé tabule, jak pracovati při pracích na pamět odešlých bratří, jak při slavnostních shromážděních sester s bratřími. Slavnosti byly konány důstojným, třebaže jednoduchým způsobem bez přepychu, jak se dá vyrozuměti z příslušných zachovaných předpisů o výzdobě dílen, z nichž bratří vytvořili místnosti v každém ohledu až do maličkostí odpovídající idei zednářské. Připomenu, že pomocnému bratru teprve po dlouholeté službě bylo dovoleno zúčastniti se lóžových prací jako »bratr důvěrné služby«. Jedinému z těchto bratří, jimž se říkalo dekreator, byl propůjčen mistrem lóžový odznak.

Katechismy všech tří jánských stupňů, pojaté do »Systému«, v nejedné věci se liší od katechismů dnes užívaných a jsou podle mého mínění významným příspěvkem k dějinám zednářské Genesis (k první knize zednářských dějin, kteréhož výrazu Genesis br. Hanel užil patrně analogicky, jako Genesis ve vypsání dějin israelského národa tvoří první z patera knih Mojžíšových). Nalezneme v nich také vysvětlení o různých znameních, užívaných v jednotlivých stupních, odlišných od znamení dnes používaných a naznačujících, že jde o znamení, která souvisí se starodávnými zednářskými přísahami. Ale o těchto přísahách nenalezneme nikde zmínku.

Ke konci zmíním se krátce o zápisech lóže »Wahrheit und Einigkeit zu den drei gekrönten Säulen«. Jde o zápisy z let 1783—1790, v nichž jsou záznamy o důležitých událostech lóžových, o událostech v ostatním světě, jež na rozvoj lóžové činnosti působily buď ku povzbuzení, buď k pohasnutí horlivosti; jsou to zprávy stručné, avšak přece jasné. Jsou mezi nimi záznamy o přijetí hledajících, postřehneme z nich, že byli přijímáni členové vysoké šlechty, universitní profesoři, velkoprůmyslníci, lékaři a státní úředníci, ba tu a tam byli mezi přijatými i členové vysokého katolického kleru. Nenalezneme však zástupce měšťanských vrstev a v tom jest spatřovati hlavní příčinu smutného zjevu, že se pražské lóže, jakmile zavanul od císařského dvora protizednářský vítr a když u císařského dvora nabyli vrchu odpůrcové zednářství, vůbec nebránily, aby nebyly rozpouštěny, jakkoliv nařízení císaře Josefa II. z 12. března 1786, jímž bylo zednářství uznáno ve všech císaři podrobených státech, nikdy nebylo nějakým v podstatě protizednářským nařízením zrušeno.

Zápisy v lóžových pracích vypravují prostičkým způsobem o mnohých a v nejušlechtilejších případech zednářské činnosti, o mnohých obětech, přinesených ve službě trpícím, že nám bratří z tehdejších pražských lóží ještě dnes musí platit za vzor pravého zednářství.

Tehdy závodily sestry s bratřími v zednářských ctnostech, zejména při dozírání na život v sirotčinci a při vykonávání péče o děti po odešlých bratřích.

Sluší, aby bylo zaznamenáno, že roku 1787 byla založena podle francouzského příkladu adopční lóže, jež se od francouzské přece však v nejedné věci odlišovala. Byla slavnostně otevřena 10. července 1787. O tom, že tato lóže stála i pracovala na výši doby, svědčí čestný diplom, jenž byl vydán roku 1789 spojenými drážďanskými lóžemi sestře P(avle) (?) (Centschitschové).

Takto se pracovalo v pražských lóžích v duchu pravého zednářství a pravé humanity — až bylo zednářství podlomeno, katastrofálně zničeno v celém Rakousku.

Jakmile se ujal vlády císař František II., znamenalo to pro zednářství katastrofu. Tento panovník, v němž nebylo ani za mák vlastní iniciativy, byl odchovanec jesuitův; i po roce 1773, když byl jesuitský řád zrušen, zachovali si jednotliví jesuité významné postavení i za krátké vlády Josefa II. František II., jenž byl naplněn až chorobnou bázní před tajnými společnostmi, byl přístupný kdejakému podezření, vyslovenému proti zednářům. Jesuité a jejich přívrženci z katolického kleru, především členové četných mnišských řádů, vylíčili zednáře jako podvratný a převratný živel, jako by zednářský řád právě byl vlastním strůjcem, původcem a skrytým ředitelem francouzské revoluce a zapřisáhlý odpůrce oltáře i trůnu; byly roztrušovány nesmyslné povídačky o skryté prý činnosti a o skrytém zasahování zednářů, ba i s kazatelen byly takové věci hlásány, jen aby bylo vzbuzeno ve veřejnosti hnutí proti zednářům. Bohužel našli se i mužové, kteří ač byli správně informováni o podstatě zednářství, tyto protizednářské povídačky roztrušovali z důvodů sobecky zištných. Mezi ně patří i jeden bývalý zednář-bratr, jenž se propůjčil k tomuto nečistému a hnusnému dílu: byl to bývalý sekretář vídeňské lóže »Zur Wohltätigkeit«, vydavatel a redaktor úředního listu »Wiener Zeitung«. Tento muž uměl bystře větřit a jakmile postřehl, že od dvora císaře Františka II. začíná vanouti jiný vítr, nežli jaký vanul ode dvora císaře Josefa II., v jehož době se dostal do lóže, vydal roku 1792 tiskem leták, v němž nenávistným způsobem obvinil rakouské zednáře ze styků s francouzskými jakobíny a z plánů připraviti rozvrat a převrat rakouské monarchie. Tvrdil — ačkoliv pro to neměl nejmenšího důkazu, že především Praha je zamořena svobodným zednářstvím, smýšlejícím revolučně a že právě v Praze je potřebí vážně revoluční zednářstvo potírati a hubiti. Aby této zlomyslné pohaně čelili a aby ji odrazili, uveřejnily pražské lóže společné prohlášení, psané důstojnou formou: »Erklärung an das Publikum«, ve kterém vyzývaly Hofmanna »buď aby bez váhání pověděl, co ví, co je mu o zednářích známo, anebo aby poctivě odvolal všechna obvinění svobodných zednářů.« Hofmann zůstal odpověď dlužen.

Také pražský bratr knihkupec Kottnauer uveřejnil tiskem obranu zednářství: »Die Freimaurer keine Jakobiner«, v níž slavnostním způsobem prohlašoval, že se zednáři vůbec nestarají o politiku a vázáni jsouce svým řádem (stanovami), nikdy se politikou zabývati nesmějí.

Pražské lóže předložily v téže příčině císaři zvláštní pamětní spis o podstatě zednářství a prosili v něm o ochranu.

Leč co to bylo platno před očima panovníka, jenž shlížel nejmilostivěji právě na nepřátele zednářství. Zednářství mělo býti zničeno — budiž tedy! Zednářství bylo zničeno, třebaže nebylo slyšeno, třebaže se nenašel soudce!

Lóže po lóži zastavily svou činnost: usínaly. Oznamovaly co nejpoddaněji své rozhodnutí o zastavení práce a to byl vzato milostivě na vědomost. Zednářství zahynulo samo sebou, a výnos císaře Josefa II. z 12. března 1786 nemusel být ani odvolán; zednářství vlastně nikdy nebylo oficielně zakázáno![18])

Vnucuje se nám otázka, zda tehdejší bratří neměli vytrvat, nezhasínat světla, dokud by nebyl vydán příslušný zákaz. Leč co by to bylo pomohlo v době, kdy platilo jako nejvyšší zákon slovo: »sic volo, sic jubeo«? Snad právě z úvah nad tehdejšími poměry bylo uznáno, že bude lépe nečekati na výslovný zákaz, aby mohly býti dílny opět otevřeny, až nastanou lepší a příznivé časy k obnovení zednářské práce. Pravděpodobně dospěli bratří k přesvědčení, že nadešel čas vzdáti se naděje na záchranu, že je marno živiti naději na záchranu.

Více nežli sedmdesát let odpočívalo kladivo v Rakousku, více nežli sedmdesát let nezazněla rána zednářským kladivem. Zednářské spisy byly šmahem ničeny, a pouhé podezření ze spojení se zednářstvím stačilo policii, aby zahájila pronásledování. Stačilo vysloviti slovo »zednář!« a svět byl naplněn představami o neslýchaném, o strašném popírání božství a o zednářské vlastizradě.

Teprve roku 1867, když byl zaveden v Rakousku dualism, probudilo se zednářství opět k prvním projevům života. Bylo to tehdy, když hrabě Andrásy potvrdil a uznal statuty budapeštské zednářské lóže. Hrabě Andrásy poznal ve vyhnanství zednářské světlo a řečeným výnosem uznal pravoplatnost svobodného zednářství v zemích uherské koruny; uznal je jako zřízení, jež nikdy nebylo nějakým zákonem zapovězeno. Od času Andrásyho dařilo se svobodnému zednářství v Uhrách a z Uher bylo vneseno světlo do Chorvatska a do Slavonie a velmi záhy pocítila tamní veřejnost blahodárnou činnost zednářských lóží. Ba, sám katolický klerus se neodvážil útočiti na zednáře (veřejně!), neodvážil se proti nim vystupovati agitačně, neboť maďarské soudy nejednou se zednářů ujaly a chránily zednářství před očerňováním a klerikálním nactiutrháním.

V Rakousku a tím i v Čechách nebyly poměry tak příznivé. Platil tam spolčovací zákon z 15. listopadu 1867, v němž byly dány podmínky pro utváření nepolitických spolků, a mezi nimi bylo ustanovení, že vláda má právo vyslati do každého spolkového shromáždění svého úředního zástupce a potom odstavec, podle něhož se ponechává vládě volné uvážení určiti, zda ten či onen spolek má býti považován za spolek politické povahy.

Tento zákon o spolkovém životě a další nařízení, která k tomuto zákonu byla vydána, způsobily spolu se starým trestním zákoníkem z roku 1803 ono zvláštní nazírání vládní na spolky a jejich činnost; vláda vytvořila zvláštní praksi o tajných spolcích a tím znemožnila vznik zednářských lóží. Nezdařilo se ani po několika pokusech, získati uznání a svolení, aby mohla býti založena zednářská lóže.

Leč vláda nemohla zabránit, aby se bratří přihlásili k některé zahraniční lóži, ledaže by běželo o zemi, kde by zednářství výslovně bylo zakázáno. Ale vláda nezměnila přísežní řád, vydaný za času císaře Františka II. roku 1801,

který předpisoval státním úředníkům a doktorům kterékoliv fakulty úřední přísahu, že nebudou patřiti k lóžím. Upravila jej ministerským nařízením z 24. ledna 1868 tak, že přisahající musel prohlásiti, že nebude patřit k žádné zahraniční společnosti, která sleduje politické cíle; pro toto ustanovení nemohl se rakouský státní úředník státi členem zednářské lóže.

Proto mohli zednáři v Rakousku pracovati jenom nepřímo, organisovali se totiž členové zahraničních lóží doma ve společenských klubech a v obyčejných spolcích, jichž prostřednictvím získávali hledající pro zahraniční zednářské lóže.

Takovým způsobem byl založen roku 1869 spolek »Harmonie«, jenž se dožil převratu roku 1918; vláda jej uznala, ovšem nikoli jako spolek zednářský. »Harmonie« se stala vzorem několika společenským klubům. Několik let po roce 1869 byl založen bratrský vínek (kroužek) »Amicitia« a ještě později vznikl v Žatci kroužek »Kette«, v Karlových Varech »Manificentia«, v Plzni »Harmonie«, v Aši »Asträa«, v Děčíně »Freundschaft«, v Liberci »Latomia« a v Boru (v Haidě) »Einigkeit«. Tyto kroužky byly skoro všechny chráněny zahraničními svatojanskými lóžemi. Pražskou »Hramonii« chránila lóže »Archimedes zu den drei Reissbrettern« v Altenburku; kroužek »Kette« a »Asträa« byly ochraňovány dílnou »Schwerterloge« v Drážďanech; »Einigkeit« a »Latomia« byly pod ochranou lóže »Friedrich August zu den drei Zirkeln« v Žitavě. V těchto devíti bratrských kroužcích soustřeďoval se zednářský život v Čechách, třebaže všichni svobodní zednáři z Čech v nich nebyli členy; a bývalo těch zednářů až čtyři sta.

Mohly by tyto kroužky pracovati opravdu zednářským způsobem? O tom bylo napsáno obšírně v díle »Aus der Diaspora« v několika článcích, jež byly původně prosloveny jako přednášky. Autor nikdy nesdílel mínění, že by činnost těchto kroužků mohla býti uznávána za zednářskou práci v pravém slova smyslu.

Kroužky umožňovaly členstvu, aby prohloubilo své vědomosti o zednářství; pečovaly o to, aby zahraničním lóžím byli doporučováni jenom opravdu dokonalí muži; tvořily do jisté míry laické apoštoláty, obstarávaly laickou misijní službu, rozšiřující v okolí zednářské světlo; nahrazovaly zednářské lóže, právě se zřetelem na bratry, jimž každodenní život nedovoloval, aby se zúčastnili v zahraničních dílnách zednářské práce; chránily zchudlé bratry a vdovy a sirotky po bratřích, pomáhaly jim radou i hmotnou pomocí pokud jen možno vydatně; shromáždily nejednou pozoruhodné částky, z nichž bylo možno poskytovati vydatné roční podpory; ba pomáhaly i nezednářům, a to jak mravně, tak i hmotně v okamžicích potřeby. Nedávno bylo hnuto otázkou, bylo nadhozeno, zda by neměla být zřízena domovina pro epileptiky; myšlenka byla přijata v nadšení a bylo shromážděno z dobrovolných příspěvků tolik peněz, že mohly sloužiti jako základní kapitál, potřebný k realisování myšlenky. Aby se i sestry mohly obeznámiti s podstatou zednářství, byly pořádány společné slavnosti, jež se osvědčily k tomuto účelu, otevřely možnost, aby se výchova dětí bratrských ubírala směrnicemi zednářskými. Několik let se praktikovalo, aby předáci kroužků se scházeli k poradám, na nichž byly přetřásány otázky, týkající se společných zájmů zednářských.

Pracovaly tudíž kroužky, pokud se dalo, jednak, aby uchovaly mezi členy zájem o zednářství, aby jim připomínaly zednářské povinnosti a ctnosti pravého a dokonalého zednáře, aby v nich budily touhu dosáhnouti zednářských ctností, aby je vychovávaly k zednářské obratnosti a ochotnosti, zkrátka, aby z nich vypěstovaly prostředkem svých vydatnějších prostředků, jež jim dá-

valy k použití — v kroužkové škole jako v lóžích — opravdové vyznavače a obětavé průkopníky pravé a dokonalé humanity.

Právě v Čechách je potřebí organisované humanitní služby. K zásadám, jichž lidská společnost ještě dnes má zapotřebí, aby nebyla rozštěpována v nepřátelské tábory, jako byla rozštěpována po dlouhá století, k tomu, čeho jí je potřebí také se zřetelem na hospodářský vývoj národů, patrný v nové době, přistupuje v Čechách také potřeba zmírniti národnostní boje a spory, jež jsou pravým výsměchem pravého lidství, pravé humanity. Jak široké pole zednářské činnosti se tu otvírá bratrským kroužkům! Bohužel nedocházejí ještě zednářské idee a snahy u našich krajanů slovanského původu v dostatečné míře porozumění; leč doufejme, že právě v měšťanských kruzích, mezi vzdělaným městským obyvatelstvem, které právě nejvíce trpí národnostními spory a zápasy, v dohledné době dospěje se k přesvědčení, že jest přece jen určité území, určitý kruh, kde si i příslušníci různých národností mohou podati bratrsky ruce: je to obšírné území svobodného zednářství, totiž území organisované služby čistého člověčenství, čisté humanity.

Uzavírám tento stručný přehled minulosti i přítomnosti zednářské v Čechách ujištěním:

Naše bratrské kruhy jsou si vědomy těžké úlohy, jež je čeká, pracují uvědoměle ve službách Královského umění, pracují také obětavě přes všechny překážky, jež se jim staví do cesty, přes všechna pronásledování a protivenství, jimž jsou zednáři vystaveni, očekávajíce, že přijde okamžik, aby byly znovu postaveny rozkotané a rozmetané oltáře pravdy, že přijde doba, že řádné a dokonalé svatojánské lóže budou moci opět zahájiti zednářskou práci.

Kéž by ten čas přišel v dohledné době!

K tomu nám dopomáhej V.·. S.·. V.·. M.·.[14])

(Z rukopisné pozůstalosti.) — Otištěno v pamětním spise pražské německé lóže »Harmonie«. — Pospíchal jsem přeložit stať Hanelovu, protože v této práci universitního profesora nalezneme zajímavý přehled — abychom řekli — praehistorie svobodného zednářství v Čechách. Pokud jsem stačil, připojil jsem v poznámkách prameny a — podle mého skromného mínění — doplňky. — Jistě že se mnou těší se mnozí, že se dočkáme souborného vydání článků o zednářství v Čechách, jež vydalo pěkné péro dr. J. Volfa.

---

[1]) Viz: Emanuel Lešehrad, Tajné společnosti v Čechách od nejstarších časů do dnešní doby. Praha. Sfinx. 1922.

[2]) Slovutné bratrstvo se znamením obruče (král Václav byl jeho členem a s ním mnoho vznešených osob z rodů panských a mnoho vysokého duchovenstva) postavilo v prvním čase Václavova panování chrám Božího těla na dnešním Karlově náměstí. (Tomek, Dějiny města Prahy, II, stránka 224.) — Na tomto kostele byly později umístěny kamenné desky se čtyřmi pražskými artikuly. Chrám byl zbořen v době, kdy v Čechách vládli nad duchovním životem jesuité. — K bratrstvu s obručí patřil roku 1382 mladší Hana Benešovský, staroměstský konšel (1379—1381). (Tomek, Dějiny města Prahy, II, 460.) — Bratrstvo Těla božího mělo ve znamení obruč s kladivem, visícím uprostřed. Bratrstvo přijímalo členy ze všech stavů, ale skládalo se jenom z osob zámožných. Přijatý musel zaplatiti za přijetí pět kop grošů. Bylo čtyřicet zakládajících členů a z nich dvacetsedm šlechticů. Mezi nimi přední dvořané Václava IV., potom hofmistr arcibiskupův, osm vynikajících hodnostářů církevních (mezi nimi veliký mistr křižovnický) s kanovníkem vyšehradským. Roku 1407 měli měšťané převahu v tomto bratrstvu, jež mělo tři sta členů. V čele bratrstva stál capitan; s počátku byli v čele čtyři capitanei; od roku 1404 jenom jeden a tři radové. Hlavním cílem bratrstva bylo v y s t a v ě t i c h r á m Božího těla. Čtyřikrát do roka byly konány slavné vigilie a jedna slavnost za zemřelé bratry. Kostel Božího těla byl bratrstvem věnován českému národu, a to se všemi důchody a hotovými penězi. (Tomek, Dějepis města Prahy, III, 202, 203, 204 a 434.) Zvolené osoby byly oznámeny králi, ochránci bratrstva, a ten je dal potvrditi arcibiskupem. Nesluší snad spatřovati

v darování tohoto chrámu českému národu jeden z prvních projevů probouzejícího se národního uvědomění?

[3]) Husitského hnutí zúčastnil se také obecný lid. Sněmovalo se u Křížků, na cestě z Prahy do Benešova. (Vzpomeň na Muchův obraz »Sněmování u Křížků« z cyklu »Slovanská epopeje«.) Byl to — pokud se domnívám — první pokus evropský o demokratické sněmování, při němž šlo účastníkům v první řadě o mravní, individuelně mravní hodnoty a potom teprve o důsledky politické. Pro poznání husitství zůstává pramenem nejpřednějším dosud Palacký. Pekařovy názory nepřijímá Pekařův současník dr. Krofta, ačkoliv jinak dílo Pekařovo (právem) vysoko hodnotí. Viz přednášku Kroftovu »Josef Pekař«, vydanou v rozšířené redakci k šedesátinám Pekařovým (z 21. května 1930). Stránka 12 a další. Z této přednášky sluší tu připomenouti: »Ačkoli, jak jsem jinde řekl, hlavní námitky Pekařovy proti Masarykově filosofii českých dějin mám věcně za oprávněné, myslím přece, že Pekař v bojovném zápalu někdy zapomínal na to, co v ní bylo mravně i vědecky hodnotného. (Stránka 14.) — Uvádím tato slova se zřetelem na Masarykův soud o husitství; Masaryk považuje s Palackým husitskou dobu za slavnou dobu českých dějin. — Krofta cituje také tato významná slova Pekařova: »U nás před pěti sty lety... ozvaly se po prvé tím způsobem ve středověku — myšlenky náboženské a politické svobody, k nimž Evropa ostatní dospěla mnohem později, částečně reformací století šestnáctého, částečně však teprve v osmnáctém století. — Nám v tom ohledu náleží prvenství, malý národ náš vydobyl si svou prací myšlenkovou doby husitské veliké místo v dějinách lidského pokroku. My zakrváceli se ovšem konečně vítězstvím vlastním. ... Po dvou stech letech splatil nám katolický svět hrozným způsobem svou porážku ze století patnáctého, zničil nás takřka úplně. Ale přece nebojovali a nežili husité nadarmo...« »Toto pojetí je takřka zajedno s názorem, jejž hlásal Masaryk a jeho škola.« (Str. 23.)

[5]) O tom viz dra Volfa vydatnou práci: Bratrstvo růžového kříže v Čechách. O styku s Komenským u Lešehrada v knize »Tajné společnosti«, str. 42 a 50.

[4]) Jednota si pořídila velmi záhy řád, jenž byl vydán také tiskem. V něm pamatovala na všechny stavy a také na podrobnosti, jak prováděti hlasování lístky. Řád Jednoty se stal předlohou pro »Staré povinnosti«, vydané Andersonem roku 1723 pro svobodné zednáře anglické. Jan Amos Komenský působil ve vlasti jen jako učitel a později jako duchovní správce, nikoli jako biskup. O Komenském viz přednášku dr. Kamila Krofty z března 1930. Je to nejcennější letošní studie o Komenském.

[6]) Tato »Regula« se mi ještě do rukou nedostala.

[7]) V originále se praví, že Komenský působil v Čechách jako biskup, což neodpovídá pravdě. Komenský se stal biskupem až roku 1649.

[8]) Toto tvrzení opakuje Lešehrad i Mašlaň. Že za Komenským do Amsterodamu z Čech chodili i katolíci (snad tedy katolíci zdánliví), toho máme doklad v baronu Adamu Ladislavu Věžníkovi. — Věžník, jenž psal Komenskému roku 1663 z Vídně. Kvačala, Analecta Comeniana, č. 42. S Komenským se znal také Václav Jiří Věžník z Věžník, Kvačala (Korespondence I, 179), jenž byl Komenskému za svědka při (druhé) svatbě roku 1624.

[9]) Pro tuto otázku jest autoritou dr. J. Volf. Proto čti jeho předmluvu k českému vydání Modliteb svobodného zednáře (Praha 1904) a ostatní práce, jichž bibliografii nalezneš v překladu »Hiram v zahradě olivetské«, jenž vyšel roku 1930. — Pro otázku »Komenský — Sporck — buditelé« viz studii dr. F. M. Bartoše »Osud hraběte F. A. Šporka«. Ve Sborníku dr. V. Novotného. Zpráva o ní je ve »Svobodném zednáři«, v čísle 1./2. z roku 1930.

[10]) Nezapomeňme, že tyto řádky byly psány před světovou válkou: autor by byl dnes stár 83 let.

[11]) Český překlad Cornovovy úvahy »O výchově zednářských sirotků« vydal v Dědictví Komenského v Praze dr. F. Mašlaň. 16 Kč.

[12]) Upozorňuji také na nápadnou shodu Systému s prohlášením Velké lóže francouzské z roku 1804. Viz v referátě o knize Lantoinově »Skotský obřad ve Francii«.

[13]) Lešehrad v knížce »Tajné společnosti« praví na stránce 53, že spolky zednářské po prvé zakázala Marie Terezie roku 1764.

[14]) Přání Hanelovo začíná se plniti. Viz pamětní spis »Harmonie-Prag« 1870 až 1930, z něhož je tato stať přeložena. Str. 6 a 19. O nadějích do budoucna viz také E. Winterberg: »Praha a její vztahy k zednářství v minulosti a přítomnosti«. Praha, 1928.

Zločin a trest.

Několik dílen pražského obvodu přijalo svého času s velkým zájmem kresbu o zločinnosti v Československu, o trestu smrti, o zločinu a trestu a pokud víme, v několika dílnách se přihlásilo tolik a tolik bratří za členy spolku, který pečuje o uplatnění moderního názoru na člověka, jenž propadl zločinnosti a trestu, v němž však přece ještě nezhasla poslední jiskřička lidskosti.

Zdá se, že podobné otázky visí nejenom v našem českém, nýbrž vůbec v evropském vzduchu, že je to otázka jako byla kdysi idea snášelivosti na počátku osmnáctého století, jež tak dlouho hýbala myslemi evropského lidstva, až se vtělila ve svobodné zednářství a až vydala Andersonovy Konstituce.

Kriminalistika naší doby hledá nové cesty. Ozvěna tohoto úsilí zalehla i do našich dílen a dobře že dolehla do nich, je to svědectví živého svědomí, živého úsilí a doklad, že naše dílny jsou citlivým resonátorem toho, co proudí mravním ovzduším, v němž právě žijeme a jímž jsme unášeni a vlečeni k budoucnosti. Ano, vlečeni, nenapneme-li síly, abychom nebyli vlečeni, nýbrž abychom směr a sílu tohoto proudění usměrňovali.

O významu těchto nových otázek svědčí také to, že se jimi obíral desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství.

O tom, že i na naše dveře buší tyto otázky a vzruch, jimi vyvolaný, svědčí to, že tento desátý kongres zasedal ke konci srpna 1930 v Praze.

Dílny, které se již dva roky před tímto kongresem a rok před ním zaměstnávaly těmito otázkami, mají krásné zadostučinění a skvělé svědectví resonanční citlivosti.

Připomeňme si několik fakt:

Před třemi stoletími nebylo vlastně vězeňské otázky, nebylo věznic. Provinilci ať skuteční, anebo domnělí, byli sázeni do jam, do hladomoren a do záchodů — odpusťte: do záchodů. Neboť ten, kdo se tam dostal, zašel, zahynul a byl tam vpuštěn, aby pomalu zahynul, aby zaživa shnil. Tak byl trestán hladomornou český tiskař Palma Sixt, řečený Močidlanský (1569—1620) za to, že se takřka jediný bránil soudnickému násilí, vyrostlému z habsburského násilí.

Svobodný zednář Karel David, nazývaný rytíř z Vysoké Lhoty u Pyšel a pražský právník, měl být pro politiku protihabsburskou nejdříve okleštěn na pravém rameni, potom sťat, hlava měla být nabodnuta na kůl, tělo mělo být rozčtvrceno a rozvěšeno na hlavních silnicích, jež vedou do Prahy. Na popravišti mu bylo oznámeno, když již klekl ke katovskému špalku, na nějž položil hlavu, že sťat nebude, nýbrž že se odsuzuje k doživotnímu vězení na pevnosti. To bylo tolik jako jej odsouditi k pozvolnému mučení a umírání.

Dvacet let před tím chystali se odpůrci volnějšího názoru přivésti na katovský špalek hraběte Františka Antonína Sporcka, vykřičeného zednáře, a to za to, že dal tisknouti v Lysé jansenistické spisy, proniknuté duchem náboženské snášenlivosti. Když nemohli jinak, pomohli mu do věže na pražském hradě.

Ještě šedesát let po Sporckovi byli posíláni na válečné lodi, aby tam byli ukováni k veslům, z východních Čech náboženští horlivci, z jejichž obrany se ozývá nejednou duch, jímž bylo a jest proniknuto zednářství.

Ještě osud Havlíčkův jest dokladem, jak trapně pomalu se vyvíjel ve starém Rakousku lepší smysl pro trestní právo. Současník a stoupenec Havlíčkův, farář Košut z Prahy, aby byl ponížen, byl konfinován v nevěstinci v Celovci.

Nejeden případ takového souzení a trestání upomíná na bratra Lukaszynskeho, jenz zemřel pred stoletím v podzemním vezeni u Petrohradu proto, ze byl zednář, jemuz se nemohlo dokázati nic zločinneho, nic prevratnickeho ani po strance politické.

A za světové války dr. Alice Masaryková, aby v ní byl pohaněn její otec, byla vězněna v jedne místnosti s holkami s ulice, propadlými prostituci.

Na italské hranici věšela rakouská vojenská justice české legionáře na drát a s potupou jak možná největší.

Ministr dr. Meisner v zahajovací řeči upozornil, že soudnictví a kriminalistika musí být posuzována jako věda, zrovna jako lékařství. Dnes se již nejedná o to, aby byl zločinec jen a jen potrestán, nýbrž že jde a musí jít také o to, aby po odpykání viny mohl býti provinilý navrácen společnosti, lidstvi. Zejména mládeži musí býti věnována zvýšená pozornost. Právě účast občanských kruhů půjde spravedlnosti k duhu. Zločinnost jest choroba, kterou určují odborníci a léčí ji ti, kdož mají pomáhati. Pražský kongres měl by býti symbolem úspěšného zpopularisování kriminalistiky, jež bude sloužiti k prospěchu společnosti a lidstva vůbec.

Duchovní otcové starého svobodného zednářství mohou se pohnouti v hrobě radostí. Neboť i jim nešlo o nic jiného a o nic menšího, nežli o prospěch lidstva, a především jen o prospěch lidstva, v němž spatřovali jedinou rodinu.

Považovalo se za starou dobrou tradici, aby bratří, kteří vládnou perem, neváhali uplatniti snahy SZ v tisku. Naproti tomu považuji zase za samozřejmé, aby do listu SZ byly pojaty takové hlasy, které mohou přispěti k ujasnění směrnic, jimiž by se měli říditi dělníci K.·. u.·.

Proto jest zařazen do těchto řádků výklad ministra dr. Beneše z desátého mezinárodního kongresu pro trestní právo a pro vězeňství:

V posledních desetiletích učinily vědy trestní ohromný pokrok. Vznikly různé školy, které navzájem spolu bojují. Stará škola klasická či racionalistická, představovaná Rousseauem, Beccariou, Benthamem, Feuerbachem a j. nechávala stranou problém individualisace trestu a chápala zločin jako útok na právní řád. Trest posuzovala jako kompensaci za zlo, které bylo spácháno.

Škola novoklasická snaží se zmírniti tuto strohost školy klasické tím, že akcentovala princip individualisace trestu podle stupně zločincovy odpovědnosti.

Od let devadesátých minulého století bojují proti sobě tu a tam dosud škola anthropologická a škola sociologická. Škola anthropologická vzala trestu ráz protestu společenského vědomí proti zločinu a vyrvala zločince jeho prostředí.

Skutečně sociologická škola proti tomu spojuje právě zločince s jeho prostředím, s jeho poměry a podmínkami sociálními. Zločinnost je proto v úzkém vztahu s poměry politickými, hospodářskými, rodinnými atd.

To jest fakt dnes všeobecně uznávaný. Kriminologie jako věda nebyla by tedy odvětvím anthropologie anebo biologie, nýbrž sociologie.

Praktické důsledky této teorie jsou veliké, neboť každá změna v sociálních podmínkách měla by mít svoji odezvu na zločinnosti. Společnosti a státy, jednajíce podle určitých směrnic, mohou míti vliv na příčiny, ze kterých vznikají zločiny. Touto teorií otvírá se široké pole pro reformu trestní politiky, pro stálé a mocné zasahování států a vlád do zločinnosti. Kromě toho vyzdvihuje se historická a evoluční stránka zločinnosti, která nutně se mění mimo jiné podle věků a podle podmínek sociálních.

Přivrženec školy kritického realismu považuje za nutnou synthesu činitele individuelního, psychologického, jinak řečeno svobody a odpovědnosti zločincovy na jedné straně a činitele druhého, t. j. poměrů sociálních, podporujících vznik zločinu, na straně druhé. Jsou případy, kde činitel individuelní hraje úlohu, jak se zdá, daleko důležitější, než činitelé sociální, a jsou naopak případy, jak se ministr domnívá, v celku daleko početnější, kde podmínky sociální mají převahu. Tím však nemá býti zapomínáno na nutnost potlačovat zločin a brániti společnost proti zločinci, naopak tím více ještě podtrhuje se i pro sociologickou školu nutnost individualisace trestu, jakožto základního problému moderní kriminologie vůbec.

Moderní sociologie dochází v těchto otázkách k těmto závěrům:

1. V politické akci proti kriminalitě je třeba nejprve uznati individuelní odpovědnost zločincovu.

2. Poněvadž vedle individuelní složky jsou tu složky sociální, podporující vznik zločinnosti, není možno měřiti čistě mechanicky trest podle míry odpovědnosti a chtíti stanoviti velikost a přísnost trestu, nýbrž je třeba snažiti se stanoviti trest v poměru k velikosti nebezpečí, jímž činnost zločincova ohrožuje společnost.

3. Zákonodárce musí tedy organisovati nejrůznější prostředky sociální obrany proti zločinu, t. j. jednak prostředky pouhého trestání zločinu, jednak prostředky preventivní obrany a zajištění a konečně prostředky všeobecně sociální a mravní prevence, která má docíliti, aby ke zločinům pokud možno nedocházelo.

4. Jest především posláním soudcovým a pak posláním ředitelství trest. ústavů, aplikovati tyto prostředky tím způsobem, aby se trest individualisoval.

5. Jest dodati, že činnost soudcova je mnohem nesnadnější, nežli činnost zákonodárcova, která jest více méně teoretická a proto moderní kriminologie stále více naléhá, aby soudcové a ředitelé trestních ústavů byli skutečně na výši svého úkolu.

Moderní civilisace svým postupným rozvojem a rafinovaností přivádí všeobecné zvětšení zločinnosti. Statistika dokazuje, že zejména zločinnost žen a mládeže se v nynější době zvyšuje. Všeobecná zločinnost se zvětšila jako následek války a poválečných politických, sociálních a hospodářských nepokojů. Kromě důvodů čistě psychické povahy, jako na př. nepopiratelné zvýšení citlivosti u moderního kulturního člověka a vzrůstajícího vlivu emocionální složky (vášní) v duševním životě nynějšího člověka, což nutně podporuje sklon ke zločinu některých zvláštních kategorií, jsou tu důležité sociální příčiny, jež vedou ke zvětšení zločinnosti. Moderní společnost, moderní stát, stává se stále více složitějším organismem a za-

sahuje stále více do života jednotlivců. Vývoj společnosti přináší s sebou také zvětšení různotvárnosti zločinu.

Je všeobecná tendence věřiti, že civilisace a vývoj moderní kultury přivádí s sebou zlidšťování trestu a trestních ústavů. To je nesporně pravda. A tu opět sociologové a kriminologové zdůrazňují, že zlidšťování projevuje se tím, že na jedné straně trest se individualisuje a že na druhé straně se činí proti zločinu preventivní opatření pomocí výchovy a podobně. Žádá se, aby bylo při trestání pamatováno také na to, vrátiti zločince čestnému životu.

Vyvozovati z toho však prostě, že by se měly po případě určité tresty odstraniti, jako na př. trest smrti, bylo by nesprávné. Byl by to závěr ukvapený. Tato poslední otázka je především otázkou mravní, náboženskou nebo metafysickou a patří mnohem méně nebo vůbec nepatří do čisté vědy. V každém případě oba uvedené sociální jevy, rozvoj a zjemnění moderní kultury na jedné straně a zvýšení zločinnosti jako jev ji provázející na straně druhé, nemůže přivoditi nějaké všeobecné zeslabení sociální ochrany před zločinem.

Úvahy, které se často v listech naivním a příliš populárním způsobem podávají o tom, že zvětšení moderní zločinnosti je následkem té či oné politické tendence, jeví se s vědeckého hlediska příliš jednoduchými. Věc sama je mnohem složitější.

Ti sociologové, lékaři, politikové nebo lidumilové, kteří nabádali k největšímu zlidštění trestu, dovolávali se obyčejně názoru, že rozvoj moderní civilisace, který jest úzce spojen se zvětšením všeobecného školního i jiného vzdělání, činí celý národ lidštějším a působí u jednotlivců i v celku proti zločinnosti. K tomu lze podotknouti, že moderní pedagogové a filosofové již dávno uvedli na pravou míru teorii Sokratovu, že činit chyby nebo špatné skutky znamená prostě nemít dostatečné znalosti a vzdělání. Ale ještě důležitější je: Otázka všeobecného vzdělání, uvedená ve vztah se stavem zločinnosti, vede nás k tomu, abychom zdůraznili, že na sklon k zločinnosti nepůsobí množství vědomostí, nýbrž povaha a kvalita vyučování nebo vzdělání, které nesmí zanedbávati ani složky mravní a po případě složky náboženské. Teorie a prakse kriminální politiky, jež by se opírala o naděje nebo pokusy snížiti zločinnost tím, že se zvýší úroveň všeobecného vzdělání v rozumových znalostech, bez zřetele na city a vášně, na srdce, jak se to říkává, vedly by nutně k úplnému nezdaru.

Moderní svět se jaksi soustřeďuje, jednotlivé národní kultury se sbližují, moderní věda nutí zákonodárství jednotlivých států, aby se navzájem vyrovnávala a sjednocovala. Postupně se všichni stáváme, třebaže každý z nás zdůrazňuje svou národní individualitu, občany moderního civilisovaného světa.

To, že na kongresu jsou delegáti tolika států, svědčí nejen o úspěchu práce předešlých devíti kongresů, ale i o vzrůstajícím zájmu mezinárodního veřejného mínění a vlád o otázky, které jsou dnes předmětem studia a činnosti právníků, sociologů, učitelů, lékařů a politiků všech moderních států. Není snad již vzdálena doba, kdy se mezinárodní styky v trestních věcech neomezí jen na uzavírání smluv o vydávání zločinců a o právní pomoci, nýbrž kdy styky států i po této stránce se značně prohloubí a kdy jejich základna v zájmu všech se rozšíří i na všecky dnešní i budoucí výsledky kongresů.

F. D. □ J. A. K.

Žijeme ve svých dětech.

Nechci se dotknouti věty z rituálu skotského zednářství: »On ožil v synovi.« Mně více tane na zřeteli otázka, může-li se Z.·. plně ztotožniti s názorem 18. věku, že člověk žije ve svých dětech. Tento názor vznikl z nevěry, jako slabá útěcha za popíraný věčný život člověkův. Smrtí tvoje osobnost končí, leč máš-li děti, žiješ ještě v nich. Tak se usuzovalo, ale do důsledků se toho nepromyslilo.

Pohleďme na otce, který žije čestně a poctivě a v každém směru dostává svým povinnostem; jak vůči rodině, sousedům, obci i národu, tak oproti sobě samému. To není maličkost, je k tomu potřebí vedle dobré vůle i hodně trpělivosti, společenského taktu a snášelivosti i určité inteligence; a inteligence nikoli jen naučené, nýbrž také vrozené. Nu a porovnejme takto vybaveného otce s jeho synem. Syn je — a neděje se to jen v ojedinělém případě, nýbrž často — lehkovážný člověk a nedbalec; nedbalý své cti a tím méně svých povinností. Žije v něm jeho otec? Či ožil otec v synovi po své smrti, když syn je nyní ještě horší než byl za života otcova?

A jiný případ: Otec je vysoce vzdělaný muž, osvědčený ve svém poslání i v životě veřejném. A jeho děti přes všechnu péči, jíž je zahrnoval, pokulhávají daleko za ním. Otec třeba vyrůstal z poměrů bědných, nepříznivých v každém směru, leč překonal vše a rostl, kdežto děti, ač doma i ve školách měly vše, čeho bylo potřebí, přece ani jediné z nich nedostihlo úrovně otcovy.

A obráceně: Otec je ničema a třeba zhýralec. Syn jeho, a často všechny jeho děti, jsou řádní lidé a společensky vynikají. Znám mnoho takových případů.

Lze namítnouti, že vedle otce působí na děti matka. Kolik však matek pláče nad svými dětmi, že se nezvedly ani po otci ani po ní a přes všechnu péči rodičů jsou nezdárné.

Žijí svým životem a nikoli rodiče v nich. Přes všechny vlastnosti, jež si děti často po svých rodičích osvojují, žijí zcela samostatně, jsouce svými vlastními osobnostmi, majíce od předků jen určité prvky, jak připouští zákon přizpůsobení a napodobování. Ale to jsou prvky celého dlouhého řetězu nečítaných generací.

Lze jich výborně využiti, když se člověk učí, na utváření své individuality musí však působit každý především sám. Ani v kriminalogii nelze svalovati vše jen na vrozené vlastnosti. Jsou sice někteří lidé tak nebozí, že to jsou zrození zločinci, ale u většiny souzených a odsuzovaných dědičného zatížení není. Zlými se učinili svým vlastním jednáním. Mnohem více je nám každému dáno se zlými vášněmi bojovat, vítěziti sám nad sebou, jak se sebepřemáhání říkává, leč varujme se, když pochybíme, omlouvati se zděděnými náklonnostmi po předcích. Zavedlo by to nás i společnost daleko.

Stejně nedědíme celou dokonalost. Musí se každý sám o ni zasloužiti. Ani u Hiramova syna se neprojevily všechny vlastnosti a vědomosti otcovy. »Oživl v synu.« Kterak, když tajemství, s nímž Hiram zemřel, se nenalezlo doposud! — Snad zevní podoba synova s otcem tu byla. Snad i jiné dobré vlastnosti. Ne však všechny otcovy vědomosti. Poněvadž máme každý své vlastní, naprosto individuelní. I když několik lidí ví

totéž, ba vyznává totéž, neprožívají a neprociťují toho stejně. Každý procítí a prožívá vše svým vlastním způsobem. Ani hudební nástroje, i když jsou z téhož dřeva, nehrají stejně; má každý svůj vlastní zvuk. Tím více se různí lidé ve své individualitě. Možné je pouze, že všichni se můžeme vychovati v osobnost dobrou. To také tanulo na zřeteli předchůdcům velké francouzské revoluce. Dali si heslo rovnost, volnost, bratrství nikoli proto, aby nivelisovali život, nýbrž aby každému bylo dáno povzbuzení vlastní pílí a snahou zdokonaliti své lidství. Zdokonalované lidství mělo vésti ku zdokonalování společnosti; a ovšem i všech jejích zařízení; jak ve směru etickém tak i sociálním.

V dětech našich mohou žíti pouze naše myšlenky a tužby; a jistě i příklady, nikoli my sami. Svoji individualitu nikomu dáti nemůžeme. Také ji nelze děliti ani zničiti, ona překonává i moc smrti.

Rotary a Komenský.

Rotary je dobrovolné sdružení mužův, kteří se scházejí jednou týdně. Tyto schůzky posilují upřímné přátelství a zdravý společenský styk, nutný k bližšímu seznámení. Do klubu rotariánův přijímá se jen jediný zástupce svého občanského povolání, aby se zabránilo řevnivosti.

Každý Rotarián jest považován za kolečko ve společenském zřízení, jež je porovnáváno se strojem. Stačí, aby se polámalo jedno kolečko, aby bylo něco vadného na jediném kolečku, a jest to pozorovat na celém ústrojí.

Úkolem Rotariánovým jest: Služ, tím naplníš svůj úkol.

I svůj každodenní život a své životní povolání považuj za příležitost k povznesení sebe a svého okolí.

Uplatňuj takovýto životní názor ve vlastním každodenním jednání a to jak ve svém soukromí, tak i ve veřejnosti a zejména v politickém působení.

Hleď získati známosti a přátele, abys mohl rozšířiti pole své působnosti.

Hleď si zjednati uznání při každé příležitosti.

Podporuj každého, kdo usiluje o dorozumění mezi lidmi, kdo usiluje o zvýšení lidského blaha a kdo chce těchto cílů dosíci pokojným a mírným způsobem mezi lidmi praktického povolání, tudíž především mezi obchodníky, živnostníky a průmyslníky, aby si bylo co nejvíce lidí zavázáno k přátelským protislužbám.

První rotariánský klub byl založen v Chicagu 23. února 1905.

Zakladatelem Rotary-klubův je M. Pavel P. Harris, advokát z Chicaga, jenž se odívá již dlouhá léta zástěrou.

Proto si vysvětlíme, že se rotariánství tolik podobá Královskému umění.

Čeští rotariáni si připomínají z díla Komenského, že přirovnal školu ke stroji, dílně a hodinám, vyjadřuje také jejich přesvědčení, které odpovídá potřebám dneška, a také jest ozvěnou myšlenek, které před třemi stoletími vyslovil Jan Amos Komenský (1592—1670).

Tento myslitel jest především počítán k reformátorům školy; byl právem nazván tvůrcem moderní školy, protože zavedl do škol přesnou

metodu, řád a mírnou, přirozenou kázeň, že nabádal k pozorování a k empirismu, že usiloval o klasifikaci všech zjevů, o vybudování soustavy a rozumové odůvodnění všech zjevů, nežli se přistoupí k jich vyučování. (Pansophiae prodromus, 40.)

Komenský usiloval o nápravu lidské společnosti a právě toto úsilí jej osvětluje jako filosofa.

Čeští rotariáni si připomínají z díla Komenského, že přirovnal školu a lidskou společnost k důmyslně sestaveným hodinám: »Hodiny, přeušlechtilý přístroj, složený z množství koleček a zvonků, má hlavní kolo, jež svou přirozenou vahou jiná kolečka za sebou táhne, jedno menší, druhé větší, jedno níž, druhé výš, z nichž jedno vpravo, druhé vlevo se točí. Tak i člověk jest jako malý svět sám pro sebe a jako obraz světa velikého. Jeho srdce jest jako veliké kolo nad studnicí života. Mozek jest jako závaží, jež celý stroj táhne. Co se v člověku děje, jest jako hra živých hodin. V duši lidské jest hlavní kolo vůle; rozum, jeho pohyb usměrňuje a tak se stává člověk obrazem dokonalé harmonie. (Didaktika, V.) Jako v hodinách tak i ve škole a v lidské společnosti má býti všechno rozměřeno, spořádáno a uvedeno v pohyb.« (Didaktika XIII.)

Celý svět je spojen jednotným řádem, tak jako stroj je podmíněn jednou ženoucí silou. (Panegersie, 9, 8.)

Ve shodě s těmito postřehy čteme u Komenského radu, kterou může akceptovati každý rotarián, totiž: »Na dobrém pořádku všechno záleží.«

Jiné heslo Komenského — tak jako Rotary — zdůrazňuje vývoj věcí: »Všechny věci samy ze sebe plyňtež, odstoupiž násilí od věcí.« (Omnia sponte fluant, absit violentia rebus.) Heslem tímto opisuje Komenský, co na jiných místech opět a opět připomíná čtenářům: »dobrovolnost a ochota jsou těmi velikými a mocnými koly, která pohybují společností lidskou; myslete si stroj, nevím jak důmyslný, bez pružného péra nevzbudí se v něm ani ruch ani duch; mohl bys míti vůz a k němu všechno, co se patří, bez živé síly nepohne se s místa; a loď bys mohl míti třeba trojveselní, leč bez veslařů anebo bez větrů zůstala by bez užitku. A hodiny kdybys měl nevím jak důmyslně sestavené, závaží kdybys neměl, budou bez ceny. A tak i lidé nic prospěšného neprovedou, nebudou-li tvořiti dobrovolně.« (Panegersie, IX, 35 a 36.)

Jakkoliv tedy Komenský zdůrazňuje součinnost, jest si vědom, že člověk musí spoléhati především na sebe: »Sám na sebe spoléhej, chceš-li vykonati něco dobrého.« — (Unum necessarium, V, 3 a 27.) Komenský není sobec, není solipsit; právě vyslovená rada vyplynula z přesvědčení, že nestačí dávati ostatním jenom radu, nýbrž především dobrý příklad a v tom chce, aby jednotlivec ukázal svou vnitřní hodnotu. »Svědomí ti poví, jak se zalíbiti.« (Unum necessarium VII, 6.)

Komenský jest nenapravitelný optimista: »Důvěřovati v lidskou dobrotu není pošetilost.« »Sám lidský rozum tomu učí.« (X, 6.) »Cíl člověka jest služba druhým: Člověk se nerodí jenom sobě, nýbrž Bohu a bližním.«

Komenský není škarohlídný pesimista, ví, že »lidské přirozenosti jest potřebí osvěžení a čistého potěšení.« To jsou rady, kterých se rotariáni nikdy nevzdají.

»Dobrovolnost předpokládá laskavost, nikoli násilí, úskokem a nástrahami nelze vykonávati zdárný a prospěšný vliv na lidstvo.«

Pokud se týče požadavku rotariánského, aby v klubu zasedal jenom jeden svého oboru, připomeneme radu Komenského: »Nezatěžuj se šatem, obydlím, pokrmem, posluhou, nábytkem, v příjmech a jmění, maje všeho jen podle potřeby, nic pro okázalý nadbytek. Podobně ani přáteli se nezatěžuj, jeden nebo dva nechť ti postačí pro radu.« (Unum necessarium, V, 20.)

Přitom si byl Komenský vědom, že touží po nových věcech, které se mnohým zdají býti k nedosažení. Pro takové pochybovače má otázku:

»Proč by byl Bůh složil do lidského nitra tolik touhy po dobrém, po lidskosti, kdyby nebyl chtěl, aby se jednou splnily?« (Unum necessarium, I, 21.)

»Podstatou lidské přirozenosti není egoism, nýbrž altruism, přirozenost lidská nevěsí se na nenasytnost.« (Unum necessarium V, 14.)

»Společenský život a jeho podstata vězí v touze po společném štěstí.« (Unum necessarium, IX, 6.)

Ti pak, kdož se hlásí k těmto zásadám, měli by podle slov Komenského:

1. »navzájem se poznati,«
2. »spojiti se k společnému úsilí a
3. zavázati se, že budou zachovávati přijaté zásady.«
   (Cesta světla XVIII, 6.)

Tyto zásady platí i pro politiky; macchiavelism, chytráctví, záludné násilí a maskovaný podvod je velmi špatná politika. (Cesta světla, I, 27.) Podstatou lidské povahy je ochota sloužiti svobodně, neboť svoboda je člověku vrozena. (Panegersie, V, 28.)

Podmínkou zdárné práce jest obecnost, prostnost a dobrovolnost. (Panegersie, II., 2.)

Především jsme zavázáni, abychom se pokojně dohodli. (11, 10.)

»Proti společnému zlu není jiné pomoci, než aby se dobří lidé spojili, aby se jedním duchem řídili, aby si navzájem pomáhali a navzájem aby čelili společenské roztříštěnosti.« (Cesta světla XVIII, 8.)

A nedocílíme-li toho, veta je po celém společenském ústrojí.

Neuvedli jsme všechno, co mluví pro paralelnost myšlenek Komenského a zásad rotariánských, neboť jsme se dotkli toliko několika ze 153 knih Komenského. Ale to ještě z jeho díla považujeme za náležité, aby bylo připomenuto: »Proč bychom se nezavazovali k vzájemné přízni a pomoci? Svět přece netouží po rozvratu, nýbrž po lepšení a nápravě. Jestliže jednotlivci zůstávali dosud bezmocni, jest jediná spása ve společné součinnosti, a jestliže od součinnosti, nuže: spojujme se, hledejme nápravu; jednotlivec nejdříve sám u sebe, potom v nejbližším svém okolí a až se vytvoří všeobecný svazek moudrých, nebude se nedostávati těch, kteří budou ochotně rozmnožovati světlo pravé lidskosti.« (Cesta světla XX, 6.)

Dohoda, pokoj a mír jsou jako zauzlené na provázku vzájemnosti, Světlo a pravda, mír a pokoj jsou záruka pravé blaženosti, jsou široká cesta, otevřená celému světu. (Panegersie, Předmluva Evropanům, 22.)

Rotariáni usilují o nápravu v kruhu, jenž je jim nejblíže, ve vlastní rodině a to záhy, dokud jsou rotariánské děti přístupny radám, vedení a příkladům.

I v tom se shodují s Komenským, jenž děti v kolébce nazval strážci příštích pokolení a nadějí národní budoucnosti.

HLASY TISKU.

Český časopis historický (XXXVI-2) přináší v seminární studii Františka Kutnara »Život a dílo Ignáce Cornovy«, příspěvek k dějinám zednářství v Čechách koncem stol. 18. Autor, obeznámený s literaturou předmětu a znalý i historických prací o zednářství, doplnil z pramenných studií dosavadní znalosti o tomto osvícenci a zednáři italského původu, který srostl s českou vlastí, jako tak mnoho lidí jeho doby. K jeho životopisu přispěl pravděpodobným vysvětlením jeho odchodu z university, který nastal asi vlivem intrik a osočování pro zednářství. Zvláštní kapitolu své studie věnoval autor Cornovovu zednářství. Tu stručně karakterisuje zednářství a jeho souvislost s osvícenstvím i s duchem revoluce a vysvětluje, proč přes nepřátelství církve k tomuto hnutí bylo za osvícenství dosti zednářů-kněží. Tato účast kněží byla ovšem percentuelně neveliká; tak v pražské lóži »Pravda a Jednota« je v době jejího rozkvětu z 203 členů jen 8 kněží. Společenské rozvrstvení této lóže je zajímavé: třetina členstva je šlechta, třetina úředníci a důstojníci, ostatek lékaři a profesoři, obchodníci a duchovní. Byl-li kněz zednářem přes papežský zákaz, činil tak především vlivem osvícenství a stavě výše stát než církev v duchu josefinském. První doklad Cornovova zednářství zjišťuje se k r. 1776, kdy je Cornova mistrem v malostranské lóži »U tří korunovaných sloupů«, restaurované šlechticem Ignátem Bornem, hlavním organisátorem zednářské činnosti v Praze. Zaujímal-li Cornova roku 1776 hodnost mistra, tedy třetího stupně, dohaduje se Kutnar jistě právem, že se Cornova stal zednářem za svého pobytu v Klatovech, kde vznikla lóže přičiněním Cornovova příznivce, hejtmana hraběte Künigla, tedy pravděpodobně po zrušení jesuitského řádu, ne-li ještě jako jesuita. V řečené malostranské lóži Cornova roku 1777 zastával úřad řečníka, 1779 úřad druhého dozorce, tedy funkce, svěřované zednářům starším. Když se z lóže »U tří korunovaných sloupů« a z lóže »U tří korunovaných hvězd« vyděluje za Josefa II. nová lóže »Pravda a jednota«, přechází do ní Cornova a při jejím otevření předčítá oslavnou báseň a roku 1785 koná konferenční přednášku o dějinách zednářského sirotčince. S Ungarem patří Cornova k nejhorlivějším členům nové lóže, která se roku 1785 zase spojuje z vnějších důvodů s mateřskou lóží »U tří korunovaných sloupů«. Když po francouzské revoluci obrací se smýšlení dvora proti zednářům, v nichž nyní jejich odpůrci a policie vítří republikány a jakobíny, vytrácí se šlechta a úřednictvo z lóží a roku 1794 se pražské lóže dobrovolně rozcházejí; poté jest v Rakousku vydán zákaz zednářství. Tím zaniká i lóže »Pravda a jednota«, největší a společenským postavením svých členů nejvýznačnější pražská lóže, v níž Cornova zastával úřad druhého dozorce. Autor dovozuje, že Cornova hrál v pražském zednářství úlohu význačnou; byl z nejplodnějších zednářských spisovatelů. Kromě uvedených řečí k otevření zednářského sirotčince (1781) a o dějinách tohoto sirotčince autor uvádí a rozebírá tyto spisy Cornovovy: System der Freimaurer-Loge Wahrheit und Einigkeit zu drey gekrönten Säulen in Prag (1794), Betbuch (Modlitby svobodného zednáře — 1784), Über die wichtigste Kirchenstrafe, die Excommunication (1785). Zednářství Cornovovu autor připisuje spojení dvou činností Cornovových: činnosti básnické a činnosti vědecké — od básníka vede cesta k historikovi přes zednáře. Autorovo pojetí zednářství doby josefinské nehledí jen k náboženssko-etické stránce zednářského hnutí, nýbrž i k jeho stránce společenské: zdůrazňuje vedle jeho ideologie i jeho módnost, jest ochoten spatřovati v něm obdobu našich společenských a literárních klubů, nalézaje v tom výklad jejich přitažlivosti pro šlechtu a učence. (Národní osvobození, VII., 195, dne 18. VII. 1930.)

Stráž říše — 17. září 1930, č. 36 — má na přední straně blokovým písmem něco jako program: Proti židovské internacionále, proti germánské rozpínavosti, p r o t i z e d n á ř s k ý m l u p i č ů m, proti benešovským alotriím, proti bolševické hrůzovládě, proti všem nepřátelům Slovanů budujeme spojení všech slovanských národů pod heslem Slavia Spojené Státy Slovanské. — Potom se obrací k veřejnosti Čechů a Slováků, »K příznivcům našeho vlasteneckého hnutí. Přátelům posl. gen. R. Gajdy. Bratrstvu fašistickému«. — Jakost provolání poznáte podle slov »naše republika zmítá se v horečce zlodějské demokracie a internacionalismu. Za celou kampaní proti našemu hnutí a našemu Vůdci stojí zednáři a židovská internacionála...« Ejhle: u fašistické ssedliny platíme za lupiče. Takto nás netraktovali ani v osmnáctém století. Na tento titul jsme musili č e k a t a ž d o s t o l e t í d v a c á t é h o! Uvnitř

listu je článek »O tajných společnostech a řádech«. Výtah o spisu, týkajícího se Svobodného zednářství. Podává Jan V. Řebík, notář. — Výklad obsahuje, čeho se lze dočísti v nestranné literatuře, ale je ukončen těmito slovy: »Veřejnost, která sleduje dějiny jednotlivých států a zemí, utvoří si úsudek, do jaké míry shoduje se činnost svobodných zednářů se zásadami v tomto článku obsaženými a zdali do jejich činnosti nezasahují i vlivy jiné.« Celý článek mohl by vyjíti v zednářském časopise, tak je věcný; aby jej mohla otisknouti »Stráž říše«, jejíž název mimoděk vyvolává vzpomínku na hakenkreutzlerovskou »Reichswehr«, bylo ovšem políti článek obsahem posledního odstavce.

O ruském zednářství za carského Ruska, krátce před válkou, píše zajímavé věci Sobota (I-13). Tam měla pravice ze zednářství strach a zednářství bylo takovým universálním bubákem. Vysvětlovala si jím oposici v dumě a všechny liberální projevy. Ale nemohla mu přijít na stopu. A tak vyslala ruská policie roku 1910 do západní Evropy jakéhosi Alexejeva, aby získal informace o svobodném zednářstvu. V Berlíně získal tento dobrý muž informace o židovském svazu, neboť zednářství a židovství byla vždy dvojčata v uděšené reakcionářské obrazotvornosti, a v Paříži obrátil se na opata Tourmentaina, sekretáře protizednářské ligy. Alexejev dostal za získání informací 1000 rublů, ale protizednářský opat chtěl 500 tisíc franků za zprávu o plánech ruských zednářů. Alexejev byl by ochotně nalétl na tuto sumu, ale v Petrohradě ti, kteří ho vyslali, měli, zdá se, nejen legraci z jeho zpráv, ale také tolik rozumu, že byli trochu skoupí k opatovu protizednářství. Historie ruského zednářství je vůbec věc zajímavá, protože carské Rusko bylo zvlášť dobrou půdou pro společnosti neveřejné, které ovšem propadaly mysticismu, ať v zednářství, či v revolucionářství. O ruském zednářství psal u nás, tuším po prvé, K. Kadlec v roce 1887. (Nár. osvobození VII, 192, 15. VII. 1930.) A. H. — K této zprávě může se poznamenati, že v Londýně právě vyšlo An Outline of the History of Russian Freemasonry by Boris Tekpnef. — Je to přetisk zprávy z časopisu »The Freemason«. Cena 1/-.

ZPRÁVY ZE SVĚTA.

Anonymita? — Otevřenost? — V našich poměrech není ještě rozřešena tato podvojná otázka. Jinak v Anglii. V čísle časopisu The Freemans ze 6. září 1930 je zpráva o výročním shromáždění Spojené VL. (United Grand Lodge) z 3. září a hodnostáři s činovníky jsou v ní zmíněni plnými jmény, toliko hodnost je naznačena zkratkami, leč ty jsou zapracovanému SZ srozumitelny, tak jako matematikovi jsou srozumitelny počtářské vzorce. — T. P. G. M. značí The Pro Grand Master a pod. — Poznati zkratky jest věc horlivosti a katechismu.

Zednářský mírový památník zřídí bb. v Londýně. V dílnách kolují zvláštní ilustrovaná čísla brožury, z níž je patrno, jak pokročily práce. Stačí napsati a The Grand Secretary, Freemasons' Hall, London, W. C. 2. zašle bb. otisk.

Vychovatelský dívčí ústav, řízený S. Z. mají v Londýně. Ústav byl založen roku 1788, dnes — po 143 letech — jest pod ochranou anglického krále a předsedou je V. M. — V jeho čele nejsou náhodně volené osobnosti; v oznámení, otištěném v listě The Freemason ze 6. září 1930, čtu: The Royal Masonic Institution for Girls; Grand Patron — His Majesty the King. President — H. R. H. The Duke of Connaught and Stratpearn, K. G. atd. M. W. G. M. — Vždy 28. srpna koná se schůze užšího (generálního) výboru a podle jeho usnesení bylo svoláno zvláštní zasedání vrchního sboru (special general court), t. j. správců a členů (Governors and Subscribers) tohoto ústavu do hlavní dílny (Freemasons' Hall, Great Queen Street, London W. C. 2, dne 11. září 1930. Pro pražského čtenáře je to jako pohádka.

Německo. Nejvyšší rada obřadu starého a přijatého pro Německo byla v letních měsících ustavena v Berlíně za účasti bra P. G. H. Dopa, svrchovaného komandéra pro Švýcarsko.

Mezinárodní zednářská asociace, jejímž sídlem jest Ženeva, pořádala letos kongres v Bruselu ve dnech 25.—30. září. V asociaci jest zastoupeno 27 obediencí; dvě velké mocnosti, italská a maďarská, byly donuceny zastaviti práci a nadále se v asociaci neúčastní.

Z Italie hlásí New Age, že se dějí pokusy, aby bylo skotské zednářství obnoveno a připravuje se Nejvyšší rada, jejímž sídlem má však býti Londýn. New Age neschvaluje tento postup, aby sídlo N. r. bylo na cizí půdě a nestaví se za osoby, jež tuto myšlenku propagují.

V Německu byl vytvořen již před časem Kapitol kříže s růží ve Stuttgartu Nejvyšší radou francouzskou a rakouskou a následoval kapitol i koncil v Berlíně. Francouzská Nejvyšší rada otevírá kapitoly v Mnichově a v Mannheimu. Mezinárodní konference pověřila Nejvyšší radu švýcarskou a holandskou, aby vybudovaly v příhodném okamžiku škotské zednářství na německé půdě. Velký komandér švýcarský započal tuto akci a hodlá s dosavadních útvarů škotských vytvořiti Nejvyšší radu v Berlíně, k čemuž má souhlas Svrchovaného komandéra belgického i holandského a příznivý posudek i našeho Svrchovaného komandéra. Soudí se, že společnému úsilí těchto šesti Nejvyšších rad se podaří vzbuditi zájem u devíti Velkých lóží německých, zejména, když v Německu zednáři jednotlivci vítají tuto myšlenku, jež by posílila práci Nejvyšších rad mezi národy.

Zednářské poradny. Škotští zednáři v Paříži zřídili v Rue de la Paix 15 za vedení bra G. Connera 33° poradní kancelář, jež má poskytovati informace i pomoc bratřím zednářům z ciziny, zejména ze zámoří, kteří návštíví v letních měsících Francii. Kancelář se již osvědčila loni a její služby i při nákupech byly oceňovány zvláště Američany, jak referuje New Age. Nemohli bychom pomýšleti na podobnou, třeba jen výpomocnou poradnu v Praze?

LITERATURA.

Praha v německé literatuře. V létě 1930 vyšla německy psaná, obsáhlá a krásně vypravená kniha o Praze (Prag. Kultur, Kunst, Geschichte). Autor Oskar Schürer si Prahu velice zamiloval, třeba v ní sídlil jen několik let. V historické části jsou četné zmínky o zednářství a jest v ní poukázáno i na souvislost mezi dílem Jana Amosa Komenského a základní konstitucí zednářskou (stránka 230—231). Ke knize Schürerově se ještě vrátíme.

Redakce zapomíná anebo zapomněla na to aneb na ono, řekneš, drahý bratře. Je to možné a ani omluva stoprocentně odůvodněná nic na věci nezmění k lepšímu. — V takovém případě je nejlepší odpomoc a nejlépe překoná nedostatky, napíšeš-li, nač bylo zapomenuto. Neříkej: »Nemám kdy. Neumím číst ani psát.« — Hybnou silou zednářství bylo ve všech dobách, že se bratří nebáli ani pera ani inkoustu ani tiskařské černi. Jenom piš; o kabát zaslaného příspěvku se bratr redaktor s tebou rád a v zápětí dohodne.

Pořad prací českých lóží v říjnu 1930.

3. října. L.·. Národ, Or.·. Praha o 18. hod. Práce III. st.·., o 19.30 hodině Práce II. st.·.

6. října. L.·. Pravda vítězí, Or.·. Praha, o 18.30 hod. Konf. Br.·. S. Štěchovický vodovod.

6. října. L.·. Josef Dobrovský, Or.·. Plzeň, o 19. hod. Instalace M.·. L.·. a činovníků.

7. října. L.·. J. A. Komenský, Or.·. Praha, o 18.45 hodině. Volby.

9. října. L.·. Sibi et posteris, Or.·. Praha, o 18.30 hod. Instalace M.·. L.·. a činovníků.

10. října. L.·. Národ, Or.·. Praha, o 19.30 hod. Obř. práce rodinná. Rozhovor o dějinách čsl. zednářství, o katechismu I. st.·. a o projevování zednářství v životě soukromém.

10. října. L.·. Cestou světla, Or.·. Brno, o 19. hod. Br.·. K.·. Dojmy a zkušenosti z mezinárodního geodetického sjezdu ve Stockholmu.

13. října. L.·. Josef Dobrovský, Or.:. Plzeň, o 20. hod. Konf. Br. Vladimír: Zednářství a byrokracie.

14. října. L.·. J. A. Komenský, Or.·. Praha, o 18.45 hod. Konf. I. st.·.

18. října. L.·. J. A. Komenský, Or.·. Praha, o 18.30 hod. Recepce hledajících.

20. října. L.·. Pravda vítězí, Or.·. Praha, o 18.30 hod. Nastolení M.·. L.·. a činovníků.

20. října. L.·. Josef Dobrovský, Or.·. Plzeň, o 20. hod. Konf. Br.·. H. Referát o pojmu V.·. S.·. V.·. (L.·. Labor, Or.·. Wien.)

21. října. Nár.·. Vel.·. L.·. Čsl.·. Oslava sedmdesátých narozenin Svrch.·. Nejv.·. Kom.·. br.·. Alf. Muchy.

23. října. L.·. Sibi et posteris, Or.·. Praha, o 18.30 hod. Recepce hledajících.

24. října. L.·. Cestou světla, Or.·. Brno, o 19. hod. Zvýšení mzdy.

25. října. L.·. Národ, Or.·. Praha, o 19.30 hod. Lóžová oslava 28. října.

27. října. L.·. Josef Dobrovský, Or.·. Plzeň, o 20. hod. Konf. Br.·. Sl.·. Hnutí Rotary, br.·. Gl.·. O charitativní činnosti plzeňských institucí.

Proslovy k Řetězu.

(V lóži P.·. V.·. 2. června 1930.)

Spojeni v řetěze, cítíme proudy síly
se v našich ramenech a pažích k činu chvěti.
To řetěz pokoje a lásky, která pílí,
co lidské, sepnouti, být jedné matky děti.

Spojeni v řetěze, cítíme srdce bíti
radostně, bratrsky, jak citům otvírá se,
jež časem umlčí života vlnobití,
však ve vzpomínce přec v původní žijí kráse.

Spojeni v řetěze, vidíme ohně hráti,
jas třpytné radosti, jenž září ze všech očí;
co věky zmeškaly, nám věky zase vrátí,
a květy porostou, kam naše noha vkročí.

Spojeni v řetěze svou vírou, jež se zračí
v zracích, jež hovoří o sebevědomí,
v okovy bijeme, jež časem ještě tlačí.
A jen kdo vytrvá, ten každý odpor zlomí.

A.·. H.·.

(V lóži »Národ« v O.·. Praha.)

Z Národa vyšli jsme k dávné lidstva metě,
s národy světa jdem v bratrský závod,
svobodni, všude své bratry máme v světě,
domov svůj neseme v nitru svém: národ.

Řetězem rukou svých a svých srdcí spiati
nového člověka chystáme příchod.
Balvan svůj zpracovat touhou duší jati
z poledne v půlnoc jdem, ve věčný východ.

Kdož jste nás předešli, zanechavše díla,
zůstaňte v řetěze spojeni s námi!
Ve vás je Moudrost, v nás budiž pak Síla.
V zítřku je Krása, neb nejsme tu sami.

J.·. J.·.

Trojčíslo 6, 7 a 8 bylo vydáno 20. srpna 1930. Toto číslo bylo vydáno 1. října 1930.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřábek.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 10.

Jaroslav Vrchlický:

BOLZANO.

Po divé bouři, ve které duch lidský své zdrtil okovy
a v boj se pustil mocný, gigantický — klid nastal hrobový.
Tma noci opět roztáhla své sítě nad spící Evropou,
ten k světlu smělý let byl sražen lítě reakce potopou.
Klid. — Ticho. — Myšlenka kde jaká plála, se v popel stulila,
a v stínu žalářů vlast sirá stála jak velká mohyla.
Po špičkách musil plížit se, kdo chodil, šeptat, kdo mluvit chtěl,
kříž halil v stín svůj svět — a kdo se zrodil, strach u kolébky měl.
Ó děsná doba! — Jest však vlastnost světla, že temno proletí;
pruh jasu, v němž zem liliemi zkvětla, má slunce v zápětí.
Šer jitra posílá do spících polí své zpěvné skřivany,
a vítěz-den se vznese nad údolí, a mlhy — strhány!
Tak stalo se v té mrtvé hluché tíši, v níž minulý spal věk,
on povstal, na čele jas jiných říší, zář velkých myšlének!
On učil pouze, nabádal a radil, zdroj lákal z tvrdých skal
a zjevem svým svět v harmonii ladil, zpět dal mu ideál!
Svět vzal mu vše — však přec jej neoklamal, v svém srdci on měl skvost:
on se všech růží trny lámal, zrak zvedal v budoucnost.
Půl mudrc a půl apoštol on kráčel do zápasu jak v ples,
jak Hus chřest okovů za sebou vláčel, jak Ježíš kříž svůj nes'.
By lidstvu získal ztracený zas eden, v boj vyzval nenávist
a otroctví a tmu, a štít měl jeden: své svědomí — byl čist.
A v lidskosti, jež žehná jen a dává, tvář Boha věčnou zřel,
z ní v duši pad' mu svit, jenž neustává plát vyvolencům z čel!
Ó vlasti! U kolébky tvého jitra bděl velký jeho stín,
do vínku dal ti perly svého nitra, než slovo přešlo v čin.
Řadou svých žáků, světlých bojovníků, vnik' v paláce i chýž,
a brzy vzduch se zachvěl v jarém ryku: Ó budiž světlo již! —
Teď po století bují jeho setba, myšlenka vítězí,
a jeho sokům — zbyla pouze kletba a prasklé řetězy!

(Dni a noci. II. Tiché blesky, 1889.)

K symbolu V.·. S.·. V.·.

Jako všichni zz.·. dobré vůle, i my se zabýváme horlivě přemýšlením o vznešeném pojmu V.·. S.·. V.·. a těžce neseme v té příčině rozpor mezi zz.·. anglickými a francouzskými, přiklánějíce se, podle individuelní povahy, k tomu či onomu výkladu.

Proto myslím, že všem dr.·. bbr.·. přijde vhod krásná a objektivní úvaha V.·. O.·. nizozemského, která se pokouší o to, aby byla překlenuta propast mezi bbr.·. a jež byla uveřejněna ve francouzském překladu v č. 33 (z dubna-června 1930) »Bulletinu«, vydávaného zasloužilým velkým kancléřem AMI, br.·. Mossazem, s jehož svolením ji česky tlumočím. Podle zednářského zvyku ponechal jsem zúmyslně výrazy některých pojmů s velkými počátečními písmenami tam, kde a pokud toho autoři uznali zapotřebí.

C. W.

Tento článek, přeložený z listu »Maçonniek-Tijdschrift« z ledna 1930, byl sestaven členy komitétu »Table ronde«, skupiny pro mezinárodní studie zednářské, která vzešla z V.·. O.·. nizozemského. Upozorňujeme čtenáře na nestrannost, se kterou členové »Table ronde« přistoupili ke studiu této choulostivé otázky V.·. S.·. V.·., jež podnes dělí Zednářství a zabraňuje sblížení Velmocí. Litujeme stále, že V.·. O.·. nizozemský nepokračoval ve své blahodárné součinnosti v AMI, jak si toho přáli jeho členové, z nichž připomínáme želeného br.·. Carpentier-Altinga.

Ač odděleny pouze mořskou úžinou, jež od vynalezení paroplavby znamená toliko nepatrnou vzdálenost, jsou Francie a Anglie intelektuelně tak vzdáleny, jako by šlo o protinožce.

Kdo mohl, třeba toliko na několik hodin, viděti zblízka vedle sebe Francouze a Angličana, seznal zajisté, i při takovém povrchním pozorování, karakteristické, zřejmě se různící znaky obou ras. A také neměli tito dva národové v dějinném a nám známém období skutečně přátelských styků; čili, kdykoliv se stýkali, dotýkali se bez přizpůsobení.

To znamená mimo jiné pro všecky, kdož se drží skutečnosti, že by bylo třeba hlubokých příčin, aby povstal žádoucí soulad mezi oběma tak různými zeměmi.

Bude třeba více než omezených zájmů, které zajišťují politickou rovnováhu. — Ač byla utvořena »entente cordiale«, jejíž význam pak s použitím velkých fanfár byl přeháněn, stačilo nejmenší přemístění zájmů v jednom neb druhém směru, aby vyplynula její umělá povaha.

Upřímnější soulad těchto dvou národností mohou přivoditi veliké zjevy, jež mění individua, ba i vzezření světa: chci se zmíniti o změně a přizpůsobení, o oněch přírodních procesech, s nimiž se také setkáváme v intelektuelní oblasti. O změně, totiž o jevech, jimiž se látka přeměňuje tak, že se stává skorem nepoznatelnou, o přizpůsobení, totiž o přetvoření se jednoho prvku v druhý do té míry, že již nejsou rozlišnými jednotkami, ale dvojčlenem, jehož složky splývají nerozlučitelně.

Anglie, pokud se týče obyvatelstva a kultury, jest nápadný příklad těchto obou procesů. S tohoto hlediska provedla zázraky od doby Keltů a Cimbrů, abychom nemuseli hlouběji sestupovati do její minulosti. Jest sice ještě možno rozlišovati v zemi a národu různá období dějin, není však již možno jich rozloučiti. Dělení může se státi teoreticky, ale prakticky jest Angličan jeden a nedělitelný; jest tím, čím je.

Tak tomu jest u národu jako celku, i u národní kultury.

Snad by se totéž mohlo říci o Francii. Pravděpodobně má i Francie jediný národ a jedinou kulturu, jejíž existence vyplynula ze změny a přizpůsobení.

Zajisté, že okamžitě připojujete, tak že je tomu u všech národů a v každém národu u všech jedinců. To jest skutečně i naším míněním. To však není konečný poznatek; problém pokračuje. Náš duševní a mravní rozvoj není ukončen. Stupeň vývinu, uchopený dnes jedincem a skupinami jedinců se nezastaví »pokud vše nebude skončeno«.

Či nepředpokládají tisíce a miliony osob s námi, že vývin pokračuje ode dne ke dni, od století ke století, od éry k éře?

Či netvoří nepřetržitá a volná výměna od jedné skupiny ke druhé, od jednoho národu ke druhému, od jednoho kmene ke druhému, netoliko mechanismus v pohybu, nýbrž i skutečný pokrok ideí?

V životě přírody řídí se přeměna a přizpůsobení podle zvláštních vlivů; lidská činnost hraje tu úlohu toliko velice podružnou. Avšak v životě mravním, kde je tatáž možnost přeměny a přizpůsobení, jedná lidská činnost pod způsobou záchvěvů a sil, citů a myšlenek. A člověk si uvědomuje vliv, který z něho vyzařuje.

Slovem mluveným, psaným, zobrazeným neb symbolisovaným, »Logosem« a »Poznáním«, jsou znamení vysílána, přijímána a vyměňována od muže k muži. Duchovnost a názory, ztělesněné v jedincích a ve skupinách, jsou radio-citlivé a radio-činné s obou stran. Moc ducha projevuje se v jedincích, ale také v davu. Člověk i lidství řídí se beze vší pochyby a nevyhnutelně vyhraněným vývojem směrem k vyhraněnému cíli. Jest možné, že toto určení bude konečnou a úhrnnou složkou? Toto mínění možno považovati za přijatelné se zřetelem k postupu vývinu, který představuje okruh našeho současného žití.

Lidstvo, vedené Láskou, Láskou k Nejvyššímu a Láskou k bližnímu, podporováno pomocnými silami obrody a sbratření, jest podrobeno vývinu až ku konci tohoto okruhu.

Neboť obroda v oblasti intelektuelní a mravní je totéž, jako přeměna v přírodě; a přizpůsobení v přírodě odpovídá duševnímu bratrství. Přeměna či obroda dotýká se jedince v jeho důvěrném karakteru: uvědomuje si sebe sama. Přizpůsobení či sbratření týče se vztahů muže k muži. Oba činitelé působí mohutně vedle sebe a jeden druhým. To je kultura jedincova a kultura hromadná.

Tyto úvahy zavedly nás poněkud daleko, vyžadoval toho však cíl, který nám tane na mysli. Neboť grandiosní jinotaj V.·. S.·. V.·., jinotaj naprosté velikosti, který obepíná vše a jest vším, můžeme zkoumati v jeho pravé ceně toliko pomocí nejohromnějších rozměrů. Tuto Velikost možno si představiti toliko způsobem příliš úzkým, nikdy však způsobem příliš širokým. Jest nejvyšší ve vznešenosti, nejvyšší v záhadě. Není tedy možno, by se někde vyskytl obraz, rovnající se Nejvyšší Bytosti, ani pojmenování, Jí důstojné.

»Kdo by Tě dovedl vzývati jménem Tvým?« — praví básník. Ni slova, ni obraz, ni myšlenka, ni jinotaj by úplně nemohly stačiti.

Je-li tomu tak, proč se o Něm přeme? Proč?

Protože máme v sobě příliš málo Nejvyšší Bytosti, protože jsme přeplněni vlastní vědou. Sotva že porozumíme vlastnímu blábolení a sneseme blábolení jiných. Bylo-li tedy lépe pomlčeti o těchto věcech? Ba že, odpověděl kdysi starý mudřec Heraklit, jemuž tato otázka byla položena. Jiného dne

však na tutéž otázku odpověděl: nikoliv. A měl po každé pravdu. Možno o těchto věcech mluviti, nutí-li Vás k tomu srdce. Avšak mlčíte-li, protože srdce slov nenalézá, nebude Vám to čítáno na vrub.

Jest třeba velkomyslně vyslechnouti názor druhých a třeba také moci snášeti jejich mlčení s tímže porozuměním. I ti, kteří se vyjadřují, i ti, kteří mlčí, myslí v upřímnosti srdce svého na

»Onoho, který má ve všech jazycích týž znak,
Jehož nikdo vyjádřiti neumí;
Onoho, který v srdcích všech národů
Se po každé a vždy ozval« .....

Anglie a Francie tvoří v zednářském útvaru, pokud se týče jejich stanoviska vůči jinotaji V.·. S.·. V.·., důtklivý protiklad. Pociťuje-li jedna z Velmocí povinnost, aby vytyčila tento jinotaj, tož soudí druhá neméně neochvějně, že ho nesmí vyhlásiti za dogma.

Jest otázka, bylo-li tomu tak vždy. Soudíme-li podle několika dějinných dokladů, jež mluví o této otázce, tož nikoli!

Andersonovy »Konstituce« z r. 1723 mluví o zednáři jako o muži, »jenž právě proto, že jest zednář, má býti poslušen mravního zákona. A rozumí-li dobře Umění, nebude z něho nikdy pošetilý atheista neb bezbožný libertin« (»a stupid atheist nor an irreligious libertine«). Týž čl. 1. »Starých Povinností« mluvil o svobodě myšlení těmito výrazy: »ač bylo kdysi povinností zednářů, aby náleželi v zemi, kde jsou, k náboženství této země a svého národa, ať je jakékoliv, tož se dnes považuje za užitečnější, aby byli toliko vázáni, přijímati takové náboženství, v němž se všichni lidé shodují a ponechati jim jejich osobní přesvědčení; totiž, aby byli muži čestnými, řádnými, upřímnými a loyálními, nechť již jsou jakékoliv denominace, pod jejímž jménem se jim zalíbí. Zednářství se tudíž stane ústřední jednotou a zprostředkovatelem, aby se přátelsky sblížili mužové, kteří bez něho si povždy zůstali navzájem vzdáleni.«

Tyto »Konstituce« vyjadřují tudíž výrazy strohými a jasnými širokou snášelivost vedle víry v Boha, jež zcela přirozeně patří k zednářovu světovému a životnímu názoru.

V druhém vydání »Starých Povinností« z roku 1738 se čte: »ačkoliv bylo kdysi povinností k ř e s ť a n s k ý c h zednářů, aby se řídili ve všech zemích, kudy cestují a kde pracují, podle křesťanských domácích zvyklostí, považuje se nyní za užitečnější... atd....«

Zdá se, že tato úprava dává původnímu zednářství křesťanský nátěr.

A spoň v Anglii a v zemích, k ní se pojících, dostalo se této změně takovéhoto významu v pojmenování: »Moderních«, kteří se drželi formule z roku 1723 a »Starých«, kteří následovali onu z roku 1738.

Roku 1815 sjednotilo se anglické zednářstvo. Přesnější způsob, kterak byl v této době formulován čl. 1., nám naznačuje, kterakže došlo ke sjednocení. »Zednář již proto, že jest zednář, jest přidržován k poslušnosti mravního zákona. A porozumí-li dobře Umění, nebude z něho nikdy pošetilý atheista nebo bezbožný libertin.«

»Porozumí, lépe než kdokoliv jiný, že Bůh nenazírá způsobem lidským. Neboť člověk vidí podle toho, co se vystavuje jeho zraku, ale Bůh posuzuje srdce.«

»Zednář jest tedy především povinen, aby nejednal nikdy proti svědomí.«

»Nechť se tedy člověk hlásí k jakémukoliv náboženství neb kultu, nebude

vpravdě složkou řádovou, nevěří-li ve V.·. S.·. V.·. a neplní-li svatých povinností mravního zákona.«

Byl tedy snad od r. 1723 do 1815 změněn toliko doslov, či byl přizpůsoben rovněž dosah?

Po splynutí »Starých« a »Moderních« trvalo se na skutečnosti, že obsah Starých Povinností se nezměnil a že přizpůsobení postihlo toliko formu. V.·. L.·. anglická zůstala tudíž věrnou tradici a přesvědčení, a proto pokračovala bez úchylky podle směrnic, naznačených Andersonem.

Nevidíme užitek, abychom se přeli o tento názor V.·. L.·. anglické. Jako žádný jiný jedinec, nedá se ani ona přesvědčiti, že by se byla dopustila chyby. Výklady toho druhu, jež se vztahují k náboženským citum a k náboženskému přesvědčení, nepodléhají logickým zákonům, aspoň ne zákonům matematické logiky.

Tu nalézáme též vedle prvku statického také prvek dynamický. Statický prvek jest vyjádřen ve výše uvedeném článku mravním zákonem, správným pochopením Umění a svobodou myšlení; prvek dynamický projevuje se touhou, aby zásada byla vyslovena formou trvale obnovenou a dokonalejší, ať již ve prospěch dobrého vnitřního uspořádání, či proto, aby bylo dosaženo dobrého vnějšího dojmu, či konečně z obou těchto důvodů současně.

Všem Velmocím jest známa tato přeměna v »Prohlášení zásad«. Nizozemské zednářství nedospělo zajisté dosud k poslednímu »Prohlášení«. Určitý popud nás nutí, bychom dříve či později vydali nový projev. V nejnovější době, 4. září (1929, pozn. překl.), stanovila V.·. L.·. anglická, že osm »Landmark« bude tvořiti podmínku sine qua non, aby některá Velmoc byla uznána za »řádnou a dokonalou«. To by nám zásadně nepřineslo velkou novinku. Avšak tato skutečnost dokazuje sama o sobě potřebu, jež se stále více jeví: abychom věděli, že prvek statický musí býti i nadále ovlivněn prvkem dynamickým.

Není-liž oprávněna, aby učinila tato opatření?

Zajisté, uznává-li toho potřebu a je-li podporována většinou, nadtož pak, jako v případě, jímž se obíráme, jednomyslností. Stávají-li se však taková usnesení ihned zákonem pro všecky Velmoci světa? Velmoci, jichž neodvislost byla uznávána po desetiletí, jež byla uznána rovněž vůči Anglii, představují, každá o sobě, Zednářství jako Řád a jako Ideu.

Našly základnu ve starých památkách (Chartes), které uveřejnil Anderson. Obdržely nadto zvláštní zakládací listinu z Anglie? Některé ano, jiné však nikoliv.

Rozhodně jest jisto, že pro revisi čl. 1. Starých povinností Andersonových z r. 1815 a nejnověji pro stanovení osmi velikých zvláštních znaků (Mark) Anglie se s nikým neporadila a že nikoho nevyzvala k tomu, aby se k ní připojil za účelem konečného rozhodnutí. Co by byla k tomu řekla, kdyby si byla některá ze sesterských Velmocí osobila právo hlasovací v kapitole?

Nechť se jedná o jakékoliv rozhodnutí, jest počin V.·. L.·. Anglické omezen toliko na její vlastní obor a pravomoc.

A — rovny v K.·. U.·. — jsou ostatní Velmoci povinny toliko k tomu, aby viděly ve své mateřské či sesterské Velmoci toliko první mezi sobě rovnými. Jiné právo přednostní jevilo by se jako povyšování se. Bylo by to opakováním se toho, co se přihodilo vzhledem k římskému biskupství, kde se stala rovnost ostatních biskupů, církevních knížat, bezvýznamným pojmem.

Této legitimní neodvislosti, podle mého mínění naprosto oprávněné a

zákonné, použito bylo V.·. O.·. francouzským, snad ve větší míře, než kteroukoliv jinou Velmocí, zajisté však způsobem vyzývavějším.

Francouzské zednářství zakládalo se po více než jedno století — od založení roku 1730 až do roku 1849 — na Andersonových Konstitucích, vydaných roku 1723. Víra v Boha, jež nebyla předepsána či autorisována ni více, ni méně, než ve starém čl. 1., stačila zrejmě jeho potřebám. Bylo možno opříti se o ni jako o zákon statický i dynamický, platný pro život i práci.

Roku 1848 byla posunuta formule V.·. S.·. V.·. způsobem rozkazujícím do prvního pole. Kterýmže vlivem, ze kterého popudu? Tím se tou dobou nezabýváme. V.·. O.·. uznal za žádoucí, aby nařídil svým členům víru ve V.·. S.·. V.·. a učinil ji, výsostně, karakteristickou a podstatnou podmínkou Zednářství ve své oblasti.

Roku 1878 nastal nový obrat; či, chcete-li, nastala nová reakce. »V uvážení, že nucené užívání těchto formulí a těchto jinotajů znásilňuje svědomí těch, kdož jich nepřipouštějí ... (V.·. O.·.) prohlašuje, že svoboda svědomí vyžaduje, aby formule toho druhu byly fakultativní a aby každému bylo na vůli zůstaveno, chce-li jich použíti či nikoliv, podle vlastního přesvědčení.«

V obou případech jedná se o zákonné rozhodnutí, učiněné svrchovanou Velmocí, jímž nebyla žádná jiná Velmoc poškozena v právech a nebyla vázána novými povinnostmi.

Všimneme-li si, že Staré Povinnosti Andersonovy neuvádějí žádného pojmenování Boha, mimo v nadpisu čl. 1. »O Bohu a náboženství« a že rozhodnutí V.·. O.·. z r. 1878 nezapovídá a neruší ničeho (toliko prostě vyslovuje skutečnost, že se stane užívání stanovené formule fakultativním), jeví se nám situace v jakýchsi určitých rysech.

Teoreticky jsou obě stanoviska, právě tak anglické jako francouzské, dokonale v rámci Andersonova prvního článku. To, co obě Velmoci shledaly užitečným a nutným, puzeny dobou a okolnostmi, jest úplně obsaženo v původní zásadě.

Avšak prakticky se tato obě hlediska různí. Anglie soudí, že jest nutno, aby vyjádřila víru v Boha; ne tak Francie. To jest otázka okolností; tak tomu bylo již tehdy, pokud si Anglie nerozřešila tuto otázku způsobem tak rozhodným v době, kdy to tehdy Francie požadovala. Bylo kolotání, způsobené podmínkami na podkladech duchovních. Zajisté, že by mohla býti provedena nová změna jak v jedné, tak i ve druhé zemi.

Je snad Zednářství anglické anebo francouzské podstatně proměněno? Pravda-li, že nynější formule činí anglické Zednářství nábožnějším, než bylo za doby textu Andersonova? Sama Anglie uznala a trvá na tom, že není vyloučena ze starého podání a že nebyla nikdy jiného názoru nežli jakého jest nyní. Jakou zásadní cenu má tedy skutečnost, že se nařizuje ve formě rozkazu víra v Boha? Nijakou. Jest to opatření národního a dočasného zájmu. Jest to její právo a nic více. To nikterak nezavazuje ani nepropouští ze závazku žádnou z ostatních Velmocí. Nemožno mluviti o autoritě, pokud žádný velmocenský sbor neprohovořil tyto otázky. Toliko oněm, kteří přináležejí pod pravomoc anglickou, bude poslechnouti jejích usnesení či jinak se zaříditi.

Byla snad porušena podstata francouzského zednářství usnesením z roku 1878? Jakým však bylo před rokem 1849, bylo-li na témže bodu, na kterém se opět ocitlo po roce 1878? Neobracelo-li svou činnost před tím obdobím či během každého z těchto období hlavně k tomu, aby vyloučilo samovládu ze státu a církve? A nevykonalo-li tím vzácnou práci s hlediska zednářského?

Kde by byla dnes Francie, či spíše, kde by byla Evropa a — možná — kde by byl celý svět bez nadšení a osvobozující činnosti bouřlivých francouzských lóží?

Vyžadovalo-li francouzské zednářství spolučinnost ostatních Velmocí? Připojilo-li k formuli: »pod uvarováním se výluky z našeho společenství«? Nikterak. Projednalo a rozhodlo ve vlastní svrchovanosti. A provedlo to, na čem se usneslo, vlastními prostředky. Toliko těm, kdož na něm byli závislí, bylo se skloniti nebo ospravedlniti.

Okolnosti byly a jsou ještě v Anglii a ve Francii tak různé, že je v obou zemích použití těchže zásad nutně velmi rozlišné.

Totožné statické zásady narazily v Anglii i ve Francii na velice rozličné dynamické upotřebení. Nemělo by smyslu, aby tomu bylo jinak mezi zeměmi, z nichž každá má vlastní obyvatelstvo a vlastní dějiny. S hlediska přírodního není naprosto možno, aby tato různost příčiny a výsledku byla změněna. S intelektuelního hlediska se však vyskytují četné a krásné možnosti.

V prvé řadě přeměna, to jest přetvoření, obrat anebo přerod osobnosti, jež by nás učinily zednáři snášelivějšími a se širším rozhledem. To by skýtalo našim anglickým a francouzským bbr.·. veliké výhody rozumové i mravní. Dospěli by tak k dostatečnému vzájemnému pochopení, aby si mnoho věcí navzájem odpustili. Neboť obojí jsou tou dobou od sebe tak vzdáleni, nechápou se vzájemně, neodpouštějí si, že nevíme, která z obou zemí má větší křivdu.

Přizpůsobení jest rovněž možné, totiž vzájemné sblížení. Jakmile by byl blahodárný styk jednou zahájen, bylo by možno, aby se vzájemně poznali a aby si vypůjčili vzájemně mnoho věcí! Počátky snášelivosti jsou vždy poněkud nucené; později se z nich stane zcela přirozený zvyk, čím dále tím lehčí, předpokládaje, že se člověk v něm cvičí; jest čím dále tím blahodárnější, předpokládaje, že se stále stupňuje. Ne-li, co by se stalo s Tebou, K.·. U.·.?

Vynasnažme se, Zednáři nizozemští, kteří jsme intelektuelně postaveni mezi dvěma extrémy, abychom nalezli v této skutečnosti sílu.

A důvěra v lepší možnosti bude nám dobrou novinou, se kterou hodláme pracovati v zednářském internacionalismu. Přel. br.·. Carol Warski.

Zednářské aforismy.

Roku 1879 vydána byla v Londýně kniha »The Book of the Lodge«; je to vlastně příručka pro činovníky a pojednává o vzniku Svazu, o různých symbolech, dává poučení činovníkům i bratřím ostatním a obsahuje také sbírku aforismů, které mají i pro nás nesporný význam svou tendencí a obsahem. Je v nich obsaženo snad vše, co Zednáře činí dokonalým Zednářem.

I.

Zednářství jest dokonalý mravní systém, zahalený v alegorii a vyjádřený symboly.

II.

Mlčíš-li, když zednářství jest napadáno, pak zavrhuješ svým činem to, co Tvé svědomí schvaluje.

III.

Jsi-li Zednář, pak musíš za všech okolností plniti povinnosti zednářské morálky, která jest obsažena v trojité kategorii: Boha, Tvého bližního a Tebe samého.

IV.

Prospěch, který může vzejíti ze zednářství, je dobře vysloven Ovidem a Horácem: Ingenuas didicisse fideliter artes emollit mores. Asperitatis et invidiae corrector et irae, — což může býti přeloženo takto: Dokonalé se naučení svobodnému umění zjemňuje mravy a působí jako korektor špatné povahy, nenávisti a zloby.

V.

Zvládnouti své vášně bylo vždy všeobecnou snahou; všichni kladli do toho své naděje, a odtud vznikla idea o *Γνῶθι σεαυτὸν* (poznej sama sebe), nadepsaná nad portály pohanských chrámů; ta se měla státi základem Ctnosti, byla prvním úkolem, vedla k vrcholnému ovládnutí všech vášní a soustředila v sobě všechnu dokonalost.

VI.

Chceš-li při zednářském výcviku dojíti výsledku, je nutno, abys svou Lóži navštěvoval pravidelně. To jest Tvé učednictví, bez kterého se nikdy nestaneš dokonalým Zednářem. Žádné nauky nedojdeš lehce.

VII.

Lóže není jenom místo, kde se Zednáři scházejí, aby konali svou práci, nýbrž je to také kolektivní seskupení jejích členů. Teprve toto seskupení, přesně mluveno, jest Lóže; ono jest Lóžovou prostorou.

VIII.

Nevhodná osoba v čele Lóže jest jako jestřáb v letu, před kterým všichni ostatní ptáci snaží se uniknout, nechávajíce ho o samotě. Právě tak nevhodný Mistr způsobí, že nejlepší členové ho opustí a zanechají ho v jeho slávě.

IX.

Chceš-li navštíviti práci své Lóže, buď tam v hodině, která jest určena na pozvánce. Kdo přijde později, obtěžuje bratry a ruší práci Lóže.

X.

Když Lóže usedla, rozpomeň se na své povinnosti: Jsi-li činovník, konej svou povinnost a nic víc. Jsi-li jen Bratr, máš povinnost poslouchati a nikoliv mluviti. Úslužné vměšování se jest nevhodné; nemusí uškodit, ale nemůže prospět.

XI.

Buď vždy poslušen Mistra. Poslušnost jest největší ctnost zednářského charakteru a pro dobro Lóže. Bez poslušnosti moudrost jest neúčinná, síla ztratí svou moc a krása svůj půvab.

XII.

Nikdy se nedej zlákat k nepřátelství vůči činovníkům své Lóže. Jinak se staneš znamenaným člověkem a Tvůj pokrok v zednářství stane se pochybným.

XIII.

Když jest práce v proudu, neopouštěj svého místa a nedávej se ani šeptem do rozmluvy se svým sousedem, ani nehýbej židlí, na níž sedíš, ani žádným jiným hlukem neznepokojuj Mistra a činovníky v řádném vykonávání jejich funkcí. Ticho jest hlavní charakteristikou řádně vedené Lóže.

(Příště dále.)

Zpráva tajemníka ▫ Dobrovský za období 1929/30.

Naše L.·. v osmém roce svého trvání a vedena po třetí rok zkušenou a spolehlivou rukou Ct.·. M.·. Arny Juránka, pracovala na díle zednářském, všímajíc si všech zjevů v současném životě zednářském i profanním a snažíc se uplatniti věčně krásné a veliké ideály Královského umění všude tam, kde to pokládala za vhodné a pokud její síly stačily.

Čítala ke konci pracovního období 1929/30 46 členů. Přijala 4 nové bratry (z toho 2 bratry pomocné) a vzala na vědomí resignaci na členství 1 pomocného bratra. Z počtu 46 jest:

1 čestný mistr, 1 čestný člen, 34 členové stupně 3. a vyšších, 3 členové 2. stupně, 7 členů 1. stupně, počítajíc v to bratry pomocné. V cizině trvale meškají 3 členové, v Praze čestný mistr a 7 bratří, v jiných místech Československé republiky mimo Plzeň 5 bratří, v Plzni a okolí čestný člen a 29 bratří, kteří téměř všichni účastnili se pravidelně života lóžového. Průměrná presence v pracích činila 20 bratří, nejméně 13, nejvíce 25, nečítajíc v to hosty.

Prací lóžových konáno celkem 41, z toho

17 rit.·. prací I. st., 1 rit.·. práce II. st., 1 rit.·. práce III. st., 1 práce se sestrami za účasti 20 sester, 21 konferenčních prací I. st., vedle několika poradních schůzí II. a III. st.

Kresby, pečlivě a cílevědomě vybírané Ct.·. M.·., obíraly se thematy nejrůznějšími, ale vždy volenými tak, aby bratřím poskytnuto bylo poučení o otázkách, o něž právě jevili zájem.

Svůj poměr k zednářství v cizině revidovali jsme, poučujíce se o specifických jeho vlastnostech, v tomto cyklu kreseb:

1. br.·. Pokorný: Krise v říšsko-německém zednářství.
2. br.·. Juránek: Pojetí a duch svobodného zednářství v Nizozemí.
3. br.·. Pišov: O francouzském zednářství.
4. br.·. Lesný z L.·. 28. říjen: Zednářství v Indii, k níž přímo se připínala další jeho kresba:
5. br.·. Lesný z L.·. 28. říjen: Gandhi a nynější poměry v Indii.

K těmto kresbám, které zajisté budou v příštím roce doplněny dalšími informativními kresbami o zednářství v cizině, lze připojiti i kresby:

6. br.·. Pokorný: O recepcích ve francouzských Lóžích v Argentině.
7. br.·. Rybák: Dojmy z návštěvy španělských Lóží.

O možnosti mezinárodního dorozumění a o práci zednářstva pro mír hovořeno bylo při těchto i jiných kresbách a specielně tomuto thematu byly věnovány 2 kresby:

8. br.·. Sloboda: O možnosti mezinárodního dorozumění.
9. týž: O zednářské práci pro mír a jejích úkolech.

Velice často uvažováno bylo v L.·. o Mezinárodní zednářské Lize a o jejích úkolech a když dosaženo bylo zrušení zákazu, že členové československých lóží nesmějí se organisovati v zemské skupině, téměř všichni členové naší L.·. do Ligy vstoupili, vědomi si jejího významu, a čile se účastnili svými zástupci práce na založení zemské skupiny, o jejíchž přípravných pracích a schůzích br.·. Glaser pravidelně referoval. Lize věnovány tři kresby:

10. br.·. Glaser: Referát o kongresu Ligy v Amsterdamu v r. 1929.
11. týž: Dojmy z návštěvy holandských Lóží a zednářského musea v Londýně.
12. br.·. Winterberg z L.·. Adoniram: Persönliche Eindrücke aus dem Liga-Kongres in Amsterdam.
13. Je přirozeno, že rovněž velmi často hovořilo se o programu a cílech československého svobodného zednářství. Nastínil jej při své instalaci Ct.·. M.·. a celá jednovečerní debata byla věnována tomuto thematu. Úvodní slovo měl:
14. br.·. Horák: O programu a cílech čs. svobodného zednářství.

Specielním zednářským thematům věnoval své cenné studie Ct.·. M.·. Exven.·. br.·. Kutvirt, který přednesl třídílný cyklus:

15.—17.: Mit Gunst und Erlaubnis, všelicos ze života kamenických hutí, a dále kresbu

18. br.·. Kutvirt: Nedogmatický charakter svobodného zednářství a jeho symbolika.

O zednářských aktualitách z celého světa, k nimž prameny sbírány v denních listech, revuích a zednářských časopisech, a o zkušenostech bratří v zednářství podávány byly pravidelné referáty a tázajícím se poskytováno poučení.

Osmdesátin presidenta Masaryka vzpomněli jsme v třídílném cyklu:

19. br.·. Škába: Masaryk před válkou.

20. br. Vladimír: Masaryk za války.

21. br.·. Hlavinka z L.·. Jan Amos Komenský: Masaryk po válce.

Světlou památku Jiráskovu uctili jsme kresbou:

22. br.·. Škába: Mistr Alois Jirásek.

Jinými aktualitami z profanního života zabývaly se kresby:

23. br. Škába: Referát o sjezdu slovanských filologů v Praze v r. 1929.

24. br.·. Skupa: Referát o loutkářském sjezdu v Paříži v r. 1929, a dále na profanní themata předneseny byly kresby:

25. br.·. Urzidil z L.·. Harmonie: Sokrates.

26. br.·. Lány z L.·. 28. říjen: Zločin a trest, jež navazovala na jeho loňskou kresbu: O trestu smrti.

27. br.·. Sokol: O charakteru.

28. br.·. Polák: O židovské otázce, jež navazovala na jeho loňskou kresbu O Židovství v zednářství.

29. br.·. Hájek: O stárnutí člověka.

30. br.·. Wiesner z L.·. Jan Amos Komenský: Poříčská katastrofa.

Při sesterské práci přednesl kresbu:

31. br.·. Nušl z L.·. 28. říjen: O vesmíru.

Při čtyřech pracích recepčních, při rit.·. pracích II. a III. st. a při Slavnosti růží dána byla themata kreseb 32 až 38 bratra řečníka (br.·. Glaser) povahou prací.

Z 38 přednesených kreseb bylo 29 obstaráno členy naší Lóže a 9 bylo předneseno našimi milými hosty (2 z nich německy). Patří jim všem za to náš dík.

Dvě rit.·. práce věnovány volbě a instalaci činovníků, dvě konferenční čtení zpráv bratří tajemníka a pokladníka, dvě další běžným pracem administrativním. V třech večerech předneseno bylo po dvou kresbách.

I v minulém období jsme úzce spolupracovali se sesterskou Lóží Ludwig Piette zur Aufrichtigkeit und Treue, jejíž členové pravidelně se účastnili našich prací. My navštěvovali jsme práce jejich, pamětlivi tradičních styků našich Lóží a jejich, v mnohém společných osudů, jakož i toho, že obě, česká i německá, vznikly z kroužku Harmonie, jehož padesáté výročí založení v r. 1929 Lóže Piette oslavila za četné účasti.

Čilé styky udržovali jsme i s německými Lóžemi v jiných Orientech, jak písemné, tak osobní, a to buď návštěvami jednotlivců nebo hromadnými zájezdy. Sluší připomenouti zejména naši návštěvu v L.·. Adoniram u příležitosti přednášky br.·. Wirtha v Paříže, návštěvu L.·. Harmonie u nás a kresbu br.·. Winterberga u nás. Náš Ct.·. M.·. Exven.·. Kutvirt přednesl svou kresbu Mit Gunst und Erlaubnis v L.·. Adoniram.

Hromadně zúčastnili jsme se rovněž slavnostních prací G.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen.

Nebudiž opominuta ani naše platná účast na první historicky významné společné práci obou pražských V.·. L.·., kdy br.·. Lafontaine z Bruselu přednášel O mezinárodním dorozumění.

Se sesterskými Lóžemi českými udržovali jsme obvyklý styk písemný a osobní. Osobní styk pěstujeme zejména pomocí bratří, které jejich povolání trvale váže na Prahu a jichž počet v uplynulém období opět vzrostl. Plzeňští bratři jednotlivě zavítají do Prahy často a navštíví tam lóžové práce.

Návštěvy z Prahy do Plzně jsou nepoměrně řidší a omezují se téměř na návštěvy bratří pozvaných ke kresbám. Stálými našimi hosty byli dva bratři, jež jejich dočasné povolání vázalo na Plzeň. Hromadnou návštěvu přijali jsme jen jednu, a to naší mateřské L.·. Jan Amos Komenský.

Naši bratři podnikli hromadných zájezdů do Prahy několik, vedle již oněch jmenovaných, a to jednak k pracím V.·. L.·., jednak do L.·. Jan Amos Komenský a Sibi et posteris.

Ve V.·. O.·. zastoupeni jsme byli Ct.·. M.·. Juránkem, úřadujícím V.·. M.·., a br.·. Glasrem, V.·. Dveř.·., a po valném shromáždění zprvu jmenovaným a br.·. Škábou, zást.·. V.·. Doz.·. O jejich iniciativní činnosti ve V.·. O.·. mluviti není úkolem této zprávy; budiž však podotčeno, že naší Lóži podávali o činnosti V.·. O.·. pravidelné zprávy, jakmile dřívější zákaz o podávání jich byl zrušen.

S mimoplzeňskými bratry udržovala L.·. styk písemný, jímž pověřeni byli jednotliví bratři, práce v L.·. pravidelně se účastnící.

Knihovna L.·. rozmnožena byla za minulý rok o několik cenných děl, získaných buď koupí nebo dary. Opatřili jsme si 100 exemplářů brožury dra L. Lányho Slobodné Murárstvo, považujíce ji za vhodný propagační materiál.

K propagaci svobodného zednářství podnikl s naší podporou studentský spolek Radbuza v Plzni přednášku a debatní večer o Svobodném zednářství. Přednášel osvědčený řečník a zednářský pracovník br.·. Vonka z L.·. Jan Amos Komenský.

Jinak vnější činnost naší L.·. omezila se jako jiná léta na činnost charitativní při účinné spolupráci se zdejším odborem Čs. červeného kříže, s Okresní péčí o mládež, s Ochranou matek a kojenců, s Jeslemi, studentskými podpůrnými spolky atd. Rozhodující vliv spolu se sesterskou L.·. Piettte zachovali jsme si ve Spolku obecné kuchyně.

Na prahu nového pracovního období, kdy Lóži s novým Mistrem v čele nastane těžký úkol pokračovati v úspěšné lóžové práci a udržeti ji na vzestupné linii, rozšiřovati zednářské obzory bratří a pěstovati u nich pravé bratrství, pracovati na budování chrámu lidskosti, pro mír a mezinárodní dorozumění a kdy nadto bude jí třeba mysliti na sebe samu, neboť opatřiti si nové přístřeší jest potřebou již velmi naléhavou, jest zcela na místě zamysliti se nad prací vykonanou a poděkovati tomu, jenž po tři po sobě jdoucí léta Lóži vedl a dnes ji svou mistrovskou palici vrací.

Ct.·. M.·. Arna Juránek vedl Lóži obezřetně cílevědomě přes úskalí k vyšším metám, věnuje práci pro Královské Umění všechen svůj zájem a volný čas. Můžeme-li s uspokojením pohlížeti na právě minulá léta, jest to v první řadě jeho zásluhou. Lóže vyslala ho do V.·. O.·., kde dopracoval se vynikajícího, rozhodujícího úřadu. G.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen, uznávajíc jeho činnost na poli mezinárodního dorozumění, jmenovala ho svým čestným členem.

Nesmírná a poctivá jeho práce zračí se v jeho činnosti při vypracování nového rituálu. Sledovali jsme jeho horečná studia zblízka a obdivujeme se jeho trpělivosti a houževnatosti.

Děkujeme-li mu dnes za všecku jeho práci a jeho lásku, kterou jako Mistr zahrnoval Lóži, splácíme mu svůj dluh jen měrou nepatrnou.

Čteno a schváleno při konf. pr. I. st. dne 22. září 1930 o. l.

Zdeněk Pokorný, taj.

Jan Amos Komenský.

Zpráva za 1929/30. Po deseti bratřích, kteří v předcházejícím roce opustili naši Dílnu, aby založili Lóži Pravda vítězí, odešlo roku minulého dalších 16 bratří, zakládajících Lóži Sibi et posteris. V tak krátké době bylo to oslabení příliš citelné, zejména uvážíme-li, že nám odešli větším dílem zkušení a zapracovaní činovníci. Domnívám se, že sotva některá jiná Lóže přežila by tak hromadný odliv členstva bez hlubokého otřesu. Proto činovnický sbor L.·. JAK byl si vědom veliké odpovědnosti, když přejímal vedení Dílny a jeho hlavní snahou bylo udržeti prestiž a tradici této nejstarší české Lóže. Jak se mu to zdařilo, přináleží posouditi bratřím.

Dílna JAK byla v minulém pracovním období svolána jedenatřicetkrát k práci; z toho bylo 8 konferencí a 23 prací obřadných. Konferenční práce III. st. byly 3, II. st. 2 a I. st. 3; obřadná práce III. st. byla konána 1, II. st. 2 a I. st. 20. — Recepce byly vykonány tři a bylo v nich zasvěceno devět bratří, z nichž sedm pro naši Lóži, jeden pro Lóži Pravda vítězí a jeden pro Lóži Sibi et posteris. — Mzda byla zvýšena 14 učňům, a na Mistry bylo povýšeno 6 tovaryšů.

Již tento výčet činnosti sám o sobě nasvědčuje, že činovníci vynaložili velmi značné úsilí, ale že byla tím také uložena i velká povinnost ostatním bratřím; proto konstatujeme s oprávněnou radostí, že všechny práce naší Dílny těšily se velmi slušné presenci bratří, z nichž mnozí konají cestu z míst, Praze značně vzdálených. Zásluhu o to má ovšem v prvé řadě šťastná ruka našeho Ct.·. M.·., který dovedl dáti krásnou náplň našim shromážděním pečlivým výběrem kreseb, které měly vesměs vysokou úroveň a přitažlivost. Jsou to:

Wiesner: Chraňme se justičního omylu! — Volf: Z dějin tajných společností na počátku 19. stol. — Danko: Volné kapitoly o rituále. — Winternitz: Rotary-International. — Vlad. Helfert: Ethika v hudbě. — Holý: Oživení hmoty a V.·. S.·. — Andrial: Jugoslavie včera a dnes. — Reichl: Dnešní problémy v architektuře. — Beneš: O starých francouzských rituálech. — Jar. Dvořák: Odborové organisace a jejich význam pro národní hospodářství. — Fr. Dvořák: Profánní tisk a zednářství. — Lány: Zločin a trest. — Mucha: O našich povinnostech. K těmto kresbám sluší přičísti ještě celou řadu zajímavých úvah, které při různých příležitostech pronesli bratři

Volf, Kvapil, Vonka, Nušl, Plesinger-Božinov, René Wiesner a mnozí jiní. — Již z tohoto bohatého programového seznamu vysvítá dobrá aktivní bilance pracovní, ale nebylo by to vše, kdybych nezdůraznil onu vpravdě zednářskou práci, to jest onu harmonii a bratrskou lásku, která byla naším živým pojítkem, ono bratrství, které dovede připoutati i protichůdné někdy temperamenty k ideálnímu rodinnému spolužití.

Jak jsem již uvedl, zaznamenáváme v minulém období odchod 16 bratří, kterým bylo dne 5. listopadu 1929 uděleno čestné krytí k založení L.·. Sibi et posteris. Odešli z naší Dílny doprovázeni jsouce upřímným přáním zdaru v práci na společné nám idei. Navštěvujeme vzájemně práce obou Dílen a radujeme se z toho, že bratrský poměr obou Lóží zůstal nedotčen a nezkalen a chováme přesvědčení, že tomu bude tak vždy.

Želíme však z hloubi srdce odchodu, tentokráte odchodu do Věčn.·. Východu, drahého nám bratra Gustava Schmause, jenž opustil náš řetěz 31. října 1929. Jeho zásluh vzpomněli jsme ve smuteční práci 25. února t. r. a jeho světlý obraz zůstane v našich myslích po všechny naše dny.

Ke konci ještě některé drobnosti ze schůzí sboru činovníků, který v prvé řadě uspořádal administrativu a lóžový archiv, takže v tomto ohledu jsme nyní dobře vybaveni. — Kus dobré práce byl vykonán vypracováním Domácího řádu, který oproti pravidlu nestal se mrtvou literou, ale je ve všech ohledech dodržován. — Sbor činovníků dal podnět k tomu, aby Vel.·. Or.·. vydal jednotné Mistrovské diplomy. — Vedeme stále v evidenci otázku úpravy hrobky Komenského v Naardenu, kde hodláme zanechati viditelnou stopu, že Komenský je náš a že je v Praze Lóže, honosící se jeho nesmrtelným jménem. — Nebylo opomenuto ani péče o luftony, v kterémžto ohledu jsou právě konány definitivní přípravné práce. — Neofytům dostalo se předepsaného poučení v katechesích, konaných před letními prázdninami. — Patřičná pozornost byla věnována také bratřím, které nelákala práce ostatních. Dvě společné práce s Lóží Pravda vítězí daly za pravdu těm, kdož si slibovali od společných prací utužení bratrských styků s členy ostatních Lóží, a proto bychom si přáli, aby nový činovnický sbor v tomto směru pokračoval. — Když jsem uvedl, co bylo vykonáno, nechci skrývati ani toho, co vykonáno nebylo. Jedná se totiž o práci sesterskou. Nebylo zapomenuto této nemálo významné akce, ale právě vážnost, kterou činovnický sbor této stránce naší činnosti přikládá, vyžadovala, aby sesterská práce byla odsunuta do období letošního. Schváleno v otevřené Lóži dne 7. října 1930.

Český zednář v Americe.

Koncem dubna roku 1930 zemřel v Chicagu ve věku 86 let jeden z nejstarších členů tamní kolonie české a poslední ze zakladatelů česko-americké lóže zednářské »Palacký«, Eduard Holý. Jako čtrnáctiletý hoch jel úplně sám do Ameriky za svým strýčkem Václavem Holým, který ve válce mezi severními a jižními státy, bojuje na straně Severu, dosáhl hodnosti plukovníka. Eduard Holý byl na konci svého života po dosti svízelném začátku zámožný kupec v Chicagu.

Koncem shora zmíněné války dlel ve Washingtonu a byl dne 14. dubna 1865 se svým strýčkem a se svou tetou přítomen v divadle Fordově, když byl zavražděn president Lincoln. »Ke konci představení,« píše Eduard Holý ve svých pamětech, uveřejněných v kalendáři »Amerikán«, »rozlehla se divadlem rána a za chvíli bylo vše ve zmatku. Bylo viděti, jak někdo seskočil se zábradlí presidentovy lóže, umístěné těsně vedle jeviště, na scénu. Padl, ale ihned se zase vzchopil a zamával nad hlavou dýkou s výkřikem »Jih je pomstěn«, načež zmizel za kulisami. — President Lincoln se stal obětí úkladného vraha, herce Johna Wilkese Bootha.«

Před svým odjezdem z Washingtonu viděl Holý popravu Harry Wirtze, rozeného Švýcara, který byl odsouzen k smrti za to, že jako velitel vojenského vězení v Andersonvillu neslýchaným způsobem týral zajaté vojáky

severních států, z nichž některé ukopal k smrti, jiné dal roztrhati svými obrovskými psy. Mezi vojáky, kteří se tak stali obětí Wirtzovy krutosti, byli také dva Češi.

V roce 1873 založil Eduard Holý spolu s devatenácti Čechy z organisace Old Fellows v Chicagu první českou zednářskou lóži, pro kterou volili rozlišující jméno »Palacký«. Tato lóže dostala v obedienci Velké lóže severoamerické podle tamnějšího zvyku číslo 630. Holý byl v této lóži prvním tajemníkem a zůstal jím pak ještě 28 let. Byl mimo to dvakráte mistrem lóže.

Jak již úvodem zmíněno, odešel poslední ze zakladatelů této lóže a zároveň — jak o tom psaly americké noviny — i poslední z očitých svědků zavraždění presidenta Lincolna. K. H.

Proslov k řetězu.

Lidský duch v boží a lidské filosofii nejvznešeněji rozkvetl u nás v českobratrství, které lidstvu rozžalo světlo naděje, poznání a lásky. Toto sladké světlo prolnulo i do velkého Královského umění, neboť jeho Janem Křtitelem Zvěstovatelem byl nesmrtelný Komenský, apoštol moudrosti, síly a krásy. — Všechno, co u nás vzešlo velkého, dobrého a krásného, od sedmnáctého století až do dne znovuvtělení naší svobody, dělo se v duchu Komenského, a v budoucnosti opět vše velké, dobré a krásné stane se jen v plnění jeho ideálů, těch vznešených ideálů, které teď v celý svět nese Královské umění. K další stavbě nového chrámu lidstva, jehož Hiram jmenuje se lidskost a pokrok, moudrost nám budiž unum necessarium, síla centrum securitatis a krása lux in tenebris.

B.·. J. J. L.·. JAK, 7. 10. 30.

ZPRÁVY.

ZPRÁVY ZVENČÍ.

Uznání anglickou V.·. L.·. The Freemason z 2. srpna 1930 poznamenává k uznání obou Velkých Lóží v Československu:

Ve svém čtvrtletním shromáždění dne 4. června 1930 Spojená Veliká Lóže starého a přijatého zednářství anglického uznala Velikou Lóži Lessing zu den drei Ringen v Praze. Tato VL. byla založena již roku 1920. Záštitu obdržela od VL. Zur Sonne z Bayreuthu, a tím se z ní stala samostatná V. L. Dnes pod její záštitou pracuje 23 lóží a jeden z.·. klub (vínek), v nichž jest 1200 bratří.

V Československu jsou dvě Velké Lóže zednářské, jedna od druhé neodvislá. Krátce před pádem rakouské monarchie roku 1918 byly v Československu různé kroužky zednářské, ohlašující se jako dobročinné společnosti a z těch se v daném okamžiku utvořily první lóže. Potom tam byla patrna snaha utvořiti jedinou V.·. L.·. bez zřetele na národnost. Leč ideálu švýcarského, jako je Alpina, nemohlo býti dosaženo v Československu. Členové V. L. Lessing z. d. d. R. byli Němci a zčásti Maďaři. Naproti tomu členové Národní Velké Lóže Československé, založené roku 1923, jsou buď Češi anebo Slováci. Kdo to chce pochopit, musí mít na zřeteli, že Československo je stát s několika národnostmi nebo národy a že je tam řada nesnází z toho vyplývajících, především otázka jazyková. Národní lóže československá jakožto mladší útvar žá-

dala o uznání u VL. Lessing a dosáhla jej. Mezi oběma V. L. panuje přátelská a srdečná shoda. Obě VL. pracují za přátelských vztahů a dávají příklad, že různé národnosti mohou v míru, pokoji a shodě pracovati.

Při desátém výročí trvání V. L. Lessing byl V. M. b. Adolf Girschick a ten může hleděti spokojen na vykonané dílo. Br. Dr. Oskar Posner, zástupce V. M., známý pro skvělé zednářské vlastnosti, jako spisovatel o věcech K.·. U.·. prokazuje S. Z. službu nepomíjející ceny. Oba zmínění bb. docílili, že VL. Lessing dosáhla uznání všech vážných a významných VL. celého světa právě proto, že je to nejvážněji se osvědčující obedience, sledující co nejvážněji idee zednářské.

Anglie a Francie. Nizozemští bratři poslali svůj letáček o poměru francouzského a anglického sz.·. také do Londýna do redakce listu The Freemason. Redakce k tomu poznamenává, že se drží Konstitucí z roku 1723 a upozorňuje na ně všechny, kdož volají po sjednocení všeho světového sz. Příčinu rozluky a překážku k sjednocení vidí redakce T. F. v rozhodnutí V. L. francouzské z roku 1878. Protože prý nevidí důvod, aby změnili svůj názor, neuveřejní ony letáčky, které usilují z kontinentu o zmezinárodnění sz.·. — Jsou tudíž v Anglii — jak je patrno z tohoto projevu — velmi rozhodní v otázce náboženského názoru.

Nejvýznačnější čin z historie anglického s.·. z.·. Takto nadpisuje T. M. z 19. července 1930 zprávu o položení prvního kamene k stavbě dívčí zednářské školy (Royal Masonic Institution for Girls) v Richmansworth Parku v Londýně. Článek je doprovozen reprodukcí fotografie. Nádherný soubor budov v nádherném prostředí. Jde o starý ústav přenesený do nové budovy z asfaltovaných ulic doprostřed zeleně. Je to škola pro 1200 žákyň. V Londýně jim říkají »modrá děvčata«. R. M. I. for Girls byl založen roku 1788 známým tehdy zednářem chevalierem Bartolomějem Ruspinim za pomoci vévodkyně a vévody z Cumberlandu. Stavba tohoto čtvrtého domova pro R. M. I. o. G. stála 100.000 liber (po 166 Kč). — To by bylo něco na podívanou pro československé učitele! — Slavnosti bylo přítomno 3000 bratří. — Až u nás budeme otvírat první podobný ústav!...

Španělsko. Španělští s.·. z.·. vydávají druhý rok v Madridě časopis Boletin oficial de la gran Logia Española. — Administrace: Calle de Alcalá, 171 (hotel). — Obsah 6. čísla je velmi bohatý: Ochrana mládeže. Klerikální nesnášelivost. O sporu Anglie s arcibiskupem maltským. O reformě vzdělání. — Mezi velkými lóžemi, s nimiž je španělská V.·. L.·. ve styku, uvádí se na str. 3. a na 19. místě, také V.·. L.·. československá. — Potom následuje druhá část a v ní článek »O původu zednářství«. Na podkladě anglického článku referuje se o templářském řádě. K tomuto zásadnímu článku je přiřazen článek La Trinidad de Johováh, k němuž je připojen diagram tohoto rázu: Tři kružnice o stejném poloměru se navzájem protínají na vodorovné přímce, která tvoří průměr velké kružnice. Protínající se tři malé kružnice vytvoří dva půlměsíčky a dvě čočky, v nichž jsou umístěny čtyři slabiky (od prava k levé straně) je-ho-v-ah. — Třetí část tekstu je nadepsána: Familla espaňola. Obsahuje domácí španělské zprávy. Čtvrtá část »Familla universal« přináší zprávy ze světa. Z Italie (o fašismu), z Anglie (s vyobrazením z r. 1875 o nastolení Edvarda VII. na velmistrovský stolec), z Rakouska (reprodukci fotografie tympanonu z chrámu svatoštěpánského »Kristus jako zednář«). — V oddílu, nadepsaném »Passos perdidos«, jsou zprávy a oznámení poučného rázu: Co sluší rozuměti snášelivostí. — Kdo jsou disidenti. — Náboženství a politika. — Evangelická (protestantská) škola ve Španělsku. Rektor university v Zaragoze povolil, aby byla otevřena smíšená škola, jejímž ředitelem a učitelem jest evangelický farář D. Salvador Ramírez y Martinez de Castilla. Nebudu vypisovat, jak škola byla zavřena, jak ředitel rekuroval a vyhrál, chci toliko poznamenat, že se s.·. z.·. o tuto školu zajímalo. — V poslední části, nadepsané »Mosaico«, otištěny jsou zprávy z různých listů a z různých dob (příkladem o tom, že Benjamin Franklin byl přijat do l.·. s.·. z.·. v únoru 1730 ve Filadelfii, a jak francouzský president republiky M. Doumergue, evangelík, projevuje snášelivost náboženskou, odevzdal osobně kardinálský klobouk kardinálu Cerretimu, nunciovi v Paříži a arcibiskupu Verdierovi řád čestné legie. — Na konci pak je poznamenáno, že se výtisk tohoto věstníku rozesílá do celého světa (universalidad del Boletin) a mezi evropskými státy je také zaznamenáno, že se tento věstník posílá do Československa (Checoeslovaquia).

Italie. Italský žurnalista Signor Mario Simonatti, bydlící ve Francii, vydal knihu »Připravuje se zločin«. Sám o sobě praví, že je upřímný přítel Francie a s. z. nazývá nebezpečím jak pro Francii, tak pro Italii. Praví také, že v minulosti V.·. O.·. italský jednal vždycky jako náhončí Francie a Francie že ho užívala k této

úloze. Mussolini, tvůrce národní vlády a velkého ideového hnutí v Italii, nemohl — prý — ovšem strpěti vliv tajné společnosti a tak došlo k zápasu mezi ním a italským zednářstvem. — List The Masson z 20. září 1930 si libuje: »Anglickému zednářství dostalo se zadostučinění za názor, že se s.·. z.·. nemá zaměstnávati ani politickými ani náboženskými otázkami.« — (Souhlasíte s anglickým názorem?)

Italie a Francie. The Freemason z 20. září 1930 zaznamenává, co napsal M. Filip Berthelot o knize Maria Simonatti (Připravuje se zločin). Podle mínění Berthelota nejde za našich dnů o zápas mezi Italií a Francií, nýbrž o zápas ministerského předsedy Mussoliniho a fašistů na jedné straně a francouzského zednářství, spojeného — bohužel, dle slov pana Berthelota — s francouzskou parlamentní levicí. Pan Berthelot je v té zprávě označen jako »vynikající vysoký úředník ve francouzském ministerstvu zahraničních věcí a při tom zednář«.

Dánsko. V. L. dánská, mající v čele dánského krále, obdržela značný dar od paní Olgy Teilmannové. Je to rozsáhlý pozemek, kde bude vystavěn zednářský domov, a k tomuto pozemku obdržela od téže dárkyně také značnou částku na hotovosti. Budova bude dokončena na jaře příštího roku. Bude tam 100 nájemních bytů. Postupně budou tam zřízeny i bezplatné byty pro zednáře. (T. F. 2. 8. 30.)

Sesterská práce v Londýně. Kdo by si představoval Angličany jako mrzuté patrony, nechť si přečte v listě The Freemason z 12. července 1930 zprávu o jubilejním shromáždění »Jubilee Master's Lodge, 2712«. — Práce, které byly přítomny sestry, byla zahájena v 6 hodin v hlavním chrámě (Freemasons' Hall, Great Queen Street) a přítomno bylo 250 účastníků. Potom byla hostina, o 10.30 byl konec. Při Bílé tabuli účinkovali umělci a umělkyně, výkonní hudebníci, pěvkyně a humoristi. Program byl převahou zábavný, nikoli vážný. Mezi připitky byl pronesen také propagační, poučující o s.·. z.·. Zábavný a několikrát potleskem přerušený přípitek pronesl na oslavení tiché součinnosti sester b.·. Reverend W. P. Besley, jenž přidal ke konci několik anekdot ze svého působiště a farářské zkušenosti. Dvě anekdoty zaznamenám, aby bylo známo, že v Anglii nevládne škarohlídství. Oddával náš bratr venkovana. Po oddavkách přišel novomanžel a táže se faráře, co je dlužen. Farář se ho táže: »Co myslíte, zač že stojí vaše paní máma« (what do you think she is worth?). Venkovan podal faráři mlčky šilink. Farář peníz přijal, podival se po nově oddané a mlčky vrátil novomanželi devět peny zpátky. — Jindy dohazoval farář devonširskému pařízkovi (yokel) nevěstu a tázal se ho: »Což, vzal byste si ji?« Načež tázaný odpověděl: »No, proč ne, vezmu si ji, ale za sestru bych ji měl rači.« — Potom ještě sluší zaznamenati: Všechny účastnice dostaly v upomínku tobolku z krokodilí kůže.

V Jihoslavii slula donedávna Veliká Lóže: VL Srbů, Chorvatů a Slovinců (SHS). Nyní sluje VL Jugoslavia. Funkce velikých činovníků zastávají zase bb. Weifert jako VM, dr. Adolf Mihalič jako úřadující, VVMM Dušan Miličevič a Bajalovič. Pro zásluhy o jihoslovanské zednářství byl Weichert jmenován čestným VM a b. Nihalič na dožití čestným úřadujícím VM. — Dne 30. března přednášel b. profesor P. Celikovič v posluchárně reálného gymnasia ve Varaždíně přednášku o zednářství. Dostavilo se k ní na 250 osob, mezi nimi tři františkáni. Sotvaže prof. Celikovič začal přednášeti, zvedl se jeden z františkánů a chtěl zabrániti profesoru Celikoviči v řeči. Málem došlo k násilnostem. Konečně musili dva strážníci vytrhujícího františkána vyvésti ze sálu. Druzí dva z jeho bratří zůstali v sále až do konce. Po přednášce bylo přednášejícímu gratulováno. (D d R.)

ZPRÁVY Z DOMOVA.

Do v. orientu odešli: z L.·. Zu den wahren vereinigten Freunden B.·. Leonard Subak v Brně. Z Dílny Freilicht zur Eintracht b.·. Julius Boschan. Z D.·. Harmonie v Praze b.·. Oskar Kuh, soudní rada, b.·. Emil Schaller a b.·. Rudolf Haase. Z L.·. Zur Verschwiegenheit v Bratislavě b.·. Andreas Stromszky.

HLASY TISKU. — HLASY ZVENČÍ.

Říjnové číslo Die drei Ringe otiskuje na deseti sloupcích hlasy tisku o zednářství. Jsou to hlasy jak příznivé (rozumné), tak nepříznivé, a to z listů československých, německých, francouzských, švýcarských, rakouských. Italský tisk snaží se poukazovati na zvýšenou prý činnost jihoslovanských lóží, mezitím co bulharští zednáři podnikají podezřelé cesty za hranice. (Il Secolo, Milano, 29. května.) O rumunském králi Carolovi píše Il Giornale d' Italia, že prý jest obětí starého spříženstva zednářského. Osservatore Romano tvrdí, že francouzské lóže štvou do války s Italií. — Francouzský katolický tisk Le Telegramme z Toulousu obviňuje francouzské zednáře, oni že prý jsou vinni,

že dělnictvo nepožívá takové zákonné ochrany sociální jako belgické dělnictvo, kde mají katolíci polovinu počtu poslaneckých mandátů. Naproti tomu La Croix tvrdí, že zednáři chtějí podle bolševického vzoru provést socialisaci průmyslu a že štvou do války s Italií. List Victoire obviňuje zednáře, že přivodili ztrátu nacionalistův a že jeden z nich mluvil proti krvavé politice koloniální. Demokracie jest dílo zednářské a vyvolává proti sobě revoluci. Jinak soudí o zednářství list Populaire: Co bylo dobrého vykonáno v Alžírsku, jest ovoce zednářské práce (5. června). Le Radical oznámil, že se francouzští a němečtí zednáři sešli již po desáté a že položili vzájemně věnce na vojenských hřbitovech, aby manifestovali pro mír. Victoire doufá, že budou otevřeny oči všech k poznání, že katolická církev plným právem a z důvodů národních již padesát let bojuje proti zednářství. Bylo-li vyklizeno rýnské německé území, stalo se to pro zradu zednářských poslanců. Victoire tvrdí: Ministerstvo, které utvořil Tardieu, to jsou sami zednáři. (11. června.)

Katolický list Našinec oznamuje, že se v Praze utvořila tajná společnost, jejíž duchovní matku sluší hledati v Americe. Pracuje podle obřadu Misram a Memphis. Tři z dnešní ministerské rady jsou členy této okultní společnosti. (30. dubna.)

Ochrana v Brně (30. dubna) posuzuje knihu o Cagliostrovi, kterou přeložila dr. J. Hutlová pro Vilímkovo nakladatelství.

Školské reformy v č. 9. posuzují Mašlaňovu knížku Dějiny svobodného zednářství.

Rozpravy Aventina otiskly 1. května článek dr. J. Volfa: Prosba svobodného zednáře básníkovi. Neznámý jinak zednář Matěj Brejcha prosil svého času Adolfa Heyduka o básnické povzbuzení.

Der Tag v Ústí (10. května) psal o studentských bouřích v Koethen jako o pokusu očistiti koethenskou vysokou školu od liber. zednářů a židů.

Raketa v Praze (10. května) se táže, jak přijde Stříbrný k tomu, aby chválil zednáře, když si nenechá jinak ujíti ani jednu příležitost k útoku na ministra zahraničních věcí.

Prager Presse otiskla 11. května vědeckou studii dr. J. Volfa o edici učňovského rituálu, kterou vydala VL Lessing.

Slovák v Bratislavě 16. května se leká, že československý parlament bude vydávat zákony podle přání svobodných zednářů a na jejich rozkaz.

Egerland z 22. května dává do uvozovek slovo »německé« zednářstvo vydalo krátkou zprávu o své činnosti.

L.·. Národ.

7. XI. 1930, 19 h.: Instalace. Proslov nového M. L. — Balotáž. — B. tabule.
14. XI. 1930, 19.30 h.: Konf. I. st. M. L. br. Hora: Poznámky k III. sjezdu právnickému v Bratislavě.
28. XI. 1930, 19.30 h.: Recepce. — B. tabule.

5. XII. 1930, 19.30 h.: Konf. I. st. — Jiří Scheiner: Starořišské tisky.
12. XII. 1930, 19.30, h.: Obř. pr. I. st. — Zd. Chytil: Humanní praxe zednářská.

*

L.·. Pravda vítězí.

10. XI., 18.30 hod.: Rit. pr. I. st. br.·. dr. Pavlásek: Zednáři v Anglii; čtení přihlášek. — Koná se v Chrámu.
28. XI., 18.30 hod.: Konf. br.·. dr. Schránil: Poslední vykopávky předhistorické. — Koná se v Chrámu.

*

L.·. Dobrovský.

3. listopadu o 19. h. — Práce I. st. — br.·. Jos. Schránil: Pravěk Čech.
10. listopadu o 20. h. — Konf. br.·. Škába: Pekař a jeho dějinný názor.
17. listopadu o 20. h. — Konf. br.·. Pokorný: Poslední události ve svět. zed.
23. listopadu o 10.30 h. — Práce I. st. Recepce.
24. listopadu o 20. h. — Konf. br.·. Parůžek: Jest zednářství nebezpečím?

*

L.·. Jan Amos Komenský.

4. XI. 1930, 18.45 hod.: Pr. I. st. — Vonka: Staré povinnosti.
11. XI. 1930, 18.45 hod.: Konf. pr. I. st.
18. XI. 1930, 18.45 hod.: Pr. I. st. — Nastolení M.·. L.·. a činovníků.
25. XI. 1930, 18.45 hod.: Konf. I. st.

Toto číslo bylo vydáno 1. listopadu 1930.

Vychází každý měsíc.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřábek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT II.

Jaroslav Kvapil:

V tmavých půlnocích se příští jitra tají,
slunce odtud dojde v dálná pomezí:
stiskem věrných rukou, svět jež objímají,
setrvejme, bratří — pravda vítězí!

Při vnesení světla do L.·. Pravda vítězí 1929.

* * *

Tvoříme řetěz jako symbol světového bratrstva, jeho soudržnosti, jednoty, síly.

O řetězu se říká, že jest jen tak silný a pevný, jak pevný jest jeho nejslabší článek. Je-li jen jediný článek nalomen anebo rezem prožraný, co je platno, když by ostatní byly sebe pevnější?

Ve světovém řetěze bratrstva nám záleží na každém jednotlivém článku. Musí záležet každému na tom, aby sám byl odolně pevný a též na tom, aby každý druhý byl spolehlivý.

V tom není pýchy. Je to odpovědnost. Odpovědnost za sebe, odpovědnost za všechny jednotlivé, za celek.

Osobně silným a spolehlivým se stává jednotlivec sebevýchovou, sebezdokonalováním.

K pevnosti druhých přispívá bratským cítěním, porozuměním, podepřením, příkladem.

Buďme spolehlivě pevni jako jednotlivci všichni. Tím zpevníme celek v jednotné bratrství.

V Praze v říjnu 1930. Br.·. F. Ž. (P.·. v.·.)

J. Sk. (P. v.):

Zednářství a národnostní otázka.

Pozadí zářijových demonstrací pražských dává podnět k otázce, zda je má zednářstvo ignorovat, poněvadž jde jen o politiku, či zda si jich má všímat, poněvadž jde o kulturní (resp. nekulturní) čin. Navazuje na svůj dřívější článek v tomto časopisu, myslím, že je povinností zednářů zaujmouti k tomu stanovisko, i kdyby šlo »jen o politiku«, poněvadž nežijeme ve vzduchoprázdném prostoru, nýbrž naopak: zjevy, události a proudy profánního života doléhají až k nám do našich místností. Strkat hlavu do písku byla by ta nejosudnější taktika, svědčila by o nestatečnosti a musila by se vymstít.

Zednářský svaz je bratrstvo, obepínající celou zeměkouli, a to nejen ve chvílích slavnostních, nýbrž i ve dnech všedních. Zednářstvo mělo by malou cenu, kdyby umělo sjednocovat lidi nejrůznějších názorů, přesvědčení, rasy, jazyka i víry jen v lóžových místnostech a při slavnostních večeřích, kdyby jen tam mělo působit zušlechťujícím vlivem na lidi, s tím tichým připuštěním, že mimo lóžový rámec bude homo homini lupus, mimo lóži že jest nutno smířiti se se zjevem, že lidé jsou na sebe jako vlci. Požadavek sjednocovati zednáře trvale vede k solidaritě a k vyššímu nadstranickému a nadnárodnostnímu chápání všech věcí. Neznamená to zradu svého přesvědčení a svého kolektiva, nýbrž vede to ke klidnému, objektivnímu názoru na běh života. Naším nářadím jsou dokonalé přístroje geometrické, kterými přesně a objektivně máme rýsovat, měřit a i kámen otesávat. To může vést k tomu, že tímto dokonalým měřením si zjistím, že také v mém díle může se vykazovat někdy chyba. Může to být bolestné, když zjistím kaz na svém díle, ale je statečné a mravně ušlechtilé, přiznám-li se k tomu. A je-li ušlechtilé lidství cílem stavby našeho Šalamounova chrámu, pak musí učedník, tovaryš i mistr hledět a pracovat k tomu, aby i jeho kámen byl skutečně správně otesán.

Každé zednářství v kterémkoliv státě má své zvláštní úkoly. Myslím, že zednářské svazy v Československé republice nemohou ničím více přispět k stavbě Šalamounova chrámu, než když budou důsledně mezi svými bratry a i v životě profánním pracovat k osvícenému, ušlechtilému a lidskému pojetí národnostní otázky a vztahů mezi jednotlivými národy.

Národnost je člověku dána jeho zrozením; není to jen otázka jazyková, ale také otázka kulturní, psychologická a sociologická. Každý nejlépe ve svém jazyku cítí svou radost i bolest, a každému vlastní národnost, práce a snažení vlastního národa je tou pevnou basí, na níž opřen, pevně stojí ve světě. Jako se nemohu zbavit svazků svého rodu, tak nemohu se zbavit svazků svého národa. Lidstvo je kytice, uvitá z květin, z nichž každá má svou krásnou vlastní barvu i vůni.

Člověk, který vědomě opustí svou národnost, je zrádce, zbabělec nebo oportunista, právě tak, jako je nemorální násilně odnárodňovat druhého a omezovat ho, jen proto, že je jiné národnosti. Každý národ má své přednosti, právě tak jako chyby a nedostatky; tomu se nevyhne žádný národ, ani velký, ani malý, poněvadž to vyplývá z jeho specielních poměrů. Člověk zkušený to pochopí a přizná přednosti národa druhého stejně jako nedostatky svého národa. Je ovšem daleko populárnější vidět u druhého chyby a u sebe jen přednosti a je to lehší mentorovat druhého, než pracovat k zdokonalení vlastního národa. Bohužel, slyšíme hlasy a uvidíme skutky u velmi mnohých představitelů v š e c h národností, obývajících tento

stát, které ukazují k tomu, že se dává přednost dokazovat lásku k své národnosti podceňováním, nenávistí a zlobou k národnostem druhým.

Lidstvo v Evropě zažilo již jednou takovou psychosu. Bylo to v dobách velkých náboženských bojů, kdy člověka posuzovali podle toho, k jaké církvi se hlásil a ne podle toho, byl-li to dobrý či špatný člověk. Jaké následky to mělo, co bídy a neštěstí způsobilo, k jakým koncům to vedlo, víme z dějin. Pak se lidstvo vybouřilo v tomto směru, avšak začly boje národnostní. Snad to byl nutný historický vývoj, ale má se k tomu nečinně hledět? Nenajde se nikdo, kdo by se postavil proti tomuto nekulturnímu a vzdělaného člověka nehodnému »pěstování« svého národa? Tak jako náboženskou tolerancí nebyla nikomu vzata jeho víra, nýbrž naopak byla mu dána možnost svou víru svobodně vzdělávat, tak je to i s tolerancí národnostní.

Cesta k tomuto osvícenému chápání národnostních otázek není ovšem v praksi tak jednoduchá; každý národ má skupiny extrémní, radikální, mírné, aktivistické nebo jen pasivně respektující národnost druhou. Je celá řada odstínů, vyplývajících z různých předpokladů. Jedna extrémní skupina ukazuje na výstřelky extrémní skupiny druhé národnosti a hádky o tom, kdo začal první, podobají se učeným hádkám o tom, co bylo dřív, zda vejce či slepice. Skupiny pracující ke smíru, neb aspoň ke klidné práci, jsou zrádcovány na obou stranách, poněvadž se obracejí i do řad svého vlastního národa. Ale jen na těchto skupinách může pracovat lidská kultura.

My všichni u nás trpíme neblahým dědictvím po starém režimu rakouském. Nebylo nemravnějšího systému nad starý systém rakouský. Systém nedůvěry a intrikářství byl raison d'être habsburského domu. Zapomíná se, že po světové válce Čechové byli sice osvobozeni národnostně, ale že i naši Němci byli osvobozeni morálně. Bylo by dobře, kdyby si jak Češi, tak i Němci uvědomili, že tato země je domovem nejen Čechů, ale i Němců, a to se všemi důsledky. Máme společnou vlast, společné dějiny; nejednou šli jsme s úspěchem ruku v ruce. Tak jako je nereálné na straně některých Čechů chtít negovat své spoluobčany německého tábora, tak je na straně některých Němců nereálné snít o tom, že severní Čechy by bylo možno odtrhnout od centra. Nemám na mysli důvody aktuelní politické konstelace, ta se může měnit; důvody jsou hlubší, spočívající v celé duchovní i materielní struktuře této země. To si uvědomil i Bismarck r. 1866.

Je nutno, aby obě strany počítaly s reálnými fakty. Násilná či katastrofální politika neprospěje ani jedné ani druhé straně. Vzájemné respektování dá zdravou synthésu, právě tak jako ušlechtilé zápolení zvýší kvalitu i výkonnost obou skupin.

Údělem této země jest rozumná symbiosa, rozumné soužití, kterých nemůže odstranit žádná umělá a v cestu postavená překážka. Tak jako umělé násilí nedovedlo zabránit rozvoji českého národa v minulém století, tak také umělé násilí nevyhladí naše německé spoluobčany. Na to jsou oba kmeny vnitřně příliš silny. Nedá se však popřít, že za stávajících poměrů větší zodpovědnost za pořádek je na české straně! Nekritický strach i nekritické přeceňování jsou známkou malého rozhledu a nějakého defektu. Čím dříve si to obě strany uvědomí, tím lépe bude pro ně.

Staré landmarky na jedné straně nás učí respektovat svobodu a právo na volný projev druhého, a na druhé straně zas nás učí býti loyální ke své vládě. Krásná a svými výsledky tak úspěšná spolupráce zednářů německých i českých v 18. století na poli kulturního osvícenství mohla by mít dnes

svou velkou analogii; neboť úkolem zednářství v Československu musí býti odstraňovat důsledky nemalé psychosy a otevřeně se postavit proti všemu, co by podle zednářského názoru mohlo přetrhnout ten posvátný nám řetěz rukou i srdcí. — Jinak zednářství u nás ztratí svůj dějinný smysl.

B.·. Dr.·. F. B.·. (L.·. »Pravda vítězí«):

Svobodní zednáři na Moravě.

Br. B.·. četl 23. září t. r. v L.·. »Pravda vítězí« desku o svobodném zednářství na Moravě. Práce, která bude otištěna jinde v úplnosti, přináší nové osvětlení zednářské činnosti a jejího vztahu k českému obrození; zejména je cenným příspěvkem k historii tolerance. Přinášíme z ní hlavní data.

Na Moravě byli zednáři dříve, než došlo k založení první lóže, jsouce připojeni k Vídni nebo k Frankfurtu n. Moh. Na dvoře císařském bylo jim ovzduší příznivé: ačkoli Marie Terezie byla typická reakcionářka, Josef uznával ušlechtilé cíle zednářů, k nimž se hlásila šlechta, vysocí úředníci a důstojníci.

Když za náboženského hnutí v letech 1777—1781 došlo k hromadnému zatýkání a trestání těch, kdož se přihlásili k evangelické církvi, ozvaly se v dvorské radě hlasy tolerance, a dobrozdání hr. Kaunice ostře odsuzuje císařská nařízení, vydaná proti evangelíkům, dokazujíc, že násilí ve věcech víry odporuje učení křesťanskému; Kaunice podporoval ministr hr. Blümegen, jenž zavedení tolerance označuje za nutnost. Bratr Blümegenův, moravský zemský hejtman, snažil se o zmírnění osudu pronásledovaných evangelíků. Blümegen sám měl styky se zednáři a v rodině Kaunicově byl horlivý zednář. Lze tedy uvést tyto toleranční snahy v souvislost s vlivy zednářskými.

V Brně byly založeny lóže dvě. Třetí syn státníka Kaunice, hr. Kaunic-Ritberg, pomohl přenésti zednářský řád do Brna. Buď jeho nebo starohraběte ze Salmu-Reifferscheidu lze pokládati za zakladatele brněnské »Janovy lóže u vycházejícího slunce«. Kaunic byl s počátku I. dozorcem, od r. 1783 deputovaným mistrem a zastupoval lóže častěji ve Vídni; v jeho domě na Velkém náměstí scházeli se členové lóže.

Druhou brněnskou lóži, »Lóži U spojených bratří«, založil hr. Kolovrat-Liebštejnský; byla připojena ke svazu zednářskému ve Frankfurtě n. Moh. Obě lóže byly r. 1784 přes odpor Salmův přičleněny k lóži pražské. Členové lóží brněnských rekrutovali se z kruhů aristokratických, úřednických, vojenských, průmyslnických a z intelektuálů, mezi nimiž zvláště farář Riecke měl veliký vliv mezi zednáři.

V rámci řádu zednářského utvořen byl v Brně řád iluminátů vlivem osvícenského kanovníka Hiacintha Arnolda, vychovatele Kolovratova syna. Členové iluminátské lóže dostali tajná jména. Jsou mezi nimi Ant. hr. Belcredi z Jimramova, evang. farář Riecke, katol. kaplan a později jimramovský farář Frant. Keller, evang. farář Michal Blažek a j.

Moravští zednáři vykonali hodně kulturní práce: založili čtenářský kroužek, jehož duší byl farář Riecke, stavěli se za pokroky v lékařství (dávali se první očkovat), ve svých schůzích konali přednášky přírodovědecké. Pěstovali mezi sebou přátelské styky, v nichž mizely rozdíly rodové. Riecke založil r. 1793 ústav pro vdovy a sirotky pro všechny země dědičné, první svého

druhu. Ale po úmrtí Josefově začalo se stmívat nad touto jejich činností. Censor zakázal Rieckovi uveřejniti provolání pro konfesijní mír, a když byl Riecke z Vídně varován přátelským anonymním dopisem, v němž byly avisovány persekuce zednářů, došlo r. 1794 k rozchodu brněnských lóží. Lóžové odznaky byly odvezeny do Opavy, seznam členů do Štutgartu a lóže se přeměnily ve spolek pro pěstování přírodních věd a vlastivědy; v jeho čelo se postavil konservativní hr. Mitrovský, strýc horlivého zednáře.

Přesto došlo r. 1797 k persekuci zednářů. M. Blažek byl zatčen a vyšetřován ze spiknutí proti vládě a církvi katolické, souvisící s francouzskou revolucí; podezření vrhalo se především na evangelíky a jejich duchovní. Blažek byl vězněn, ale konečně propuštěn. Podobně byl vyšetřován také ředitel Veselý ze Žďáru, rovněž svobodný zednář.

Brněnské lóže, stejně jako pražské, byly německé, ale jejich činnost měla odezvu i v kruzích českých. Můžeme ji sledovat v I. svazku Pamětí spisovatele Broučků, ev. faráře Jana Karafiáta, v nichž je celá kapitola věnována svobodnému zednářství. V čele evang. ref. sboru v Jimramově a celé evang. ref. církve na Moravě stál svob. zednář Michal Blažek. Byl rodem ze Senice na Slovensku, studoval u reformovaných v Uhrách, ve Švýcarech a v Holandsku a byl vychovatelem v rodinách šlechtických. Sepsal řadu náboženských spisů. Do Jimramova přišel v roce 1784 již jako zednář; kde se mu dostalo světla, nelze zjistiti, ale lze soudit s velkou pravděpodobností, že se to stalo v Holandsku a že Blažek představuje tak styky moravsko-holandské na půdě kulturní a na základě zednářském. Karafiát se domnívá, že v Jimramově byla zednářská lóže, ale pravděpodobnější je, že tam byl jen zednářský kroužek, k němuž náleželi Blažek, Keller, hr. Belcredi a Josef Karafiát. V rodině a příbuzenstvu Karafiátů bylo vůbec několik zednářů. Celkem lze říci, že účast hor moravských, t. j. kraje od Brna na sever ke Žďáru, v zednářství jest velice značná a v ní veliká část náleží rodině Karafiátů.

R. J. V. (L.·. JAK).

Skotské zednářství ve Francii.

[La Franc-Maçonnerie Ecossaise en France. Skotské svobodné zednářství ve Francii. Napsal Albert Lantoine. Paris, Emile Nourry, nakladatel. Velká osmerka. 332 stran. Dílo bylo dotištěno 24. května 1930 a bylo ho vytištěno také 100 výtisků na papíře Lafuma, jež podepsal autor; jeden výtisk, jenž je neprodejný, byl vytištěn na holandském papíře.

Vlastní nadpis — tištěný rudou barvou — je »Le rite écossais ancien et accepté.« Jde totiž o dějiny vzniku Nejvyšší rady, Suprême Conseil de France a Veliké Lóže francouzské: Grande Loge de France. — K dílu je připojeno šestnáct reprodukcí rytin a rukopisů.]

Autor je čestný mistr lóže Jan Amos Komenský; klenot této lóže byl mu odevzdán při návštěvě v Praze roku 1928.

Také lóže Jan Amos Komenský zdůrazňuje, že užívá obřadu starého a přijatého. Jde o proslulý starý řád přijatých svobodných zednářů; ale jest potřebí si uvědomiti, že dějiny toho řádu jsou málo známé. Pospíchám povědět, že dnes znamená tento řád něco zcela jiného nežli

v době svého založení, že dnes sleduje docela jiný cíl, nežli sledoval před čtvrt tisíciletím.

B. Lantoine ohlašuje v úvodu, že chce proniknouti předivem legend, kterými jsou počátky řádu obetkány. Starší autoři z devatenáctého století psali o skotském řádu díla plná opojení a nadměrného nadšení. Teprve po roce 1740 nadešla doba střízlivého badání, tak jako u nás: teprve v druhé polovici osmnáctého století rodila se střízlivá věda, milovnice pravdy.

Znamená tudíž dílo bratra Lantoina, exvenerabila lóže Portique, kus odvahy: musel se obírati na nejednom místě dějinami neprobadanými anebo podávanými v nesprávném pojetí.

Pospíchám povědět hned na počátku, že jsem tuto knihu četl s dychtivostí, od začátku do konce; že jsem zůstal pod dojmem velmi četných a obšírných citátů; že jsem obdivoval svěžest autorova stylu.

Lituji, že nám nedovolují poměry, abychom toto dílo předložili českým bratřím v plném překladu: vždyť jde o základní pojmy, jde o podstatu zednářských dějin a starší bratří se pamatují, kolik úsilí bylo nasazeno, aby bylo dosaženo světla o zednářství modrém a červeném, o řádovém a spolkovém původu, o starobylosti a novotnosti, o pravé tradici svobodného zednářství a o zednářství mladšího původu.

Řád svobodného zednářství měl v starých dobách znaky podle prostředí, v němž vznikl, v němž pracoval. Dnes se to zdá býti paradoxní, ale prameny nás přesvědčují, že počátky svobodného skotského zednářství znamenají politiku a to náboženskou, katolickou. Teprve později se přizpůsobilo Konstitucím Andersonovým, to jest zednářství modrému, vlivu Desaguliersovu, zednářům, kteří zdůrazňovali své protestantství, odvrácené od královské a dynastické politiky. Stačí posouditi »Staré povinnosti«, postřehnouti, jak se vzdálily římskému dogmatismu a katechismu. Stačí upozorniti na jeho důsledný pacifism od počátku.

Naproti tomu skotské zednářství se rozvilo ve Francii, zachovalo si styky s římskou církví, zachovalo si po dlouhou dobu (až do roku 1874) církevní ráz, dávalo si vnutit i nejvyšší hodnostáře představiteli politické moci.

Přitom se obojí toto zednářství nepotíralo, nýbrž se doplňovalo. Anglické svatojánské zednářství se drželo původní jednoduchosti (tří stupňů), skotské vypracovalo celou hierarchii třiatřiceti stupňů, z nichž anglické přijalo některé a z nichž skotské vypouští dnes mnohé. Skotské zdůrazňovalo heslo »Ordo ab Chao« (Řád ze zmatků) a zakládalo si na tom, že nezůstalo omezeno jenom na Francii, nýbrž že přeneslo svou působnost i do Nového světa a symbolisovalo ji dvojhlavým orlem (jinak stylisovaným, nežli byl orel habsburský). Jeho původci si zakládali na tom, že byli z vybraných šlechtických irských rodů a že hráli (anebo alespoň chtěli hrát) význačnou úlohu v politice, chráněné rytířskými zbraněmi.

Skotské zednářství vstoupilo do dějin ještě větší měrou chudší na dokumenty, nežli zednářství anglické, zednářství Andersonovo, nad jehož poznámkami, které předcházejí Konstituce a Staré povinnosti, dnes se také často usmíváme.

Od sama počátku zdůrazňovalo skotské zednářství vypěstovanou hierarchii. Až z toho vznikla domněnka, že se tak stalo vlivem jesuitů, kteří chránili stuartovce; jesuité prý — zachovavše anonymitu — vnikli

do řad červeně se zdobících bratří, ovládli je a pro slabost lidské povahy přizpůsobili jim svou bohatou hierarchii.

Svobodné zednářství se na počátku velmi pečlivě skrývalo, neboť zedníři si hleděli politiky. Zednářství je první pokus o politiku jako vědu a umění, podložené filosofickými zásadami! O zednářství lze mluviti jako o první občanské politické straně (nikoli tedy o straně aristokratů, kleriků a stoupenců určité třídy anebo dynastie, což je vlastně také třída). Lze tudíž označiti svobodné zednářství za nejstarší evropskou (nejstarší bělošskou) politickou stranu, vedenou intelektuály, školenou inteligencí. Jakkoliv jde o stranu občanskou, můžeme v ní vystopovati touhu po ozdobnosti, Francouz říká: po panaši, po distinkcích. My tento sklon vykládáme jako smysl vyjadřovati se symbolicky.

U kolébky skotského svobodného zednářství stáli monarchističtí a dynastičtí stoupenci Stuartovců, odpůrců reformace, houževnatých udržovatelů poměrů, jimž se říkalo »patriarchální zřízení« čili feudalism. Skotské zednářství přinesli do Francie stoupenci Jakuba II., Stuarta, anglického krále, jenž spor s anglickým parlamentem zaplatil ztrátou koruny.

O jesuitském vlivu v zednářství se mluví od roku 1775.

H l e d á n í s l o v a znamenalo skotskému řádu svobodných zednářů udržovati dynastickou stuartovskou tradici.

S y n o v é v d o v y byli v očích skotského řádu svobodných zednářů stoupenci té politiky, kterou zosobňovala vdova po Jakubu II. Toto přesvědčení bylo jim přisuzováno již ve starší literatuře z osmnáctého a devatenáctého století.

P ě s t o v a t i k r á l o v s k é u m ě n í znamenalo jim udržovati politickou stuartovskou tradici, zahrocenou proti reformaci, proti konstitučnosti, proti vzrůstající demokratičnosti.

Před stoletím bylo napsáno, že legenda, podle níž H i r a m-Abif — zavražděný nevěrnými tovaryši, byl skotským zednářům maskou politiky pro Karla I., popraveného v občanské válce (šlechtou), a jeho z mrtvých vstání bylo očekáváno a naznačováno v rehabilitaci jeho dětí, v nejstarší době v rehabilitaci jeho syna Jakuba II. Tato slovní hra odpovídala anglickému duchu, jenž byv odchován biblí, miluje biblické obraty a metafory. L o g o s jim znamenalo nejen syna (Karlova), nýbrž i (ztracené) slovo, v případě stuartovské politiky slovo, rozhodující o anglickém trůnu.

Slovo M a c - B e n a c bylo vytvořeno Stuartovci a znamenalo Karla II., syna vdovy po Karlu I. a proto bylo sdělováno jenom do ucha, s tím, že Stuartovci spoléhali na pomoc z Francie, neboť vdova po Karlu I., popravenému roku 1640, byla dcera Jindřicha IV., francouzského krále.

Co bylo uvedeno až dosud z knihy Lantoinovy, není jeho tvrzení, nýbrž citáty ze zednářské literatury z osmnáctého století.

Historie nás poučuje, že Stuartovci byli znovu uvedeni na anglický dvůr po pádu Cromwellově; Karla II. vystřídal potom mladší jeho bratr Jakub II., jenž byv vypuzen roku 1689 Vilémem Oraňským, musel se uchýliti do Francie, do královského zámku v Saint-Germain-en-Lay, kde jej Ludvík XIV. přijal velmi srdečně. Jakub nebyl sám, provázela jej oddaná šlechta a část vojenské moci, tři pluky skotských dobrovolníků a žoldnéřů, které v posledních letech své vlády Jakub II. povolal z Nizozemska do Velké Britanie. Mezi Jakubovými stoupenci bylo více Irů nežli

Skotů, kteří se drželi Stuartovců také z důvodů náboženskych: spoléhali v obnovení moci katolické. Prostředky k výživě dostávali od Ludvíka XIV. Sto let později zanesli jakubité (angažovaní také na rakousko-habsburské politice), svobodné zednářství »starého a skotského původu« do Německa, jak dokládá Lantoine z anglických pramenů, datovaných 1797. Francouzský protestant-uprchlík, Pavel de Rapin-Thoyras, jenž žil v Nizozemsku, tvrdil roku 1739, že svobodné zednářství ve Francii bylo vytvořeno v okolí Jakuba II. a velmi snadno se dá vysvětliti, že v družině Jakuba II. bylo dosti jednotlivců, obeznámených s tradici zednářskou. V Irsku a ve Skotsku bylo svobodné zednářství uchováno v operativních dílnách a jakkoli nemělo ke konci sedmnáctého století již tolik členů jako ve stoletích předcházejících, neztratilo životní síly; udržovalo se přijímáním čestných členů, kteří pocházeli z elitních kruhů profánní společnosti. Sluší tu jmenovati »řád Chardonský«, nazývaný jindy také »řád svatého Ondřeje«, jehož původ byl starobylý; říkali mu »řád svatého Ondřeje«, protože jeho výroční slavnosti byly konány v kostele »u svatého Ondřeje« v Edimburku. Rytířská tradice těchto skotských řádů se zrcadlí i v názvech zednářských lóží jako byla »Skotové svatého Ondřeje«, »Veliký vyvolenec od svaté klenby Jakuba VI. (Grand Elu de la Voûte sacrée de Jacques VI.)«.

Skotský král Jakub VI. stal se roku 1603 anglickým králem a přijal jméno Jakub I.; byl to tchán českého krále Bedřicha Falckého; o obou se tvrdilo, že byli rozenkruciáni. [Dr. Volf: Bratrstvo Růže a Kříže.]

Ve skotském zednářství bylo třiatřicet stupňů. Tím se lišilo toto zednářství od svobodných zednářů anglických, kteří v středověku rozeznávali jen dva stupně: učně a tovaryše, a teprve později od časů Andersonových také stupeň třetí: mistra.

Neprávem považovali někteří zednářští historikové za původce vyšších stupňů zednářských hlavu francouzských ortodoxních zednářů Ramsaye, zasvěceného roku 1736; Lantoine dokazuje, že Ramsay se opíral o starší prameny a to ne ve všem zednářské a že vyšší zednářské stupně byly udíleny dávno před tím, nežli se z Ramsaye stal svobodný zednář.

Nevědomost v oboru zeměpisném způsobila, že se ve Francii pro stoupence politiky Jakuba (Druhého) užívalo šmahem pojmenování »Skotové«, ačkoliv mezi nimi byla většina původu irského; a podobně se jejich zednářství říkalo »starý skotský řád zednářský«, ačkoliv jejich tradice a symbolism byly původu spíše irského nežli skotského. Lantoine ukazuje, že neběží o první podobný případ omylu: již v devátém století říkalo se vynikajícímu církevnímu (římskému) učiteli Scotus, jakkoliv pocházel z Irska, jak ukazuje druhé jeho jméno: Erigena. (Scotus Erigena.) Ze všeho badání Lantoine konečně vyvozuje: Anglické zednářství není odvozeno ze skotského zednářství, přineseného do Francie stoupenci politiky stuartovské, jak tvrdila řada zednářských historiků v předcházejících dobách, nýbrž že jen — do jisté míry — podlehlo jeho vlivu.

K stoupencům Karla I. (jenž byl popraven v Londýně roku 1640), patřil také proslulý Eliáš Ashmole, zednář a rozenkrucián, svou příchylnost k tomuto Stuartovci zaplatil ztrátou (konfiskovaného) jmění. Když ovládl Cromwell politickou situaci v Anglii, Stuartovci ukrývali svou

politiku protiprotektorskou (protirepublikánskou a namířenou proti Cromwellovi), v lóžích londýnských zednářů.

Rozenkruciáni, kteří se přiklonili k svobodného zednářství, byli původci třetího stupně, mistrovství; na prvním místě sluší jmenovati Eliáše Ashmola a Lillyho, astrologa Karla I. Anglické zednářství se obohatilo jistými prvky, přejatými ze zednářství skotského (stuartovského) podobně, jako křesťanství se obohatilo jistými prvky mojžíšovskými a řeckými.

Ve Francii se říkalo svobodným zednářům »starého obřadu skotského« jakobité, protože byli při Jakubu III. Tento Stuartovec nebyl — na rozdíl od svého otce Jakuba II. — v Anglii nikdy uznán za krále; ve Francii mu říkali »anglický král«, protože jej Ludvík XIV. a papež Kliment XI. za anglického krále uznávali. Protože Ludvík XIV. stál pod vlivem rádců, kteří patřili k jesuitskému řádu a protože Kliment XI. se řídil rovněž radami jesuitův, vzniklo ve Francii domnění, že skotské zednářství je výtvor jesuitův, kteří — prý — ho užívali jako prostředku proti reformačnímu a oranžskému zednářství Anderson-Desaguliersovu. Lantoine tomuto obvinění jesuitův věří asi tolik, jako obvinění, které vyřkl nad listem Action Française roku 1929 pařížský arcibiskup, jenž stoupence listu »L'Action Française« vykřičel za zednáře. Naproti tomu je pravda, že anglické listy v osmnáctém století neustávaly psáti o jesuitských pletichách proti Anglii a že se Anglie již roku 1697 mírovou smlouvou v Rijswijku (v Nizozemsku nedaleko Haagu) zajišťovala, aby Francie nepodporovala nikoho ani přímo ani nepřímo proti ní. Roku 1713 Anglie dosáhla mírem utrechtským, že Francií (t. j. Ludvíkem XIV.) bylo uznáno právo domu hanoverského na trůn anglický a že Jakub (III.) nebyl uznáván ani za pretendenta na anglický trůn a že se nesměl zdržovati ve Francii. A tak se stalo, že se Chevalier de Saint-Georges (to jest Stuartovec Jakub III.) usadil nejdříve v Lotrinsku a potom v Římě, kde se mu narodil syn Karel Eduard.

Otázka stuartovských royalistů byla právě přetřásána obšírnějším způsobem, aby bylo patrno, že angličtí jakobisté nemohou býti považováni za průkopníky svobodného zednářství anglického, reformačního, protestantského, oranžského, hanoverského Andersonova), nýbrž zednářství skotského (katolických stuartovských, royalistických Irů a Skotů), jichž vůdce Derventwater byl v Anglii (kam se nerozumně odvážil z Francie) sťat roku 1746 dne 19. prosince, právě tak jako jeho bratr James, jenž byl sťat roku 1716 (rok před vznikem Velké Lóže Anglické).

Proto je také pochopitelno (bratr Lantoine to dokazuje), že ve Francii znali dříve »staré zednářství skotské« nežli zednářství anglické; upozorňuje při tom, že teprve anglické zednářství provedlo centralisaci spekulativních lóží, do té doby roztroušených a nesoustředěných. Upozorňuje, že »staré skotské zednářství« plným právem se skrývalo úzkostlivěji, nežli svobodné zednářství londýnské (Andersonovo). Neboť Andersonovi zednáři stali se z podkopníků stupenci vládnoucí dynastie, kdežto skotští zednáři byli opositičníci, rebelové, revolucionáři.

Anglické zednářství nazvalo nejstarší svou dílnu v Paříži »Club de l'Entresol«. Po smrti Ludvíka XIV. kardinál Fleury ji zakázal, protože mu byla příliš anglicky liberalistická a příliš politisující. V osmnáctém století začali se zednáři ze starého řádu přijatých svobodných zednářů skotských stýkati se zednáři anglickými, svatojanskými. Roku 1742 vydali si

skotští v Paříži Andersonovy Konstituce a vydavatel (La Tierce) jim předeslal v úvodě proslulou Rozpravu Ramsayovu, a o Ramsayovi víme, že se mu přičítá — neprávem — původ vyšších zednářských stupňů, mezitím co lóže původu anglického zůstaly věrny staré tradici, která znala jenom stupeň učňovský, tovaryšský a mistrovský.

Sluší znovu zdůrazniti, že skotské zednářství, jak je poznali ve Francii již v sedmnáctém století a blíže v Rozpravě Ramsayově, nepocházelo z Velké lóže skotské, která soustředila lóže svého ritu roku 1736 v Edimburku.

Stará skotská edimburská Velká lóže neznala rytířského řádového zřízení. Ještě roku 1800 uznávali ve Velké lóži edimburské jenom učně, tovaryše a mistry »svatojánského svobodného zednářství«.

Skotské svobodné zednářství, pracující ve Francii od času Jakuba II. Stuartovce, dovolávalo se po roce 1800 práva pro svou Velkou královskou lóži řádu »Heredom de Kilwinning«.

O původu názvu »Heredom« byly dlouho spory. Nejde o lóži skotskou, Lantoine dokazuje, že jde o lóži původu francouzského. Slovo Heredom není název hory ve Skotsku, jak tvrdívali starší spisovatelé, nevztahuje se k osmnáctému stupni (jenž jest původu rozenkruciánského); historie tohoto výrazu i pojmu je taková jako historie skotského svobodného zednářství: nikdo neví, odkud se vzalo. Nelze však o nich říci: »Kde se vzalo, tu se vzalo.« — Lantoine dokazuje, že obé jest původu francouzského. I když bylo vytvořeno orthodoxním zednářstvím skotským, zdomácnělým ve Francii, nevzniklo v Saint-Germain en Lay, v družině Karla Eduarda, Stuartovce, jenž si činil nárok na anglický trůn, protože tento pretendent trůnu v Saint-Germain nikdy nežil. Poznamenali jsme výše, že se narodil v Římě. Slovo »Heredom« vzniklo v družině Jakuba II. a ve skotském starém a přijatém zednářství znamenalo royalistickou politiku těch stuartovců, kteří svůj osud spínali s osudem dědiců Jakuba II. »Kapitola Heredum« znamenala skupinu »dědicův« stuartovské tradice.

(Příště dále.)

Zednářské aforismy.

XIV.

Máš-li ctižádost říditi jednou Lóži, uč se nejdříve poslušnosti. Tvůj postup k nejvyšší poctě buď organický. Chceš-li rozuměti svým povinnostem, projdi nejdříve nižšími funkcemi. Funkce Znalcova seznámí Tě s dílem zednářským; potom můžeš aspirovat na funkci Dozorcovu, jež jest stupněm k Mistrovství.

XV.

Když se Lóže shromáždí, buď uctivý k spolubratřím; neopomeň užívati v oslovení výrazu Bratr. Žárlivost neb jiná nízká vášeň nesmí míti místa v zednářské Lóži, ale zásluha má býti přiznána každému, kdo si jí zaslouží. Pravidlem budiž pracovati ke zdaru druhého a těšiti se z jeho úspěchu.

XVI.

Jsi-li Mistrem vyzván, abys vyslovil své mínění o věci, jež se projednává, učiň tak umírněně a slušným způsobem.

XVII.

Během odpočinku volná diskuse jest dovolena, ale ani zde nejsou dovoleny diskuse o náboženství a politice. Vznikne-li o tom diskuse mezi dvěma bratry, má ji Mistr ukončiti, a to rozhodně; neboť, nechť v profánním světě jest mezi nimi jakýkoliv poměr, zde jsou to bratří, a nic nemůže býti připuštěno, co se neshoduje s příkazy bratrské harmonie a lásky.

XVIII.

Je to zdravá zásada, že jen při práci všichni bratři jsou si rovni; jinak však »komu čest, tomu čest«, a zednář, který zaujímá nižší postavení v profánním životě, nesmí se domnívat, že si smí cokoliv dovoliti vůči tomu, kdo stojí výše, leda že by si to směl dovoliti i nejsa Zednářem.

XIX.

Jestliže se Ti představuje neznámý člověk jako Zednář, buď obzvláště obezřelý při zkoumání, zda jeho tvrzení jest pravdivé; neboť ukáže-li se, že to jest podvodník, sebe menší slovo neb poznámka, kterou on zachytí z Tvé řeči, může se státi podkladem k zneužití, při němž bude vytrubováno do světa, jako by šlo o důležité odhalení. Střez se toho!

XX.

Bratrská láska jest hlavní květ Zednářství. Odstraň ji a celá soustava se rozpadne a celá stavba se rozplyne tak, jako mizí mlha před sluncem. Bratrská láska jest nejdůležitější povinnost, kterou jako Zednář máš plniti. Je-li Tvému bratru ublíženo, musíš ho chránit; je-li pomlouván, musíš se ho zastati; je-li pronásledován, musíš ho bránit.

XXI.

Užívá-li Bratr urážlivých výrazů v zápalu diskuse, neopláceJ to, ale v klidu uvaž, byl-li to jen chvilkový výbuch jeho temperamentu, neb bylo-li to učiněno jako předem uvážená urážka; v onom případě vypusť ho z mysli, jinak mu odpusť, ale buď příště opatrný a zdrželivý ve svém důvěřování.

XXII.

Jako ctíš synovsky své rodiče, tak chovej jako Zednář a patriot úctu k představitelům své vlasti. Neporušuj veřejného klidu, připoje se k podvratným a spikleneckým plánům proti míru ve svém národě neb proti vládě, pod níž žiješ. Zednář má býti pokojný občan a v praksi má osvědčovati podřízenost a poslušnost, vlastnosti, kterým se naučil v Lóži. Kdo ruší pořádek, hřeší.

XXIII.

Sejdeš-li se s podvodníkem, který chce na Tobě vyzvídati, nejednej jako ten dobrodušný Asmodeus a neodhrň záclony, která zakrývá tajemství Lóže, ale odbuď ho krátce tím, že chce-li znát zednářské tajemství, že Lóže jest připravena, aby uspokojila jeho zvědavost. Nepřistoupí-li na to, řekni mu, že musí žíti a zemříti v nevědomosti, která se jen stává neproniknutelnější neplodnými domněnkami, z nichž žádná nemůže ho přivésti k pravdě.

XXIV.

Jestliže Ti doporučuji pilnou účast na zednářském díle, neznamená to, že Ti to doporučuji na úkor Tvých profánních povinností. Jedno jest nutným, druhé je zotavením. Tvé životní povolání nesmí býti přehlíženo. Musíš se starat o svou rodinu, své postavení musíš čestně udržovat, své závazky plnit a své zaměstnání přesně vykonávat. Ale hospodaříš-li moudře svým časem, všechny tyto povinnosti ponechají Ti dosti volných chvil pro zednářství. Jedno musí býti vykonáno a druhé nesmí zůstat nevykonáno. Povinnosti řádného a cenného člena lidské společnosti a povinnosti pilného zednáře se

navzájem neruší, nýbrž naopak mohou býti snadno spojeny. To je právě to veliké tajemství! Ten, kdo mistrně spojuje oboje, bude vážen jak ve světě, tak i v Lóži.

XXV.

Nedávej se nikdy do řeči s neregulérním zednářem. Jako hluchá užovka neposlouchá hlasu kouzelníkova, byť sebe lépe hrál, tak i on ucpe si uši. Nechť Tvoje důvody jsou sebe přesvědčivější nebo Tvá fakta sebe jasnější, nikdy nebude věřit Tvému přesvědčování. Jako se Ti nepodaří uhasit slunce sněhovými koulemi nebo rozkrájeti horu břitvou, tak také se Ti nepodaří ho přesvědčit. Přeložil J. Sk. (L.·. P.·. V.·.) — (Příště dále.)

ZPRÁVY.

Večer V.·. K.·. Muchy. V.·. O.·. nemohl uchystati večer V.·. K.·. blízko 24. června 1930, kdy veliký umělec života dosáhl sedmdesátky. Byly prázdniny, V.·. K.·. byl churav a dlel mimo Prahu. Proto teprve po zahájení podzimních prací byl připraven večer, aby všechny dílny mohly projeviti, jak je bb.·. V.·. K.·. milý a drahý. Chrám sotva stačil. V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen se připojila k oslavovatelům V.·. K.·. — B.·. Vonka se pokusil zdůvodniti, proč sedmdesátka V.·. K.·. Muchy dává bb.·. radostný podnět projeviti velkému umělci a V.·. K.:. svou lásku a svůj obdiv. Dal svému výkladu širší rám, a to se zřetelem jak na výtvarné umění Muchovo, tak také se zřetelem na K.·. U.·. — Všechny české lóže z celé republiky jmenovaly V.·. K.·. čestným Mistrem. Projevy zástupců dílen byly naplněny nelíčeným obdivem a nelíčenou láskou a úctou. Jaký div, že v dílně bylo ticho, že by včelu bylo možno uslyšeti; jaký div, že vlhly oči, že srdce vzrušeně bila a že oči se leskly z pohnutí? V.·. K.·. děkoval pohnut slovy, jež mu propůjčovalo K.·. U.·., jehož on jest oddaným dělníkem. Metafory, jichž V.·. K.·. při té příležitosti užil, jsou nezapomenutelny. Poznali jsme V.·. K.:. nejen jako velkého, nýbrž i jako skromně a kriticky posuzujícího své dílo umělce. U bílé tabule, když minulo rozrušení, V.·. K.:. se rozhovořil o svých uměleckých začátcích a bb.:. tak mohli uslyšeti ze života oslavencova autentické, vzácné vysvětlení nejednoho zjevu, jenž by jinak zůstal nejen neznám, nýbrž i nepochopen.

Náš velký přítel br. John Cowles, svrchovaný komandér jižní obedience Spojených států, podal své Nejvyšší radě zprávu o svém zájezdu ke konferenci skotského obřadu, konané v roce 1929 v Paříži, kterou otiskuje postupně měsíčník »New Age«. Do své zevrubné zprávy zahrnul vylíčení zednářstva zejména vyšších stupňů v jednotlivých zemích a při tom věnoval skotskému zednářství československému velmi obsáhlou kapitolu. Zaujala ho zejména slova našeho Svrchovaného komandéra, jimiž doprovázel svou obrazovou Slovanskou epopeji a uvádí jeho poznámky o záměru vytvořiti velkou oslavu lidstva: »Když poměrně menší slovanské národy, jimž byla po staletí odpírána samostatnost, mohly přispěti svou skrovnou hřivnou k dílu humanity, oč bohatší a větší měla by býti tato žeň u větších národů, kulturně v politické svobodě vyzrálých. Jak by zaujala a jak hlubokým dojmem by působila konečná a vrcholná »Epopej lidstva«, jež by zdůrazňovala jen vznešené zásluhy, bez krveprolévání, positivní a altruistické, ku prospěchu duševního a kulturního pokroku vzájemným seznamováním k vzájemné úctě, vzájemnou úctou k bratrství a k lásce.«

V Rumunsku podle zpráv Buletinu mezinárodní zednářské asociace dochází k dohodě mezi Velkou národní lóží rumunskou a Sedmihradskou Velkou lóží, jež se sdružují jako: »Federace symbolických lóží sv. Jana v Národní Velké Lóži rumunské«. Podle vylíčení poměrů v New Age nechtěly se spřáteliti maďarské lóže sedmihradské s Národní Velkou Lóží rumunskou. Jakmile však Velká lóže maďarská zastavila práci, byly tyto lóže bez ochrany a uznávajíce nové poměry, sblížily se s lóžemi rumunskými.

Sestra-pilotka. Slečna Anny Johnsonová, jež podnikla odvážný přelet z Anglie do Australie, je ze staré zednářské rodiny. Její otec i četní příbuzní hlásí se k zednářství. Proto byla přivítána v Sydney v zednářském kroužku, kde se přiznala, že ti, kdož jí let umožnili, jsou zednáři, ba i mechanik a pilot, jenž ji zaučoval, jsou zednáři. — Zednáři byli průkopníci.

Jsme si toho vědomi a proto usilujeme o ušlechtilé předbornictví právě proto, že se hledíme seznámiti s dějinami svobodného zednářství a s obsahem zednářské minulosti.

Těm, kdo jedou do ciziny. Kdo jede do ciziny, nalezne členy československých dílen v těchto městech: Berlín, Budapešť, Bělehrad, Frankfurt n. M., Den Haag, Hamburk, Chicago, Kodaň, Lisabon, Londýn, Mexiko, Paříž, Sao Paulo, Sofie, Vídeň, Washington, Záhřeb. — Adresy oznámí na požádání redakce.

Grande Loge Alpina ve Švýcarsku má nového V.·. M.·.; je to br.·. August Jeanneret, advokát z La Chaux-de-Fonds. — Volba platí pro pět let. — Zástupcem V.·. M.·. je br. August Romany z Chaux-de-Fonds. V. T. je b.·. Henri Jeanneret (Bogenschertzenstrasse 8, Berne, Suisse). Nový V.·. M.·. je čestný president pro A. M. J.

V Louisville (Kentucky) položil svrchovaný komandér br. John Cowls základní kámen k nové zednářské budově a při tom proslovil památnou řeč. Vysvětloval, že slavnosti nad základním kamenem významných budov jsou vlastně starým zvykem vztyčování oltářů a obětišť bohům. Krásně vychválil vysoké zednářské umění, vzpomínaje, jak stál pln zanícení nad troskami starých řeckých chrámů v Athénách a užil těchto slov: »Když jsem obdivoval zbytky starých sloupů, jež se mi jevily jako strážci slavné minulosti, uvědomil jsem si, jak architektura spěje k věčnosti; jak trvalé a věrné zůstává toto umění samo v sobě, a jak ve svých podstatných zásadách málo podléhá módám; jak pevně vyhrání celý národ, vytváří i obchod, jak semkne lid, probudí a povzbudí lásku k vlasti a jak ho nabádá k velkým, ušlechtilým a slavným činům; jak podporuje, ochraňuje a probouzí ostatní druhy ušlechtilého umění v zemích, když paprsky osvícení pronikly duchovním temnem.«

Z Texasu. Nejvyšší rada obřadu starého, jižního území Spojených států sešla se letos v texaském středisku Dallasu a měla zajímavý program zasedání, do něhož spadá i zpráva o návštěvě zednářských institucí: útulny mrzáčků, domova přestárlých zednářů a zednářského sirotčince. Postaráno je i o sestry, které zednáře provázejí; jsou pro ně uspořádány přesnídávky, čaje a společné projížďky po texaských památnostech. Pěkné je zařízení, že každému zednáři, přicházejícímu z jiných měst, je přidělen místní bratr, jenž se má cizinci věnovati po celý týden a podle jeho přání ho má provázeti. — Budeme-li jednou pořádati Valné shromáždění mimo zdi Prahy, byla by podobná pozornost vůči Pražanům vítána, a zase navzájem, hostíme-li bratry ze Slovenska a odjinud v Praze, měli bychom jim osvědčovati podobnou pozornost, jakou osvědčují hostům-bratřím v Americe.

Zednáři v Maďarsku. Když nastoupil režim Horthyho v Maďarsku, byly zrušeny všechny z.·. d.·. a majetek jejich byl zabaven. Před prázdninami 1930 byl prodán ve veřejné dražbě majetek kdysi V.·. L.·. v Budapešti. Vláda si na něj činila nárok, když už umělecké památky byly prodány. V domě V.·. L.·. v Budapešti je usazena organisace Meve. — Večerní Pester Lloyd z 13. září vrátil se opět k prodeji zmíněných zednářských uměleckých památek a připojil k tomu, že proti maďarským svobodným zednářům byla svého času vznesena žaloba z protistátních činů. Po obsazení zednářské lóže archiv, knihovna a celý materiál byl odvezen a po měsíce zkoumán, zejména vzhledem k účasti svobodných zednářů na Károlyiově revoluci a na bolševismu. Toto zkoumání nepřineslo naprosto žádného výsledku, avšak zákaz a rozpuštění zůstaly v platnosti, přesto, že vysoce postavení zednáři opětovně a naléhavě žádali, aby vláda předložila celý tento materiál soudu. Jestliže zednáři byli zrádci, pak patří na lavici obžalovaných. Není-li tato žaloba dokázána, pak rozpuštění lóží a konfiskace majetku jsou nespravedlivé a v tom případě musí býti zjednána náprava. To nic nepomohlo a zednářství je v Maďarsku podnes zakázáno. Tato poslední akce, jak se zdá, dokončuje tragedii maďarského zednářského hnutí, avšak list doufá, že nepadlo ještě poslední slovo a že v nepředpojaté budoucnosti bude vyřčeno poslední slovo ve věci maď. zednářů.

Starý zednář. Anglie má osmdesátiletého Velikého mistra Veliké Lóže anglické, vévodu z Connaughtu a Strathearn, jenž dovršil osmdesátku 1. května letošního roku. Roku 1901 byl zvolen za Velikého mistra po svém bratru Edvardovi VII., králi anglickém. Úřad Velikého mistra zastává bez přestávky po třicet let. Jím vedena dosáhla Veliká Lóže anglická nebývalého a dosud nepředstiženého rozvoje.

Angličtí druidové. Nizozemský časopis »Nieuwe Rotterdamsche Courant« otiskl 27. června 1930 reprodukci fotografie, zachycující průvod anglických druidův u pověstné skupiny kamenů, vztyčených v předhistorických dobách a slující Stonehenge. — Český vědec Ditrich dokazuje, že Stonehenge je sestava kamenů, umožňující zjistiti určité astronomické

datum. — Angličtí druidi o sobě tvrdí, že zachovávají starou druidskou tradici. Anglické druidy uvedl po prvé do literatury Julius César a o významu druidských tajemných obřadů zaznamenal, co mu o nich pověděl druid Diviaticus, jenž se dal k sdílnosti získati přátelstvím a vlídností Julia Cesara. Druidové jsou potomci starého národa Gallů, zbytky toho kmene jsou roztroušeny v Britanii, Skotsku a Irsku a v Bretagni. Druidi starogalští nebyli jen kněží, vykonávající náboženské obřady, nýbrž byli to i strážci zákona, jimž příslušelo podle staré tradice právo žalobců i soudců. Právě pro tuto pravomoc zaznamenávám tuto zprávu, protože podobnou pravomoc měla čtyři Velká světla, střežící Královské umění. Druidové byli zákonodárci, uchovatelé kmenové moudrosti i tradice a zároveň byli proroci, hvězdopravci (astronomové a geometrové) a žreci (lékaři). V této hodnosti se srazili s mocí Julia Césara, neboť v jednom svém každoročním shromáždění rozhodli proti Césarově moci, proti Césarovým legiím. — Kromě těchto úkonů vystupovali jako rozhodčí v rodových a jednotlivých rozepřích. Měli i pravomoc odsuzovati k smrti. Odsouzenci byli po usmrcení spalováni v chatách z vrbového proutí vybudovaných, anebo byli k zemi přibodnuti kůlem anebo kopím. Po usmrcení otvírali druidi jejich těla a podle nálezů v těle, ve vnitřnostech tělesných, prorokovali. Z nepochopení bývalo tvrzeno, že druidové obětovali na božištích lidské oběti. — Druidi ovládali kmen, majíce trojí moc, a to kněžskou (náboženskou), správní a soudcovskou. — Když se dostali do zápasu s Césarem, nadešel konec jejich velikého významu a jejich učení vymizelo zrovna tak, jako jejich staré řády. — Diviaticus vypravoval Césarovi, že uctívají nejvyššího boha Dis (jehož podoba byla potom postavena v Panteonu). — Jiní bozi, jež druidi uctívali, podobali se pravomocí Martovi, Minervě, Jupiterovi, Merkuriovi a Apollonovi. Druidi věřili v nesmrtelnost duší a v převtělování. — Za našich časů lze mluviti jen o neo-druidismu a neo-druidech, již se vynořili po dlouhé době mlčení a úkrytu opět až v osmnáctém století, a to nejen v Evropě, nýbrž i v Americe. Jejich učení je podivná směsice obřadů symbolických i bezvýznamných a bezobsažných. Jest v něm možno vystopovati pohádkovitý sluneční mythus a zbytky starých obyčejů (folklor). Druidské společnosti dnes o sobě tvrdí, že u nich právě se uchovává původní symbolika starodávných druidů. Dokazujte jim, že tomu tak není, když nejsou zachovány literární doklady! Jedna z druidských společností se nazývá Ancient Order of Druids — Starobylý druidský řád — je to vlastně společnost ke vzájemné podpoře. Potom se mluví o církvi druidské, of the Universal Bond. Každoročně v době nejdelšího dne pořádají druidi obřady v Stonehenge. U Stonehenge, jež jsou starší nežli druidism, jež byly vztyčeny v době předhistorické, kterou lze odhadovati na několik tisíciletí před Césarem! Není ovšem vyloučeno, že i staří césarovští druidé užívali těchto míst u Stonehenge k posvátným obřadům. Nejkrásnější obřad je uříznutí větvičky jmélové. K tomuto obřadu shromáždí se druidi v naznačeném lese, kde roste posvátný dub, a na tomto dubu s cizopasným jmelím uřízne vylosovaný druid zlatým nožem vyhlédnutou větvičku jmelí. Je oděn v dlouhé a vláčné bělostné roucho. Uříznutou větvičku nesmí nikdo vzíti do holé ruky, proto ji chytá jiným způsobem vylosovaný druid do plátěného prostěradla, jež musí býti bez poskvrny utkáno a k tomu obřadu v dlouhém přípravném obřadu uchystáno. Při výroční slavnosti v Stonehenge zpívá se pověstná ranní píseň, hymnus na slunce. Stonehenge — soudíc podle reprodukce ve zmíněném listě — je několik skupin potrojných balvanů (neobyčejně rozměrných balvanů), jež představují bránu. V letošní Ročence československých knihtiskařů píše Karel Kabát v článku »O písmeně A«, že tyto druidské lichavy (počtem liché kameny) jsou jedna z předloh pro písmenu A, jež je symbolem úžasu.

r. j. v.

Posvátný pták — symbolem. Svrchovaný komandér jižní obedience Spojených států, br. John Cowles, přivezl si ze svého letošního zednářského zájezdu do Jižní Ameriky mnoho vzácných dárků a pozorností. V Quatemale dostal od presidenta této republiky krásný exemplář vycpaného Quetzala (ne snad našeho Kecala), ptáka lesklého, zeleného peří, s dlouhým chvostem a s rudým zabarvením na prsou. Ptáka toho nelze udržeti v zajetí v kleci. Je-li chycen a vězněn, rozklove si ostrým zobákem prsa a vykrvácí. Proto se stal symbolem Quatemalcům, kteří prý mají vrozenu stejnou touhu po neodvislosti a raději by smrt podstoupili, než by přijali cizí nadvládu. Mohl by také nám býti pták ten stejným symbolem?

Italského fašismu všímají si americké zednářské časopisy velice bedlivě a zejména »New Age« (»Nová doba«) sleduje rovněž pozorně stálou touhu Vatikánu po moci, jakož i všechny výstřelky politiky Mussoliniho znásilňující každý pokus o pronikání svobodnějšího smýšlení. V červencovém čísle je otištěn úryvek

z dopisu italského zednáře, v němž se odsuzuje před americkou veřejností panovačnost Mussoliniho. Článek vzbudil v americkém prostředí velkou pozornost, že šlehal do italských financí a naznačoval přímo americkým bankovním kruhům, že se za nynějšího stavu finanční i hospodářská situace Italie postupně zhoršuje.

U příležitosti mezinárodního kongresu pro kriminalologii očekávali jsme v pražských dílnách návštěvu bb. z ciziny. Velké a nápadné plakáty ve všech jazycích informovaly účastníky, kde hledati DKU. — Leč na ohlášené místo nedostavil se nikdo, ačkoliv bylo možno očekávati, že mezi sty účastníků z ciziny nalezne se alespoň procento uctivatelů KU. — Máme dojem, že příště bude potřebí připraviti schůzku podobného rázu prostřednictvím Velkých tajemníků a nikoliv teprve až v místnostech kongresu hledati styk pomocí návěští.

LITERATURA.

»Pastýřský list arcibiskupský o vánocích (roku 1920) zase nařkl reformní duchovenstvo z úplatků, braných od — svobodných zednářů! Zdá se, že naše doba nedovede si vůbec již představiti práci konanou obětavě pro ideu.« Tak to napsal prof. ThDr. K. Farský v knize »Z pode jha« (vznik církve československé). (Knihovna církve československé č. 1. V Praze 1921. Nákladem vlastním. Str. 45.) Rozumím povzdechu a poznámce zesnulého patriarchy tak, že nemíří na SZ, nýbrž že ukazuje na názor, převládající v katolické církvi. Čerpám z toho poučení: Boj se toho, kdo se tebe bojí.

English-speaking Freemasonry. T. F. z 2. srpna připomněl, že 1. srpna 1930 dosáhl Sir a b. Alfred Robbins, P. G. V., od roku 1913 President of the Board of General Purpose, 74. roku svého věku. Z jeho péra pochází dílo »English speaking Freemasonry«; je to poslední z padesáti velkých prací tohoto pilného a pečlivého spisovatele, a dostalo se již do všech evropských států, jakož i do Ameriky. Dostalo se také do Československa a to udělalo jak nakladateli, tak i spisovateli velkou radost. Dostalo se i do rukou českého horlivého sz.·.

VO v Londýně nabízí malou zednářskou knihovnu, dvacet svazků vázaných v plátně, každé dílo o 120 stranách, všechno od moderních zednářských autorů, jako je b. dr. Fort Newton, Lionel Vibert, Silas H. Shepherd, Roscou Found. W. Ravencroft, dr. H. R. Evans, Sidney Morse, Dudley Wright, C. H. Claudy atd., za 23 šilingů. (London, Farringdon Avenue, E. C. 4.)

Literární zednářská cena. Belgický V. O. rozdílí jednou za deset let cenu oněm literárním výtvorům, které pojednávají o zednářství a jsou uznány za záslužné. Od roku 1879 byla tato cena udělena bb.·. Casparimu, Findlovi, Begemannovi (z Němců), Gouldovi (Angličanu) a Belgičanům Goblet d'Alviella, Tempelsovi a Duchainovi. Letošní cena byla přidělena b.·. Lenhoffovi a b.·. Bedarrideovi z Madridu. B.·. Lenhoff dostal 4000 franků za dílo »Zednářství« a b.·. Bedarride za knihu: La Doctrine Maçonnique.

HLASY TISKU ZVENCÍ.

Katolický **Lid** v Praze 21. května otiskuje referát o přednášce misionáře Zemana, který tvrdil, že francouzští misionáři mají v zednářích veliké nepřátele misionářské práce.

Samostatnost z 23. května měla článek, nadepsaný: Zde svobodní zednáři, tam bolševický komunista.

Deutsche Presse 23. května psala o zemřelém P. Grubrovi, jenž prý vědeckými zbraněmi hleděl čeliti zednářům.

Redakční a administrační oznámení. Bratří čtenáři si všimli, že o tento ročník pečoval R. J. Vonka z lóže Jan Amos Komenský. Nestalo se tak pro palácovou revoluci, nýbrž ve shodě a klidu po souhlasu redakční rady. Nejde také o nový podnik, nýbrž účetnická stránka čtvrtého ročníku navazuje na účetnictví ročníku třetího. Dokončení třetího ročníku obdrží bratří v dohledné době. Potom dostanou dílny rovněž prostřednictvím bratří sekretářů vyúčtování z administrace. Tento ročník byl vydáván podle dodatečně schváleného programu, jejž blíže vysvětlíme programovým článkem v prvních číslech pátého ročníku.

L.·. Pravda vítězí v Praze:

1. XII. o 19. hod.: Rit.·. pr.·. I. st.·. Kresba br.·. B. Theina. Úvodem k dalším rit.:. pracím.
15. XII. o 19. hod.: Konf.·. pr.·. O budoucnost Národního musea. Rozhovor.

L.·. Dobrovský v Plzni:

1. XII. o 19. h.: B.·. Mendl: Král. umění.
8. XII. o 20. h.: B.·. Juránek: O zednářském symbolismu.
15. XII. o 20. h.: B.·. Kutvirt Jaroslav: Původ anthroposiphie a okultní tradice.
22. XII. o 20. h.: B.·. Rypl: Pojišťování ve službách humanity.
29. XII. o 11. h.: Recepce.
29. XII. o 20. h.: B.·. Skupa: Co mne vedlo k vytvoření mých loutkových typů.

J. W. v. Goethe:

Důstojné janské slavnosti 1930.

Po tajném když sezení vás mocí
přepadají teskné o půlnoci
pochyby, jež zvykem staly
se vám, prosím, byste nezoufali.
Nuž pak pevnou věrou spolehněme
všichni na hluché i němé,
na obec, jež síly studna.
Zapomeňme světla bludná.

Jestli stranou svodů šli jste,
cesty hledajíce jisté,
varujte se lenosti, jež skorem
pro duši je zhoubným morem.
Dobře končilo vše dosud:
i my věřme v šťastný osud.
Jitřní slunce v řadách bratří
na rtech se zpěvem nás spatří.

Hádky ješitné, jež máte,
nápoje jsou jedovaté,
modrého jež jádra chutí
k jisté záhubě vás nutí,
lákajíce do propasti
temné hnátem, který chrastí.
Stůjme u víře jak sloupy —
tu nám nikdo neuloupí.

V Karlových Varech v listopadu.

Br. Johannes Urzidil píše v 7./8. čísle časopisu Die drei Ringen o této básni, že patrně jde buď o proslov obřadný v lóži anebo u bílé tabule. Instituce »Goethe-Schiller-Archiv« ve Weimaru, kam byla tato báseň zaslána bratrem Urzidilem, proti autorství namítá, že Goethe nikdy v listopadu nebyl v Karlových Varech a že za času Goethova nebyla v Karlových Varech lóže. — Br. Urzidil tedy se domnívá, že běží o proslov, určený pro lóži ve Weimaru (pro lóži »Amalia«) a že jej Goethe složil na výslovné přání mistrovo. Pravděpodobně Goethe tuto báseň vlastnoručně nenapsal, nýbrž asi ji jen diktoval, ba snad ani jí nerevidoval, a že tento diktát odnesl bratr, jejž pro verše mistr poslal; neboť datum je nesprávné, ve verších jsou úchylky, ba chyby (na př. v prvním verši druhé sloky je otazník zcela bezdůvodně). Potom uvádí Goethe-Schiller-Archiv, že Goethe tyto verše neotiskl v Sebraných spisech, ačkoliv tam jsou i verše slabší nežli tato báseň. — Dalo by se to vysvětliti tím, že Goethe diktoval tuto věc rychle, překvapen žádostí, spatra, a že na ni zapomněl. Báseň byla tištěna jen v několika výtiscích, jež byly rozdány patrně jenom účastníkům práce jako vyznamenání. Goethe-Schiller-Archiv se domnívá, že jde o žert nějakého anonyma, skrývajícího svůj výtvor za jméno Goetheovo. — Báseň je zachována v knihovně lóže haagské a bratra Urzidila na ni upozornil legační rada Holzhausen, jenž jeden čas působil také v Praze. Přinášíme tuto zednářskou báseň v překladu br.·. A.·. H.·.; neznamená to však, že se zcela ztotožňujeme s přesvědčením br.·. Urzidila o Goethově původství.

Toto číslo vyšlo 1. prosince 1930. Vychází měsíčně.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřábek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739/VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. IV. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 12.

J. W. von Goethe:

DÍK PĚVCŮV.

(Dank des Sängers.)

O pěvcích slyšet vyprávět,
již zámek našli kdysi,
kde všeho měli dosti hned
a klidně usedli si.
Však nikdo místo nenajde,
jak já je našel u Vás zde,
kde bratří usedli si.

Mne neptáte se, odkud jsem,
my výsosti jsme děti,
já volný v zpěvu svobodném
smím chválu bratří pěti.
Ulehčí nejvíc prsům zpěv,
ať venku tíseň nebo hněv,
zde milo poseděti.

Ty díky již jsem dávno chtěl
již říc a říkat stále,
bych čisté tóny rozechvěl
k Ctihodných bratří chvále.
Neb co nám zbývá než ten hlas,
jejž slyšíme tak rádi,
jak přicházejí všude zas
nám noví kamarádi.

Přeložil A. H. (L.·. P.·. V.·.)

A. H. (L.·. P.·. V.·.)

ZEDNÁŘSTVÍ V ČESKÉ LITERATUŘE.

Volné kapitolky.

I.

Karel Čapek čili mírná karikatura.

V české beletrii poválečné dostalo se zednářství několikrát do románu. Jedním z prvních autorů, kteří je tam uvedli, jest Karel Čapek, bývalý br.·. Uvidíme, že z jeho episodického obrazu mluví jistá znalost organisace a rituálu zed. lóže, byť zkreslena humoristickým pohledem člena, který se sám uspal, nenabyv vřelejšího citového ani mravního a myšlenkového vztahu ke Královskému umění. Jako zed.·. italského původu nebyl k zednářství připoután svazky tak pevnými, jakými se zmocňuje zed.·. myšlenka svých vyznavačů, prošlých t e m n o u k o m o r o u. Jde nejspíše o případ, kde forma, rituál, nevyhovoval intelektuálovi. Čapkův vztah k zednářství dal by se shrnout takto: spatřuje v masonství organisované augurství, užívající velkých slov a velkých hesel, potácející se bezradně mezi tradicionalismem a pokrokovostí, jinak však karikatura není ani bodavá ani nenávistná. Oceňuje-li kladné stránky zednářství, karikatura ovšem pověděti nemůže.

Zednářský motiv vložil Karel Čapek hned do svého prvního románu T o v á r n a n a A b s o l u t n o; tento román-feuilleton vycházel v »Lidových novinách« a knižně byl vydán r. 1922. Je to zpola humoristický, zpola utopistický román, jenž ze základu vědeckého a technického vyvíjí groteskní a fantastický živel a satirický obraz soudobého života, třeba je umisťován do roku 1940.

Inženýr Marek sestrojí svůj »karburátor«, jímž spaluje tak dokonale hmotu, až z ní zbude Absolutno-Bůh. Toto uvolněné Absolutno začne ovšem působiti proti zákonům hmoty, protipřirozeně a tedy zázračně. President MEAS G. H. Bondy koupí si Markův vynález a vyrábí Absolutno ve velkém. A Absolutno řádí docela groteskně, uvádějíc do trapné situace nejen katolickou církev, ale zpřevracujíc všechen řád docela alogicky. Dějí se zázraky: co chvíli je někdo posedlý Absolutnem. Nezůstal ušetřen ani řád Svobodných Zednářů. Klerikální listy vinily Zednáře, že jsou příčinou nového, zmateného náboženského hnutí. Kapitola XVII., nadepsaná KLADIVO A HVĚZDA, popisuje práci zednářské lóže, věnovanou řádění Absolutna.

K. Čapek vymyslil pro tuto lóži zvláštní rituál, obsahující toliko formule zahajovací. Josef Č a p e k namaloval obraz lóže: černě oděné postavy stojí v řadách po obou stranách, v čele Ctihodný za stolem, na němž leží kladivo; po obou stranách Ctihodného stojí Strážcové a nad ním na stěně jest pěticípá hvězda s kruhem, v jehož středu je kladivo. Stěny Dílny jsou černě ověšeny a v závěsech jsou vetkány Základní Maximy.

Zahájení podle Čapkova rituálu je takovéto:

Ctihodný: Bratře První Strážce, co vidíš na Východě?

P.·. S.·.: Vidím Mistry shromážděné v Dílně a připravené k práci.

Ct.·. (udeřiv kladivem): Bratře Druhý Strážce, co vidíš na Západě?

D.·. S.·.: Vidím Mistry shromážděné v Dílně a připravené k práci.

Ct.·. (zaklepav třikrát kladivem): Práce se počíná.

Pro uzavření lóže Čapek rituálních formulí nemá.

Ctihodný Čapkův je celý černý, s bílou koženou zástěrou a se stříbrným kladívkem v ruce. Po zahájení Bratří Svobodné Francouzské Zednářské Lóže usednou, v Dílně je kostelní ticho. Vedle obou Strážců vystupuje ještě Judex Formidabilis.

Práce byla svolána Ctihodným, jímž jest nešťastný tovární výrobce Absolutna, G. H. Bondy, proti tajným předpisům řádu k diskusi o politováníhodných událostech na poli průmyslovém a duchovním, neboť klerikální listy obviňují svobodomyslné lóže z úmyslného rozpoutání démonických sil. Druhý Strážce je pro to, aby se s veškerou tajností, jež přísluší Řádu, odmítla jakákoli souvislost s politováníhodnými fakty, jež nesouhlasí s tradičními a pokrokovými zásadami Velikého Řádu. Judex Formidabilis, sám zachvácený duchem Absolutna, protestuje, aby se mluvilo takovýmto politováníhodným způsobem o novém hnutí, a navrhuje, aby lóže prohlásila neutralitu veškerým projevům božské přítomnosti, neboť řečené události jsou důstojné, povznášející a ctnostné, přispívajíce ku Blahu Lidstva a k Slávě Nejvyššího. Prvý Strážce, jenž nic neviděl a ničemu nevěří, navrhuje, aby se dalo tajně vědět, že o tom Zednáři mají nejlepší informace a že dávají svůj souhlas, aby všechno bylo tak, jak je. Ctihodný upozorniv, že Svaz průmyslníků zvolil Absolutno svým čestným předsedou a že kdosi věnoval Vdoví Mošně tisíc kusů akcií MEAE, tak řečených akcií Absolutna, které budou ještě stoupati, oznámil, že Velelóže doporučuje Mistrům, aby vstupovali do náboženských kroužků a organisovali je v zednářském smyslu jako Dílny Učňů, které buďtež vedeny v duchu osvíceném a protiklerikálním, a to každý v jiné víře, aby se prakticky vyzkoušelo, která je nejlepší pro Blaho Lidstva a Slávu Nejvyššího.

V dalších kapitolách toto zednářské rozhodnutí pro pěstění Absolutna slouží biskupovi za důvod, aby klerikální listy obrátily a psaly také pro Absolutno. President Bondy se dá pokřtít a je přijat papežem v audienci.

R. J. V. (L.·. JAK).

Skotské zednářství ve Francii.

(Dokončení.)

Staré skotské zednářství nebylo jednotné. Ale přitom odolalo útokům, jimž bylo vystaveno. Aristokratism a záliba v pověrečnosti, nejenom náboženská horlivost, s mysticismem, nalezly v skotském zednářství vhodné prostředí pro své vzrušující sny. Symbolism tří nejstarších stupňů nestačoval lóžím skotských zednářů, rozenkruciánství — třebaže bylo původu protestantského, jim vyhovovalo větší měrou. Je to zjev podobný, jako s Mesmerem a Cagliostrem. Mesmera, ačkoliv byl Němec, přijímali ve Francii do otevřené náruče jako Mesiáše; jakkoliv se holedbali střízlivostí, Cagliostro a jeho egyptské zednářství s uctíváním Panny Marie, byl Francouzům za učiněné zjevení.

Zvýšené sensitivnosti, která se projevovala ve Francii v lóžích, kde pěstovali skotské zednářství, odpovídá velké množství zednářských denominací, jež rozptýlila teprve francouzská revoluce. Rozvratu občanskému odpovídal rozvrat v zednářství a občanská restaurace měla svou paralelu i v zednářství. Také skotské zednářství se potom zmohlo na jednotnější konstituci, ve které se uplatnily jednotně chápané vyšší stupně,

tak jako se uplatnily Andersonovy Konstituce rovněž po celém světě.

K sjednocení v zednářských řadách došlo (ve Francii) roku 1773, když byl založen Grand Orient de France, jenž vznikl tehdy, když došel cti duch kázně a soudržnosti. Dvanáct let před tím pokoušelo se skotské zednářství o proniknutí do Ameriky. Bratr Štěpán Morin byl touto propagátorskou úlohou pověřen roku 1761.

Nás zajímá, že bratr Morin měl právo propůjčovati dvacetpět stupňů, a že v hlavičce patentu stojí psáno: Lux ex tenebris (Unitas, concordia fratrum).

»My podepsaní hlavní zástupcové královského umění, Velcí dozorcové a činovníci Velké a suverenní lóže svatého Jana jerusalemského, zřízené v Orientě pařížském a my, Jasní Velmistři Veliké lóžové rady řádných francouzských lóží pod ochranou Veliké svrchované lóže, pod posvátnými a tajemnými čísly p r o h l a š u j e m e, o s v ě d č u j e m e a o z n a m u j e m e všem drahým bratří rytířům a knížatům, rozptýleným po obou polokoulích, že jsme se ve shromáždění, svolaném z rozkazu hlavního zástupce, předsedy Veliké rady ctihodného bratra La Corne, zástupce našeho Nejjasnějšího Velikého Mistra, rytíře a knížete zednářského, rozhodli požádati Nejjasnější velkou radu a Velikou lóži, aby ráčily pověřiti našeho drahého bratra Štěpána Morina, Velkého dokonalého zvolence a bývalého Nejjasnějšího mistra knížete masonského a rytíře a Nejjasnějšího knížete všeho dokonalého zednářstva ..... k práci na prospěch a vzrůst královského umění v Americe a aby mu k tomu cíli vydaly osvědčení (patent) ...«

Časem se k tomuto patentu — jak doufáme — bude možno vrátiti.

Morinovi se práce v Americe zdařila, neboť vlastně utvrzoval začátky z roku 1758, Lantoine zúmyslně nevypravuje, proč vznikl interval 1758 až 1761; šlo by o líčení cest a korespondence; zato vysvětluje, jak došlo v Americe k zřízení Nejvyšší Rady, která udílela třiatřicet stupňů. Dovozuje, že posledních sedm stupňů (26. až 33.) nejsou původu evropského. Nejde o zřízení, k němuž by byl dal podnět — jak se dlouho tvrdilo — Bedřich II., pruský král, nýbrž jiný Bedřich, totiž Bedřich Dalcho, americký lékař ze Charlestonu. Bedřich, pruský král, byl připleten k této historii u starších spisovatelů záměnou jeho zástupce, jenž roku 1761 byl přítomen v Paříži poradě, a který také předsedal konventu zednářskému. Nejvyšší rada americká byla zřízena dříve než Nejvyšší rada francouzská, totiž 22. září 1804 a to z podnětu Velké lóže skotského obřadu ve Francii, jež navrhla Napoleonovi Bonapartovi za Velkého jejího mistra Napoleonova bratra Ludvíka. Veliký Orient byl tím překvapen, ale okolnosti jej přinutily vyčkati, až jak se poměry vyvinou. Měliť také ve Velkém Orientě bratra Napoleonova, Josefa Bonaparta jako zástupce Velikého Mistra, Grand Maître accordé: Velikým Mistrem ve Velkém Orientě byl tehdy bratr Roëttiers de Montaleau. To neznamená, že došlo k úplnému sjednocení v š e c h l ó ž í, třeba že Napoleonovi generálové a Napoleonův policejní prefekt byli francouzským zednářům vnuceni za činovníky. Zednářství ve Francii bylo za Napoleona skoro zmilitarisováno. Došlo k dohodě (konkordátu) jenom většiny lóží; znamenalo to, že většině lóží francouzských byl vnucen obřad skotský. Grand Orient si hleděl do té doby jenom symboliky, neznal, v čem spočívá skotský obřad a nemohl tudíž rozhodovati o vyšších stupních. Po dlouhém vyjednávání došlo k dohodě: Velký Orient rozhodoval o prvních sedmi stupních, jež byly: učeň,

tovaryš, mistr, Vyvolenec (Elu, Skot, rytíř a Rose-Croix). Pro tyto stupně byla vytvořena nová symbolika. Skotským zednářům tyto stupně nepostačovaly, neboť byli zvyklí na bohatští hierarchii.

Dohoda (konkordát) změnila úplně poměr mezi zednářstvím francouzským a skotským. Ještě roku 1802 zakazoval Veliký Orient praktikovati »cizí obřady«, rozuměj: skotský obřad; roku 1804 jej uznal a začal sám tohoto obřadu užívati; uznal také třiatřicet stupňů zednářství skotského. Zachoval si »modré lóže« a kapitoly, kdežto Grand Chapitre Général obdržela vládu nad dílnami vyšších stupňů, za jichž nejvyšší autoritu platila Nejvyšší rada — Suprême Conseil.

K oslavě tohoto sjednocení bylo raženo jedenadvacet pamětních medajlí (1804).

Sjednocení nebylo úplné. Dodnes neuznává francouzská Nejvyšší rada hodnosti rozenkruciánského mistra, a mistra Kadoše, kterou udílejí ve Velkém Orientě.

Nejvyšší rada zrušila také zvyklost, podle kteréž až do roku 1804 Velcí mistři po volbě zůstávali v této hodnosti, dokud nezemřeli.

Svobodné zednářství bylo vyvoláno do života z touhy po snášelivosti. Proto přísnější bratří tvrdí, že roku 1804 zvítězili ve francouzském zednářství nesnášeliví, že k sjednocení nedošli ve Francii dohodou, nýbrž vítězstvím jedněch nad druhými. Poukazují také k tomu, že Grand Orient se poddal tím povolněji, když uslyšel, že Nejvyšší rada se uvolila převzíti a uhraditi jeho dluhy. Proto nebylo divu, že nastalo jisté ustrnutí a že v jednom zednářském časopisu (roku 1830) bylo napsáno: »Velký Orient je armáda bez vůdce a Nejvyšší rada je generální stan skoro bez vojska.«

Také pokud se týče zásad, nejen pokud se týče administrativy, nastalo jisté tápání a nejisté hledání. Roku 1822 — příkladem — bylo prohlášeno, že královské umění je sdružení mužův, kteří se spojili, aby uplatnili podle individuelního názoru snahu býti svému okolí ku prospěchu. Především pak jest úkolem zednářství studium filosofie, hlásání morálky a vykonávání dobročinnosti. Svobodní zednáři mají býti mužové zbožní, věrní právě vysloveným zásadám, oddaní vlasti a podrobující se ochotně zákonům. Výslovně jest zakázáno vyvolávati a začínati v zednářské dílně náboženské anebo politické diskuse. Práce v dílně musí býti okamžitě přerušena, jakmile by začly rozpravy tohoto druhu. Každé tajné sdružení, jež by se zaměstnávalo úvahami — spekulacemi — politickými anebo náboženskými, odcizuje se zásadám zednářským.« (Déclaration de Principes).

Proti Starým povinnostem jest to jistá úzkostlivost; Staré povinnosti jsou naplněny duchem svobodomyslnějším.

Bylo tehdy předepsáno, roku 1822, jaký má býti úbor zednářský: Stuha přes rameno z modrého moiré hedvábí, široká 10—11 cm, na obou stranách vroubená zlatou linkou; na zkřížení stuhy je tmavší modrá růžice.

Staré povinnosti o úboru nemluvily.

Je jistě zvláštní věc, že tuto stuhu nosí z roku 1723 dnes jenom delegáti Velké Lóže francouzské do zákonodárnodárných shromáždění.

Mnozí bratří se pokoušeli odstraniti tento dualism, leč nepodařilo se jim: duch rivality zvítězil nad duchem bratrství. Sám Grand orient usiloval neoficielně marně o sjednocení. Stavěly se mu v cestu otázky vnitřní, jako příkladem, když roku 1859 koupil dům v Paříži v rue Cadet.

První oficielní pokus byl podniknut roku 1854 novým Velkým mistrem Lucienem Muratem, jenž byl císařův bratranec. Ten šel věci na kloub ve jménu císařově: nebudou uznány jiné dílny, nežli ty, které se přikloní k obedienci Velkého východu. Zdálo se, že se podaří, oč marně usilovali v uplynulých čtyřiceti letech. Napoleon III. vnutil zednářstvu za iniciativního Velkého mistra maršála Magnana, jenž nařizovacím způsobem oznámil Svrchovanému Velkému komandérovi skotského ritu, aby se připojil se svými řadami k Velkému Orientu.

Leč nejvyšší představitel skotského obřadu bratr Viennet se vzepřel rozhodnutí maršála Magnana. Místo sblížení došlo k odcizení ještě většímu: Magnen hrozil, že rozpustí lóže skotského obřadu. Skotští se bránili: V rozhodnutí, kterým císař ustanovil maršála Magnana Velikým mistrem, není řeči o skotském zednářství ani o tom, že by Magnan mohl a měl rozhodovati o Nejvyšší radě; Magnan byl jmenován Velkým mistrem francouzského zednářství — »které existuje teprve od roku 1772, a nikoli zednářství starého, které se datuje od roku 1723.« Velký Orient poznal, že Jeho Velký mistr nedosáhl úspěchu; věc usnula; jediný reflex zůstal: při tabuli se přestalo připíjeti na sjednocení zednářstva.

Jakkoliv tedy selhalo úsilí Velkého Orientu sjednotiti zednáře, myšlenka nezanikla, neboť v podstatě zednářství tkví katolicita, snaha proniknouti po celém světě; ona má vliv na rozvoj morálky a řídí i vůli jednotlivcovu. Chtějte nebo nechtějte, zednářství je v podstatě náboženství, jež se od ostatních liší tím, že nebrání nikomu hledati pravdu, a že tomu hledání neklade vůbec mezí, uznávajíc ovšem, že theism je nedotknutelný úhelný kámen právě tak jako idea blahovolnosti, duchovní solidarity a idealism humanitního názoru. Zednářství na rozdíl od ostatních vyznání neusiluje o rozmnožení počtu svých příslušníků mermomocí; církve hledí odlišná vyznání buď pohltiti anebo zničit: Protestantská Anglie omezila v XVIII. století práva katolíků, jež učinila sociálně méněcennými, mezitím co katolická Francie v téže době pronásledovala a vypuzovala protestanty. Takovým duchem byl proniknut i Magnan.

Teprve za Třetí republiky hleděli se francouzští zednáři vyrovnati jinak, nežli mocí. Připravovali rozřešení delší dobu v revue »Le Monde Maçonnique«. Překonali nedůvěru, leč k sjednocení nedošlo dosud. Nejvyšší Rada skotská nikdy nepřistoupila k jednání; avšak vzájemné styky se vyvinuly tak, že vznikl poměr dobrých sousedů v duchu srdečné shody.

Sotvaže Nejvyšší Rada skotského obřadu překonala útoky, přicházející zevně, musela překonávati nesnáze vnitřní: Lóže »La Justice číslo 133« zřekla se roku 1865 zásady, kterou zahajovali práce, totiž: »Pro slávu Velikého Všehomíra.« — Roku 1868 bratří stupně »Vyvolenci Hiramovi« Les Elus d'Hiram navrhli, aby byla zrušena hodnost »Kníže zednářství«, neboť v ní viděli útok na význam ostatních bratří. V jedné lóži chtěli, aby byla zrušena i hodnost Velkého mistra, že prý jeho pravomoc je dána výborem pro kázeň a řád (Conseil de l'Ordre.) Sporů přibývalo: Nejvyšší rada protože koupila dům, nechtěla trpěti dílen jinde a když některé se vzpíraly, volala proti nim státní pomoc a dosáhla, že ty dílny, které se vzpíraly společné střeše, byly rozpuštěny.

Od roku 1880 platí, že Nejvyšší rady (je řeč o množném čísle!) spravují vyšší stupně, kdežto Veliké Lóže vládnou nad symbolickými dílnami.

M. Lantoine posuzuje vyšší stupně — jež vytvořila Amerika — jako pouhé rozvití starého řádu, jenž znal jen učně, tovaryše a mistry. (V deva-

tenáctém století byly řády — Misraïm a Memphis — v nichž bylo sto stupňů!). Ve všech zemích uznali, že zřízení vyšších stupňů je svobodnému zednářství ku prospěchu. Docíleno shody, že pro každý »národ« (Francouzi tím míní »stát«) bude zřízena a uznávána jenom jedna Nejvyšší rada. Podobný vývojový proces způsobil, že 12. února 1880 byla konstituována »Grande Loge Symbolique Ecossaise«.

Lantoine vysvětluje, proč »symbolická« a proč »skotská«: Na počátku osmnáctého století byli mezi zednáři rozeznáváni jen učňové a tovaryši. Tak bylo až do roku 1717. Potom roku 1723 Anderson začal rozlišovati mistry a tovaryše, zavedl zároveň jediný druh iniciace, totiž pro učně. Velká lóže přijímala tovaryše a mistry. Mezi lety 1723 až 1738 se ujalo rozlišovati učně, tovaryše a mistry. Konstituce, vydané v novém vydání roku 1738, obsahují podrobný návod všech tří recepčních obřadů. Učňovství, tovaryšství a mistrovství tvoří podstatu svobodného zednářství, jež by obstálo i bez vyšších stupňů; první tři stupně tvoří »symbolické zednářství«. Velká lóže, ustavená v Paříži roku 1880, osvědčovala již svým pojmenováním, že klade hlavní důraz na učně, tovaryše a mistry. Pojmenování Velká symbolická lóže skotská znamená, že tato Velká lóže obdržela investituru od Nejvyšší rady obřadu skotského starého a přijatého, anebo od Velké Lóže, jež vznikla sjednocením Velké Lóže a Nejvyšší rady. (Některé francouzské lóže z obedience Velkého Orientu tvrdí, že se u nich zachoval starý obřad skotský, že mají staré skotské odznaky, že zachovávají starý skotský potlesk — la batterie rituelle — a mystický poklep palicí, odchylný od poklepu francouzského; lze připustiti, že tyto nevelké rozdíly buď pocházejí opravdu z osmnáctého století a že to je dědictví po lóžích skotských, jež byly jednak absorbovány Velkým Orientem, buď že do těchto lóží přešly po ustavení těchto dílen Nejvyšší radou.

La Grande Loge Symbolique představuje zednářství svobodomyslné, věrné starým zásadám svobodného zednářství a žije v přátelství jak s Velkým Orientem, tak s Nejvyšší Radou.

Nejvyšší Rada zachovávala vždycky ducha snášelivosti a nebránila bratřím, aby se stýkali se zednáři nové obedience. Z toho se vyvinula věc paradoxní, totiž skotská jednota obřadová. Od roku 1895 má Velká Lóže šestatřicet lóží. Dne 7. listopadu 1894 přijala pojmenování Grande Loge de France a zavedla užívání modrých stuh. Dne 10. srpna 1896 byla uznána Nejvyšší radou. Nevyřešeno zůstalo jednání o zásadu »Velký Stavitel«, v němž Nejvyšší rada zůstala neoblomná.

Jsme tedy před kapitolou »Sjednocení v dualismu«; staré a přijaté zednářství obřadu skotského je zformováno jednak v Nejvyšší Radě, jednak v Grande Loge de France. Grande Loge de France navázala styky s cizími zednářskými mocnostmi, jež se považují za neodvislé korpusy. La Grande Loge de France representuje skotské zednářství stupně učňovského, tovaryšského a mistrovského, Nejvyšší Rada řídí stupně od čtvrtého do třicátého třetího. Urovnání starého sporu je dílo nové generace. »Vyšší« dílny přispěly značně k oživení starých zednářských tradic. Většina členů v Nejvyšší Radě jsou mistři anebo hodnostáři modrých lóží. Vyšší stupně jsou dnes hojně obsazeny ku prospěchu zednářství. O rozkvět sjednoceného zednářství získal si největší zásluhu Svrchovaný — Velký komandér bratr Jan Maria Raymond, osvědčiv se jako činný i čilý vzdělanec, neúnavný v horlivosti.

Neobešlo se, aby nevznikl Velké Lóži francouzské konkurent a soupeř:

Grande Loge d'Angleterre, jež užívá názvu »Grande Loge Nationale indépendante et régulière pour la France et les Colonies française. Kniha Lantoinova o ní praví, že činnost jejích Lóží není patrna, dílny její že žijí v letargii.

La Grande Loge de France nemá sester v dílnách. Aby vyhověla touze sester po součinnosti, vytvořila lóže adoptivní, jimž se dostává oprávnění a iniciativy jenom z řádných a dokonalých lóží bratrských; jsou to odbočky mužských lóží. Dnes je toliko jediná taková pro celou zednářskou provincii francouzskou.

Po těchto výkladech čte se v knize b.·. Lantoina kapitola:

Nejvyšší Rada francouzská.

(Tuto kapitolu podáváme v obšírném překladě.)

S rozvojem činnosti Velké Lóže (Grande Loge de France) rozvíjela se úspěšně i činnost a působnost Nejvyšší Rady francouzské, jež má dnes tři konsistoře, 21 aréopagů, 45 kapitol a 11 lóží zdokonalených (loges de perfection). Velká Lóže francouzská má dnes dvě stě a jednu dílnu, v nichž pracuje 17.000 bratří. Srovnáme-li tento počet s počtem lóží modrých, snad se může zdát, že čísla tato neomračují. Sluší však uvážiti, že Nejvyšší Rada pečuje o vzrůst počtu ve vyšších stupních. Význam vyšších stupňů spočívá v tom, že do nich jsou přijímáni jenom bratří, o nichž se dá předpokládati, že se zdokonalí v umění královském.

Rusové, běženci, obnovili ve Francii v ovzduší skotského zednářství nejdříve několik dílen prvních tří stupňů. Z podnětu jednoho z bratří, oddaného věci způsobem téměř mystickým, obdrželi povolení od Nejvyšší Rady francouzské vytvořiti několik dílen vyšších stupňů a Konsistoř třicátého druhého stupně. (Správně bylo by říci, že se tak stalo se souhlasem Konfederace Nejvyšších Rad, která schválila, aby byly vykonány přípravy ku zřízení skotského zednářství pro případ, až nastanou v Rusku nové řády.)

Většina členstva v ruských lóžích zaujímali kdysi ve vlasti významná místa společenská a v kruzích inteligence; dnes tvoří řady bratří v ruských dílnách ve Francii obdivuhodné shromáždění, souřadné ostatním zednářským jednotkám a zároveň jádro příští nové zednářské mocnosti.

Italové, pokud jsou svobodní zednáři a pokud sídlili ve Francii ještě před zhoubou, kterou jejich královskému umění připravil fašism, chtěli prokázati svou věrnost zednářskou založením kapitoly.

Američtí bratří chtěli pokračovati ve Francii v zednářské práci podle zásad, jež jim vštípily mateřské lóže a podle obřadů, jimiž byli uvedeni do zednářského řetězu. Mohli se přesvědčiti při návštěvě modrých lóží a dílen vyšších stupňů, že skotský obřad ve Francii zachovává praksi, posvěcenou starými tradicemi řádu. Francouzské dílny chtějí svědomitě zůstati věrnými služebníky tohoto obřadu, jejž přejaly od Nejvyšší Rady ústavními listinami, jichž se jim dostalo pro kapitoly a areopagy.

Dílny vyšších stupňů se vyvíjely v ladu a skladu, dík vývoji, jímž francouzské lóže prošly a při němž jazyk anglický ve Francii zdomácněl a na němž si americké dílny mohou plným právem zakládati.

Nejvyšší Rada francouzská nalezla v skotském obřadu prostředek k uplatnění internacionalismu, na němž se skotský obřad právem zakládá. Hodnota toho internacionalismu úplně odpovídá významu starého latin-

ského slova »Virtus« a byla osvědčena významným způsobem na posledním kongresu Nejvyšších konfederovaných rad v Paříži — v době od 29. dubna do 4. května 1929 — za předsednictví Svrchovaného velikého komandéra dnes existující Nejvyšší Rady francouzské bratra René Raymonda. Připomeňme při této příležitosti kongresy, na nichž bylo jednáno o skotském obřadu francouzském; bylo to roku 1907 v Bruselu, 1912 ve Washingtoně a roku 1922 v Lausaně. Od roku 1875, kdy byl konán podobný kongres v Lausaně, usilovali bratří o sjednocení všech Nejvyšších Rad. Resoluce, přijaté na těch sjezdech, dokazují pro dlouhou dobu, ba, lze říci: pro vždycky, když užívati slov »pro věčnost« je zakázáno, životnost skotského obřadu, obřadu starého a přijatého. Pařížský kongres překonal všechno očekávání jak významnými rozhodnutími, tak i počtem zastupovaných mocností. Když se zatím nic jiného nemůže zvlášť vyzdvihovati, připomeňme, že byl na něm založen Mezinárodní věstník — Bulletin International — určený k shromažďování sdělení Nejvyšších Rad, pokud mají význam k jejich životu a působnosti, k jejich podnětům, jimiž se má upraviti anebo oživiti novým způsobem celý Řád, jedním slovem: Mezinárodní věstník má udržovati tep svobodného zednářství bez čekání na kongresy a bez čekání na sjezdové podněty.

Zaznamenáváme všechny obedience, jež na tomto díle spolupracují, aby vynikl význam, jemuž se těší skotský obřad v rámci světového zednářství [jehož historie byla podána v Lantoinově díle »Starý a přijatý obřad skotský ve Francii«].

Spojené Státy americké, jižní jurisdikce	1801	Venezuela	1865
Francie	1804	Chili	1870
Španělsko	1811	Paraguay	1870
Spojené Státy americké (severní jurisdikce)	1813	Švýcary	1873
Belgie	1817	Kanada	1874
Brasilie	1829	Egypt	1907
Peru	1830	Turecko	1909
Kolumbie	1833	Equador	1910
Portugaly	1842	Jihoslavie	1912
Uruguay	1856	Nizozemsko	1913
Argentina	1856	Polsko	1923
Republika Kuba	1859	Československo	1923
Mexiko	1860	Rumunsko	1923
		Rakousko	1925

Všech Nejvyšších Rad, které se hlásí k obřadu skotskému, je dvacet sedm. Mimo to se omluvila Nejvyšší Rada skotská (roku 1846), řecká (1872) a panamská (1913), že jim překážky zabránily vyslati zástupce do Paříže, aby osvědčili plnou solidaritu s ostatními obediencemi.

V závěru své knihy bratr Lantoine vyslovuje naději, že počet Nejvyšších Rad, jež se přiklonily k Nejvyšší radě pařížské, v budoucnosti ještě vzroste. Ukazuje se, že odpor k vyšším stupňům se zmenšuje a zmenšuje. Ba, Lantoine očekává, že dojde i na Velký Orient francouzský, aby znovu uvažoval o vyšších stupních. Sama Velká spojená lóže anglická stýká se s Nejvyšší Radou pařížskou docela přátelsky, třebaže ještě neupravila svého poměru k Nejvyšší Radě anglické. Třebaže sama ne-

používá vyšších hodností, uznává je od roku 1813 (kdy se — 27. prosince 1813 — sjednotily obě Velké Lóže anglické zednářství »starého« se zednářstvím »moderním«), jak svědčí prohlášení:

»Prohlašujeme a oznamujeme, že pravé staré zednářství má jenom tři stupně a nic více, totiž učňovský, tovaryšský a mistrovský (v nichž je zahrnut i Nejvyšší Řád Posvátné Archy). Leč toto prohlášení nechce nikomu zabraňovati, ani jedné lóži anebo kapitole, aby se její členové zúčastňovali prací kteréhokoliv stupně rytířského řádu, pokud odpovídají konstitucím řečených řádů.«

Dnes se vynasnažují ve všech zemích Veliké Lóže, aby byly u nich zřízeny Nejvyšší Rady k rozkvětu a k rozhojnění jejich vlivu a významu.

Svobodné zednářství jen získá, budou-li ve všech mocnostech zřízeny Nejvyšší Rady. Očekáváme, že Italie vstane z mrákot, že se opět také Rusko probudí. Nehledejte v těchto slovech lyrism. Vítězství z minulých dob vzbuzují naději ve vítězství příštích dnů. Nelze mysliti, že by se nevzpamatovaly, tuto naději v nás upevňuje přesvědčení, že mravní názor se zdokonaluje v celém světě. Národy směřují ke shodě a zanedlouho každá válka bude považována za bratrovraždu. Očekáváme, že nebudou planouti jenom západy a to v požárech, nýbrž že i spanilá jitra vzplanou svobodnému zednářství, třebaže nespravedlivé útoky na zednáře neustávaly. Očekáváme, že si lidstvo uvědomí své pravé lidské poslání. Skotské zednářství zůstane přístavem milosti, v němž láska překoná nenávist. — Očekáváme, že skotské zednářství bude jako pozemské království lidem dobré vůle.

Napsal jsem obšírněji, o čem mluví kniha bratra Lantoina, čestného Mistra lóže J. A. Komenský, jednak proto, že jde o důležité otázky, o důležité historické příklady a jednak pro důkaz, že i scestné pokusy mohou se obrátiti k dobrému. Každá věc má dvojí stránku: dobrou a nedobrou. Kéž by se i v českém zednářství, budou-li podniknuty pokusy nezednářského ducha, obrátilo vše na dobrou stránku, tak jako se v dobré obrátily podobné pokusy, podniknuté v skotském zednářství.

Zednářské aforismy.

XXVI.

Čím bylo způsobeno, že br. X. činí tak malé pokroky v Zednářství? Indolence! — Proč se bru X. nepodařilo vypěstovat se v řádný charakter? Poněvadž je indolentní! — Pátral jsi, proč br. X. nebyl dosud povýšen na tovaryše? Protože je indolentní a lhostejný. — Indolence jest matkou úpadku. Špatné zvyky mohou býti potlačeny, neřest může býti napravena a hněv může být držen na uzdě, ale indolence se jen zřídka přemáhá, jestli se to vůbec kdy daří.

XXVII.

V devíti případech z desíti, jsi-li vnitřně spokojen, i druzí budou s Tebou spokojeni.

XXVIII.

Tvá láska k zednářství se prokáže podle toho, jak se umíš věnovati své funkci; neboť kde jest Tvůj poklad, tam jest též Tvé srdce.

XXIX.

Mistr Lóže má být mírný, ale též pevný; vážný, ale též rozhodný. Mistrovství je zkouška, kterou jen někteří projdou k plné spokojenosti. Je to důležité měřítko moudrosti, rozvahy a úsudku. Quibus in rebus duo maxime fugienda sunt — ne quid effeminatum aut molle, et ne quid durum aut rusticum sit. Jsou dvě věci, jichž se máme nejvíce varovati — zženštění a ochablosti zrovna tak, jako zhrubění a zevšednění.

XXX.

Mlčelivost, mlčení a duševní rovnováha jsou neklamná známka pravého zednáře. Kdo se neustále naparuje svými vědomostmi, má být usazen jako prázdný mluvka. Křik není moudrost. Ti, kdož ostentativně ukazují na své domnělé zásluhy, mohou dosíci na čas uspokojení ze svého klamu, ale na konec jejich lichost bude odhalena.

XXXI.

Mlčení jest podstatná vlastnost boží. Skrývá před lidstvem tajemství své Prozřetelnosti, jakož i poučení svým tvorům. — Nejmoudřejší z lidí nemůže proniknout tajemství nebes, ani nemůže dnes prorokovati, co přinese zítřek.

XXXII.

Zaslechneš-li, že se někdo pyšní schopnostmi, důstojností a postavením, nesvěřuj mu nikdy tajností.

XXXIII.

Hodinky našeho občerstvení jsou nevinné a neškodné. Kdo jimi pohrdá, je nehodný státi se pravým bratrem; neboť jest buď pokrytec, nebo podvodník nebo pedant. Střez se ho!

XXXIV.

Dávej pozor na svárlivého bratra, neboť pravda pro něho znamená právě tak málo, jako bratrská láska. Bude se hádat zrovna tak o pravdu jako o chybu, a ať vyhraje neb prohraje, stále bude dokazovat a přít se, disputovat a vyptávat se.

XXXV.

Jednota a láska, spojená s pokorou, jsou hlavní pilíře řádné Lóže; jestliže někdo jedná proti nim, pak pokládej ho za nepřítele.

XXXVI.

Že je Mistr Lóže milován všemi bratry? Pak můžeš být jist, že je to spravedlivý, bystrý a milý muž.

XXXVII.

Ten, kdo má schopnosti učiti se, může dosíci nejvyšších poct v Zednářstvu, neboť všechno vidí, všechno slyší, ale nezklame v ničem.

XXXVIII.

Snášeti se a býti trpělivý jsou sice všední, ale užitečné zásady. Domníváš-li se, že ti bylo ublíženo, nebo že jsi byl bratrem uražen, nenech se strhnouti k náhlé a nepředložené odpovědi, nýbrž vyčkávej běhu věci. Odkladem nic neztratíš. Možná, že bratr nic zlého nezamýšlel. V každém případě upozorni ho na to v soukromí; když tak učiníš, budeš vědět přesně, na čem jsi a možná, že se věc zplna vysvětlí. Tak soulad se zase navrátí a budete oba z toho uspokojeni.

K. J. (L.·. N.·.)

Přípitek br.·. Alfonsu Muchovi.

Zednáři přenášejí život z oblasti tělesné do oblasti duchové a nebojí se času ani věku. Jejich srdce jest prisma pro paprsky názoru na všechny věci i abstrakce tohoto světa sub specie aeterni. Proto si zachovává jejich srdce mladost a času se nebojí, ježto zednáři vědí, že od času a od lidí se lze všeho nadíti.

Od času jmenovitě toho, co tak krásně a vesele postihla bible, že totiž dnů našich jest sedmdesáte a rychle pominou a my letíme. Proto ž i j í zednáři, jakoby věčně měli letět. U ž í v a j í č a s u tak, jakoby byl nejskvělejším darem a jakoby ho bylo ustavičně nedostatek. J e d n a j í tak, jakoby neměli nikdy odejít, ale jsou připraveni odejíti kdykoli.

Člověk osvícený duchem poznání, tedy člověk svobodný, myslí více o jaru nežli o zimě. Svobodný Čechoslovák, chce-li, nalézá tisíce příčin, aby národní život tvořil v změněných poměrech co nejdokonaleji. Svobodný zednář československý pak obzvláště musí býti přesvědčen, že víry v nesmrtelnost nedosahujeme ani rozumem ani vírou, nýbrž — životem a skutky.

Po tomto úvodě, který se týká všech, i světa mimo nás, dovolte, bratří, abych se po symbolickém způsobu zednářské tradice jako důkazem a souladem pronesených myšlenek zednářské filosofie obíral některými sem hledícími momenty vzácného života a působení Mistra Muchy.

On sám mi též snad dovolí, abych jej takto nazýval titulem příslušejícím jeho umění, který mu jako umělci dává i svět mimo nás.

Postavu Komenského postihuje historický epitaf: Rodem Moravan, jazykem Čech, povoláním bohoslovec — což znamenalo tehdy filosof.

Ejhle, první námět analogisující symboliky: Mistr Mucha rodem Moravan, jazykem Čech, povoláním slovanský epik a filosof. Jeho kolébka stála v Ivančicích, v místě proslule husitském, potom bratrském. Odtud vyšla bratrská kniha knih, na niž i zednáři přisahají: Bible kralická.

Jako začínající umělec ilustruje Čechovy A d a m i t y — zase stránka i osvícené epochy národní — není v životě náhod, jest řetěz shod a dohod i okolností. Zvláště na naší české půdě a v její historii. Vnitřní oheň pudil Mistra Muchu do ciziny a tam zrovna jako Komenský jde cestami světla uprostřed mezinárodních geniů společnosti — napřed v Městě světla, v Paříži, potom na volné půdě americké, v zemi demokratických možností jinde nemožných.

Malá restaurace v pařížské ulici Grande Chaumière hostívá Muchu v důvěrném řetězci přátel ze všech koutů světa, všichni jsou hledatelé, všichni jsou duše planoucí mladými plameny: Strindberg, Gaugin, Slewinski, Pasternak, Maďar Janeček, Schwertner, Dán Retz, Brožík, Hynais, na krátko i Němejc a Úprka, Dvořák, Dědina, Vácha a Bílek František.

Potom v Americe dává podnět k Slovanskému výboru a ujasňuje si první pojetí Slovanské epopeje.

Komenský, tvoře pro nás, tvořil pro Slovany a tím pro celý svět, ač tehdy nebylo ještě pojmu S l o v a n. Mistr Mucha, rodem Moravan, jazykem Čech, jako zednář a umělec se celý život vrací k národnímu a lidskému uvědomění, jako Slovan ve své epopeji nekřísí jim historickou minulost, nýbrž básnickými vidinami staví Slovanům před oči jak smysl jejich života mi-

nulého, tak ideový program snažení k spáse a síle budoucích věků, zcela ve smyslu stavitelů světového chrámu zednářského.

Umělec zednář obrazem naplnil a dokonal slovo panslavistického vtělení Kollárova: Když zvoláš Slovan, nechť se ti ozve člověk.

Pravda, K r á s a a věčná touha v utrpení i vítězství, ideový plod slovanských věcí, tvárná vise po dvaceti stupních vedoucí k slovanskému pokoji hlav a utěšení srdcí — jakž by český národ a Slovanstvo a my zednáři za ten dar Mistru Muchovi věnovati neměli vedle obdivu a vděku d a r l á s k y, na které při všem na světě nejvíce záleží.

Zednářstvo, oslavujíc dnes ve svém řetězu Mistrovo jméno jako skvost, jest proniknuto vědomím, že na věčné časy tam bude hořet leskem, přednostmi a hodnotou jako článek zhotovený ze vzácně brouseného drahokamu, jakých na slovanském luhu objeveno málo.

Jako tak mnohé za nás a pro nás, tak i pro tuto památnou chvíli b á s n í k S t a v i t e l ů c h r á m ů zrovna zázračně postihl naplnění sedmdesáti let našeho Nejv.·. Kom.·. M.·. A. Muchy v básni T i s í c e s r d c í p ě l o v s r d c i t v é m :

»Svůj život cítil růsti jsi, tvé ticho měnilo se,
nad cestou tvojí nesmírným se rozklenulo dnem:
jak odcházejícímu milenci květ každý v jitřní rose
tajemství noci tvé ti šeptal s úsměvem.
A silen věky mlčeti, zákona skrytou něhu,
vesmíru pohled nejhlubší jsi tušit počínal...
Zem zněla kroky zástupů, hlas mistrů vanul s jižních břehů,
nad veleměsty severu den horký usínal,
tisíce srdcí pělo v srdci tvém. A září zádumčivou
když světlo neznámé se vyřinulo světlem tvým
a větry z pólu mlhami když lehly nad tvou nivou,
jak zahradník své růže přikryls na podzim,
a pozdravil dny přechodu, v tajemství smrti zahalené,
šum rodných pralesů, mateřských moří solný dech.
A v kypění vln syčících své slunce rozpálené
do hlubin viděls klesati ve zlatých západech.
Tak z času, vítěz, vystoupils jak z vozu válečného
ze středu bratří svých, u cíle v jemné únavě,
ran sladkých rozsévač. A do soumraku tvého
za námi odjíždějícími hleděls laskavě.«

V této poslední tištěné Březinově básni, jak se domnívám, jsou zřetelně vyslovena k dnešnímu dni Mistra Muchy všechna přání naše i — jeho.

ZPRÁVY.

Konvent Association maçonnique internationale v Bruselu 1930. Ve dnech 25. až 30. září 1930 konal se konvent Mezinárodního sdružení zednářského v Bruselu.

V tomto sdružení zahrnuto bylo dosud 28 obediencí evropských a amerických, z nichž 2, totiž Veliký Orient italský a symbolická veliká L.·. uherská, zastavily činnost vzhledem na politické poměry ve svých zemích.

Při konventu byli zastoupeni všichni tito členové svazu, vyjímaje Italii, a to ponejvíce většími neb menšími delegacemi; jen obediences v Orientech velmi vzdálených daly se zastupovati jinými členy svazu. Z evropských obediencí byla většina zastoupena osobně vedoucími hodnostáři, tak na př. za Vel. Orient Francouzský býv. president Conseil de l'ordre Groussier a nynější president Estèbe, dále člen této rady vice-president Van Raalte, Veliká L. francouzská: býv. Vel. Mistr Lucien Le Foyer, nynější velmistr onemocněl na cestě do Bruselu, Vel. Taj. Charles Riandey, Švýcarská Vel. L. Alpina: býv. Vel. Mistr Brandenberg, Vel. Orient španělský: Vel. Mistr Demófilo de Buen, Vel. L. španělská: Vel. Mistr Esteva-Bertran, Vel. Taj. Gertsch, Vel. Orient turecký Velmistr Servet Yesari, Vel. Orient řecký: nám. velmistra br. Pappageorges, Vel. L. Luxemburská: Vel. Mistr Daubenfeld, Vel. L. vídeňská Vel. Obřadník a Svrch. komandér Lennhoff, Vel. L. Jugoslavia: nám. Vel. Mistra Dušan Miličevič, Vel. L. Bulharská: čl. její Petr Gabrovský, Vel. L. Polská: Vel. Taj. Kipa, Vel. Nár. L. Kolumbijská v již. Americe: Vel. Mistr Francisco Baena, Vel. L. uherská, nám. Vel. M. Josef Balassa atd. Národní Veliká L. čsl. byla zastoupena Vel. Taj. pro zahraničí br. Lvem Schwarzem a brem Costant Pierrem.

Pořad konventu započal dne 25. září slavnostním představením v dvorním divadle Théâtre Royal de la Monnaie v Bruselu; hrána byla opera Figarova svatba, jejíž skladatel Mozart byl, jak známo, též zednářem. Divadlo bylo reservováno výhradně pro zednáře a jejich rodiny. Všichni bratři byli při představení ozdobeni svými odznaky, takže hlediště poskytovalo velmi malebný pohled. V meziaktí pořádána byla sbírka pro podpůrné fondy Vel. Orientu belgického, která vynesla přes 10.000 frs.

Vlastní zasedání konventu konala se 26. září dopoledne i odpoledne, pak 28. a 29. září. Nejprve přikročeno k jednání o připuštění do svazu 4 amerických Velmocí, a to:

Svrchovaná Vel. Lóže kubánská, Or.·. La Habana,

Vel. Orient brazilský O.·. Rio de Janeiro,

Vel. L. »Oriental-Peninsular« Or.·. Mérida, poloostrov Yucatan, Mexiko,

Gran Logia del Pacifico, Or.·. Guayamas, Mexiko.

Poněvadž žádosti o přijetí těchto obediencí, doložené osvědčením vždy tří garantů z členstva sdružení, byly již dříve projednány poradním výborem, odhlasoval konvent po výkladu Vel. Kanceláře kladně přijetí žadatelů. Tím stoupl počet obediencí v A. M. I. sdružených na 32.

Dále bylo usneseno, že utvořen bude výkonný výbor (Comité exécutif), který povede správu agendy sdružení jako dosud činil výbor poradní (Comité consultatif). Ježto bylo shledáno žádoucím, aby počet hlasů tohoto výboru nepřesahoval 7, budou jako dříve vždy 2 obediences k výboru přináležící tvořiti jednu skupinu s 1 hlasem. Při jednání o složení tohoto výkonného výboru bylo schváleno, aby do něho vstoupila též Národní Vel. L. čsl., a to ve spojení s Vel. L. Jugoslavia. Vel. L. Vídeňská, která dosud byla spojena s Vel. L. Jugoslavia, bude tvořiti skupinu s Vel. L. Bulharskou. V naší skupině bude pro první rok vedoucí Vel. L. Jugoslavia, následující rok pak naše Vel. L.

Bývalé Comité consultatif bude zachováno jako skutečně poradný sbor a členy jeho budou vedoucí hodnostáři, jejichž funkční doba v jejich obediencích vypršela, avšak jejichž dlouholetou zkušenost ve věcech zednářských si chce sdružení zachovati pro správu svých věcí.

Konvent jednal dále o sporu následujícím: Vel. L. Puerto Rico, zastoupená Vel. Taj. Gertschem španělské Vel. L., podala sdružení stížnost na Vel. Orient španělský, že tento založil druhou Vel. L. na území jejím. Věc byla předem projednána v poradním výboru a konvent pak schválil dohodu, ku které došlo tím, že se Vel. Orient španělský zavázal zrušiti zakládací listinu udělenou jím nové Vel. L., čímž tento novotvar přestal existovati.

Dále konvent schválil výroční zprávu a budget, vypracované Vel. Kancléřem a stanovil novou stupnici pro členské příspěvky. Bylo s potěšením zjištěno, že sdružení vykazuje jak v ohledu morálním, tak i finančním značný pokrok, který dává nejlepší naděje pro budoucnost.

Po příslušném jednání byly provedeny

nato některé podřadnější změny ve znění stanov sdružení.

Všechny schůze konventu konaly se v malém chrámu v budově Vel. Orientu belgického, rue du Persil v Bruselu a zachováván byl při nich zvláště k tomu Vel. Kancléřem sestavený rituál. Jako předsedající zvolen byl Veliký Mistr Vel. Orientu belg. br. Raoul Engel, jako první a druhý dozorce fungovali Vel. Mistři turecký a kolumbijský.

Pro příští konvent A. M. I. bylo použito pozvání Vel. Orientu tureckého, takže příští konvent bude se konati roku 1932 v Cařihradě.

Mimo vlastní schůze konventu byl pořad sjezdu tento:

Dne 26. září odpoledne byly přijaty všechny cizí delegace a návštěvníci čtyřmi bruselskými lóžemi ve velkém chrámu, rue de Laeken. Jest to jistě jeden z nejimposantnějších a nejvelkolepějších zednářských chrámů evropských. Strop jeho ve výši několika poschodí nesen jest sloupy 20 m vysokými a vnitřek jest nadmíru bohatě vyzdoben mramory různých barev a bronzí. Při rituelní práci po slavnostním uvedení a uvítání cizích delegací přednesl Vel. Mistr Vel. Orientu belgického skvělou kresbu, v které vzpomenul, že právě před padesáti lety došlo k smírné dohodě mezi Nejv. Radou pro Belgii a Vel. Orientem belgickým, na základě které zajištěna byla tomuto naprostá a neodvislá svrchovanost v belgickém zednářství prvních tří stupňů. Přítomný Svrch. Vel. Komandér Nejv. rady pro Belgii, jehož předchůdcem byl nezapomenutelný, věhlasný zednář baron Goblet d'Alviella, odpověděl významným proslovem.

Den 27. září byl věnován zájezdu do Lutychu.

Při příjezdu očekáváni byli cizí delegáti bratry lutyšskými s řadou soukromých automobilů, s nimiž vykonána byla prohlídka města a okolí; projížďka končila v severní části letošní mezinárodní výstavy, odkud pak nastoupena zvláštní lodí projížďka po řece celým městem do jižní části výstavy, kde podáván byl bohatý oběd. Po něm následovala prohlídka výstavy. O 6. hod. byla rituelní práce v chrámu L. »La parfaite intelligence et Etoile réunies«, po které následovala rituelní bílá tabule v lóžovém domě, tudíž s odznaky. Při této měl skvělou řeč o mezinárodním zednářství br. Magnette, býv. Vel. Mistr Vel. Orientu Belgického a zednář, požívající mezinárodního věhlasu. Řeč vyzněla v radostnou naději, že stoupající význam A. M. I. dává doufati v stálý pokrok na cestě k ideálu sjednocení všeho zednářství na povrchu zemském. V průběhu své řeči zmínil se br. Magnette též o svém pronásledování a uvěznění německými okupačními úřady během války a prohlásil, že se toto stalo v důsledku konfiskace jeho dopisů, řízených Vel. Lóžím německým, v nichž žádal tyto, aby svou interevencí zamezily deportaci belgických dělníků do Německa. Uvěznění jeho nelze tudíž připisovati, jak bylo mylně tvrzeno, udání Vel. Lóží německých. Byl to jistě projev vzácné mírumilovnosti.

V neděli dne 28. září k večeru přihlížely cizí delegace z oken lóžového domu rue de Laeken velkolepému historickému průvodu, který tvořil část velkých slavností na památku stoletého trvání belgické samostatnosti. V tentýž den večer dával pak Vel. Mistr Vel. Lóže Kubánské br. Dr. Antonio Iraizoz de Villar, který zvlášť přijel do Evropy u příležitosti přijetí jeho Vel. L. do svazu A. M. I., skvělý banket v reservovaném sále Palace Hotelu zástupcům A. M. I., Vel. Orientu Belgickému a cizím delegacím. Přítomno bylo 39 bratří.

V pondělí dne 29. září odpoledne pořádána byla slavnostní práce rituelní opět ve Velkém chrámu rue de Laeken, při které pronesli nadšené a skvostné kresby na téma »Světový mír a zednářství« zasloužilí pacifisté a znamenití řečníci bři senátor Lafontaine, Lucien Le Foyer, býv. Mistr Vel. L. francouzské, Plantagenet, Mistr L. Goethe v Paříži a Erculisse, Vel. Řečník Vel. Orientu belgického. Pak následoval slavnostní rituelní banket ve Velkém chrámu, při kterém řečnila řada delegátů některých obediencí; mezi jinými pronesl i československý delegát br. Schwarz slova díků a uznání svazu A. M. I. a Vel. Orientu belgickému.

Den 30. září, poslední kongresní den, věnován byl zájezdu do Antverp, kde opět se delegacím dostalo vřelého a krásného přijetí bratry antverpskými. Po uvítání v lóžovém domě a prohlídce zednářského musea tamějšího rozdělili se delegáti ve dvě skupiny: jedna vykonala lodí projížďku ku prohlídce přístavu antverpského, druhá navštívila světoznámé museum Plantin-Moretus, jehož budova a umělecké sbírky i s tiskárnou náležela světoznámé rodině tiskařů a nakladatelů ze 16. století. Odborný výklad vzorně podal delegátům ředitel tohoto musea br. Delen. Pak následoval oběd na mezinárodní výstavě antverpské, poté prohlídka velmi zajímavé této výstavy a o 6. hod. společný čaj ve staré Belgii na výstavišti. Pak následoval rozchod.

Dlužno podotknouti, že celý tento mezinárodní sjezd zednářský se neobyčejně vydařil a že byl až do nejmenších jednotlivostí bohatě a bezvadně organisován nevšední ochotou a pílí belgických bratří, jimž se dostalo od kongresistů vřelých projevů chvály a díků zajisté velmi zasloužených.

A. M. I. rozešle všem obediencím později podrobnou zprávu o konventu v podobě knihy, kde budou podle stenografických záznamů podány in extenso i krásné řeči, kterých byla hojnost.

HLASY TISKU ZVENČÍ.

Łukasiński. Slovanský přehled v čísle 8. ročníku XXII. z října 1930 referuje o úžasném příkladu obětavosti a vytrvalosti, jejž dal major Łukasiński, jenž organisoval v listopadovém povstání před sto lety »národní polské zednářství«. Łukasiński byl za vlády Alexandrovy odsouzen na dožití do nejhrůznějšího žaláře v podzemí kronštatské pevnosti, kde strádal skoro po čtyřicet let. Nesměl s nikým mluvit, později na něj zapomněli, »ztratil se ze spisů« a carská vláda odmítala jeho proces obnoviti. V březnu 1930 přineslo o Łukasińském článek Národní osvobození. Slovanský přehled referuje podle dvousvazkového díla, jež vydal roku 1929 ve Varšavě Szymon Askenazy. Soudní řízení namířilo své ostří právě proti Łukasińskému a dvěma z jeho »spoluvinníků«, kteří byli obětováni co odstrašující příklad. Generálové Hanke a Blumer, polští soudcové Łukasińského, kteří vykonávali striktně vojenskou poslušnost carovi, odpykali životem v listopadu 1830. Naproti tomu generálové Skrzynecki a Mochnacki, dlouho vychvalovaní v polské historii, chovali se v listopadovém povstání a ve věci Łukasińského nedůstojně. Łukasiński, svobodný zednář polský, měl by být připomínán velmi často, aby vysvitla krutost carského režimu a skvělost patriotismu velikého trpitele.

»Noviny«, jež vydává Spolek vydavatelů novin a jednoty českých novinářů, z 20. října 1930 měly tento článek: Nový český deník svobodných zednářů v Praze. V r. (!) 1923 počali legionáři, seskupení kol Českosl. obce legionářské, vydávati svůj samostatný deník »Nár. osvobození«. Nepomohly varovné hlasy, že tím se ještě více zpolitisují poměry mezi legionáři. Akciový kapitál byl složen v obnosu (!) 2 mil. Kč. Ač nový podnik přinesl si do vínku velkou organisaci, získal učitelstvo, měl peníze, moderní tiskárnu a přízeň vysokých kruhů, nedařilo se mu finančně. Již v dubnu letošního roku po stránce formální bylo nutno odepsati akciový kapitál ze 2 milionů na 200 tisíc Kč a nový zase složiti. Ale to je pouze část obětí, které byly přinášeny. O těchto druhých je těžko se rozepsati — protože se nedají dokázati.«

To by nás jako zednáře nemuselo zaměstnávat; zato však tím více toto: Dovídáme se, že byl podán návrh, aby Národní osvobození od 1. ledna přestalo vycházeti jako deník a vycházelo jako týdeník. Na místo něho má vycházeti však nový deník zednářské lóže. Svobodní zednáři těžce nesli zastavení »Tribuny« a po zániku »Času« si stěžovali, že nemají k disposici jediného (!) denního listu.« — Jinak Československá obec legionářská se zařizuje ve velkém. Koupila své doby bývalé sanatorium v Legerově ulici a nyní pronajala(!) celá 2 poschodí vedlejšího domu. Mají zde býti zřízeny dva komfortní byty. Jeden pro předsedu »Čsl. obce leg.« dra Patejdla a druhý pro vyslance Maxu. — K těmto řádkům není zapotřebí poznámek.

L.·. Josef Dobrovský, Plzeň.

5. ledna: Sesterská práce o 19. hod.
Br.·. Lesný: »Indická žena v životě i v literat., hlavně v tvorbě Rabíndranatha Thákura.«
Br.·. Jan Vrba: »Svatost a tíha samoty.«

12. ledna: Pr.·. 1. st. . o 19. hod.
Br.·. Seydl: »O zedn.·. listině, nalezené v archivu státní hvězdárny v Praze.«

19. ledna: Konf. o 20. hod.
Br. . Červíček: »Funkce porot.«

26. ledna: Konf. o 20. hod.
Br.·. Parůžek: »Znamená zedn.·. nebezpečí?«

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřábek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.